כ"ז סיון תשמ"ג, 8.6.1983 מיספר 2388 76 עמודים שנה 47 המחיר: 70 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

בתום
שנה
למילחמה
התברר סופית:
כולם שיקרו לכולם

השקרנים

למה שרק הצרפתים יהנו מהחיים ?

"גבינת שמנת" "פרומעז"
מגבינות היוקרה של:
תנובה

מעדן "פרומעז" בגליל גבינת "פרומעז" חורצים חריצים ברווחים אחידים. לתוך כל חריץ מכניסים פרוסת מלפפון או צנונית. גבינת פרומעז וגבינת שמנת מתאימות למריחה על לחם או קרייקרים בתוספת ירקות עונתיים.

מגש "פרומעז". מכינים קרייקרים ופלחי פירות כגון: אפרסמון, תפוח או אגס. מניחים פרוסה או חצי פרוסה של גבינת "פרומעז" על כל קרייקר או פלח פרי. בתיאבון!

כדורי גבינת שמנת. מערבבים היטב 2 חבילות גבינת שמנת עם חצי גביע גבינה לבנה 9% (פרה ירוקה). מתבלים במלח, מוסיפים 1־2 כפיות פלפל שחור טחון גס, אגוזים קלויים קצוצים גס, וצרים כדור עגול גדול. מגלגלים אותו ב־2־3 כפות שמיר קצוץ דק. באותה תערובת אפשר ליצור כדורים קטנים מגולגלים באגוזים, או שקדים קלויים קצוצים גס.

גבינת שמנת עשויה במתכונת ה־"CREAM CHEESE" האמריקנית הידועה.
זוהי גבינה למריחה שטעמה עדין, והיא מעדן על כריכים, קרקרים וכו'.
"פרומעז" מיוצרת על טהרת חלב העיזים, ולכן טעמה מיוחד במינו. היא מתאימה למריחה, לכריכים או כתוספת למעדנים רבים.

בלי משוא פנים

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 232262/3/4־03. תא־דואר 136, • העורך הראשי: אורי אבנרי • עורך תבנית: יוסי שנץ • רכז מערכת: שלמה פרנקל • עורכי כיתוב: תמי מוטוביץ' וגיורא נוימן • צלמי מערכת: ציון צפריר וענת סרגוסטי • עורכת דפוס: אהובה קורן • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: „העולם הזה" בע"מ • הדפסה: „הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב • הפצה: „גד" בע"מ

קורא יקר,

מי שקורא השבוע את עיתוני ישראל, יכול לקבל את הרושם כאילו היו כולם, כמעט בלי יוצא מן הכלל, נגד מילחמת־הלבנון.

לניצחון יש אבות רבים, הכישלון הוא יתום. אם כן, ברור לחלוטין כי מילחמת־הלבנון היתה כישלון מוחץ. כי כמעט שלא נמצא השבוע אף אדם אחד בכלי־התיקשורת שהודה בכך שתמך אי־פעם במילחמה.

התמונה האמיתית שונה, כמובן, לגמרי. במקום אחר בגליון הזה (ראה עמודים 10־11) מופיעות כמה מן ההתבטאויות של עיתונים ופרשנים, שהתפרסמו בימים הראשונים של המילחמה, כאשר היה עדיין נדמה שהיא פופולארית. אז נערכה התחרות בין העיתונאים על הזכות לנגוע בחלק מסויים של האנאטומיה של אריאל שרון, מלך ישראל.

האמת הפשוטה היא כי בימים הראשונים של המילחמה היה רק כלי־תיקשורת אחד ויחידי בישראל כולה שהתנגד למילחמה בלי חוכמות, בלי תירוצים, בלי הסתייגויות: שבועון זה. אף עיתון ושידור אחד לא הזכיר אמת זו השבוע. וזה טיבעי. כל הפרשנים היו כה עסוקים בטישטוש העיקבות של עצמם, עד כי לא היה להם פנאי לזכור זוטות שכאלה.

✱ מאמרי זימרי ושכר פינחס

התנגדות „העולם הזה" קדמה בהרבה למילחמה עצמה. היא היתה מבוססת על מידע מוצק.

העולם הזה (2300) פירסם את תוכנית־המילחמה ומטרותיה בדיוק נמרץ, תישעה חודשים לפני שפרצה. הגילוי היה מבוסס על מחקר מוסמך, שכלל מידע על ההתבטאויות של יוזמי המילחמה בחוגים המצומצמים ביותר. לא יכולנו אז, וגם איננו יכולים כיום, לפרסם כיצד קיבלנו מידע זה, שלא היה מוסמך ממנו.

במשך תישעה חודשים, עד לפרוץ המילחמה עצמה, הזהרנו שוב ושוב מפני המילחמה הבאה, תוך פירוט הכוונות, המטרות, האשליות והפירכות. אף עיתון אחד בארץ לא תמך בנו במערכה זו.

כאשר פרצה המילחמה, בדיוק לפי המתכונת שחזינו, השתררה בכלי־התיקשורת אווירה של הידד. עיתוני האופוזיציה־כביכול נדבקו בה בדיוק כמו עיתוני הקואליציה, כשם שעסקני המערך צעקו „הידד!" בריוק כמו עסקני הליכוד. הפיטפוטים על 45 הקילומטרים, שבהם מנסים עתה ראשי המערך להעלים את חרפתם, נשמעו אז אחרת.

לא הסתפקנו במילחמה זו בפרשנות מרחוק. ראינו את תפקידנו העיקרי בהשגת המידע המוסמך, שיאפשר דיווח רצוף ופרשנות נכונה. שעות מעטות אחרי שצה"ל עבר את הגבול צפונה, דהרו אחריו חברי מערכת זו. בדרך־לא־דרך, בצורה חוקית ולא־כל־כך חוקית, הם מצאו את דרכם אל היחידות הקרביות המתקדמות.

במשך כל ימי הלחימה שהו צוותות העולם הזה, כתבים וצלמים, בקרב הצבא, כשהם צמודים למאורעות ולמצב־הרוח. גם אני עצמי ראיתי את חובתי בליווי צמוד זה של המאורעות, כדי לקבל רושם בלתי־אמצעי ולהבטיח שהפרשנות שלנו תהיה מודרכת על־ידי ראייה נכונה וקרובה של „העובדות בשטח".

ביום הרביעי של המילחמה עברתי את הגבול במעבר בלתי־מבוקר, בחברת שרית ישי וענת סרגוסטי, והגעתי אל חוד הכוחות באיזור צידון. לאחר מכן ביקרתי בלבנון פעמים רבות. דיברתי עם נוצרים ופלסטינים, מוסלמים ודרוזים מכל השכבות, ובכלל זה הפגישה המפורסמת עם יאסר ערפאת — שוב בחברת ישי וסרגוסטי — והסיור אצל הכוחות הפלסטיניים בביירות המערבית הנצורה. כעבור כמה ימים חזרתי על סיור זה במיזרח העיר, כשביקרתי אצל הכוחות שלנו לאורך כל קו החזית של אז מסביב לעיר הנצורה.

כל זה לא בא לשם שוויץ, או לשם סיפוק עצמי. היה זה תנאי מוקדם לסיקור מדוייק ולפרשנות מוסמכת.

כיום, כאשר כמעט כל דעת־הקהל האינטליגנטית קיבלה את העמדה שביטאנו ערב המילחמה, לא יהיה חלקנו עם עדת הצבועים, שכתבו מאמרים של זימרי והדורשים עכשיו שכר־סופרים של פינחס.

✱ „המחבלים" חוזרים

מודה ועוזב ירוחם — אך חוששני שאין לומר זאת על כלי־התיקשורת. הם מודים, איכשהו, אך אינם עוזבים. הדבר מתבטא בשימוש במילה „מחבלים".

„המחבלים" חזרו בימים האחרונים לעיתונות. מדי יום ניתן לקרוא כי „מחבלים" ירו לעבר רכב של צה"ל בלבנון, ש„מחבלים" הטמינו מוקשים, וכיוצא באלה.

עמדנו לא פעם על כך שהשימוש במילה „מחבלים" בכלי־התיקשורת היה פשע־מילחמה, מאחר שהביא לפישעי־מילחמה. המילחמה לא היתה כלל אפשרית, ב־6 ביוני, לולא פירסמו עיתוני ישראל כי ההתנקשות בחיי השגריר שלמה ארגוב בוצעה על־ידי „מחבלים" — תוך העלמת המידע שהמתנקשים היו שייכים לאירגון המתנגד לאש"ף, והשונא את „אירגון המחבלים" בדיוק כמו ממשלת־ישראל.

הדה־הומאניזציה של הפלסטינים, על־ידי הדבקת התואר „מחבלים" לתושבי מחנות־הפליטים, למוסדות מדיניים, לנציגויות דיפלו־מטיות ולמנהיגים פוליטיים, היא שהולידה, בסופו של דבר, תופעות כמו טבח צברה ושאתילה.

אחרי־מעשה היכו כמה עיתונאים על חטא. אבל עכשיו חוזר נוהג זה לקדמותו.

אין מידע מוסמך על האחראים כיום למילחמת־הגרילה הנוכחית. הם יכולים להיות חיילי־קומנדו סוריים, אירגונים פרו־סוריים מחוץ לאש"ף או בתוך אש"ף, אירגונים לוחמים של הדרוזים ושל השיעים, ואולי אף אנשי־פלאנגות, השונאים כיום את ישראל. אולם בעיתוני ישראל שוב כותבים, כדבר מובן מאליו, שהפיגועים הם של „מחבלים". בלשון המקובלת כיום בישראל, „מחבל" הוא פלסטיני, המאורגן באש"ף.

כן ניתן השבוע לקרוא, בגליון אחד של עיתון, ש„המחבלים"" ביצעו פיגוע מסויים בלבנון, ושצה"ל החריב את דרך־הגישה לכפר דרוזי מסויים, מפני שתושביו עזרו לדרוזים הלבנוניים שביצעו את אותו הפיגוע.

כתבות השער הקדמי:

כזב אחרי כזב

במלאת שנה למילחמה מרשים לעצמם עיתוני ישראל להצביע על השקרים הגסים של מנחם בגין, אריאל שרון ורפאל איתן במהלך הקרבות. שלמה פרנקל ליקט וערך את רשימת הכזבים הבולטים. **8**

וכיתתו העט לחרב

כשפרצה האש בצפון, הריעו לה כל העיתונים היומיים, ובבעלי־העט אחזה ריגשה מוזרה. מה הם אמרו א ז, לפני שנודע גודל הכישלון? יפ־תח שביט ליקט את הקטעים שהם רוצים לשכוח. **10**

מחאה: שנה ועוד 16

המחאה הולכת וגואה. אנשי שלום עכשיו ערכו הפגנה אדירה, והוועד נגד המילחמה בלבנון הזכיר גם את הכיבוש בשטחים, הנכנס השבוע לשנה ה־17. **6**

בתי־נקמה

האסירים שמרדו השבוע בכלא רמלה, דרשו לדבר עם עורך **העולם הזה**, אך איש לא העביר את פנייתם. שני אסירים לשעבר מתארים את המיתקן הנורא, הנקרא בית־סוהר, שבו מת־נקמת החברה בעבריינים ובעצירים (**ראה גם: הנידון**). **68**

כתבת השער האחורי:

מות היפהפיה

אלינור מעוז היתה בת 19 וחצי, כשנהרגה השבוע בתאונה. אביה, אמה, אחותה, חותנה וחברה הראשון מדברים עליה. בפי כל אחד מהם סיפור אחר, כל אחד מתאר את אלינור שלו. **70**

בחזרה למולדת בארון מתים

וג'יה אל־חוסייני, אלמנתו של הלוחם הפלסטיני **עבד־אל־קאדר־חוסייני** (בתמונה למעלה), שנהרג ב־1948, נפטרה לפני שבוע בלונדון. דרכה לקבורה ביריחו, לצד בעלה, היתה רצופה מיכשולים ביורוקראטיים. **5**

הסליק

בשקט־בשקט מתנהל מישפטם של מנהיגי קריית־ארבע, שגילו מחבוא של חומרי־חבלה והשמידו את הראיות, כי חשבו שהמדובר בסליק של המת־נקשים בראשי העיריות בגדה המערבית. המישפט שהושתק. **29**

דגלים במעצר מישטרתי

אחרי אזכרה לזיכרו של עיצאם סרטאווי, שנערכה השבוע בתל־אביב, החרימה המישטרה את סימלם של אנשי־השלום: הדגלים השלובים של ישראל ופלסטין ופתחו בחקירה. **15**

ישראלים בלבד

„אמצא לי גבר ישראלי, שיחמם את מיטתי בלילות!" **מכריזה** מנדי רייס־דייוויס־שאולי, ש**חזרה בימים אלה לישראל.** **49**

אדית קמה לתחיה

הזמרת הצרפתיה **אדית פיאף** קמה לתחיה בסרט חדש. את מאהבה **מארסל סרדאן** מגלם בנו, הדומה לו להפליא. **62**

למה רצח?

בלדרית הסמים **חגית ולדמן**, שמעצרה גרם לרצח הכפול, שוחררה בחנינה וגילתה על דוכן־העדים כי נעצרה כבר בתורכיה ו־הסמים התגלו שם, בנמל התעופה. **41**

עיניים מאשימות

צוות העולם הזה חדר לבית־החיות של בר־אילן, וצילם בחשאי את הכלבים ש־נעשים בהם נס־יונות נוראים. **52**

פילפל־דגל

„אני הפיליפל של הכדורגל הישראלי, טוען שחקן־העבר **משה** („מור־צי") **לאון** (40), שגוייס מחדש לקבוצתו, מכבי יפו. מדווחת **דינה ונון**. **50**

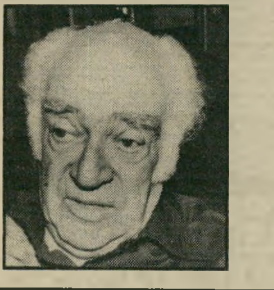

אריה בחורף

ותיק שחקני ישראל שימעון פינקל זועם. „התיאטרון הישראלי," הוא מאשים, „הפך לתיאטרון של לוקשים!" **46**

המדורים הקבועים:

תשקיף	4	עולם קטן – ארצות־הברית ובריטניה	36
במדינה	5	זה וגם זה	43
הנדון – חרפת בתי־הסוהר	13	רחל מרחלת על כל העולם	44
אנשים	16	נמר של נייר –	54
בלונים	18	זה היה „העולם הזה" שהיה	56
הורוסקופ – מזל תאומים	21	שידור	59
מיכתבים	22	תמליץ שידורים – בישראל ובירדן	60
מה הם אומרים –		קולנוע	62
פרופסור עמוס שפירא,		לילות ישראל	64
פרופסור דויד ליבאי,		יומן אישי	67
ד"ר רוחמה מורטון, ארז ביטון,		תמרורים	72
רות ברנע ואיתן אבניאון	32	כלכלה – מחסום הפחד	73
אנשים בעולם	34	ספורט	74

תשקיף

בחירות בהתחלת 84'

בצמרת הליכוד התקבלה למעשה החלטה כי הבחירות לכנסת הבאה יוקדמו, וייערכו במחצית הראשונה של 1984.
הסיבה: במיקרה כזה יוכל עדיין מנחם בגין לעמוד בראש רשימת הליכוד.

תק"ם בעד נבון

עסקנים בשני האגפים של התנועה הקיבוצית המאוחדת החליטו לתמוך במועמדותו של יצחק נבון לראשות מיפלגת־העבודה, אם יחליט להתמודד.
על־פי הערכתם, יוכל נבון להוביל את המערך לניצחון, ויחסל את היריבות הקשה בין שימעון פרס ויצחק רבין.

סקר כפול יכריע

מיפלגת העבודה ומפ"ם הזמינו, כל מיפלגה בנפרד, סקר דעת־קהל שיבדוק באיזה מיקרה יקבלו שתי המיפלגות קולות רבים יותר: בהליכה משותפת לבחירות, או בהליכה נפרדת.
סוכם בין מנהיגי שתי המיפלגות, כי אם תהיה בשני הסקרים תוצאה זהה, מיפלגות המערך ינהגו על־פיה.
בימים אלה שורר במערך מתח רב, לקראת סיכום התוצאות של הסקרים.

פגישת הרצוג־פרס

השבוע נפגשו נשיא המדינה חיים הרצוג ויו"ר מיפלגת העבודה שימעון פרס בארבע עיניים, בפעם הראשונה מאז נבחר הרצוג כנשיא המדינה.
סוכם כי ייערכו פגישות קבועות בין השניים, כפי שהיה נהוג בין פרס ובין יצחק נבון.

רוזוליו נגד משל

מקורביו של מזכיר „חברת־העובדים", דני רוזוליו, פתחו במאבק שקט, שתכליתו להבטיח כי מעמדו של רוזוליו בוועדה־המרכזת של ההסתדרות יהיה שווה למעמדו של מזכ"ל ההסתדרות ירוחם משל.
במצב הנוכחי נחשב מזכיר חברת־העובדים רק כאחד מ„בעלי התיקים" בוועדה המרכזת, שהיא הממשלה של ההסתדרות.

חומר נגד רון

לקראת ועידת מפ"ם אוספים אנשי מזכ"ל המיפלגה, ויקטור שם־טוב, חומר על התבטאויות של הח"כ אימרי רון בזכות מילחמת הלבנון.
יריביו של שם־טוב טוענים, כי בשלב הראשון של המילחמה תמך בה גם מזכ"ל מפ"ם בעצמו. הוא לא הצביע נגדה בוועדת־החוץ־והביטחון, והתבטא בפומבי בזכות מהלך של „45 קילומטרים" בשבוע השני.

מבוקש: דובר לארידור

בני פרידמן, דוברו של שר־האוצר יורם ארידור, מבקש לעזוב את תפקידו. פרידמן, המכהן בתפקיד מזה שנה וחצי, טוען כי הוא נשחק.

שר־האוצר כבר התחיל בחיפושים אחרי דובר חדש.

עזיבה במחלקת זיגל

חוליה נוספת בגל העזיבות הפוקד את המחלקה לחקירות הונאה, שבראשה עומד תת־ניצב בנימין זיגל. אחד מעוזריו הבכירים, סגן־ניצב עדיאל אלופי, זכה במינוי של שופט־שלום בצפת.

אלופי עסק בחקירות כלכליות, והיה ראש מדור במחלקת־ההונאה.

ארבעת יורדי זילברברג

לא רק הקבלן הנודע, אלא גם שלושה ישראלים נוספים לא חזרו לישראל מאז התפרסם כי התחילה החקירה בפרשת ישראל זילברברג.

אלה הם ארבעה מתוך רשימה של 58 אנשים שהבריחו באמצעות זילברברג עשרות מיליוני דולרים לשווייץ.

פרקליטות־המדינה תגיש עירעור על זיכויו של זילברברג בבית־מישפט השלום. פרקליט המחוז לעבירות מסים וכלכלה, יעקב אור, הביע התנגדות לעירעור, ולכן יופיע בעירעור פרקליט אחר מטעם המדינה.

גניבה ממינזר ביריחו

שני גברים ואשה נעצרו על־ידי המישטרה בחשודים בפריצה ובגניבה ממינזר ביריחו.
העצורים חשודים בכך שגנבו מן המינזר תמונות שערכן 600 אלפי דולרים.
המישטרה טוענת, כי טביעות־אצבעותיהם של החשודים נמצאו במינזר, ופרקליטם טוען כי טביעות־אצבע אלה אינן שלהם.

הבלש: ירון פרי

הבלש הפרטי שניסה לחקור במערכת „העולם הזה", כשהתחזה לכתב עיתון הסטודנטים הירושלמי „פי האתון", והציג את עצמו בעופר גילעד („העולם הזה" 2387), הוא ככל הנראה ירון פרי, תושב ראשון־לציון.
פרי מועסק על־ידי חברה לחקירות פרטיות בתל־אביב.

ייפתח מישפט גניש

בשבוע הבא ייפתח מישפטו של שלום אהרון גניש, הנאשם בעבירות מס.
נכשלו כל המאמצים לפטור את גניש ממישפט, על־ידי תשלום כופר. מאמצים אלה נעשו על־ידי גורמים פוליטיים בתנועת החרות.

רוגז על יפת

בחוגים כלכליים רוגזים על יו"ר מועצת־המנהלים של בנק לאומי לישראל, ארנסט יפת בגלל תמיכתו במדיניות שר־האוצר יורם ארידור.
בחוגים האלה אומרים כי „שר־אוצר הולך ושר־אוצר בא, אבל הרופאים והתעשיינים יהיו תמיד הלקוחות שלנו."

מינוי פוליטי לשופטים

בחוגים מישפטיים רווחות שמועות כי פרקליטה בכירה במחוז גדול תקבל מינוי כשופטת, בעיקבות לחצים שמפעילים גורמים פוליטיים בליכוד.
הפרקליטה היא אשתו של מי שמילא תפקיד חשוב בלישכת שר בכיר ביותר בממשלה.
מישפטנים זועמים גם על מינוי של עורכת־דין שהיא בתה של נשיאת בית־מישפט מחוזי, ועל מינוי של עורך־דין שהוא אחיו של פקיד בכיר במישרד־המישפטים.

הליכוד ניצח בתעשייה האווירית

בבחירות לוועד עובדי התעשייה האווירית נבחר לתפקיד יו"ר מועצת־המנהלים איש הליכוד, מקסים לוי. איש המערך, יעקב שפי, נבחר כמזכיר־המועצה והמישנה למזכיר הוא איש הליכוד, אבי שקלרסקי.

זמיר יפרוש

היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור יצחק זמיר, יפרוש בקרוב מתפקידו. זמיר חושש ממפולת מישפטית בלישכתו. דוח ועדת־קארפ הוא רק אחת הבעיות.
יתכן שמחליפו של זמיר לא יבוא ממישרד־המישפטים, אלא יהיה זה עורך־דין שהוא חבר־כנסת מן הקואליציה.

החסות הכלכלית הוסרה

חברה כלכלית גדולה, שבראשה עומד אדם המקורב לשר בממשלה, עמדה לתת את חסותה לדרוח שהוציא הצהרון „מעריב" על מילחמת הלבנון.
כאשר התברר לחברה מה יהיה תוכנה של החוברת, הוסרה החסות, ו„מעריב" הוציא את החוברת על חשבונו.

ישיבות בפאריס

אנשי המיליארדר שאול אייזנברג קיימו כמה ישיבות בחדר שהועמד לרשותם בסאלון האווירי בפאריס. הם דנו בתגובות על מינויו של אחד מאנשיהם, שלום אריאב, לתפקיד מנכ"ל התעשייה האווירית, מינוי שעורר ביקורת רבה.
תצוגת „התעשיה האווירית" בפאריס נכשלה למעשה, גם מבחינה תיקשורתית.

מחירי הבירה ירדו

המאבק בין מיבשלת השיכר הלאומית, בעלי תישלובת טמפו ויבואני הבירה עומד להחריף בקרוב.
בשלב הראשון יתאגדו היצרנים המקומיים נגד היבואנים, אך אחר־כך עשוייה התחרות ביניהם להביא לירידת מחירים.

הפסדי „אליאנס" - גדולים מהמדווח

ההפסדים של בית־החרושת לצמיגים „אליאנס", גדולים, למעשה, גם מן הסכום שעליו דווח — 99 מיליוני שקלים.
בישיבות הנהלת־החברה הושמעה ביקורת על צורת ניהול המו"מ, שבמיסגרתו נרכשו מניות של החברה מידי המיליונר ג'ו ליבו, ועל צורת הפיקוח על החברה עתה.

חברות־ביטוח במצב קשה

שתי חברות־ביטוח ישראליות קטנות נמצאות במצב קשה. אחת מן החברות האלה היא חדשה יחסית, ויש שמועות כי בעליה ממשכן את נכסיו כדי למנוע פשיטת־רגל מיידית. בחברה השניה יש מעורבות של הון זר.
חברות־ביטוח אחרות מצפות להתמוטטות שתי החברות האלה, כדי שתהיה להן הצדקה להעלאת תעריפים, ולהפסקת תחרות־המחירים הפרועה בענף הביטוח.

מישלחת ישראלית למיזרח־גרמניה

מישלחת מנהלי־תיאטרונים מישראל תשתתף השנה, בפעם הראשונה, בקונגרס של אירגון התיאטרונים הבינלאומי. הקונגרס ייערך בגרמניה המיזרחית.

במדינה

העם

אילו ידע המנהיג

השרים מוכנים להצטייר כבסילים וחידלי־אישים, ובילבד שלא לשאת באחריות למעשידם.

מילחמת־הלבנון החלה לפי המניין הערבי ב־4 ביוני 1982, כאשר הצטווה חיל־האוויר לערוך התקפה רצחנית על ביירות, כביכול בתגובה על ההת־נקשות בחיי השגריר שלמה ארגוב בלונדון. ההתנקשות בוצעה בידי האירגון של אבו־נידאל, שונא־אש״ף, ושני מרכזיו הם בדמשק ובבגדאד, לא בביירות.

לפי המניין הישראלי, החל „מיבצע שלום הגליל” ב־6 ביוני, יממה אחת אחרי יום־השנה להתחלת מילחמת־ששת־הימים ב־5 ביוני 1967.

כל שלושת ימי־השנה חלו השבוע, ואף אחד מהם לא עורר חרווה בציבור הישראלי.

למשוך באף. התופעה הבולטת ביותר השבוע היתה התופעה שלא היתה: איש לא חגג את התחלת מילחמת־הלבנון. כל העסקנים, העיתו־נאים, הפרשנים, הוגי־הדיעות ושאר האנשים שליוו את פתיחת המילחמה בריברי־רהב קולניים (ראה איגרת העורך ועמודים 10־11) נדמו, או העמידו פנים כאילו אמרו את ההיפך.

לעומת זאת נשמע ברמה קולם של מותחי־הביקורת. העיתונות מלאה במאמרי־חשיפה עוקצניים, שחשפו את מחדלי הממשלה בראשית המילחמה ובמהלכה (ראה עמודים 8־9). הפגנות־ענק בגנות המילחמה מילאו את הרחובות (ראה עמודים 6־7). מיפלגת־העבודה, שליוותה את פתיחת המילחמה בהסכמה רוננת, תבעה להקים ועדת־חקירה ממלכתית כדי לבדוק את פעולות הממשלה בימי המילחמה.

בולטת מכל היתה האווירה בממשלה עצמה. השרים האשימו זה את זה באחריות למילחמה, ואיש מהם לא היה מוכן לקבל את האחריות על עצמו. כולם הסכימו שיש להטיל את כל האחריות על אריאל שרון, ש„משך את השרים באף”. ואילו שרון עצמו טען בזעם כי כל מהלכיו היו באישור הממשלה.

מי אחראי? בכל מישטר מנהיגותי, קיימת נטייה אוטומאטית להגן על המנהיג, לקשט אותו בכל ההישגים, ולשחרר אותו מכל הכישלונות. הסיסמה החוזרת היא: „אילו רק ידע זאת המנהיג!” בימי־שפל נוצרת התמונה של המנהיג המנותק, שאנשי־חצרו מסתירים ממנו את העובדות.

כך קרה השבוע בישראל. היתה קיימת כמעט הסכמה כללית בחוגי השילטון לחפות על מנחם בגין. הוא הצטייר כזקן תלוש, החי לו בעולם דימיוני, שאינו שותף באחריות, ושאריאל שרון הרשע סובב אותו בכחש. תמונה זו ריתקה גם את דמיונם של סופרים.

אך לא היה בה כל ממש. העובדות הוכיחו בעליל כי מנחם בגין היה שותף מלא לא רק לכל ההחלטות שהובילו למילחמה ולמהלכיה, אלא שגם השתתף, בידיעה מלאה, במערכת הכזבים והשקרים שנועדה לרמות את החיילים הלוחמים, את הציבור כולו ואת העולם.

שרון לא הוביל אותו באף. בגין הוא שנתן לשרון להוביל את הממשלה בדרכו ההרפתקנית.

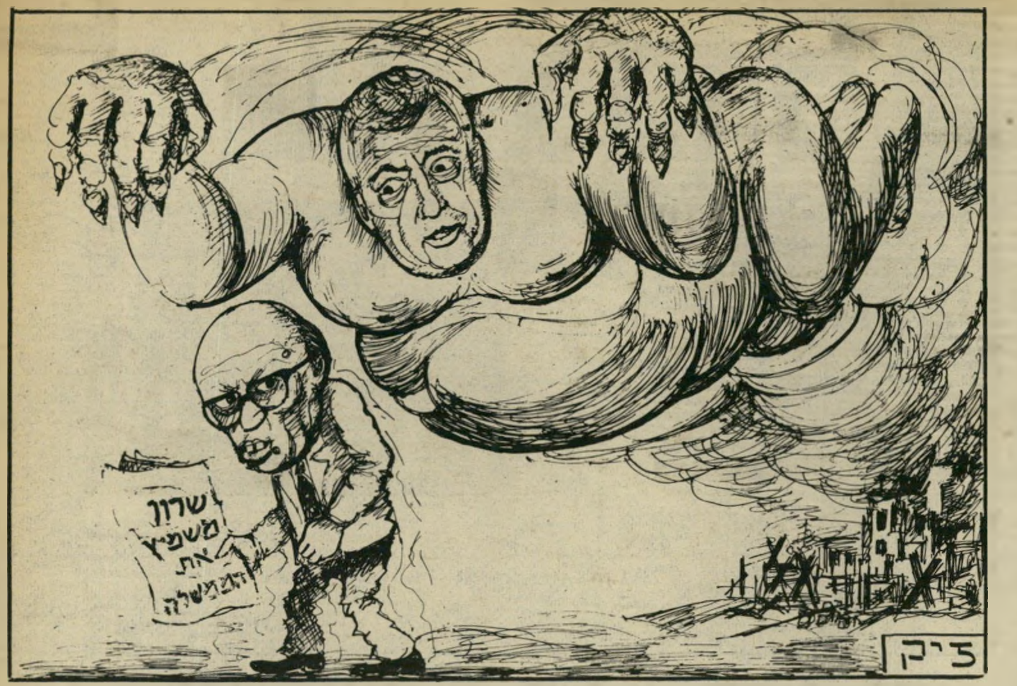

המילחמה

לגיון הזרים

צה״ל נמצא עתה בהרי השוף על פי דרישת האמריקאים, שאינם מניחים לממשלת־ישראל לצאת משם

עובדה אחת הוכחה השבוע מעל לכל צל של ספק: צה״ל נמצא עתה בעמדותיו הנוכחיות, בביקעה, בהרי השוף ובאיזור ביירות, על פי דרישת ארצות־הברית ובשליחותה.

הדבר נראה מוזר, לאור העובדה שלפני כמה שבועות בלבד היה קיים כמעט מצב־מילחמה בין חיל־הנחתים האמריקאי וצה״ל באיזור ביירות, ושארצות־הברית העמידה פנים כאילו פלשה ישראל ללבנון בניגוד לרצונה.

מדינה דרוזית. האינטרס האמריקאי ברור.

בביירות שולטת עתה ממשלה, שהיא כל־כולה סוכנות־מישנה של ארצות־הברית. אומנם נבחר אמין אל־ג׳מייל, כמו אחיו באשיר, באמצעות הכידונים של צה״ל, שהיו חשובים יותר מאשר הידיים המרומות של צירי הפרלמנט הלבנוני. אך ישראל היתה מעדיפה מנהיג מארוני אחר. אמין הוא האיש של וושינגטון.

לממשלתו של אל־ג׳מייל אין כל אמצעים לתפוס את השטח שממנו יפונה צה״ל, או להחזיק בו. כבר הוכח בשדה שכושר־הלחימה של הדרוזים עולה בהרבה על זה של אויביהם, אנשי הפלאנגות, ואילו צבא־לבנון נשאר להקה של אופרטה.

אם ייסוג צה״ל מהרי השוף, תקום שם מדינה דרוזית אנטי־אמריקאית. לוושינגטון אין כל עניין בכך.

האלטרנטיבה היא תפיסת השטח בידי הצבא האמריקאי. אולם רעיון זה הוא כסיוט בעיני וושינגטון. הוא מעורר מייד זיכרונות מוויאט־נאם הארורה. כוח אמריקאי, הנמצא ברצועה צרה בין הפלאנגות וצה״ל, בקרב אוכלוסיה עויינת שכבר הוכיחה את כישרונה במילחמת־גרילה — זהו הדבר האחרון שנשיא אמריקאי רוצה להסתכן בו, קל וחומר בתקופת־בחירות.

אמריקה זקוקה ללגיון־זרים אשר ימלא שליחות זו. צה״ל הוא המועמד הנתון.

ציר שרון־פרס. ממשלת־ישראל אינה יכולה לסרב, גם אילו רצתה בכך.

כתוצאה מן האסון של מילחמת־הלבנון, זקוקה עתה ממשלת־בגין לתמיכה אמריקאית יותר מאשר אי־פעם. ואילו וושינגטון זנחה את הפלירט הקצר שלה עם מיפלגת־העבודה, ומחבקת את מנחם בגין בכל כוחה. בהשוואה לרורנים של מרכז־אמריקה, סוכני וושינגטון, מנחם בגין הוא קדוש חביב.

האיש החזק בממשלה הנוכחית, אחרי בגין, הוא שר־הביטחון החדש, משה ארנס. תוך שלושה חודשים כבש בה מקום מרכזי. ארנס הוא התגשמות כל החלומות של וושינגטון: יוצא־אמריקה, איש תעשיית־הנשק הישראלית, שכל האינטרסים שלה משולבים לחלוטין באינטרסים האמריקאיים. מעולם לא היה בישראל שר פרו־אמריקאי יותר.

אריאל שרון, שהשתדל בכל תקופת־כהונתו להוכיח לאמריקאים שהוא הנציג האידיאלי של האינטרס האמריקאי במרחב, מנסה עתה לחבל בארנס ולהטיף לנסיגה מהרי השוף. הוא נמצא בסירה אחת עם המערך, שאימץ לעצמו סיסמה פופולארית זו.

האלמנה חזרה הביתה

עבד־אל־קאדר אל־חוסייני
עשרות פקידים נגד קבר אחד

על פייצל אל־חוסייני עבר שבוע קשה — ומבולבל.

בהתחלת השבוע נודע לו כי אמו הקשישה, וג׳יה, נפטרה בבית־חולים בלונדון. הוא רצה להביא את גופתה לירושלים, כדי שתיקבר ליד אביו — בעלה. במישרד־הבריאות ניתן לו האישור מייד. הוא פנה לממונה על המחוז במישרד־הפנים, וגם שם נראה שהכל כסדר.

אך כעבור יומיים, טוען אל־חוסייני, הסתבכה הפרשה. הוא סבור שיש לכך קשר עם זהותה של אמו. פייצל מספר כי הוא הוזמן למישרדו של הממונה על המחוז, פקיד בשם רפאל לוי, ושם הוא נשאל לזהות אביו. כאשר גילה פייצל את האמת, נאמר לו, לדבריו, שגורמי־ביטחון מתנגדים לכך שגופתה של אמו תובא לירושלים, וכי אין עדיין אישור לכך.

אל חוסייני (43), חקלאי ואיש המכון ללימודים ערביים בירושלים, מרותק לעיר־מגוריו כבר יותר משנה, אחרי שהביע את התנגדותו לסיפוח רמת־הגולן. הוא פנה לכמה ידידים כדי שיסייעו לו. שמו לא היה זר להם.

גופת לוחם אלמוני

מכל הגיבורים שהיו נערצים על הפלסטינים בדור האחרון, לא היה מי שישווה לעבד־אל־קאדר אל־חוסייני.

הגבר המוצק, בעל השפם, היה בנו של ראש עיריית ירושלים וקרוב־מישפחה של המופתי, חג׳ אמין אל־חוסייני. אחרי שלמד כימיה, התייצב בראש חבורה של לוחמים במרד הערבי של 1936 („המאורעות”), נפצע פעמיים והוגנב כשהוא פצוע, לסוריה. משם עבר לעיראק, היה פעיל במרד העיראקי נגד הבריטים במיל־חמת־העולם השנייה, והגיע משם לברלין. אחרי המילחמה הצליח להגיע בחזרה לקאהיר. בפרוץ מילחמת־העצמאות, הועמד בראש הכוחות הפלסטיניים.

בניגוד לפאוזי אל־קאוקג׳י, המפקד הערבי בגליל, שהיה לבנוני במוצאו, היה עבד־אל־קאדר פלסטיני אותנתי. היא ניחן בכאריזמה שופעת. המוני הפלסטינים, בעיר ובכפר, העריצו אותו הערצה עיוורת.

באפריל 1948, במהלך מיבצע נחשון לפתיחת הדרך לירושלים, כבשו לוחמי הפלמ״ח את הקסטל, המישלט החולש על מבואות ירושלים. עבד־אל־קאדר אל־חוסייני חש לשם, כדי לפקד בעצמו על כיבוש הגיבעה החיונית בחזרה.

בשעת הקרב נהרג ערבי אלמוני. הוא היה מונח בשדה במשך שעות ארוכות, מבלי שמישהו זיהה אותו. גם עוזי נרקיס, שנתקל בגופה ופישפש בכיסיה, לא גילה את זהותה.

בינתיים נפוצה בירושלים השמועה שעבד־אל־קאדר נעדר. המוני הערבים מכל הסביבה חשו אל הקסטל, והסתערו בחימה שפוכה על הכוח הפלמ״חי שהחזיק בו. הם כבשו את הפיסגה בתנופה, ושם מצאו את גופו של אל־חוסייני.

המכה לפלסטינים היתה נוראה. כגודל ההערצה לגיבור היה גודל האסון שבמותו, שריפה את ידי הפלסטינים. הם נהרו בהמוניהם ללוות את גיבורם בדרכו האחרונה — ובאותה השעה כבשו כוחות הפלמ״ח שוב את הקסטל.

אגדת עבד־אל־קאדר לא נשארה נחלת הערבים בלבד. גם בצד היהודי נותרה הערכה לזיכרו של האיש, שהיה אוייב מכובד. לפחות תריסר אנשי־פלמ״ח שונים טענו כי הם ירו את היריה, ששמה קץ לחייו.

מי מטפל בעניין?

ערב מותו היה עבד־אל־קאדר אדם מיואש. הוא סייר בארצות־ערב כדי לגייס תמיכה לעניין הפלס־טיני, ונוכח לדעת כי איש אינו מתכוון לנקוף אצבע למענם. „בגדו בנו,” אמר לסגנו במרירות.

עבד־אל־קאדר, שהיה אז בן 40, כתב באותו הערב לבנו היחידי, פייצל, מיכתב שאליו צירף שיר שכתב: „ארמת האמיצים הזאת/ היא אדמת אבותינו. / על האדמה הזאת/ אין כל זכות ליהודים. / איך אוכל לישון / בעוד האוייב עליה?/ דבר בוער בלבבי./ מולדתי קוראת.”*

לאשתו, וג׳יה, כתב מיכתב אופטימי יותר: „רשמנו דפים גדולים ומפוארים בספר ההיסטוריה...האוייב חזק, אך נשיג את הניצחון הסופי, אין־שא־אללה.”

עכשיו, כשנפטרה וג׳יה, גילה בנה ששמו של אביו אינו מהווה המלצה במישרד־הפנים הישראלי.

חבריו של אל־חוסייני פנו אל אורי אבנרי, בבקשה לפעול למען מתן ההיתר לקבורת האלמנה בירושלים. ההמשך נשמע כמו פרק מסיפרי קפקא.

אבנרי פנה אל אחד מיועצי שר־הפנים, יוסף בורג. היועץ בירר, אך איש במישרד־הפנים לא שמע על העניין. „זה לבטח בסמכות מישרד־הדתות,” נאמר לו.

פנייה לשר־הדתות העלתה תוצאה דומה. „זה לא בידינו,” אמרו הפקידים. „זה בידי מישרד־הביאות.”

דוברת מישרד־הבריאות, דבורה גנני, ניסתה לברר. התשובה שקיבלה: „אנחנו עוסקים בעניינים כאלה רק בשלב הסופי. העברת גופה מחו״ל היא בידי המחלקה הקונסולרית במישרד־החוץ.” האשה האחראית: אילנה סנדרס.

הגברת סנדרס לא שמעה על כל העניין, אך העבירה את הפנה באדיבות אל האיש האחראי בבריטניה. גם הוא לא שמע דבר.

בינתיים פעל מתי פלד בירושלים. גם שם שררו מינהגי־חלם, אך התוצאות היו חיוביות יותר. פלד פנה אל מי שהיה מנכ״ל האוצר יעקב ארנון, וארנון פנה אל מנכ״ל מישרד־הפנים חיים קוברסקי, שהיפנה אותו אל סגניתו יהודית היבנר. היא אמרה שלדעתה זה אינו מעניינו של מישרד־הפנים.

אל־חוסייני פנה גם אל המיזרחן צבי אל־פלג, שהתקשר אל ראש המינהל האזרחי בגדה המערבית, שלמה איליה. זה הבטיח לאל־פלג שלמינהל אין התנגדות להבאת הגופה.

ביום הרביעי עדיין היתה התשובה שלילית, אך ביום החמישי בבוקר קיבל אל־חוסייני לפתע תשובה חיובית. ביום השישי בבוקר הוא נסע לגשר יריחו להביא את הגופה, ולבסוף נקברה וג׳יה אל־חוסייני ליד בעלה.

העולם הזה פנה אל הממונה על המחוז, רפאל לוי, לקבלת תגובה על הפרשה. תגובתו של לוי היתה מורכבת משלושה חלקים. ראשית, הוא אמר, הוא „לא בחקירה”, שנית, אל־חוסייני „לא מדייק”, ושלישית, „לא היו דברים מעולם.” התהליך, כך הוא אמר, היה סביר ורגיל לגמרי.

---

* נוסח השיר מופיע בספר **ירושלים, ירושלים.**

הימים חולפים. שנה עוברת. אבל ההפגנה. אבל ההפגנה.

אבל ההפגנה אינה נגמרת

„אחת שתים שלוש ארבע, לא רוצים עוד מילחמה!" הם צעקו השבוע. כוונתם הפעם היתה למילחמה נוספת, המילחמה העומדת בשער נגד סוריה.

במוצאי השבת שעברה מלאה שנה למילחמת־הלבנון. בתל־אביב צויין התאריך בשתי הפגנות שצעדו ברחובות העיר, ושבהן השתתפו אנשים מכל רחבי הארץ.

בשעה 5 החלה תהלוכת־המחאה של

ההפגנה הראשונה שצעדה ביום השנה לפלישה ללבנון היתה **הפגנת** הוועד נגד המילחמה בלבנון. הוועד היה הגוף הראשון שיצא בגלוי נגד המילחמה, והפגין כבר ביומה הראשון. בהפגנה בשבת בלט במיוחד גוש הצועדים של תנועת יש גבול.

„אחת שתים שלוש ארבע, לא רוצים עוד מילחמה!" צעקו שלושת אלפי המפגינים. הם צעדו בתהלוכה מרשימה ממיגרש־החניה של היכל־התרבות אל הרחבה שליד מוזיאון תל־אביב.

התאריך: חמישה ביוני 1982. בדיוק לפני שנה. הסיבה להפגנה: ציון 15 שנות הכיבוש הישראלי בגדה המערבית, ברצועת עזה, וברמת הגולן. במהלך ההפגנה הסבו אותה משתתפיה להפגנה נגד המילחמה בלבנון, שפרצה באותו היום.

במוצאי השבת שעברה התכנסו שוב אותם אלפים ספורים. שנה חלפה מאז הפגינו נגד הכיבוש בשטחים, וכיום יש להם סיבה טובה עוד יותר לצאת לרחוב: שנה של מילחמה איומה, שעדיין גובה מחיר־דמים נוראי מדי יום ביומו.

ההפגנה השנייה להפגנת שלום עכשיו, שנערכה בכיכר־מלכי־ישראל, הגיעו 150.000 אזרחים. ההפגנה התקיימה בסיומה של תהלוכה, שצעדה ממוסיאון תל־אביב, בהשתתפות 30.000 צועדים. התהלוכה עצמה היתה סיומו של מיצעד פעילי שלום עכשיו, שהחל שבוע לפני ההפגנה בראש־הניקרה, ובמשך השבוע צעד לתל־אביב, כדי להראות לממשלה את הדרך החוצה מלבנון.

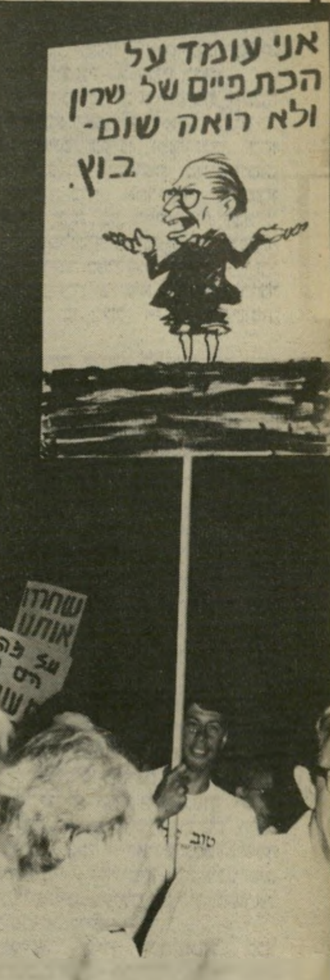

אב שכול יעקב גוטרמן מקיבוץ העוגן, ששיכל את בנו במילחמה, משתתף מאז בכל הפגנה ובכל פעולת־מחאה הנערכת כנגד המילחמה. הוא צייר את השלט בתצלום.

בבוץ מפגין צייר שלט המבטא את דעתו על שקיעת הממשלה בביצת לבנון.

הקשישה ביותר מפגינה אלמונית, שצעדה בהפגנת הוועד נגד המילחמה, שצעדה בתל־אביב כשעל פניה הבעת זעם.

הצעיר ביותר מפגיני שלום עכשיו הביאו להפגנה את ילדיהם, אחרי תקופה שבה נמנעו מלעשות זאת, בעקבות רצח אמיל גרינצוויינ בירושלים.

גם מחמוד בהפגנת הוועד נגד המילחמה השתתפו מפגינים יהודיים וערביים. לכמה מהמפגינים הפלסטיניים היתה זו ההפגנה הראשונה.

הוועד נגד המילחמה בלבנון. בתהלוכה השתתפו כמה אלפי מפגינים יהודיים וערביים, והיא כללה את הקבוצות היותר ראדיקליות במחנה־השלום.

המפגינים נשאו כרזות כמו „אין שלום בלי הפלסטינים!", „לא רוצים מילחמה עם סוריה!", „יש גבול!" וקראו את הקריאות „לא, לא, לא יעבור, הפאשיזם לא יעבור!" „לא רוצים להיות כובשים בלבנון ובשטחים!" ו„ישראל פלסטין — שתי מדינות לשני עמים!"

בתהלוכה בלט גוש צועדים מ־תנועת יש גבול, חיילי־מילואים המתנגדים לשירות בלבנון. הם נשאו שלטים עם שמות חבריהם, הכלואים בבתי־כלא צבאיים על סירובם לשרת בלבנון. בצעדה השתתפה גם קבוצת עד־כאן, קבוצת שמיניסטים השוקלים סירוב לשרת בלבנון ובשטחים הכבושים, עם גיוסם הקרוב לצה"ל.

בתהלוכה השתתפה גם תנועת נשים נגד המילחמה.

אחרי שהגיעו הצועדים לכיכר מלכי־ישראל, התפזרו ומיהרו אל

פעילי התנועה הופתעו ממיספר המפגינים הרב — 150 אלף — אולם מודיעין המישטרה טפח לעצמו על השכם, מכיוון שזה היה, פחות או יותר, מיספר המפגינים שצפה.

המפגינים נשאו שלטים רבים, שהכינו בעצמם בבתיהם. המסר של השלטים היה חד משמעי: „מילחמה ארורה ומיותרת", „לחזור לשפיות לאומית" „לצאת מהמילכוד של הליכוד", ו„לצאת מהביצה בלבנון!"

אל הבימה המאולתרת שהוקמה מעל המזרקה בכיכר, עלה יוסי בן־ארצי, איש שלום עכשיו מחיפה. הוא פנה אל ממשלת ישראל" „שיקרתם את העם כשקראתם למילחמה שלום. שלום בגליל שרר שנה לפני פרוץ המילחמה. השלום הזה יכול היה להימשך. מזה פחדתם. פחדתם שיש צד המקיים את ההסכם.

הקשבה ראלי סער מתל־אביב מאזינה ל־נואמים כשהיא שקועה במחשבות.

שני עמים בהפגנת הוועד נגד המילחמה בלבנון צעדו זה בצד זה פעילי־שלום יהודיים ופלסטיניים. שיתוף כזה בין בני שני העמים מייחד בדרך־כלל את הפגנות הוועד. בשבת השתתפו כמה מפעילי שלום עכשיו בהפגנת הוועד, ולאחר מכן מיהרו להפגנת תנועתם.

נשים דואגות מאזינות לשולי הרטמן, פעילת שלום עכשיו, שאמרה: „העם הזה רוצה לצאת מלבנון. אין הסכמה על מילחמות ארץ־ישראל השלימה, ולשילטון על עם אחר."

הרחבה שליד מוסיאון תל־אביב, שם הצטרפו לתהלוכת שלום עכשיו.

הקהל של שלום עכשיו שונה בהרכבו מאנשי הוועד. כאן ניתן לראות אנשי־התיישבות רבים וגם בעלי מיקצועות חופשיים. את התהלוכה של שלום עכשיו ליוו כמה מאות שוטרים. התהלוכה היתה שקטה, בניגוד לתהלוכת הוועד, שלוותה בקריאות מחאה קצובות של המפגינים. בשתי התהלוכות לא היו הפרעות של מתנגדי השלום.

בכיכר מלכי־ישראל התאספו עשרות אלפי מפגינים, שזרמו אל הכיכר מהרחובות הסמוכים. כשהגיעה לשם תהלוכת שלום עכשיו, נראה היה כי הכיכר כולה מלאה עד אפס מקום.

„חייל של צה"ל שמשרת היום בלבנון הוא חייל מבולבל ומושפל. הוא מושפל כי כשהוא בא לסוללת תותחים נוצרית שיורה, בין היתר, גם על חיילי צה"ל, ואומר ,ניקח לכם את התותח' הם צוחקים. הם צוחקים כי זהו תותח שקיבלו מצה"ל. והתותח יורה, וחיילי צה"ל נופלים, ועל ארגזי־התחמושת של הנוצרים כתוב: צה"ל."

אחריו עלה לבימה פרופסור שלמה בן־עמי, ראש בית הספר להיסטוריה באוניברסיטת תל־אביב.

הוא אמר: „זו מילחמה רוויזיוניסטית מובהקת של שימוש בכוח המוחלט להשגת המטרה המוחלטת. המילחמה נוהלה על־ידי הרטוריקה של מערכת הבחירות." **יפתח שביט** ■

שלושה דורות בהפגנת שלום עכשיו. השלושה מאזינים לפרופסור שלמה בן־עמי, שאמר כי לעיתים רחוקות נשלח עם שלם למילחמה גדולה כל־כך וארוכה כל־כך."

בסוף השבוע התפרסמו בכמה יומונים דוחות על מילחמת־הלבנון, על אופן קבלת ההחלטות, על המטרות האמיתיות של המילחמה ועל התנהגות הממשלה וצה״ל. למעשה, מאשרים דוחות אלה אחת לאחת את הטענות שהעלה „העולם הזה״ בראשית המילחמה ובמהלכה.

ההתחלה: אריאל שרון שולח את החיילים למילחמה

● שקר 1:
שלום הגליל

לכאורה, נועדה המילחמה להבטיח את שלום־הגליל. למעשה, היא נועדה להשיג מטרות מדיניות של אריאל שרון ושל מנחם בגין. בראיון לידיעות אחרונות הודה אריאל שרון השבוע, כי הוא שאף מלכתחילה להפר את הפסקת־האש שהושגה עם אש״ף 11 חודשים לפני שהתחילה המילחמה. הוא ראה בהסכם זה „ביטוי לחולשת הממשלה.״

● שקר 2:
עילת המילחמה

לכאורה, היתה ההתנקשות בשגריר הישראלי בלונדון עילה להתחלת המילחמה. למעשה, היו מנחם בגין, אריאל שרון ורפאל איתן מוכנים להאחז בכל עילה. מיבצע אורנים („התכנית הגדולה״) הוכן בנובמבר 1981 והוצג בדצמבר, חודש לאחר מכן. מאותו רגע ואילך ראו בגין, שרון ורפול בכל פיגוע הזדמנות נאותה להתחיל במילחמה.

בפעם הראשונה הם רצו להתחיל במילחמה בסוף ינואר 82׳, אחרי חדירה של אנשי אש״ף מירדן. אחר־כך הם רצו לתקוף במארס 82׳, לפני פינוי ימית. בפעם השלישית הם רצו לתקוף כהתחלת אפריל, אחרי ההתנקשות ביעקב סימנטוב בפאריס. בפעם הרביעית הם הפציצו בלבנון ב־21 באפריל, אך אש״ף לא הגיב. בפעם החמישית תקפה ישראל ב־9 במאי, אך אש״ף הגיב בזהירות. בפעם השישית, אחרי ההתנקשות בארגוב, נכנעו גם השרים המתונים בממשלה, והמילחמה התחילה.

השקר הגדול: הודעה מול תוכנית

בין הודעת הממשלה על מילחמת־הלבנון ובין תוכנית־המילחמה של המטכ״ל יש סתירות בולטות. להלן הודעת הממשלה והתוכנית הצבאית, זו בצד זו:

הודעת הממשלה	תוכנית המיבצע
● ממשלת ישראל החליטה להטיל על צה״ל את המשימה להוציא את כל ישובי הגליל מטווח האש של הטירוריסטים המרוכזים, הם, מיפקדותיהם ובסיסיהם, בלבנון.	● להשמיד את המחבלים ומיתחמיהם בלבנון.
● שם המיבצע: „שלום הגליל״.	● לנתק את כביש ביירות־דמשק.
● בעת ביצוע החלטה זו, אין לתקוף את הצבא הסורי, אלא אם הוא יתקוף את כוחותינו.	● להרחיק את הסורים מאיזורי־השפעה בלבנון, בעיקר בגיזרה המיזרחית.
● מדינת־ישראל מוסיפה לשאוף לחתימת חוזה־שלום עם לבנון עצמאית, תוך שמירת שלימותה הטריטוריאלית.	● לאפשר לפלאנגות להשתלט על מערב־ביירות.

כל הסימנים מורים כי הודעת הממשלה היתה שיקרית, והכוונה היתה להוציא לפועל את תוכנית־המיבצע הצבאית, שכונתה בשם הצופן „אורנים״ (אחר־כך שונה השם במיצוות ראש־הממשלה ל„מיבצע שלום הגליל״.) היקף הגיוס של המילואים, פריסת הכוחות, התקדמותם בשטח, וההפרות החוזרות ונישנות של הפסקת־האש – כל אלה נועדו להשיג את מטרות התוכנית הצבאית.

● שקר 7:
הצגת „התוכנית הקטנה״

במוצאי שבת, 5.6.82, בישיבת־ממשלה שנערכה בביתו של בגין, הציגו שרון ורפול לפני השרים את „התוכנית הקטנה״. הם דיברו על מילחמה שתימשך בין 12 ל־24 שעות ותכלול את דרום לבנון בלבד.

למעשה היה זה שקר, שזכה לשיתוף־פעולה מצד מנחם בגין, שידע מהם מימדי הגיוס של צה״ל, ומהן מטרותיו המדיניות של שרון. בגין רמז לשרים על כוונותיו: „יודעים איך מילחמה מתחילה, ולא יודעים איך היא נגמרת,״ הוא אמר. השרים אישרו צה״ל ללבנון. הציגו בגין ושרון לפני מנהיגי המערך את „התוכנית הקטנה״. הם שיקרו גם לפרס, רבין וחבריהם, כפי ששיקרו קודם לכן לממשלה. גם לאנשי המערך הם סיפרו על מיבצע שייארך 24 שעות, לעומק של 40 קילומטרים.

למעשה, ידעו אנשי־המערך שמשקרים להם. ערב לפני כן תיאר פרס לפני חבריו במערך את „התוכנית הגדולה״, ואמר שזו המילחמה שישראל פותחת בה.

● שקר 10:
„שיטת הסלאמי״

בתשע ישיבות הממשלה שהתקיימו בשבוע הראשון למילחמה, ביקשו שרון ורפול את אישור הממשלה לפעולות שנועדו לשרת את „התוכנית הגדולה״, כשהם מטעים את השרים לחשוב שמדובר בשיפורי־עמדות במיסגרת „התוכנית הקטנה״.

כל הסימנים מורים כי הטעיית הממשלה נעשתה בעצה אחת עם בגין.

● שקר 11:
בגין מרמה את הכנסת

בדיון בהצעת אי־האמון שהציגה סיעת חד״ש אמר בגין בשם הממשלה, כי ברגע שיושג קו 40 הקילומטרים תופסק כל לחימה. באותה שעה כבר חרג צה״ל מקו זה בכמה מקומות, ולא היה בדעתו של בגין להפסיק את הלחימה עד שתוגשם „התוכנית הגדולה״, כפי שהעידה התנהגותו עד להתחלת אוגוסט.

הכיזוב הגדול: 26

● שקר 3:
אימת הקטיושות

בישיבת הממשלה שבה הוחלט על המילחמה, התפרץ שרון כלפי שר־הפנים יוסף בורג, ושאל אותו כמה עוד צריכים למות מהפצצות קטיושות בקריית־שמונה. למעשה, לא נפגע איש מהפצצת קטיושות בגבול הצפון במרוצת 11 החודשים שקדמו למילחמה. אילמלא החליטה הממשלה לפתוח במלחמה — אולי יכול היה הצפון להיות שקט לגמרי עד היום.

● שקר 4:
תשתית המחבלים

אחד הנימוקים למילחמה, שעליהם חזרו שוב ושוב, וגם שרון חזר עליו כמה פעמים השבוע, היה הצורך להרוס את „תשתית המחבלים״ שאיימה על ישראל.

על־פי המיספרים שמסר דובר צה״ל, היתה לאש״ף אוגדה אחת בלבנון, לפי הפירוט הבא: שני גדודי טנקים — בסך הכל 80 טנקים, רובם מיושנים. שלושה גדודי חרמ״ש — בסך הכל 120 שיריוניות וזחל״מים, ואגד ארטילרי, וכן יחידות חי״ר. נגד כוח זה הפעיל צה״ל, על־פי מקורות שונים, כוח גדול ממנו פי חמש או פי שש! „תשתית המחבלים״ המאיימת גם לא היתה מוכנה לקרב ולא נמצאה במערך התקפי, ואפילו לא הגנתי. היא פשוט היתה בלבנון, בלי שרוב הרכב הקרבי המשוריין יהיה מאוייש.

● שקר 5:
צידון לא בתוכנית

לקראת סוף מאי הציג אריאל שרון את תוכנית המילחמה לפני ראשי המערך ואמר להם, כי כיבוש צידון אינו נכלל בתוכנית המילחמה. שרון שיקר.

● שקר 6:
לא ייפגעו אזרחים

ערב המילחמה הציג רפול לפני הממשלה את תוכנית ההפצצה שתגרה את אש״ף לפעולה, שבעיקבותיה יפלוש צה״ל ללבנון. הוא אמר לשרים כי לא ייפגעו כלל אזרחים בפעולה. למעשה, לא היתה אפשרות למנוע פגיעה באזרחים, והם נפגעו בפעולת חיל־האוויר.

● שקר 9:
מסבנים את האופוזיציה

ביום הראשון, 6.6.82, שבו פלש

מיבצע מוגבל וקצר, שהתפתח למילחמה כוללת וארוכה.

● שקר 8:
מיכתב לרגן

ביום שבו פתחה ישראל במילחמה שיגר בגין שדר לנשיא ארצות־הברית רונלד רגן, ותיאר את סיבלם של תושבי־הצפון המופצצים כסיבת המיל־חמה. למעשה, עשתה ממשלת ישראל כל דבר שהיה ביכולתה לעשות, פעם אחרי פעם, כדי שישובי הצפון יופצצו, ותהיה לה עילה לפלוש ללבנון.

מנחם בגין הזמין — בלי מרכאות — הפצצה על ישובי הצפון, ואחר־כך שפך דימעות־תנין על גורלם...

● שקר 12:
איפה דאמור?

ביום שבו נאם בגין בכנסת, התכנסה ועדת־החוץ־והביטחון. השר שרון הצ־ביע על המקום במפה שבו נמצא צה״ל, אך הכחיש שצה״ל נמצא בדאמור, אחרי שנשאל על־כך על־ידי הח״כ מרדכי גור. שרון שיקר, וגור אמר לחבריו שמשקרים להם.

● שקר 13:
לא נגד הסורים

למחרת ההצבעה בכנסת, שבה הצביעה מיפלגת־העבודה אמון בממשלה, נפגשו ראשי מיפלגת העבודה עם בגין, כדי להזהירו ממילחמה בסורים. בגין הבטיח לראשי האופוזיציה שאין שום החלטה להילחם בסורים. כבר למחרת היום התחילה המילחמה בסורים. זאת היתה בלתי־נמנעת, בהתחשב באופן ההתקדמות של צה״ל.

הסוף: רפאל איתן על קבריהם

בעמודים אלה מסכם „העולם הזה” את השקרים הבולטים של השלישיה המובילה — מנחם בגין, אריאל שרון ורפאל איתן, כפי שהם עולים מן הדיווחים של אבי בטלהיים, אברהם תירוש ויעקב ארז ב„מעריב”, מראיונות שנערכו עם אריאל שרון ועם מרדכי גור ב„ידיעות אחרונות”, ומדיווחו של אלכס פישמן ב„על המישמר”.

● שקר 14:

רק פעולה אווירית

ביום הרביעי, ה־9 ביוני, אישרה הממשלה פעולה של חיל־האוויר נגד הטילים הסוריים. נאמר לשרים שלא תהיה התנגשות יבשתית — אך כבר התחילו קרבות ביבשה נגד הסורים, מתוך שאיפה להגיע לכביש ביירות־דמשק.

● שקר 15:

„לכל המאוחר עד מחר”

בישיבת ממשלה נוספת שנערכה באותו היום, שיקר רפול לממשלה כאשר אמר שצה”ל יוכל לסיים את המילחמה „עד היום בלילה, לכל המאוחר מחר.” רפול, כמו שרון, רצה בביצוע „התוכנית הגדולה”, ולא היה בדעתם לעצור בקו 40 הקילומטרים. התוכנית הגדולה כללה גם את כיבוש ביירות המערבית על־ידי הפלאנגות, עם צה”ל בעיקבותיהם.

● שקר 16:

מה עם ביירות?

בניגוד מוחלט להחלטות הממשלה, כבש צה”ל על־פי פקודת שר־הביטחון והרמטכ”ל חלקים של ביירות. כאשר שאלו השרים בישיבת־ממשלה שנערכה ביום הראשון, ה־13.6.82, איך הגיע לשם צה”ל, אמר להם שרון כי ארמון־הנשיאות ונמל־התעופה אינם ביירות...

● שקר 19:

כביש ביירות־דמשק

השרים דוד לוי ומרדכי ציפורי, וחברי־הכנסת שימעון פרס ואמנון רובינשטיין פנו ביום השלישי, ה־22 ביוני אל ממלא־מקום־ראש־הממשלה, שימחה ארליך, בקשר לפעולה של צה”ל שכוונה כלפי כביש ביירות־דמשק. ארליך, שמילא את מקומו של בגין, שהיה בארצות־הברית, לא ידע על הפעולה. הוא ניסה להשיג את שר־הביטחון ואת הרמטכ”ל — ללא הצלחה.

מאוחר יותר התקשר הרמטכ”ל אל ארליך ושיקר לו. רפול אמר לארליך כי „אין תזוזה ממשית” של צה”ל. למעשה, ניתנה פקודת המיבצע לכיבוש הכביש כבר ב־19 ביוני, והלחימה נמשכה חמישה ימים.

● שקר 20:

הודעת דובר צה”ל

ב־22 ביוני פירסם דובר־צה”ל הודעה, כאילו מגיב צה”ל בלחימה על הפרת הפסקת־האש מצד הסורים באותו יום, בגיזרת כביש ביירות־דמשק. למעשה, ניתנה, כאמור, פקודת המיבצע לצה”ל לפעולה זאת שלושה ימים קודם לכן, בלי שום קשר להפרות של הפסקת־האש, אלא במטרה לבצע את „התוכנית הגדולה”.

● שקר 21:

לא כניסה לביירות

במוצאי שבת, ה־26 ביוני, נערכה התייעצות־שרים בבית ראש־הממשלה, בקשר למערב־ביירות. הצעת שרון היתה: להפציץ את ביירות עד שלא תישאר בה אבן על אבן, אחרי שהתושבים יוזהרו, ותינתן להם שהות של 24 שעות כדי לעזוב.

למעשה, רצה שרון להחריב עד־היסוד את בירת לבנון. אחר־כך הוא סיפר שהוא מעולם לא היה בעד כניסה לביירות המערבית...

● שקר 22:

הפלאנגות וצה”ל

בישיבת־הממשלה שנערכה יום לאחר מכן, ביום הראשון, ה־27 ביוני, היתה כבר לשרון הצעה אחרת: שהפלאנגות ייכנסו לביירות, וצה”ל ייכנס כמה שעות אחריהם. למעשה, ידע שרון, כפי שהוא עצמו אמר לשימחה ארליך כמה ימים קודם לכן, שהפלאנגות לא יוכלו לכבוש את מערב־ביירות. היה ברור שהוא מייעד, למעשה, את המשימה הזאת לצה”ל עצמו.

● שקר 24:

מיספר הנפגעים

לפי הערכת סגן אלוף גבי, קצין־הרפואה של פיקוד צפון, היה מיספר הנפגעים הצפוי לצה”ל בכיבוש מערב־ביירות — 300 הרוגים. מפקד החטיבה אלי גבע נקב במיספר של 250 הרוגים.

הרמטכ”ל ניסה להתחמק מתשובה לשאלה על מיספר הנפגעים הצפוי, כאשר נשאל על כך על־ידי ראש הממשלה. ורק כאשר נלחץ, אמר רפול: „כמה עשרות”. ראש־הממשלה מסר לממשלה הערכה זאת.

לאלוף־מישנה אלי גבע אמר ראש־הממשלה, כי להערכת רפול יהיו פחות מ־20־30 הרוגים בפעולת כיבוש מערב־ביירות.

● שקר 25:

כיבוש חי־אל־סלום

אחרי שנדחתה בממשלה הצעתו של אריאל שרון לכבוש את השכונה של ביירות, חי־אל־סלום, הוא העמיד פנים כמקבל את החלטת הממשלה — ולמרות זאת נכבשה השכונה בהתחלת אוגוסט. באותו שלב התחיל שרון להטיל על צה”ל משימות רבות שלא קיבלו את אישור הממשלה, כמו ההפצצות הכבדות של מערב־ביירות על־ידי חיל־האוויר ועל־ידי הארטילריה של צה”ל.

● שקר 26:

2000 המחבלים

אחרי יציאת אש”ף מביירות, לא הירפה שרון מ„התוכנית הגדולה”. כדי

שקרים ועוד אחד

● שקר 17:

הפסקות האש

הפסקת האש הראשונה הוכרזה ביום השישי, 11.6.82. ישראל הפרה הפסקת־אש זו, כפי שהפרה את כל הפסקות האש שלאחריה. בדעתם של שרון ורפול לא עלה להפסיק את ביצוע „התוכנית הגדולה” בגלל הפסקת אש זו או אחרת. הם המשיכו בביצוע התוכנית, כשהם מפברקים הודעות של דובר צה”ל בדבר „הפרות” של הפסקת־האש בידי הסורים או בידי אש”ף בגיזרות אלה או אחרות, לפי הצורך.

● שקר 18:

בלי חיל־אוויר

כאשר דובר בישיבת־ממשלה, שנערכה ביום השלישי, ה־15 ביוני, על כיבוש מערב־ביירות על־ידי הפלאנגות, הבטיח ראש־הממשלה לשר־החינוך כי חיל־האוויר לא יסייע לפלאנגות בכיבוש מערב־העיר. כאשר פלשו הפלאנגות כמה חודשים אחר־כך למחנות הפליטים צברה ושאתילא, הם קיבלו סיוע של חיל־האוויר.

שקר 23: צה”ל לא תיכנן

עשרות ומאות פעמים חזרו בגין, שרון ורפול על הטענה כאילו לא תיכננה ישראל מעולם לכבוש את מערב ביירות. פעמים רבות מאוד הועלתה טענה זאת בהקשר לפרשת אלוף־מישנה אלי גבע, שביקש לפטור אותו מפיקוד על חטיבתו בפעולה זאת. הטענה כאילו לא החליטה ממשלת ישראל לכבוש את מערב ביירות, וכאילו לא תיכנן צה”ל פעולה זאת, היא שקר מוחלט וגס.

● בישיבה שנערכה ב־27 ביוני הובאה לפני הממשלה ההצעה לכבוש את מערב ביירות, אך התוצאה היתה תיקו. מצדדי הכניסה לביירות – שרון ובגין, לא ויתרו.

● בסוף חודש יולי נערכה ישיבת־ממשלה, שבה הוחלט ברוב של 10 שרים נגד 8 כי צה”ל יכבוש את החלק הדרומי של מערב ביירות – תוכנית שבוצעה, לבסוף, חודשיים לאחר מכן, אחרי ההתנקשות בבאשיר ג׳מאיל.

● במישור הצבאי עובדה כבר בחודש נובמבר התוכנית לכיבוש מערב־ביירות, במיסגרת התוכנית הגדולה.

● כמה ימים לפני שהתפוצצה פרשת אלי גבע, כונסה צמרת הפיקוד של צה”ל באיזור ביירות במיפקדה של תת־אלוף עמוס ירון. על הלוח נכתב בגיר: „המטרה – כיבוש מערב ביירות.” תוך כדי הדיון בתוכנית, הודיעו לאלוף פיקוד הצפון, אמיר דרורי, כי התוכנית נדחתה.

● בתחילת אוגוסט ביקש אמיר דרורי כי ייערך גיוס מילואים גדול של חטיבות הצנחנים, לקראת כיבוש מערב־ביירות. הרמטכ”ל הבטיח לאלוף־הפיקוד שצה”ל לא יכבוש את ביירות. אך דרורי, שהיה איש־סודו של שרון, תבע שייערך גיוס. ואכן, על־פי הוראת שרון, ובלי ידיעת הממשלה, נערך ב־6 וב־7 באוגוסט גיוס־מילואים גדול לקראת כיבוש מערב־ביירות.

● גיוס זה, ככל הנראה, סימן את נקודת המיפנה ביחסיהם של בגין ושרון. עד להתחלת אוגוסט התייצב בגין לכל אורך הקו לצידו של שרון. הוא שיתף עימו פעולה בהטעיית הממשלה, הכנסת, האופוזיציה והציבור. אך גיוס־המילואים לצורך כיבוש מערב־ביירות נעשה ללא ידיעתו של ראש־הממשלה, והוא הורה לשרון לבטל את הגיוס. מאותו רגע, הצטרף גם בגין לתוקפי שרון בממשלה.

● באותה עת, בתחילת אוגוסט, ערך צה”ל תרגילים „על מודל” לכיבוש מערב־ביירות, וניתנה גם הערכה לגבי מיספר הנפגעים.

● התוכנית לכיבוש מערב־ביירות התבצעה אחרי מותו של באשיר ג׳מאיל – למרות שכוחות אש”ף עזבו את העיר. ההתנקשות בג׳מאיל היתה עילה לביצוע התוכנית, ממש כשם שההתנקשות בארגוב היתה עילה לביצוע „התוכנית הגדולה”.

לבצעה עד תומה, היה צורך לכבוש את מערב־ביירות, כדי להבטיח את שילטונו של באשיר ג׳מאיל, שנבחר כנשיא לבנון תחת חסות הכידונים של צה”ל.

הפריצה למערב־ביירות בוצעה לא בגלל ההתנקשות בבאשיר ג׳מאיל, אלא למרות ההתנקשות. העילה היתה שנשארו בביירות 2000 מחבלים — מיספר שהומצא רק בדיעבד.

למעשה, נכללה ב„תוכנית הגדולה” פריצה של הפלאנגות למערב־ביירות, אך הם סירבו לבצעה בכוחות עצמם, גם אחרי שהובטח להם כי צה”ל יבוא בעיקבותיהם. באשיר ג׳מאיל הבטיח כי הוא יהפוך את מחנות־הפליטים של הפלסטינים ל„פארקים”, אחרי שייגרש משם את הפלסטינים. אך הוא היה מוכן „לטהר” את המחנות רק אחרי שצה”ל ייכתר אותם — כפי שאכן נעשה, בסופו של דבר. זה היה אמור להיות השלב האחרון ב„תוכנית הגדולה” — סילוק הפלסטינים מביירות ומלבנון כולה, על־ידי ביצוע מעשי־טבח אכזריים שייגרמו לבריחת הפלסטינים.

ואכן, באמצע ספטמבר התחילו צה”ל והפלאנגות, על־פי פקודת שרון ורפול, בביצוע השלב האחרון של „התוכנית הגדולה” שלהם. הטבח של צברה ושאתילא לא היה תאונה אלא חלק מ„התוכנית הגדולה”.

היום הם „חושפים", „מבקרים", „חוקרים" ו„מוקיעים" את מילחמת־הלבנון. אבל מה כתבו עיתוני ישראל בימי־המילחמה הראשונים? העולם הזה מביא כאן מיסמך מדהים: איך השתתפו ארבעת היומונים הישראליים הגדולים במערכת־הכיזוב הרישמית. איך הם הטיפו למילחמה, איך הם קראו לקונסנזוס ומנעו ויכוח!

בשולי ידיעות אחרונות

נגד תלמידי היטלר!

ואכן, נפל הפור, ואנו יצאנו מהאיפוק שלנו לשים קץ לשפיכת דם יהודי על־ידי אנשי הרצח מקרב

ד"ר הרצל רוזנבלום

תלמידי היטלר הערביים. ואף איש אחר, שהאלוקים בליבו, לא יוכל לטעון כי פעלנו בעניין זה „בחיפזון": רק לאחר שאקדוחני אש"ף הטריפונו בצרפת ובאיטליה וביוון ובגרמניה ובתוך הארץ שלנו פנימה, והגל הלך וגבר והפך לפוגרום טוטאלי— קמנו להגן על עצמנו אחרי איפוק עילאי וממושך.

הרצל רוזנבלום, 7.6.82

קדימה הקונסנזוס!

אתמול אחר־הצהריים נודע רישמית שהממשלה הורתה לצה"ל להוציא את כל ישובי הגליל אל מחוץ לטווח האש של הטרוריסטים מלבנון, על בסיסיהם ומיפקדותיהם.

פירסום ההודעה אישר מה שהיה אפשר לשער כבר החל מאתמול בבוקר, אם לא לפני כן: כי בסוף השבוע שעבר הוחלט שיש לצאת למילחמה נגד אירגוני אש"ף בדרום לבנון. ההפצצות מן האוויר וההפגזות מן היבשה ומן הים שהחלו בשבת — בתגובה על הפגזת ישובינו בליל שבת, לאחר שמטוסי ישראל הפציצו מיתקני אש"ף במערב ביירות — בעיקבות ההתנקשות בחיי השגריר ארגוב בלונדון, נועדו לרכך את כוח ההתגוננות של המחבלים ולשמש הכנה לפלישת כוחות רגלים וטורי שיריון.

ההגיון הצבאי חייב הפעלתם של כוחות־קרקע בקנה־מידה רחב; מטוסים ותותחים מסוגלים לגרום אבידות ונזקים, אך אין ביכולתם לטהר שטחים רחבי־ידיים מכוחות אויב.

... מבצע „שלום הגליל" מתוכנן איפוא לפי המתכונת של מבצע ליטני מלפני ארבע שנים. כאז כן עתה הכוונה היא להרחיק את כלי־הנשק ארוכי הטווח של המחבלים מקירבת איזורי הספר הצפוני שלנו. יש לקוות כי מטרה זו תושג בלי שכוחותינו יסבלו יותר מאשר מינימום של אבידות וכי תתאמת הציפיה — למרות הידיעות על חילופי אש בין הצבא הסורי לצה"ל, כפי שמסרו גורמים סוריים רישמיים

הארץ

— שהצבא הסורי יימנע מהתערבות רצינית יותר, אשר תרחיב את זירת הקרבות.

עד כמה שאפשר להעריך ברגע זה, נפלה ההכרעה בממשלה בעד מיבצע מוגבל, כלומר מיבצע שיהיה מודרך

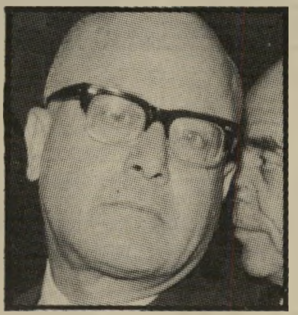
גרשום שוקן

על־ידי המגמה לשחרר את ישובי אצבע הגליל והגליל המערבי מסיוט פעולות־האיבה מצד אירגוני אש"ף.

... שני מנהיגיהם העיקריים של המערך התייצבו כל אחד בסיגנונו שלו, מאחורי מיבצע צה"ל, ויש יסוד להאמין כי בזה ביטאו גם את דעת בוחריהם. מן הראוי להוסיף, כי התמיכה הציבורית ניתנת למיבצע שמתכוון לחיזוק ביטחוננו; את סמכות ההכרעה מהי „לבנון עצמאית" עלינו להשאיר בידי הלבנונים.

מאמר מערכת, 7.6.82

להתפלל לחוסן הממשלה!

...שילשום ואתמול התפללנו לשלום חיילינו ולהצלחת המשימות שהוטלו עליהם. גם היום נתפלל לשלומם. ואולם, היום חייבים להוסיף גם תפילה חרישית למען חוסנה וכושר עמידתה של ממשלת ישראל: מי יתן ולא תיבהל, ומי יתן ולא תימעד, בשעה שצה"ל מוכיח קבל עם ועולם שאיננו יודע מה פירושם של מילים אלו.

...רצוי ואולי חיוני שגם האגף השמאלי של המערך, לאמור מפ"ם והח"כים אלוני ושריד, לא יימנעו, אלא ירימו את ידם כמיצוות סיעתם נגד הבעת אי־האמון בממשלה שיזמה סיעת

ידיעות אחרונות

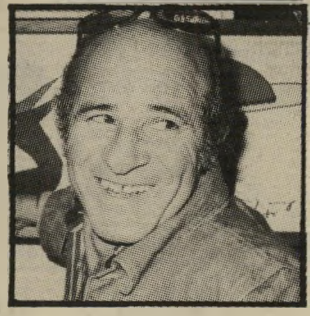
ישעיהו בן־פורת

חד"ש. זהו יום של מיבחן, לא רק לממשלה אלא גם לאופוזיציה.

ישעיהו בן־פורת, 8.6.82

הלאה הבוגדים!

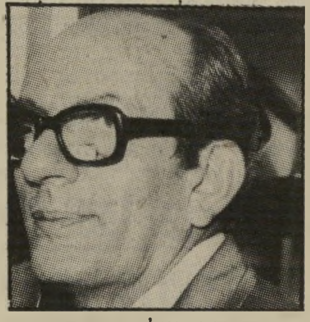
שמואל שניצר

מעריב

בעת מסע הטיהור של צה"ל, אולי אינו עולה בקנה אחד עם התיאוריות המריניות של המומחים להזיות, אבל בשבילנו הוא מציאות עקובה מדם שבצילה חיינו שנים רבות מדי, ועלינו החובה להבטיח שמה שנעשה, לא יושם לאל על־ידי חזית־מצילי־אש"ף שקמה עלינו...

זה השלב הבא במבצע „שלום הגליל" (ושלום העולם) ולוואי שנעמוד בו כמו שעמדנו בשלב הצבאי.

שמואל שניצר, 11.6.82

יומן מעריב

למנוע התשה!

בישובי הגליל התפתח בסוף השבוע מצב שניתן להגדירו רק כ„מילחמת התשה", ומילחמת התשה — כפי שזכור עדיין לכל — היא אותה התפתחות שכל דוברי ישראל הבטיחו כי לא תשוב ותיווצר... כל ישראל ערבים זה לזה, וחובה היא על ממשלת־ישראל לחלץ את תושבי הצפון ממלכודת־האש שלתוכה נלקעו.

משה ז'ק

כמאמצים דיפלומטיים, אם הדבר עוד אפשרי. או על־ידי הפעלת צה"ל, אם זה המוצא מן המצב.

מאמר מערכת, 6.6.82

יומן מעריב

לכבוש את ביירות!

...בירות היא אחד המרכזים הגדולים של ארגוני המחבלים — מקום מושב מיפקדותיהם הראשיות ומקום ריכוז הנשק שלהם. אם יונח לה, אם תישאר מחוץ לגבולות המילחמה הזאת, אין כמעט ספק שממנה תתחיל ההתאוששות של אירגוני המחבלים המוכים, וממנה ינסו הטרוריסטים

לשוב ולחדור אל האיזור המטוהר עתה על־ידי צה"ל...

מאמר מערכת, 10.6.82

השבח לצה"ל!

...במבצע „שלום הגליל" הושג קונסנזוס לאומי, שבא לידי ביטוי גם בנאומו של שמעון פרס בכנסת וגם בהצבעת חברי־הכנסת ממיפלגת העבודה.

לתמיכה האמריקאית מבחוץ ולקונסנזוס הלאומי מבפנים יש חשיבות רבה, חשיבות מרינית וגם

דבר

צבאית. על הממשלה לנהל את המיבצע כך שלא תאבד את התמיכה האמריקאית. על מיפלגת העבודה מוטל לשמור על הקונסנזוס. את „השאר" יעשה צה"ל והוא עושה זאת טוב, השבח לאל.

מאיר בראלי, 10.6.82

ידיעות אחרונות

שקט, יורים!

לכל הפוליטיקאים בממשלה ובאופוזיציה, שחשבו ואמרו, והתווכחו ומתחו ביקורת, לכל העיתונאים וכותבי המאמרים שדיווחו וכתבו, וניגחו ותקפו, וחירפו, לכל משתתפי הפגנות המחאה...

...לכל יושבי בתי־הקפה ומתכנסי ימי שישי בערב...

לכל אלה, לכולם יחד ולכל אחד לחוד, מופנית הקריאה הזאת:

עד היום מילאתם כולכם את תפקידכם בדמוקרטיה שלנו... ויכוח שלא עירער את המוראל — אלא בנה הבנה עמוקה וטובה יותר של בעיית־הביטחון של עם־ישראל במילחמתו במחבלים. עכשיו הגיע הזמן להפסיק. עכשיו יורים.

עכשיו צריכים כל אלה שנשארו

בעורף להצדיע לצה"ל ולתושבי הגבול הצפוני. אחרי שיסתיים הכל, תוכלו כולכם לשוב ולנתח ולדון ולהתווכח ולכעוס ולהגיב ולמחות ולהפגין...

בינתיים — שקט בבקשה.

עכשיו יורים.

שקט.

עמירם ניר, 6.6.82

עמירם ניר

לדחות את הוויכוח!

...בירורן היסודי (של השאלות) יצטרך כנראה להרחות עד שוך המיל־חמה. הטוראים, הסמלים והקצינים

הארץ

עדיין לוחמים, ואולי באמת לא יהיה זה הוגן לחשוף אותם בשעה זו לוויכוח חופשי וגלוי...

אשר למפ"ם, אלוני, שריד ווירשובסקי — שבדרך כלל דברם דבור על אופניו — הם שתקו הפעם פחות או יותר. כנראה, יש בתחום זה אנאלוגיה סימטרית בין חיי הפרט והכלל: מה שלא טוב לסמל פשוט — לא טוב לקהל כולו. לפיכך יצטרך הוויכוח להידחות, ובינתיים נחזיק כולנו אצבעות ונקווה שלא נצטער.

אברהם טל, 11.6.82

הבוקר היום

„מיבצע מוגבל!"

ההבדל הדק שבין סיכון מחושב לבין חישוב מסוכן תלוי בנקודת המבט

חנה זמר

של המתבונן — ובתוצאה. ממשלת ישראל הגבילה אתמול במוצהר את יעדי פעולת צה"ל בלבנון, הן בהיקף הגיאוגרפי שלה (40 הקילומטר של טווח התותחים והרקטות) והן באויביה (המחבלים בלבד ולא הצבא הסורי).

...כולנו מייחלים לכך שהמשימה שהוכתבה לצה"ל תצליח בידו, שלא תהיה הסלמה אל מעבר לגיזרה שמדרום לביירות ואל התכתשות רבתי עם הסורים, הנשענים על תמיכה מדינית סובייטית. רובנו מוכנים להשעות את ההירהורים והעירעורים

על מאפיינים שונים של הפעולה עד לסיומה.

...ראש־הממשלה בחר אתמול להכתיר את המיבצע בלבנון בשם „שלום הגליל", משמע שמטרתו אינה מילחמה ויעדו אינו שטח זר. האיפול הכבד שנקט צה"ל בדיווחיו לאמצעי התיקשורת נועד לשרת צרכים מבצעיים, שבשעה כזו יש להם עדיפות על הצימאון הכללי לדעת. כאשר יוסר האיפול, נדע אם תקוותינו להצלחה מלאה של צה"ל מעט נפגעים והסתבכויות, אכן התממשו. כולנו תפילה שכם יהיה.

מאמר מערכת, 7.6.82

אשמת התיקשורת

מילחמה מוצדקת!

... ישראל יצאה למילחמה מוצדקת במחבלים. אמת הדבר: לאורך גבול הלבנון נשמרה, פחות או יותר, הפסקת האש מצד המחבלים. אך לא העילה למיבצע „שלום הגליל" חשובה. חשובה המציאות שנוצרה מעבר

הארץ

לגבול. בסופו של דבר, מותר לנו לשאול שאלה פשוטה: נגד מי כוונו כלי הנשק הרבים ומיצבורי התחמושת שצברו המחבלים בדרום לבנון? מי האוייב שהועד כמטרה להיערכות צבאית זו? הרי ברור הדבר, כי ישראל, ישוביה ותושביה, הם שהיו אמורים להיות קורבנותיה של התארגנות מסוכנת זו כבוא שעת הכושר המתאימה.

לישראל היתה הזכות — זכות השמורה לכל מדינה — לפעול נגד תוקפנות זו. מרגע שנוצרה קונסטלציה מדינית נוחה ומשעה שנתאפשר להרחיק איום זה מגבולנו ומישובינו, רשאים היינו להשתמש בזכות זו ולהבטיח, פשוטו כמשמעו, את שלום הגליל (אם כי על היקף הפעולה ועל הרחבתה יש, ועוד יהיו בודאי, ויכוחים וחלוקי דיעות).

תביעתנו העיקרית איפוא היא שלא יוחזר האיום הבלתי נסבל הזה ושתושבי ישראל בגבולנו הצפוני ידעו שקט ושלווה. על מימושה של זכות זו נלחמנו ואותה ניתן להשיג. אמת הדבר, שילמנו מחיר כבד בקורבנות — והאוכלוסיה האזרחית של לבנון שילמה אף היא מחיר אכזר — תמורת מימוש זכות זו. אך קרוב לוודאי שהיינו משלמים מחיר כפול ומכופל אילו המחבלים ובעלי בריתם הם שהיו פותחים במיתקפה נגד ישראל, מיתקפה שלשמה נאגרו כלי המילחמה. תושבי לבנון — מוסלמים נוצרים ודרוזים — שילמו כאמור מחיר כבד בנפש וברכוש במאבק זה. מחיר זה לא יהיה לשווא, אם כתוצאה מהפעולה הישראלית ומהמציאות החדשה שנוצרה בלבנון יבוא קץ ליסורים שהמיטה עליה מלחמת אזרחים עקובה מדם שהמחבלים נטלו בה חלק ראוי לכל גנאי אפשרי. אמת

אמנון רובינשטיין

הדבר: ישראל לא נכנסה ללבנון כדי „לעשות בה סדר", ולא לשם כך נפלו, או צריכים ליפול, אנשינו. אך יהיה זה טבעי לגמרי אם נוכל לעזור לעם הלבנוני, על פלגיו וכתותיו השונים, לשקם את ארצו ולהחזיר לעצמו את ריבונותו האבודה...

אמנון רובינשטיין, 14.6.82

סדר חדש בלבנון!

ככל שניתן ללמוד מן הידיעות הלא שלמות המגיעות משדה המערכה הצבאי ומשדה המערכה המדיני הרי עד כה מתנהלות שתיהן בהצלחה רבה מתוך מאמץ לטפל בבעיית הטירור האש"פי טיפול שורש ולא כמכת תגמול בלבד. נראה, כי צה"ל מוכן כראוי למערכה, לעומת „מבצע ליטני" למשל, וכי הפעולות מתנהלות „על פי התכנון" ואף טוב מן הצפוי. גם הצד המדיני הוכן, ככל שניתן, כהלכה... טוב עשה הרוב הגדול במערך, שהצביע עם הקואליציה נגד הצעת אי־האמון של סיעת חד"ש. בעת מילחמה אין מגישים הצעות אי־אמון ואת הביקורת דוחים לאחר תום הקרבות. הציבור הרחב לא היה מקבל כל גישה אחרת...

מהלכה המוצלח של המערכה עד כה מחזק את ראש־הממשלה ואת כושר קיומה של ממשלתו. הדבר גם מחזק

דבר

את מעמדו הפנימי של שר־הביטחון, אריאל שרון. חבל שראשי „העבודה" החמיצו את ההזדמנויות שנקרו להם מאז הבחירות לכנסת העשירית להקים קואליציה רחבה עם הליכוד...

אם תסתיים המערכה בהצלחה, הרי יש סיפוי לבניית הסדר חדש בלבנון שיחזק את הנוצרים והכוחות המתונים בלבנון ובציבור הפלסטיני, ואולי יש סיכוי למציאת פרטנר ירדני או פלסטיני בהגשמת תהליך „קמפ דיוויד". אין ביטחון בכך, אך זה סיכוי ראשון מאז „ספטמבר השחור" ב־1970 כאשר חיסל מלך ירדן את המחלבים בארצו.

דניאל בלוך, 9.6.82

ביטחון שוטף לצפון!

כמצב שנוצר בגבול הצפון בסוף השבוע שעבר לא היה מנוס מפעולה צבאית מאסיבית בתוך שטח לבנון נגד המחבלים, מעוזיהם, בסיסיהם, כליהם, אנשיהם ומפקדותיהם... גם למי שסבור שאין פיתרון צבאי לבעיית הטירור הפלסטיני קשה להצביע על דרך

דבר

אחרת שיכלה להבטיח ליישובי הצפון ביטחון שוטף בטווח המיידי והבינוני.

הירִיות שנורו אל שגריר ישראל בבריטניה שלמה ארגוב היו בבחינת הקש ששבר את גב הגמל... אם לא היה זה מעשה ההתנקשות בלונדון, היה מוקדם או במאוחר מתרחש פיגוע חבלני כלשהו בישראל או מחוצה לה, ולממשלה לא היתה כל ברירה אלא לנקוט בצעד־תגמול, שיהיה לא רק מעשה־ענישה אלא פעולת־מנע לחיסול יכולת פעולתם של אירגוני־הטירור לתקופה ארוכה.

...ניתן לומר כי בשעה זאת יש תחושה של הסכמה לאומית לגבי עצם הצורך בתגובה חריפה... בשעה זאת אין לנו אלא לקוות כי המערך בצפון תשיג גם את יעדיה הצבאיים וגם את יעדיה המדיניים ללא הפתעות בלתי־צפויות.

דניאל בלוך, 7.6.82

אש"ף אשם!

... נואלת היא הטענה, כאילו ישראל „ניצלה" את ההתנקשות בשגריר

מעריב

ישראל בלונדון כדי לבצע את התכנית שלה לחיסול כוח המחבלים בלבנון.

גם אילו היתה לישראל מטרה כזו, לא היה זה העיתוי הנכון. מי שהיה מעוניין לנצל עיתוי זה ליעדיו המדיניים, הרי זה אש"ף...

משה ז'ק, 6.6.82

מעל לכל מחלוקת!

טנקים של צה"ל שוב נעים בלבנון, וזו אכן מילחמה.

לפחות מאז יום השבת ברור היה שהמאורעות מידרדרים מחוסר

דבר

היעילות וחוסר האונים אל הצורך לשחרר את ישובי הצפון מהפגזות ההתשה.

זו מטרה, אשר — כפי שהוברר מעל לכל ספק — עומדת מעל לכל מחלוקת רעיונית או פוליטית...

מרדכי ברקאי, 7.6.82

בשולי ידיעות אחרונות

המיבצע נגמר!

...אפילו לפי נתוני האוייב יוצא, כי צודק הרמטכ"ל שאמר, בלי להכנס לפרטים שחיילינו גמרו את המשימה שהוטלה עליהם במחצית הזמן לעומת מה שתוכנן על־ידי מצביאיהם, ויתכן מאוד שהיום, בהופיע עיתון זה, כבר יגיע המיבצע כולו לקיצו...

הרצל רוזנבלום, 10.6.82

בעד „פעולה מוגבלת"!

כל מה שהיה אפשר לומר נגד מילחמה יזומה בלבנון או נגד פעולה צבאית גדולה העלולה להידרדר למילחמה של ממש שמחירה יהיה כבד והישגיה מפוקפקים — כבר נכתב ונאמר. עתה, כשכוחות צה"ל נתונים בעיצומו של מיבצע „שלום הגליל" בלב דרום לבנון — כל ההנמקות, ההפצרות והפניות אל השכל הישר נהפכו לאקדמיות. המישאלה הספונטנית הראשונה שעולה בשעות אלה על דעתנו ובליבנו היא שחיילינו — בנים ואבות — יצליחו במשימה שהוטלה עליהם וישובו בריאים ושלמים. למישאלה זו יש לצרף את התקווה, שהממשלה לא טעתה בחישוביה ובהערכותיה הן לגבי התגובה האמריקאית האפשרית — לראשונה אנו פועלים בניגוד לרצונה המפורש — והן לגבי התגובה הסורית, ולהתפלל כי המשימה שהוטלה על צה"ל — הרחקת תותחי המחבלים

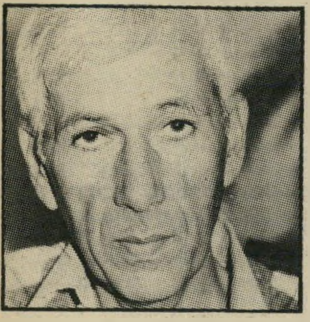

יואל מרקוס

מטווח ישובי הצפון — אכן תישאר מוגבלת.

...עתה נפל הפור על פעולה מוגבלת ובעלת יעד פחות גרנדיוזי מהפיתרון הכולל. שבע פעמים דחה ראש־הממשלה את החלטתו להתיר

הארץ

פעולה זו ואינני בטוח שמזג האוויר היה הסיבה היחידה לכך. עתה שנתן את האור * הירוק, עליו לשמור בשבע עיניים על כך שהפעולה לא תחרוג מעבר ליעד שנקבע לה, ולהודיע עוד היום כי ישראל מוכנה להיכנס למו"מ על הסכם חדש להפסקת־אש על כך שהמחבלים לא יירו משום מקום ותותחיהם לא יאיימו עוד על ישובים אזרחיים בצפון.

יואל מרקוס, 7.6.82

תנופת הכיבוש!

שישה ימים עברו מאז החל מיבצע „שלום הגליל", וכמו בששת הימים שלפני 15 שנה בדיוק — חוזרת, ולו רק לשעה, לשרור בארץ אותה אווירה של „נצחון בזק" מפליא, המעיד על כוחה הבלתי־רגיל של ישראל, מדינה קטנה זו, למחוץ את אויביה במהלומה עזה אחת, שאת תנופתה אין לעצור. שוב משמיע הרדיו, בין שיר־מולדת לשיר־מולדת, בין ד"ש לד"ש, שמות כפרים וערים, מהם ידועים לנו מן המיקרא, מהם משלושים השנה האחרונות, שהצבא מגיע אליהם, כובש אותם, חולף על פניהם וממשיך בהתקדמותו, ועוד לפני שיש סיפק לדימיון להתעכב על תמונה אחת, כבר משאירה אותו תנופת הכיבוש מאחור,

דבר

אהרון מגד

ומזנקת הלאה, והדימיון רודף ואינו משיג.

אהרון מגד, 11.6.82

לספח 40 קילומטר!

... ישראל הפעילה את כוחה הצבאי כדי להוציא את ישובי הגליל כולם מטווח האש של תותחי המחבלים והקטיושות שלהם.

הנמקה זו של המיבצע הצבאי הצליחה לבלום במידה רבה את הגורמים הבין לאומיים למיניהם אשר היו נכונים למצוא דופי בשימושנו בכוח צבאי, שכן הם לא יכלו שלא להודות בצידקת ההנמקה הזאת. הממשלה, שבמשך כל השבוע לא קיבלה שום הגדרה אחרת של מטרת המיבצע, חייבת לדבוק בה — גם אם במהלך הקרבות עלה בידי צה"ל להגיע הרחק מעבר לחגורת־ביטחון של 40

הארץ

קילומטר... הסכם הפסקת־האש צריך להבטיח לנו, אם דרישה זו לא באה או לא תבוא על סיפוקה כתוצאה מהקרבות — שתושבי קריית שמונה, מטולה וישובים אחרים יוכלו לנשום לרווחה כמו תושבי ראש הניקרה, נהריה והגליל המערבי... המסקנה צריכה להיות אחת משתיים — או שהסכם הפסקת האש יחול על הצבא הסורי בלבד, או שצה"ל יוכר בשטח ה־40 קילומטר כבעל סמכויות הדומות לאלה של מימשל צבאי.

מאמר מערכת, 11.6.82

יומן מעריב

מיפגן של אחדות!

בימים של מילחמה והתגייסות לאומית, פיסית וגם נפשית, קיימת נטיה טבעית ובריאה למתן את חילוקי־הדיעות הפוליטיים המפלגים את הציבור בכל ימות השנה. החיילים שבחזית, המסתכנים יחד ומקריבים יחד, ללא הבדל השקפות ושייכות רעיונית ואירגונית, הם הקובעים את סדר הקדימויות והציבור שבעורף מקבל את השראתו מהם...

על רקע ההפגנה הזאת בלטו במיוחד אותם חברי־כנסת מעטים, 10 במניין, שאפילו עת כזאת לא יכלו להתייצב בשורה אחת עם הרוב הגדול שהמחיש את מה שהמוני העם חשים בשעה זו... הם צריכים להיות מודעים לעובדה שהציבור יעריך את מלוא המשמעות של הפגנתם על־פי אמות מידה משלו. והוא ירשום לפניו באילו ימים ובאילו תנאים פרשו מן הקונסנזוס הלאומי.

מאמר מערכת, 9.6.82

משימה צודקת!

...בשעה זו חייבים חיילינו, המבצ־עים את החלטות הדרג המדיני, לחוש שאזרחי המדינה עומדים כאיש אחד לצידם, מלווים אותם בדאגה, ומייחלים להם בכל ליבם, שישלימו בהצלחה ובזמן הקצר ביותר את המשימה הקשה

ידיעות אחרונות

שהוטלה על שיכמם. עליהם גם לדעת, שמשימתם צודקת, שכן הציוד הקטלני הרב, שצברו אירגוני־החבלה בלבנון, מטרתו אחת ויחידה: לפגוע בישראל ככל שטווח הנשק שברשותם מאפשר להם.

יעקב ארז, 7.6.82

לא צריך מוח כדי למצוא את ההבדלים.

צריך מוח כדי לעשות אותם.

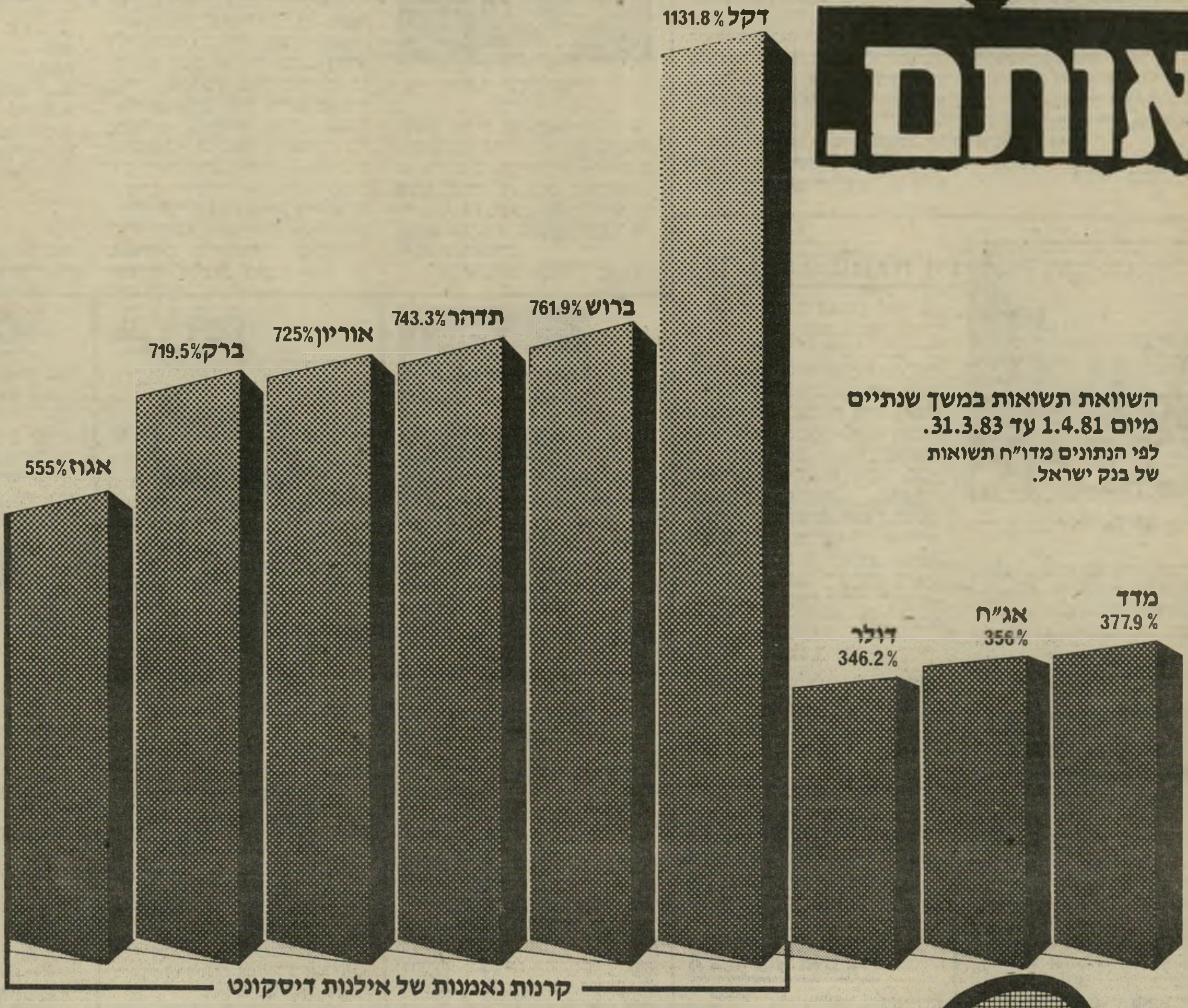

השוואת תשואות במשך שנתיים
מיום 1.4.81 עד 31.3.83.
לפי הנתונים מדו"ח תשואות
של בנק ישראל.

זאת ההזדמנות שלך!

מ-5.6.83 עד 5.7.83 קרנות הנאמנות של אילנות דיסקונט:
אגוז, אוריון, אורן, אלון, אשל, אתרוג, ברוש, ברק, דובדבן, דולב, דקל, ערמון, שקד, תאנה, תדהר, תפוז
ימכרו במחיר יסודי ללא שעור ההוספה* בכל סניפי הבנקים וסוכני ני"ע.

אילנות-חברה לניהול קרנות נאמנות של דיסקונט בע"מ

אילנות דיסקונט

המוח שלך בבורסה

וימר יעקבסון טמיר

* אין לראות במודעה זו הזמנה לרכוש את היחידות המוצעות.

גם אתה יכול למצוא את עצמך שם!

חרפה!

בשיא מרד־האסירים בכלא רמלה השבוע, כאשר היה נדמה שיישפך דם וייהרגו סוהרים ואסירים, הגישו המורדים את תביעותיהם להנהלת בית־הסוהר.

בין השאר תבעו להיפגש עם שני אנשים: נציב שרות בתי־הסוהר ועורך העולם הזה.

הדבר לא נמסר לי, ולא נעשה שום מאמץ כדי לאפשר פגישה כזאת, אשר יכלה למנוע שפיכות־דמים, אילו החריף המאבק.

מכיוון שבסופו של דבר הסתיים המרד בטובות, תודות להחלטתו האמיצה של נציב־השרות להידבר עם המורדים, אין צורך לדון בתבונה או בחוסר־התבונה שבמחדל זה.

נותר לי רק להודות לאסירים על האמון הרב שלהם בשבועון זה ובי, שהתבטא בדרישה זו.

■ ■ ■

בראשית שנות ה־50 קרא לי מנהל מישרד־המישטרה, רם סולומון, וביקש ממני לעזור לו במאמציו.

סולומון, עורך־דין ממוצא ספרדי, שפע רעיונות אנושיים. הוא חלם על מיתקנים מסוג חדש לגמרי להחזקת אסירים, לפי האסכולות המתקדמות ביותר בארצות כמו שוודיה. הסכמתי בהתלהבות להושיט לו כל עזרה אפשרית בגיבוש דעת־הקהל.

חלומות אלה היו חלק מן הגישה הכללית, שרבים מאיתנו היו שותפים לה אז: שמדינת ישראל החדשה תהיה אור לגויים ומופת לעולם, שיקום בה מישטר הומאני לדוגמה, שאנשים מכל העולם יבואו לראות את מעשי־ידינו, כפי שבאו לראות את הקיבוצים והמושבים.

היינו צעירים. המדינה היתה חדשה. ניתן היה לעשות כאן מה שלא ניתן לעשות במדינות ותיקות, שבהן שלטו ביורוקרטיה מעובשת, שיגרה עתיקה, דיעות קדומות וקבועות.

כאן היה הכל אפשרי, הכל פתוח. רצינו להמחיש את רוח ההומאניות הישראלית גם בשטח הענישה.

דיברנו על מחנות־עבודה ומחנות־מעצר פתוחים: על שיקום וטיפול פסיכולוגי בעת המעצר; על אלף ואחת רפורמות.

מכל זה לא יצא דבר. חיש־מהר למד סולומון לדעת כי ישראל היא מדינה חדשה רק מבחינה רישמית, אך שהביורוקרטיה החדשה אינה אלא המשך הביורוקרטיה הקודמת, שהיתה כבר אז רקובה ומאובקת. מאמציו עלו על שירטון ההתנצחויות הקואליציונית, היריבויות המיפלגתיות והשיגרה הפקידותית

כך זכינו בבתי־סוהר שהם חרפה לאומית.

■ ■ ■

זמן־מה אחרי נסיון־נפל זה שוחחתי עם גרו גרא, שהתמנה בינתיים כמנהל בתי־הסוהר. לפתע שאל אותי: "אולי אתה רוצה לבוא איתי לטיול?"

שאלתי לאן, אך גרא הזקן, מוותיקי הפקידים של המנדאט, היה אמן הסיפורת, והוא ידע איך להגביר את המתיחות של בן־שיחו. "תבוא ותראה!" אמר.

נסענו במכוניתו אל מחוץ לעיר, לסביבות רמלה. שם עצרנו לפני מיבצר־המישטרה הישן, מן הדגם שנשא את שמו של טגארט הבריטי, אחד ממיבצרים רבים מסוגו שהוקמו בכל רחבי הארץ כדי לקדם פני צנחנים גרמניים במילחמת העולם השניה.

נכנסנו לחצר הפנימית של המיבצר. הוא דמה לארמון באגדת היפהפיה הנרדמת. צימחי־בר כיסו את אדמת החצר, טיפסו על הקירות, חברו בעד דלתות וחלונות.

"כאן יהיה בית־סוהר חדש," אמר גרא בגאווה.

כך הזדמן לי להיות בכלא רמלה לפני האסיר הוותיק ביותר שהשתתף שם השבוע במרד.

מרד שפרץ מפני שכלא רמלה הוא גיהינום — כמו כימעט כל בתי־הכלא בישראל.

■ ■ ■

אני רוצה לחזור כאן על כמה דברים עקרוניים, שאמרתים לא פעם בכנסת ומחוצה לה:

אני משוכנע לחלוטין שבדורות הבאים יתייחסו אל בית־הסוהר של ימינו כפי שאנחנו מתייחסים למוסדות הזוועתיים, שבהם עונו, הוכו והולקו חולי־הנפש במאות שעברו, כדי "לגרש את השטן".

בית־הסוהר הוא מעצם מהותו מוסד בארבארי.

פעם היינו אומרים: בית־הסוהר הוא גן־חיות לבני־אדם, מקום שבו נכלאים בני־אדם בכלובים כמו חיות־טרף.

כיום שוב אין אמת גם בהגדרה זו. בכל גני־החיות המודרניים בוצעה רפורמה עצומה. רוב חיות־הטרף שוב אינן כלואות בכלובים. כמו בפארק הספארי ברמת־גן, הן מסתובבות בחופשיות רבה. בלונדון, בפראנקפורט ובמאות גני־חיות אחרים בעולם מסתובבים אריות, זאבים וחיות רבות אחרות בתנאים שאסיר בכלא רמלה אינו יכול אף לחלום עליהם.

אני משוכנע שבני המאות הבאות שוב לא יוכלו אף להבין את עולם־המושגים של ימינו.

הם ישאלו את עצמם: איך זה העלו בני המאה ה־20 על דעתם שניתן לשקם אסיר על־ידי כליאתו בחברת פושעים אחרים, שרבים מהם הם סוטי־מין? האם לא הבינו שבית־הסוהר הוא אוניברסיטה ללימוד הפשיעה, חממה לטיפוח מוגבר ומזורז של אותן התכונות האנטי־חברתיות אשר הביאו את האיש מלכתחילה לעבור על החוק?

אין לי שמץ של ספק בכך שבעתיד יבואו שיטות של טיפול במקום שיטות של ענישה. העולם יראה מיתקנים מסוג אחר.

אבל זה שייך לעתיד. אינני רוצה להתעכב כאן על מושגים, העלולים להיראות כ"אוטופיים". הבה נברר את הבעייה במיסגרת המושגים של ימינו וההגיון של ימינו, מעוות ככל שיהיה.

גם לפי מושגים אלה, זוהי זוועה.

■ ■ ■

במדינת־ישראל מבוצעים פשעים רבים, החל באונס (מעין ספורט לאומי בחוגים מסויימים) וכלה ברצח לשם שוד; החל

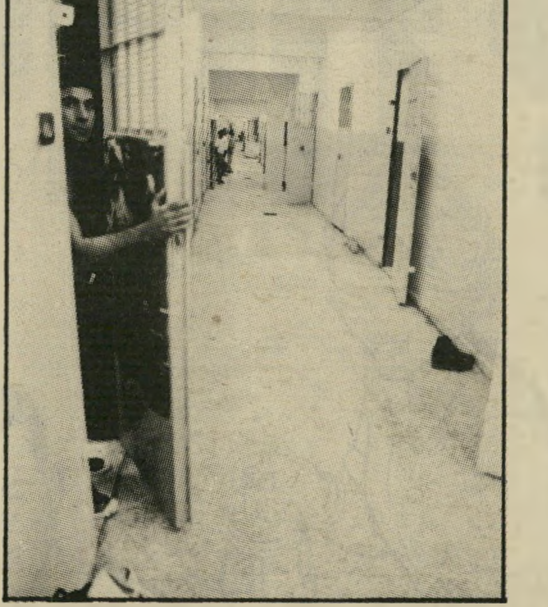

מיסדרון בכלא רמלה: עונש או נקמה?

בפשעים פוליטיים (תמיד של ערבים, כי היהודים אינם נתפסים) וכלה בעבירות כלכליות (של כסילים שלא טרחו להבטיח לעצמם גיבוי מיפלגתי מתאים).

אך פשע לא פחות גדול — הוא הפשע שמבצעת החברה הישראלית כלפי הפושעים עצמם.

אין זה פשע העומד בפני עצמו. זהו חלק מתהליך הדה־הומאניזציה של המדינה, של עירטול המדינה מערכים אנושיים.

האסיר הוא בן־אדם. גם אם פשע, אדם הוא.

על אחת כמה וכמה העציר, על פי תפיסת החוק והדמוקרטיה, כל אדם הוא חף־מפשע, כל עוד לא הורשע בדין. לפי עצם מעמדו, העציר הוא אדם חף־מפשע.

כל האנשים האלה נכלאים במדינת־ישראל בתנאים שאדם נורמלי לא היה מחזיק בהם את כלבו.

הם נזרקים לפח־האשפה של החברה הנקרא בית־כלא, ונשכחים שם. הם יכולים להירקב שם כמו עגבניה ישנה.

■ ■ ■

במיתקני־הכליאה — בתי מאסר ומעצר כאחד — שוררת צפיפות איומה. כל פסיכולוג יודע כי הצפיפות היא כשלעצמה עונש, שלא ברא השטן.

בן־אדם זקוק למרחב־מחייה מסויים, שניתן למדוד אותו. כאשר גוברת הצפיפות מעבר למידה זו, חלים שינויים בהתנהגותו.

מבחינה זו דומה האדם להרבה בעלי־חיים אחרים. נסיונות מפורסמים, שנעשו בעכברושים, למשל, הוכיחו כי כל סידרי־החיים שלהם משתנים כאשר הם נכלאים בצפיפות רבה מדי. הם הופכים רצחניים, אנטי־סוציאליים. הם משתגעים.

כאשר צפיפות זו אינה עניין של שעות, אלא של שנים, הרי נגזר על הקורבן לאבד צלם אנוש.

לעינוי מתמיד זה נוספים עינויים אחרים: חום מחריד במשך חודשים ארוכים, חוסר־תעסוקה או תעסוקה מתסכלת ומנוונת, הגבלת דרכי־הפורקן כמו קריאה, צפייה, האזנה, כתיבה, ביקורים ושאר דרכי־הקשר עם העולם החיצוני, עם המישפחה והאנושות.

■ ■ ■

אני תמה לא־פעם אם השופטים מודעים בהכרה מלאה למה שהם עושים, כאשר הם גוזרים על אדם עונש־מאסר; קל וחומר כשהם שולחים אדם למעצר.

להלכה, עצם הכליאה מאחורי סוגר ובריח הוא עונש נורא. ורק על עונש זה מדובר בפסק־הדין.

האם ברור להם לשופטים שהם גוזרים על הנער לשמש קורבן של אונס הומו־סכסואלי — עונש קבוע, שאינו מופיע בספר־החוקים? האם ברור להם שהם גוזרים על צעיר השתלבות סופית במעגל־הפשע? האם בכלל יש להם מושג על הגיהינום שמאחורי הסורגים?

איני מצפה לכך שמישהו ינהג כשופט בסיפורו של סטפאן צווייג, עיני האת הניצחי, ששלח את עצמו לכלא כדי להתחלק בגורל האנשים שהוא שלח לשם. אך אילו הייתי שופט, הייתי מוטרד מאוד־מאוד.

אני מכיר את התשובה, שהיא שאלה: מהי האלטרנטיבה? מוכרחים לבודד את הפושעים! ומוכרחים להגן על הציבור מפניהם. אלה הם בתי־הכלא שישנם. אין אחרים. אין ברירה.

ויש אידאולוגיה שלמה: בית־הכלא לא נועד לענישה. הוא נועד אמנם לבידוד הפושע ולהגנה על החברה, מטרתו העיקרית היא לשקם את האסיר, להכשירו לחיות כאזרח מן המניין בחברה.

זהו שקר חסוד. אילו היתה זאת המטרה האמיתית, היה בית־הסוהר המוכר לנו עובר מזמן מן העולם.

אין ספק כי השאיפה הכמוסה של החברה היתה כפי שהיתה לפני אלפי שנים: להתנקם במי שהפר את כלליה, ואולי להתנקם במי שהעז לעשות מה שכל אחד היה רוצה בסתר ליבו, לעשותו.

איני רוצה להיכנס כאן למאורת־הנחשים של יצרים תת־הכרתיים. אני רוצה להתרכז בבעייה המעשית.

הבעייה המעשית היא: בית־הכלא הישראלי הוא בלתי־אנושי.

הוא יהיה עוד יותר בלתי־אנושי ככל שיעבור הזמן.

כל ההבטחות אינן עוזרות, כי כאשר יוקמו מיתקנים חדשים (אם יוקמו בכלל!) כבר יהיו הצרכים חמורים הרבה יותר, והפער בין הדרוש והניתן יהיה עוד יותר גדול.

■ ■ ■

באחד מביקורי בבית־סוהר מסויים, כאשר דיברתי עם המפקד על רמת הסוהרים המצויים, אמר לי במשיכת־כתף: "אבא אבן לא יבוא לעבוד כאן!"

רמת־הסוהרים תלוייה ברמת השכר. זה עניין של כסף.

בניית מיתקנים מתאימים, שיאפשרו לכל אסיר את מרחב־המחיה המינימלי הדרוש, הוא עניין של כסף.

אספקת תעסוקה שיש בה ערך וסיפוק, וגם הכשרה והכנסה, מחייבת השקעה כספית.

הרבה מאוד דברים אחרים בבתי־הכלא הם עניין של כסף.

לא כולם, כמובן. מעולם לא הבנתי מרוע לא יותר לאסירים לכתוב מיכתבים ככל העולה על רוחם. אם המטרה היא לבודד ולשקם — איזו הצדקה מוסרית ומעשית יכולה להיות להגבלת זכות אנושית אלמנטרית זו? האם יש אמצעי טוב ממיכתבים כדי להחזיר אסיר אל החברה?

הוא הדין לגבי שיחות־טלפון. ככר המציאו את המכשיר הזה, המאפשר לאסיר לשמוע את קול קרוביו מבלי לצאת מבין החומות.

הוא הדין לגבי ספרים (בייחוד לגבי אסירים פוליטיים, גם כשקוראים להם "ביטחוניים").

דרושות רפורמות לאורך כל הקו. רפורמות המסתכמות כולן בדרישה אחת: להתייחס אל האסיר והעציר (ואל האסירה והעצירה) כאל בן־אדם. ולהכיר בזכותו היסודית של האדם ליחס אנושי ולתנאים אנושיים.

■ ■ ■

לא אתחמק מבעיית הכסף.

בכל חברה, כסף הוא עניין של עדיפות. השאלה אינה: „ה א ם יש כסף?" אלא: „ל מ ה יש כסף ולמה אין?" על מה מוציאים את הכסף שיש? מה חשוב יותר ומה חשוב פחות?

יש כסף בשפע להתנחלויות, יש כסף בשפע לישיבות, — אם להזכיר רק שתי דוגמות בולטות.

יש כסף לביצוע מדיניות הממשלה, למימון קנוניות מיפלגתיות ומדיניות ההתפשטות. יש כסף למילחמה — כאשר מטוס אחד עולה כבית־סוהר שלם.

אין כסף לרופאים. אין כסף למורים. אין כסף לזקנים. אין כסף לילדים שנולדו להורים הלא־נכונים. אין כסף כדי להבטיח לאסירים חיים אנושיים.

אם סולם־העדיפויות של התקציב מבטא את דמותה של חברה — והרי אין לה ביטוי מוחשי ומובהק יותר! — החברה הישראלית היא בלתי הומאנית.

כל אחד מאיתנו יכול למצוא את עצמו מחר בבית־הסוהר או בבית־המעצר, רק בטעות כשם שכל אחד מאיתנו יכול למצוא את עצמו מחר בבית־חולים. יתכן שתהיה לו אז שהות רבה להרהר על צד אפל זה של מדינתנו.

המאבק לדה־הומאניזציה של ישראל, לשיקום המדינה במיסגרת אנושית, מקיף את כל השטחים. בית־הסוהר הוא אחד מהם — ואולי הדחוף ביותר.

מאת אורי אבנרי

ארוחת בוקר של עשירים?

רק באגורות

הארוחה כוללת שלוש ביצים בתוספת בצל, תפוחי־אדמה, ביקון הם, נקניקיות – הכל מטוגן בצורה החביבה עליך. סלט ירקות גדול, לחם או לחמניות או טוסט חמאה, ריבה ודבש, עוגה ועוגיות, מיץ אשכוליות או תפוזים וקפה או תה – חופשי חופשי

הכל במחיר המצחיק של – 130 שקל.
אז מה אתה עושה כשאתה קם בבוקר?
קפוץ לדיזנגוף 110 לארוחת בוקר של עשירים מגיע לך.
בין השעות 7:.00 ל־11:00 -
ארוחת־בקר של עשירים במחיר מגוחך ב דיזנגוף 110.

ובדיזנגוף סוו

ישראכרט אלא מה.

במדינה

הפגנות

לאן נעלמו התינוקות

ההורים נרצחו והתינוקות שלהם חולקו לקציני צבא־ארגנטינה

הילד היהודי סימון ריקואלו היה בן 20 יום כשקציני צבא פרצו לבית הוריו בבואנוס־איירס, וגררו אותו יחד עם אמו למכונית הרוצחים, שחנתה ברחוב. היה זה ב־13 ביולי 1976, שלושה חודשים אחרי שהכת הצבאית תפסה את השילטון בארגנטינה.

לילה אחרי לילה, חודש אחרי חודש, במשך ארבע שנים, נעלמו בדרך זו במדינה הדרום אמריקאית רבבות אנשים, רק מפני שהיו חשודים כמתנגדי המישטר.

הוריו של סימון לא יחזרו לעולם לביתם שבבואנוס־איירס. יחד איתם נעלם גם סימון הפעוט. גם התינוק היהודי היה אשם, כנראה, בפעילות חתרנית נגד מישטר הגנרלים.

בחריקת בלמים עצרו כמה מכוניות של קציני צבא ומישטרה, שהגיעו באישון־לילה לביתה של מישפחת הרנגרס, בעיר באקר כ־30 קילומטר

מפגינה בורשטיין
„האיש הנמוך הזה שמיר..."

מבואנוס־איירס הבירה. היה זה בחודש מרס 1977. יחד עם הוריהם, נגררו למכוניות ילדיהם של בני־הזוג — אנדריאה בת ה־5, וושינגטון בן ה־15 ואחותם, ביאטריס.

אף לא אחד מהם חזר הביתה. אף לא אחד מהם הותיר אחריו סימן־חיים.

התינוק היהודי אנדרס לה־בלונדה, בן 3 חודשים, נלקח יחד עם הוריו על־ידי לובשי מדים באפריל 1977. היה זה בעיר סאן־פרננדו, כ־50 קילומטר מבואנוס־איירס. האשמה;

תצלומי ילדים ארגנטיניים בהפגנה בתל־אביב
כמו כלבים ללא בעלים

חשד שהוריו נמנים עם מתנגדי המישטר. די היה בחשד זה כדי לרצוח את ההורים.

התינוקת היהודיה הנה היסי, בת 7 חודשים, נעלמה עם הוריה מביתם שבבואנוס־איירס ב־15 באוקטובר 1976. מאז לא נודע גורלה או גורל הוריה.

רשימה מחרידה. רשימת התי־נוקות שנחטפו עם הוריהם בארגנטינה, ושגורלם לא ידוע, הוגשה השבוע לעוברים והשבים מול שגרירות ארגנ־טינה בתל־אביב. אמהות שיקיריהם נרצחו במדינה הנשלטת בידי בריוני הצבא מזה שמונה שנים, הפגינו ביום החמישי שעבר מול בניין השגרירות בתל־אביב, כפי שעושות מזה שנים אחיותיהן לצרה בפיאצה דה־מאזו בבואנוס־איירס.

רשימת הקורבנות המחרידה ממשיכה:

התינוק היהודי מרטין באמונדה היה בן 3, כשרוצחי המישטר פלשו לביתו בבואנוס־איירס, גררו את ההורים למכוניות ונעלמו עימם ב־29 ביוני 1978.

קארלה רוטילו נעלמה בגיל 9 חודשים. היא נולדה בבוליביה השכנה, ובאה עם הוריה שחיפשו תעסוקה בארגנטינה.

פאולה חוגרס נעלמה בגיל שנתיים.

גבריאל סוואסקי נעלם בגיל 3 חודשים.

הלנה פרנציסטי נעלמה בגיל 8 חודשים, במאי 1977.

קלארה מאריאני נעלמה בגיל 3 חודשים.

לאן נעלמו כל התינוקות — האם גם הם נרצחו, יחד עם הוריהם?

תשובה חלקית לשאלה זו ניתנה בהפגנת האמהות מול השגרירות הארגנטינית בתל־אביב: חמש סבתות בארגנטינה גילו את נכדיהן, שנעלמו עם הוריהם. הילדים שנחטפו באישון־לילה על־ידי הרוצחים הצבאיים, נלק־חו בחשאי לאימוץ. התינוקות חולקו כפי שמחלקים כלבים ללא בעלים — למישפחות קציני צבא חשוכות־ילדים.

בין האימהות שחילקו את רשימת הילדים שנעלמו בארגנטינה היתה גם רוזה בורשטיין. אשה זו ראתה את חוטפי־ילדיה במו עיניה. הרוצחים פרצו לביתה ב־11 ביולי 1976 וגררו החוצה את שני בניה: דניאל, בן ה־17, ואחיו אנג'ל, בן ה־23. שני הבנים, סטודנט ומהנדס־אלקטרוניקה, לא חזרו עוד. הרוצחים קשרו את עיניה, והשאירו אותה בביתה.

כשהלכה רוזה בורשטיין למישרד ממשלתי כדי לבקש פרטים לאן נעלמו בניה, נאמר לה: „אם לא תפסיקי לשאול אותנו על בנייך, גם את תיעלמי..."

אך רוזה לא הירפתה. היא המשיכה לדרוש תשובות גם כשבאה לישראל. „הלכתי וביקשתי את עזרתו של האדם הנמוך הזה, השר יצחק שמיר," היא מספרת „והוא מה עשה? נסע לבואנוס־איירס ולחץ את ידיהם של חוטפי הילדים שלי!"

למעלה, מאחד החלונות של בניין השגרירות, צילמו את הפגנת האימהות. דלת השגרירות סגורה. אין היום קבלת־קהל.

המישטרה באה להגן על האזכרה לזכר סרטאווי – ובסיומה האשימה את המארגנים בהזדהות עם אירגון־טרור!

סמל אסור?

כל עוד חי, לא יכול היה עיצאם סרטאווי להגיע לארץ. אילו בא, היה נאסר בו במקום כחבר באירגון „מחבלים", וגם על המעשים שביצע לפני תריסר שנים, כשהיה בעצמו מפקד של אירגון צבאי עצמאי.

גם במותו לא הגיע ארצה. אומנם היתה תכונה לבקש את העברת גופתו לכפר־המולדת של מישפחתו, הכפר סרטה באיזור רמאללה, אך מאמצים אלה עלו על שירטון. הוא נקבר בעמאן. „גורלו מסמל את גורל עמנו כולו," אמר השבוע אליאס פרייג', ראש עיריית בית־לחם בתל־אביב, „בחייו ובמותו היה חסר־מולדת, חסר־דרכון!"

אולם השבוע הגיע סרטאווי לתל־אביב בכל זאת. תצלום גדול של דיוקנו הוצב על דוכן שחור באולם בית־סוקולוב בתל־אביב, כאשר נערך לכבודו „ערב עיון והתייחדות". במשך שעתיים וחצי הביט הקהל בפניו של גיבור־השלום, שנהרג בהתנקשות בחייו בפורטוגל.

פרייג', כוכב הערב, סיפר סיפור אישי: ב־7 באפריל התקשר עימו סרטאווי מאירופה, וקבע עימו פגישה בשוויץ ב־12 באפריל. כי סרטאווי, שהגה באותה עת בהקמת מיפלגת־שלום גדולה במיסגרת אש"ף, היה קרוב בליבו למצוקת האוכלוסיה בגדה המערבית. מצבה הנואש, מול גל ההפקעה וההתנחלות, דירבן אותו להחיש את מאמציו. ב־10 באפריל, בטרם התקיימה הפגישה, נרצח.

הוא לא היה הראשון. סיפר האלוף (מיל') מתי פלד: בעת ההלווייה בעמאן נפגשו האלמנות של שאר קורבנות־השלום הפלסטינים. לצידה של ודאד אל־סרטאווי, אלמנתו של עיצאם, עמדו גם אלמנתו של סעיד חמאמי ואלמנת עז־אל־דין קלק, שנרצחו גם הם בידי הכנופייה של אבו־נידאל.

בשעה שמשתתפי־האזכרה קמו על רגליהם כדי לכבד ברגע־דומיה את זיכרו של המנהיג הפלסטיני, רעמו התותחים במרחק של 250 קילומטרים, בריכוזי הכוחות של פת"ח בלבנון. אירגון המקורב לאבו־נידאל, רוצחו של סרטאווי, ניסה למרוד במנהיגותו של יאסר ערפאת, בהאשימו אותו בבגידה ובנסיון להגיע לידי שלום עם ישראל. היה ברור כי סרטאווי היה רק קורבן ראשון בהתנגשות הבלתי־נמנעת בין הזרם המציאותי בפת"ח, בהנהגת ערפאת, השואף לפיתרון מדיני, ובין המיעוט הקיצוני, השואף למילחמה בלי־סוף.

חילופי־האש בין נאמני־ערפאת והמורדים בלבנון נתנו תשובה לשאלה שריחפה בחלל האזכרה: האם תדבק הנהגת פת"ח בקו שסרטאווי היה נציגו הבולט ביותר, או שתהיה נסיגה אל הסירוב? ערפאת, שעמד מאחורי סרטאווי בכל תקופת שליחותו, הוכיח ברדכו הזהירה כי לא יטוש את גישתו.

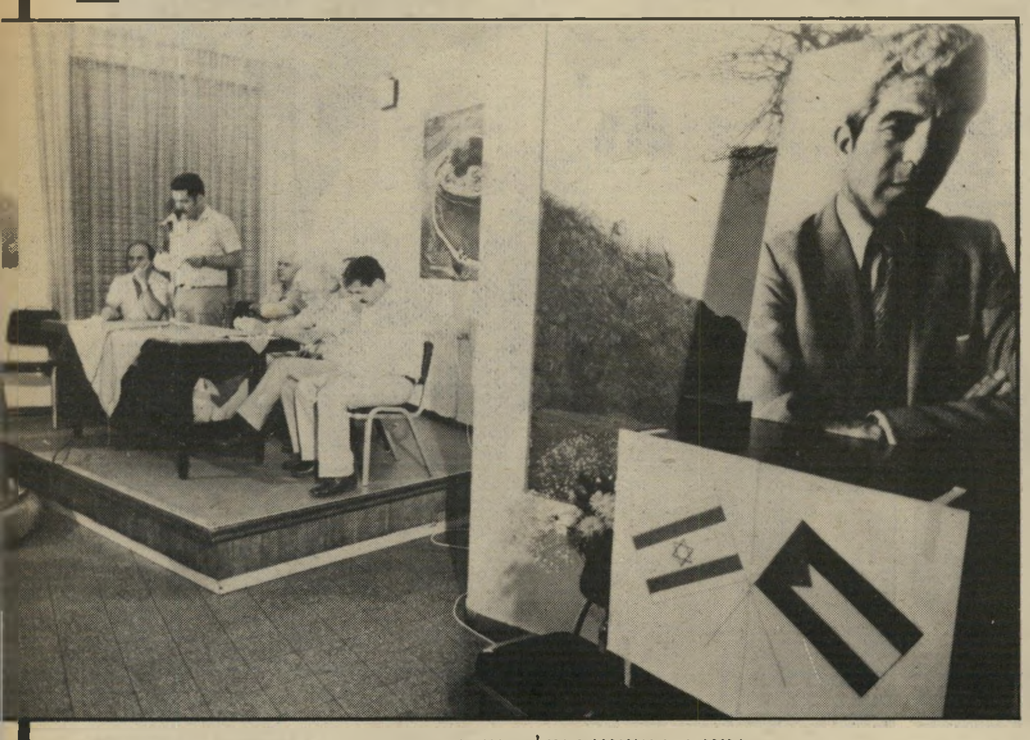

תמונת סרטאווי וסמל המועצה באזכרה*
הסמל הוחרם

רק לערבים!

היה זה אירוע דו־לאומי. המש־תתפים היהודיים היו מתי פלד; הפרופסור אסא כשר, שדיבר על אמנות הדו־שיח; אורי אבנרי, שסיפר על חוויות אישיות בפגישות עם סרטאווי; והמיזרחן יוסי אמיתי, מנחה הערב. לצידם הופיעו אליאס פרייג'; ד"ר חסון אמון, רופא ערבי מהגליל ועסאן אל־סרטאווי, בן־דודו של עיצאם אל־סרטאווי, תושב כפר־מוצאו.

אך את ההצגה גנבה המישטרה. היא שלחה כמה מאנשיה, כדי להגן על האירוע, אחרי שהושמעו איומים נגד המארגנים, ראשי המועצה ישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני. אך ברגע שהסתיים הכינוס, החרימה המישטרה את סמל המועצה, שקישט את הדוכן מתחת לדיוקנו של סרטאווי. הסמל מורכב מהדגלים המשולבים של ישראל ופלסטין. למחרת היום נפתחה חקירה רשמית נגד מתי פלד ואורי אבנרי, על פי הסעיף בחוק המילחמה בטרור („חוק תמיר") האוסר „הזדהות עם אירגון טרור" על־ידי הצגת דיגלו. לדעת המישטרה, הדגל הלאומי הפלסטיני הוא דגל של אש"ף, ואש"ף הוא אירגון־טרור.

כאשר יואשמו השניים בבית־המישפט, יהיה על השופטים להכריע בשאלה מרתקת: האם סמל, הכולל את דגל מדינת־ישראל, יכול להוות הזדהות עם אירגון המוגדר כאירגון טרור מפני שמיוחסת לו הכוונה להשמיד את מדינת־ישראל?

כלי־התיקשורת הישראליים העלי־מו את האישום, כשם שהעלימו את האזכרה עצמה. גם הטלוויזיה הישראלית לא שידרה את הסרט שצילמה באזכרה בשידוריה העבריים. לעומת זאת שידרה כתבה ארוכה בתוכניתה הערבית. ההגיון: כדאי שהצופים הערבים ישמעו על מאמציו של סרטאווי למען השלום, אך בהחלט לא רצוי שהצופים היהודיים ישמעו עליהם.

* על הבימה: ע'סאן אל־סרטאווי, אורי אבנרי, אליאס פרייג' (מותבא), מתי פלד, יוסי אמיתי (נואם) וד"ר חסן אמון.

חסיה מילוא בתו של ראש־הממשלה מנחם בגין, מימין (עם הגב למצלמה) עוזרת לאביה להתיישב. בגין נכח בטקס קריאת רחוב ברמת־השרון על שמו של השר לשעבר, איש המישפחה הלוחמת, חיים לנדאו. חיים לנדאו נודע בהיותו במחתרת באצ״ל, בשם הכיסוי „גונדר אברהם״ וזה גם שמו של הרחוב. לטקס הגיע גם שר־האוצר, יורם ארידור (בתמונה השמאלית, משמאל). הוא הגיע לפני ראש־הממשלה, וכשזה בא להתיישב, קם ארידור ממקומו וחיכה עד שבגין יתיישב. ארידור אמר כמה מילים לזיכרו של חיים לנדאו, ובאותו זמן ישבה אולגה לנדאו, אלמנתו, בשורה הראשונה בקהל ומחתה דימעה (בתמונה התחתונה). לידה ישב שר־העל לענייני כלכלה יעקב מרידור. דקות ספורות לפני תחילת הטקס ירד מטר של גשם משבר־ענן. אחרי שבגין התיישב בכסאו בשורה הראשונה, הוא לא קם ממנו עד לסיום הטקס.

■ ח״כ **בני שליטא** ישב השבוע בישיבה בוועדת־חוץ־ובטחון. באמצע הישיבה הוא נקרא החוצה כדי להשתתף בהצבעה בוועדת־העבודה־והרווחה. כאשר נכנס לחדר־הישיבות, נשאל למען מי הוא מצביע. שליטא ענה: „אני לא יודע בשביל מי, אני נמצא כאן על תקן של מכונת הצבעות.״

■ אחרי הודעת האוצר, בדבר גזירת שלושה הפרומיל על פעולות בחשבונות עובר־ושב, הציע **גבי גזית**, בתוכנית הרדיו יש עניין, שם נרדף למדינת ישראל — פרומילנד.

■ **יקיר פלסנר**, מישנה לנגיד בנק־ישראל ויועץ שר־האוצר, סיפר השבוע כי פגש ביורם **ארידור** דרך העיתונות. הוא פירסם מאמר בעיתון הארץ, שבו הוא מסביר את התיזות הכלכליות שלו. ארידור קרא את הכתבה והזמין את פלסנר לשיחה. אחרי שיחה של שעתיים ביקש ארידור מפלסנר לעבוד איתו, כיועצו:

■ בסיעת המערך דנו השבוע בפרוייקט תעלת הימים. ח״כ **גד יעקובי**, שצידד בתוכנית, אמר כי התוואי יעבור בדרום הארץ, מכיוון שבצפון אי־אפשר. כשנשאל מדוע, ענה כי בגלל רוחבה של התעלה אי־אפשר יהיה להעביר אותה בעמק יזרעאל, בגלל צפיפות היישובים. אמר לו ח״כ **יחזקאל זכאי**: „הליכוד הצליחו להרוס הכל, הם יפנו גם את היישובים.״ ענה יעקובי: „שינסו לפנות את כפר־יהושע!״

■ ח״כ יחזקאל זכאי היה ביום השני לפני שבוע במליאת הכנסת. ביום השלישי חיפשה אותו מזכירת הסיעה **בהירה ברדוגו**, ונדהמה לגלות כי נעלם. כשחקרה, התברר לה כי זכאי נסע לקנדה. השר **אהרון אוזן** היה אמור לנסוע לקנדה לשליחות בענייני העלייה, ומכיוון שהיה עליו להתקזז עם ח״כ מן האופוזיציה, החליט לקחת איתו את ח״כ זכאי.

■ ח״כ המערך פרופסור **שבח וייס** עוסק, כידוע, גם בעבודה אקדמית. בשבועות האחרונים הוא מכין עידכון לסיפרו הכנסת, שיצא לראשונה ב־1977. הוא מתאר שם את מפת המיפלגות, ומנפץ את האגדה הרווחת, כי בכנסת יש שני גושים גדולים. וייס טוען, כי בכנסת זו יש 11 סיעות פורמליות, לפי הפירוט הבא: מערך־50, ליכוד־46, מפד״ל־5, תחיה־3, תל״ם־1, בן־פורת־1, דרוקמן־1, תמ״י־3, אגודת־

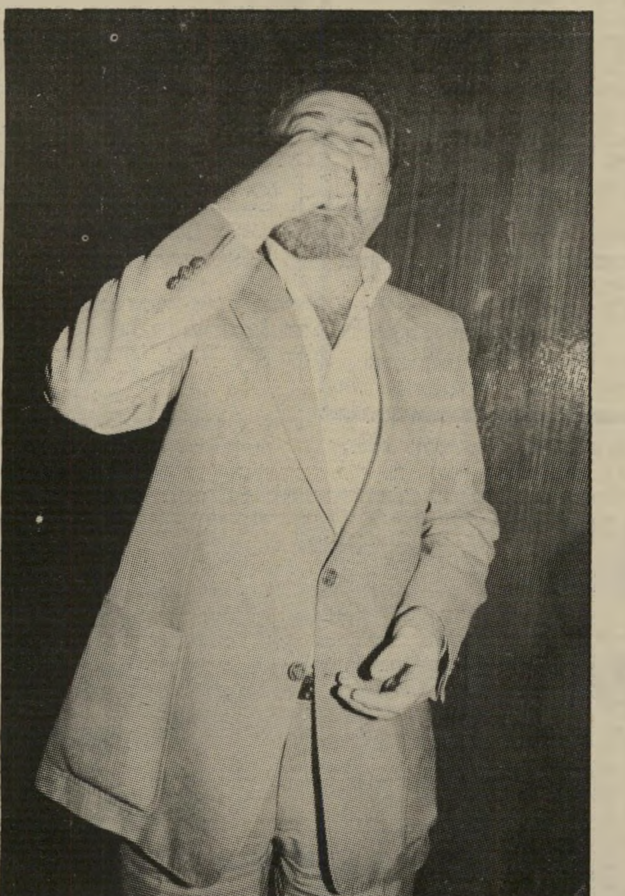

אליהו בן־אלישר חבר־הכנסת של הליכוד היה במסיבה שבה הוגש לאורחים אוכל מיזרחי שכלל פירות יבשים ופיצוחים. האוכל הוצב על השולחנות בתוך צלחות גדולות. בן־אלישר לקח חופן שקדים וצימוקים בידו האחת, ובהנאה רבה שפך את התכולה לפיו בידו השנייה. בתמונה הוא נראה נהנה מהמטעמים שהכניס לפיו.

כיצד אפשר להרוס את עמק יזראעל, ואיזו חכרה קדישא תשמח לקבור נפטר אשכנזי

ישראל־4, חד"ש־4 ושינוי־2. אך לפי ספירה לא פורמאלית, בהצבעות רבות מתנהגים ח"כ **יצחק ברמן** וח"כ **דרור זייגרמן** מהליכוד כסיעה נפרדת, מפ"ם מצביעה גם היא באופן עצמאי לפעמים, וכן **שולמית אלוני** מר"ץ. וכך יש עוד שלוש סיעות בלתי־פורמאליות.

■ ביום הרביעי השבוע התקיים מישחק גמר גביע המדינה בכדורגל. באותו יום היה סדר־יומה של מליאת הכנסת עמוס בהצעות־חוק פרטיות. אחת מהצעות החוק היתה זו של ח"כ התחיה **גאולה כהן**, בנושא חוק־בוררות־חובה. כשהגיעה עת ההצבעה, נכחו באולם המליאה רק 15 חברי־כנסת של המערך. כשחיפשו מצליפי הסיעה את חברי־הכנסת, נדהמו לגלות שהם אינם. כל חברי־הכנסת נסעו לראות את המישחק, וכך התקבלה הצעת החוק ברוב של 20 מול 17.

בן־מאיר הגיע למקום וחילק לשחקנים סמלים מוזהבים, אותם הנפיקה בימים אלה מועצת הפועלים, כדי להעניק לאורחים רמי־מעלה מחו"ל. בן־מאיר ביקש מהשחקנים לשים את הסמל בכיסם, בתור קמיע, וכך הם עשו — וניצחו.

■ בישיבה הראשונה שקיימה תנועת אלטרנטיבה, הרשימה שזכתה בבחירות באוניברסיטת תל־אביב, נבחר **יוסי שפרלינג** כמועמד ליושב־ראש אגודת־הסטודנטים. כנשיאת האגודה נבחרה **טלי בן־מאיר**, בתו של ח"כ דב בן־מאיר. טלי (25) לומדת לתואר שני בביוכימיה, והיתה פעילה באלטרנטיבה.

■ השבוע נערכה במרתף העליון ביפו מסיבה לסופר **יצחק בן־נר**. המסיבה היתה לרגל צאת סיפרו החדש פרוטוקול ואחרי פרישתו מגלי־צה"ל. במסיבה אמר איש־התיקשורת **יצחק ליבני**, המפקד לשעבר של גלי־צה"ל,

מייק הולר הכתב הפלילי של קול ישראל הגיע לכלא רמלה מייד כשנודע לו על מרד־האסירים במקום. הולר נראה בתמונה כשהוא מקבל אינפורמציה מדובר שירות בתי־הסוהר. הוא רצה לרשום את הדברים וכרע ליד פח־הזבל ורשם עליו. הוא גם הניח עליו את מכשיר הקשר שלו.

■ במועצת פועלי תל־אביב־יפו היו בטוחים בנצחונה של קבוצת הכדורגל הפועל תל־אביב במישחק גביע המדינה. הם שריינו מראש את אולם הנשפים במלון רמדה, והטבחים טרחו מראש על הכנת עוגת־נצחון, שגודלה כגודל שולחן ממוצע.

■ השחקנים שאבו עידוד מח"כ **דב בן־מאיר**. הח"כ נוהג לבקר את שחקני הקבוצה לפני כל מישחק גורלי, ואחר־כך הם זוכים במישחק. ערב המישחק על גביע המדינה ראו השחקנים שדב בן־מאיר, לא מופיע. שוער הקבוצה **אברהם בזרנו** התקשר ללישכתו של בן־מאיר, כדי לברר למה לא הגיע, ושם אמרו לו כי הוא נמצא בדרך.

כי האירוע מזכיר לו את סימפונית הפרידה. "בסוף הסימפוניה המפורסמת הזאת," אמר ליבני, "כל נגן מכבה את הנר שליד עמוד התווים שלו ויוצא החוצה. עכשיו כל אחד מכבה את הבן־נר שלו בגלי צה"ל, ובסוף לא יישארו אנשים."

■ באותה מסיבה הוסיף ליבני ואמר, שמה שקורה עכשיו בגלי צה"ל הוא קילקול של נס. "זה שתחנה צבאית יכלה להתקיים כל־כך הרבה זמן בלי התערבויות, זה היה נס. עכשיו חוזרים למצב הנורמאלי."

■ בסימפוזיון שנערך השבוע באוניברסיטת חיפה, לרגל יום־הסטודנט, בנושא העדות בישראל, סיפר ד"ר **נחום מנחם**, היסטוריון וחבר תמ"י את הבדיחה הבאה: יהודי אחד קיבל הודעה כי קרובו בחו"ל נפטר ויש להביאו ארצה לקבורה. הוא ניגש לחברה־קדישא האשכנזית ורצה לברר איזה סידורים הוא צריך לעשות. הקברנים שאלו אותו, אם הנפטר הוא אשכנזי או ספרדי. היהודי לא ידע לענות על השאלה, והחברה־קדישא לא רצו למסור לו פרטים לפני שיברר דבר זה. הוא ניגש מייד לחברה־קדישא הספרדית, ושם הסבירו לו מייד מה הסידורים הדרושים. אחרי גמר ההסבר שאל בתימהון: "לא מעניין אותכם אם הוא ספרדי או אשכנזי?" ענו לו "אם הוא ספרדי אנחנו חייבים לקבור אותו, אם הוא אשכנזי — נשמח לקבור אותו."

■ **שמואל פרנקל**, מנהל מיפעלי הבירה, נמצא בדילמה קשה בימים אלה. תחנות אוטובוסים רבות נושאות עכשיו את תמונתו של הזמר המפורסם **רוד סטיוארט**, כפירסומת לבירה. עד לאחרונה נהגו אנשים לנפץ את דפנות תחנות־האוטובוסים הנושאות את תמונתה של **ברוק שילדס**, במיסגרת פירסומת לביגדי־ים. אך מאז שהופיעה תמונתו של סטיוארט עזבו את ברוק שילדס והחלו מנפצים את תמונתו של סטיוארט, ופרנקל מוצף בדרישות להמציא מייד שיקופיות חדשות, במקום אלה שנגנבו.

קארולין קונור התמלילנית האמריקאית המפורסמת, שחיברה את התמלילים למחזמר המפורסם מופע הקולנוע של רוקי ולסרט בחירתה של סופי, הגיעה לישראל. קונור היא יהודיה ויש לה מישפחה בארץ. היא הגיעה הנה אחרי שאמה, שביקרה כאן לפניה, המליצה לה על ישראל. קונור עובדת עם המלחין ג'ורג' ברי. ברי עמד לטוס ארצה במטוסו הפרטי, וקונור קפצה על המציאה והחליטה להתלוות אליו. במסיבה שנערכה בתל־אביב נטלה קונור את המיקרופון והחלה שרה. היא לא ידעה שבקהל נמצאים בני־מישפחתה הישראלים. בסיום ניגשו אליה והזמינוה לארוחת־ערב.

זהרירה חריפאית מסתתרת מפני המצלמה. חריפאית הוזמנה להצגת־הבכורה של המהדורה המחודשת של מעגל הגיר הקאוקזי. חריפאית שיחקה בהצגה לפני 15 שנה, לצידו של חיים טופול. היום משחקת תפקיד זה השחקנית ג'טה מונטה, כשלצידה אבנר חזקיהו. בסיום ההצגה נערכה מסיבה, שאליה הוזמנה גם חריפאית. היא שיבחה את מונטה על מישחקה, אך כשהגיעו הצלמים לצלמה, ניסתה להתנגד. היא הסתירה את פניה והפנתה אותן אל הקיר.

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

פנינה רוזנבלום

אנשים

איזה חומר עמיד בפני מנחם בגין ומהי ועדת־צחוק־ומישפט

■ השופט **חיים דבורין** התרעם מאוד כאשר הסתבר לו, כי עדה נעצרה על שלא הגיעה למישפט, למרות שמעולם לא קיבלה הזמנה כדין. הוא העיר לתובעת: „חורה לי שאנשים נעצרים כך," והביע גם תרעומת על השופט שהוציא את צו־ההבאה לעדה, בלי לבדוק כראוי את התיק.

■ במסיבה שנערכה השבוע לרגל הקמת מיפעל לייצור טיח טרמי (לבידוד בתים) בקיבוץ החורשים, היה נוכח המומחה הגרמני לייצור החומר. העיתונאי **דידי מנוסי** ניגש לגרמני ושאל אותו, אם יש לו במיקרה חומר בידוד מפני ממשלת בגין. המומחה השיב כי עדיין לא המציאו חומר כזה, מכיוון שלא היה דרוש עד עכשיו, אבל יש לו חומר־בידוד לכל צורך אחר.

■ **ד"ר בצלאל בלוך**, הפאתולוג הנודע, סיפר כי את נסיונו הראשון ברפואה רכש בעת מילחמת העולם השנייה. הוא שירת אז כחייל בצבא הרוסי, ולקה בעיוורון לילה. כל החיילים סבלו אז מתת־תזונה ומחסור חמור במזון. אחד מחבריו אמר לו, כי כדי להירפא מעיוורון־הלילה עליו לאכול כבד. יום אחד שחטו החיילים סוס שעמד לגווע מחוסר־מזון, וחילקו את בשרו. ד"ר בלוך קיבל את הכבד, ועוד באותו לילה נרפא מהעיוורון. אחרי המילחמה, כאשר התחיל ללמוד רפואה, היתה השאלה הראשונה ששאל את המרצה בדבר עיוורון לילה.

פסוקי השבוע

● **השר בלי תיק אריאל שרון** בקנדה: „אני שר־הביטחון הראשון בעולם שהתפטר מתפקידו משום שנוצרים רצחו מוסלמים."

● **רפאל איתן**, הרמטכ"ל לשעבר: „מה שיכולתי לעשות בחיי — עשיתי."

● **ח"כ אליהו בן־אלישר**: „ישראל חייבת לעשות הכל ומייד, על מנת לקטוף ביהודה שומרון וחבל עזה את פרי הישגה העיקרי במיבצע של"ג."

● **הרב מנחם הכהן**: „שתי מטרות לממשלה במיבצע בלבנון — טאקטית ואסטר־טיגית. טאקטית — להוציא את הגליל מטווח קני־התותחים של המחבלים. אסטרטגית — להוציא את הפלסטינים מטווח ההידברות."

● **ד"ר יהושע וייסברוד**, ממנהיגי שביתת הרופאים: „זה לא אל־על. החולים לא יחנו כל־כך הרבה זמן על המסלולים."

● **העיתונאית זיווה יריב**: „עכשיו אנחנו נשארים בלבנון כדי להצדיק את יציאתנו מלבנון."

● **המחזאי יהושע סו־בול**: „בעיקבות נסיונה של הממשלה למנוע מסירתו של דו"ח קארפ לעיונה של הוועדה לחוק ומישפט של הכנסת, ישר נה שמה של הוועדה לוועדת צחוק ומישפט."

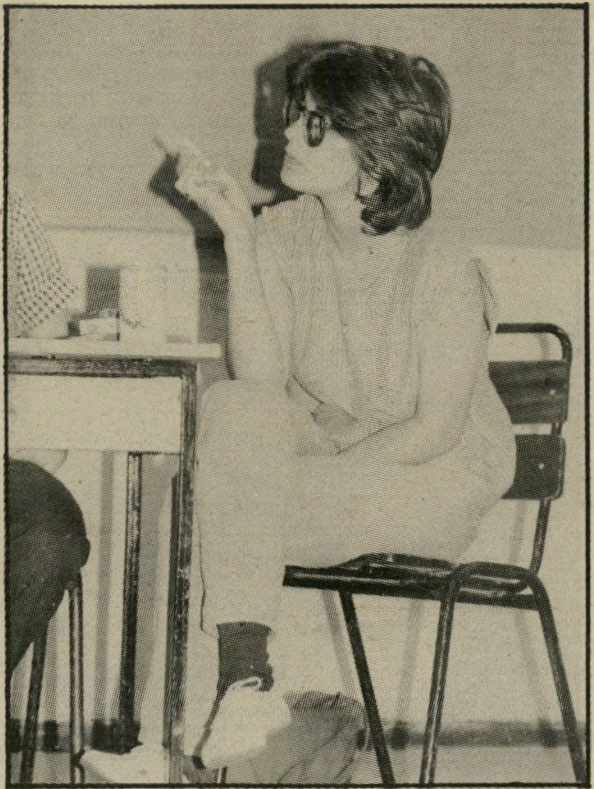

ענת עצמון הוזמנה להשתתף בסימפוזיון בנושא העדות בישראל. הסימפוזיון נערך באוניברסיטת חיפה, לכבוד יום־הסטודנט. ענת עצמון הוזמנה, מכיוון ששיחקה תפקיד של זונה בסרט. היא ערכה מחקר קטן משלה על הזונות, לקראת התפקיד בסרט, וסיפרה כי רוב הזונות שפגשה הן מארוקאיות. ענת הגיעה למקום למרות שהיתה חולה.

לחסוך מטבע חוץ בהוראת קבע
גם בטוח וגם פתוח

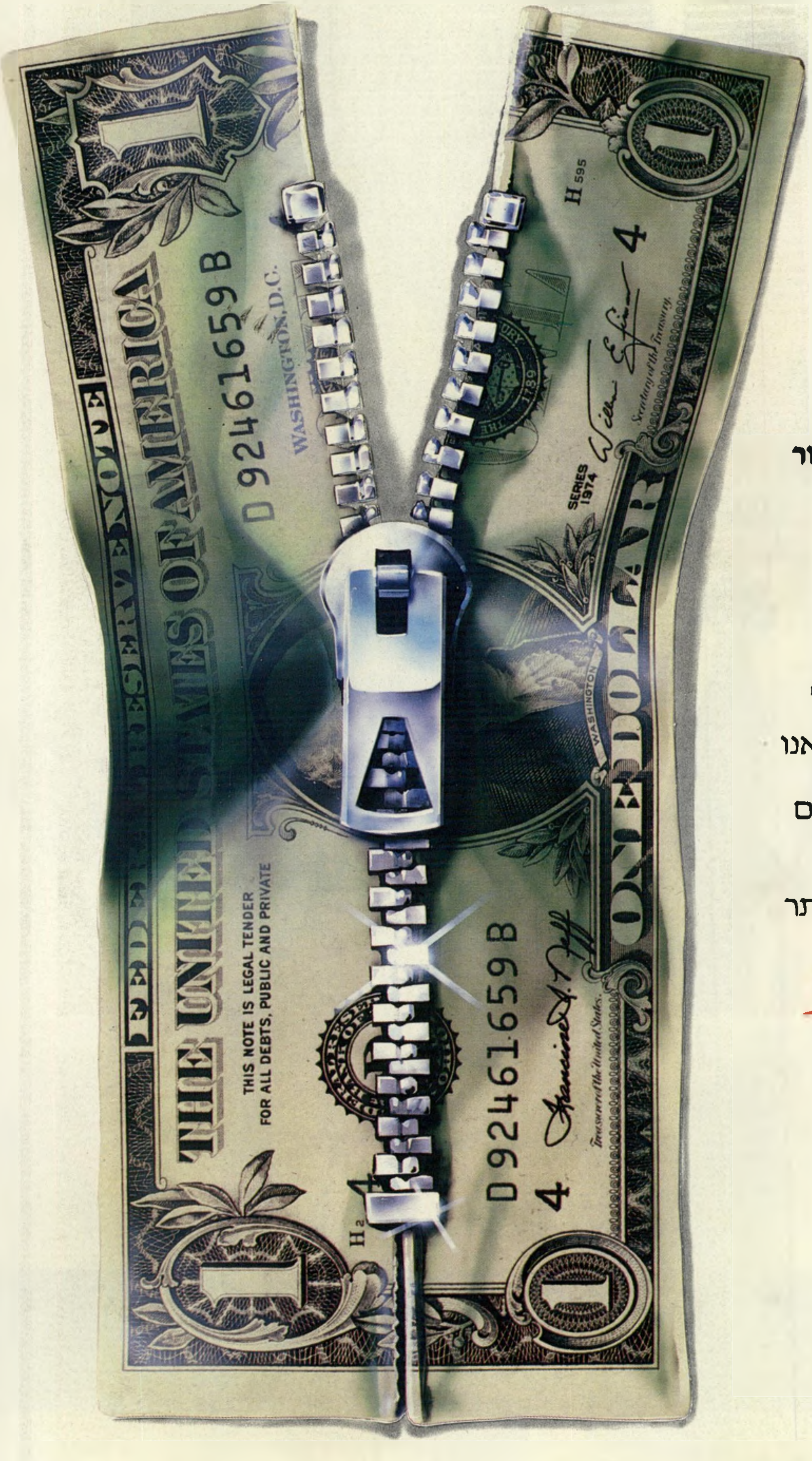

איך תשמור על ערך כספך וגם תצבור רווח?
עד שתחליט אם לרכוש בו מוצרים שונים,לנסוע לחו"ל או לחסוך לכל מטרה אחרת - תן הוראת־קבע לרכישת מטבע חוץ, ותקבל הנחה בעמלת הרכישה.
בתשלומים חודשיים או תקופתיים, במגוון מטבעות, בסכום הרצוי לך, ולתקופה הנוחה לך - אתה תקבע, ואנו נבצע!
ועכשיו - לתקופה מוגבלת: הטבה גם בשער החליפין!
הקדם לתת הוראת קבע לרכישת מטבע חוץ וכך תהנה מהטבה על יותר הפקדות.

הוראת קבע פשוט מאוד

בנק לאומי

אנשים לשירות אנשים

מה מנהל בנק מבין בטרקטורים?...

"...הייתי משוכנע שאני יודע הכל על טרקטורים, עד ליום שבו בקשתי ממנהל הבנק שלי, שלמה, אשראי לקניית טרקטור חדש. האמת היא, שהטרקטור שראיתי בתערוכה כבר עשה לא מעט שעות עבודה, אך בהתחשב בהנחה שנתנו שם, זו הייתה הצעה שקשה לסרב לה. אבל אז בא שלמה והציע לי לקנות, במקום זה, שופל גלגל חדש.
ממש נדהמתי.
לא, לא בגלל האשראי הגבוה שהוא נתן – זה דווקא היה צפוי. מאיפה מנהל הבנק הזה מבין בטרקטורים?!"

מנשה גור (ג'ורג'י)
קצין הנדסה בכיר (מיל.)
מנהל "מ. גור קבלנים בע"מ"
חברה לעבודות עפר ופיתוח

אף פעם לא נהגתי בטרקטור, אבל...

"...כשג'ורג'י סיפר לי על הטרקטור שהוא רוצה לקנות בהזדמנות, היתה לי הרגשה שזאת לא מציאה כל־כך גדולה. ביקשתי ממנו שיתן לי לבדוק את הענין, אני הרי מכיר כמה אנשים שעובדים בענף. יחד בדקנו מספר דגמים אחרים, השווינו ביצועים, תכונות, מחירים, שיעורי פחת ותנאי אשראי. לבסוף הגענו למסקנה שבאותו סכום כדאי לקנות טרקטור חדש, מדגם אחר, שיכול לבצע בדיוק אותה עבודה.
המלצתי על שופל גלגל.
בימים אלו ביקש ממני ג'ורג'י לבדוק עבורו טרקטור נוסף..."

שלמה ארואץ
מנהל סניף דיסקונט, ר"ג עד 6.83 - מנהל סניף יהודה המכבי, ת"א

בדיסקונט יש עם מי לדבר

בנק דיסקונט

מרים בנימיני

מזל החודש: תאומים המיקצועות והעיסוקים המתאימים

יתכן שלא יימצא עוד מזל, שמורכב מכל־כך הרבה פרדוכסים כמו מזל תאומים. מצד אחד הוא זה שאינו חדל מלחטט בעצמו, עד שנדמה לעתים שכל האנרגיה שלו מופנית פנימה כלפי עצמו. מצד שני, בן תאומים רוצה להביט על העולם מבחוץ. כבר מגיל צעיר הוא מרחיב את אופקיו על ידי קריאה, כתיבה, הכרויות ושיחות עם אנשים רבים וכן טיולים. הדברים החיוניים ביותר עבורו הם קשרים, הכרויות והתידדויות עם אנשים רבים, וכמובן מיגוון עצום של טיפוסים. הוא סקרן מאד וכולם מעניינים אותו. הוא יודע להשתמש היטב בקשריו. תאומים הוא זה שיוצר קשרים מהר יותר מכל מזל אחר. החסרון של מזל תאומים הוא גם יתרונו: בגלל רוב הרשמים, ההתעניינויות, הרעיונות, התכניות והמט־רות שלו, הוא תמיד נמצא בסכנת התפזרות. לעתים הוא הופך להיות שטחי, מפוזר וחסר החלטיות. חסר לו ריכוז, או חסרה לו החדירה לעצם העניין. הוא חייב לדעת משהו מכל דבר, ולעיתים רחוקות בצורה יסודית. זו אולי הסיבה שהוא יכול לשוחח על כל דבר. יוצא מזה שלבן תאומים עניין במיקצועות רבים ושונים. לא פעם הוא זה המוותר על מעמד מכובד במיקצוע שאליו הגיע, כדי להתחיל מחדש במקצוע אחר.

החיים המיקצועיים של בן תאומים אינם שקטים, הם משתנים לעתים, ולהם משברים לא מעטים. אי־השקט הפנימי בא לידי ביטוי בהתנהגותו ובשיקולי הבעד והנגד בעת החלטה. הוא רוצה להיות בעת ובעונה אחת בכל מקום, ולעסוק בכל המיקצועות בבת אחת, אם רק היה אפשר. אם הוא נכשל, הסיבות לכך נעוצות בצמא שלו לחוויות הדורשות ניסיון רב. בן תאומים

התאומים מחטטים בעצמם אבל רוצים להביט על העולם במחוץ

הוא אמן האילתורים. היכולת להסיט אותו מהדרך, מסכנת את דרכו, מאחר והדרך להצלחה דורשת שאדם יתרכז במטרה אחת. אם אדם עוסק בחיפוש מתמיד, הוא מפזר את כוחותיו ומתבזבז. במקרה הטוב ביותר, כשבן תאומים אינו עוסק במיק־צועות שונים, הוא מוצא את עצמו עסוק בתחביבים רבים שאינם מסכנים את המיקצוע האמיתי שלו. חוסר ההחלטיות משתקת לעתים את פעילותו. אותו „פיצול אישיות" מביא למילחמה מתישה בין שתי נשמות הקיימות בגופו, ולעתים זה מביא לאי־בטחון כלכלי. כללית אפשר לומר שהכישורים העיקריים של תאומים כמעט תמיד נושאים אופי אינטלקטואלי.

בן תאומים נוטה ללימודים, נמשך למדע, וכמובן לכל המיקצועות המרקוריאליים (בהשפעת כוכב מרקורי). ברמה הגבוהה של מזל תאומים, ניתן למצוא מדענים, רופאים, רופאי עצבים, רופאים פנימיים, פסיכולוגים, חוקרים, פדגוגים, פילולוגים, מתמטיקאים, גיאוגרפים, סופרים ועיתונאים.

במיקצועות האחרים, הם יעסקו בפקי־דות, מזכירות, יחסי־ציבור, תיווך, צלמי עתונות, בעלי הוצאות לאור, מתורגמנים, מוכרי ספרים, ספרנים ומבקרי עיתונות.

לתאומים היתה ילדות קשה ובגופם מתרוצצות שתי נשמות

כמובן שבכלי־התקשורת יש להם ייצוג נכבד, בעיקר ברדיו ובטלוויזיה. בשרות המדינה הם יהיו דיפלומטים או מישפטנים. במקצועות האמנות והציור הם מיוצגים בצורה חזקה, אך גם בשרטוט טכני ובג־רפיקה שימושית. נוסף לכך ניתן למצוא אותם במשרדי נסיעות, במישרדי שדות התעופה, ובחלק הטכני של כלי התיקשורת (טכנאי רדיו, טלפון וכו'), אמצעי התחבורה, ובדואר.

השפעה חזקה של תאומים חייבת להמצא אצל טובי הנואמים (מנחם בגין, שני כוכבים נמצאים במזל זה במפת לידתו) קרייני רדיו ולמעשה כל המקצועות בהם צריך תסיסה מהירה, זריזות ויכולת הסתגלות מהירה. לעתים קרובות בולט הוויתור על המיקצוע שנילמד, למען עבודה אחרת המביאה בשלב מאוחר יותר לביטחון כלכלי רב יותר. הילדות של בני תאומים בדרך־כלל קשה, ברוב המיקרים עוזבים בני מזל זה את מקום הולדתם ומחפשים את דרכם במרחקים.

בן תאומים נוטה ללימודים, נמשך למדע, וכמובן לכל המקצועות המרקוריאליים

השבוע כדאי לטפל בעניינים כספיים, אך יש להיות זהירים בייחוד בכל מה שקשור לבורסה, למניות או לביטוח כללי. האי־רועים לובשים כיוון חיובי ולקראת סוף השבוע אתם עשויים לקבל הצעה כספית מעניינת, או הצעה אחרת שקשורה לה־תקדמות בלתי צפוייה בשטח הקריירה. נסיעה או טיול שתבצעו ה־שבוע תפתח בפניכם אפשרויות חדשות בשטח הרומנטי. תוכלו לפתוח בקשר חדש.

* * *

השבוע תצטרכו לדאוג לענייני הבית או מקום המגורים. הוצאות כספיות בילתי צפויות תהיינה קשו־רות גם הן לתיקונים או שיפוצים שיהיה עליכם לעשות במפתיע בביתכם. כמו־כן קחו בחשבון שהשבוע א־נשים שונים ייזכרו בכם ויבואו לבקר בביתכם ללא הודעה מוקדמת. המצב הכ־ספי עדיין מאד לא יציב, לכן יהיה עליכם להמשיך לחסוך עד שהמצב ישתפר. אל תתעלמו מהמציאות.

* * *

השבוע יידרש מכם להשקיע מאמצים בעבודה, ומה שאחרים לא יבקשו מכם, אתם תידרשו מע־צמכם. כדאי למתן קצת את הקצב מכיוון שעד סוף השבוע תרגישו קצת חלשים ועייפים, ורצוי שתרבו לישון ולנוח ולא תעמיסו על עצמכם יותר מדי. בתחילת השבוע הבא תבצעו מספר נסיעות ואלו ירעננו אתכם ויפגישו אתכם עם אנשים שיעלו בפניכם הצעות חדשות ומעניינות.

בתקופה זו טוב שתרבו במנוחה ושינה. אתם מרגישים עייפות וליאות, טוב להתרחק לזמן מה מחיי החברה ולהוריד חלק מהפעילויות. יתכן שמישהו מבני המי־שפחה יחוש לא בטוב ואתם תצטרכו לטפל בו. תיכנון שקט מאחורי הקלעים מתאים לתקופה. חשוב שלא תדברו על תכניותיכם לעתיד. ידידים מ־טילים את עצמם עליכם וגורמים למעמסה נוספת. הרחיקו אותם בעדינות.

* * *

מיפגשים חברתיים ופעילות ציבורית יאפיינו את השבוע. אין ספק שתוזמנו למסיבות ותיפגשו ידידים ישנים ואו־הודים. השאיפות בת־חום הקריירה עדיין אינן נראות בטווח ה־גשמה, יתכן שנידמה לכם שלעולם לא תו־כלו להשיג את מבו־קשכם. בעוד זמן־מה יתברר לכם שהכל מתנהל כשורה, ואתם מתקדמים אם כי בצורה מעט איטית. ב־קשרי אהבה–הרגשות יבוטאו בנעימות.

* * *

בעיות כספיות מטרידות ומציקות לכם בתקופה זו. נראה שהעניינים מסתדרים בקושי, אולם בעוד כחודשיים מצבכם יהיה שוב טוב יותר ואז תוכלו להרגע מבחינה זו. בשטח העבודה לא הכל הולך חלק. הפופולריות ש־לכם אינה כתמיד, ונמצאת מעט בירידה, וזאת בגלל שאינכם חוסכים במילים כש־משהו אינו נראה לכם. אל דאגה – תוך זמן קצר יבינו שצדקתם ותהיו כמקודם.

נסיעות שהיו אמורות להתבצע השבוע, עלולות להידחות, קחו זאת בקלות, עדיף לדחות מאשר לסבול מאי־נוחיות ותקלות מעצבנות. שטח לימו־דים חדש עומד לה־עסיק אתכם בעתיד הקרוב, טוב להתכונן ולהחליט מהו הכיוון שבו אתם מעוניינים. הימנעו מקניות אימ־פולסיביות ותכננו כל הוצאה שכן השבוע יש לנהוג זהירות בכספים, במיוחד אם ק־רוב משפחה כלשהו קשור בדבר.

* * *

בן הזוג יעסיק אתכם בסוף־השבוע, יש לצפות לשינוי בעיסוקו או בעבודתו, כדאי להמתין ולראות באיזו דרך לנהוג, ברגע זה רצוי לא להתערב ולא להביע דיעה. מבחינה כספית המצב די מ־עודד, התפתחות חיו־בית תשפר את מצבכם הכלכלי אך עדיין כדאי להיות זהירים בכל מה שקשור לה־שקעות. בשטח הרו־מנטי לא טוב להציע נישואין וליצור קש־רים מחייבים, כי עלולות להיות אכזבות.

* * *

ענייני הכסף ישתפרו והחיים יהיו הרבה יותר מהנים. אנשים יגלו יותר אדיבות ונדיבות כלפיכם. אך אליה וקוץ בה, תצטרכו לשמור על המשקל השבוע, מ־כיוון שלפתע האוכל יגרום לכם להתלהבות עצומה, והתוצאות לא תאחרנה לבוא. מ־בחינה חברתית תהיו מאד פופולריים ותו־כלו לצפות ליחסים רומנטיים דינמיים ובלתי צפויים, או להעמקת קשר קיים. הזהרו בדרכים.

יתכן שמישהו בסביבתכם יהיה חולה ואתם תצטרכו לטפל בו. במקום שבו אתם עובדים יטילו עליכם את עבודתו של מישהו אחר, ותמצאו מעט זמן לעצמכם או לעיסוקים מהנים. כדאי לחשוב בכובד ראש על שי־נויים בעבודה, אך אל תמהרו להחליט ונסו להתייעץ רק עם מי שעצתו מיקצועית וש־ראוי לאימון מלא. עקרות־בית עלולות להיות מופתעות על ידי אורחים שיגיעו ללא הודעה מוקדמת.

* * *

לקראת סוף־השבוע אתם עלולים להרגיש חולשה. רצוי שתנוחו יומיים ולאחר מכן תחושו יותר טוב. סיכסוכים עם המ־מונים עליכם עלולים להתפתח במקום הע־בודה, עליכם לומר בגלוי את דעתכם. זה יביא לשינוי היחס כל־פיכם ולהערכה חדשה של אלה הקשורים אתכם בקשרי עבודה. בקרוב יוצע לכם שי־נוי, וכדאי להתייחס להצעה ברצינות. בשטח הרומנטי תהיו מאד מבוקשים.

* * *

אתם שוב עסוקים בשיפוץ הבית או אירגונו מחדש. השבוע תוכלו להרשות לעצמכם לרכוש חפ־צים חדשים ויפים, הק־ניות תהיינה משביעות רצון, ופחות יקרות ממה שאתם מתכננים להוציא. נסיעה קצרה עשויה להביא לפגישה מרגשת ולהתחלת ק־שר חדש ומלהיב. מ־בחינה כספית תוכלו לצפות לשיפור המצב, העלאה ניכרת במשכורת, או קבלת סכום כסף באופן חד־פעמי, יאזנו את תקציבכם.

תשבץ

2388

מאת אביגיל ינאי

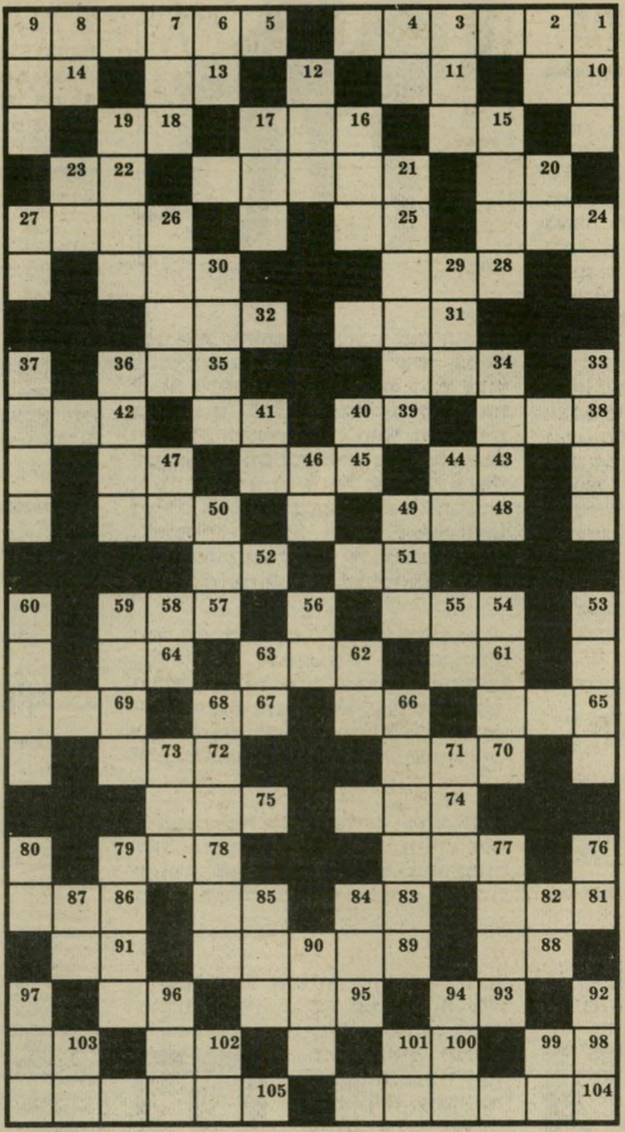

מאוזן:

1+5) אחר מארבעה שעליהם אמר המלך שלמה „לא ידעתים" (3,3,3,3) 10) כלי קבול; 11) שומן העצמות; 13) ס"ין; 14) מרח; 15) הזכר ברפת; 16) מקום; 18) חומר זכוך; 20) ערימה, מצבור; 21) אימפרוביזציה; 22) עוף לילה טורף; 24) זוהמה, לכלוך; 25) כאן; 26) כינוי לאשת איש הבוגדת בבעלה; 28) אחד ממלחי הנתרן; 30) כך בקשה נעמי לקרוא לה אחרי מות בעלה ובניה; 31) שאון גלים; 32) צבוע, מלא כחש; 34) אל המלחמה; 35) מוסד חנוכי; 38) רוחב כף היד; 39) חדרון; 41) בעל החיים שהקרב תחת יצחק; 42) מטבע מימי המנדט; 43) גבבא; 45) אזור, חלקת ארמה; 47) שד; 48) שטח פנוי בין דבר לדבר; 50) נחש ארסי; 51) מסמר; 52) פעמון; 54) שיעור הלחץ או ההתפשטות של דבר; 57) שבועה, הבטחה חגיגית; 61) מסבאה; 62) פשר, מובן; 64) חבר; 65) קלע גרול בעל כח הרס רב; 66) מעון; 67) מבושל בחציו; 69) רגולטור, מנגנון הקובע סדר וקצב במכונה; 70) סירה בנהרות אפריקה; 72) בגידה באמון; 74) קש של תבואות; 75) שרוך; 77) כינוי ליהודה הנשיא עורך המשנה; 78) מראה, הבעה; 81) רבית; 83) סוג; 85) שנשמה באפיו; 86) שוא, ריק; 88) איזה אדם; 89) בעבר — כלי מוסיקלי, בימינו — כלי עבודה; 91) תואר הולנדי; 93) מילת שלילה; 95) מרווח; 96) מצב במשחק המלכים; 98) מספיק; 100) אחד ממיני השרים בספורי המון; 102) מכסה הבניין; 103) בסולם התוים; 104) מחזה חדש בתיאטרון חיפה; 105) עמדה מבוצרת המוקמת ע"י חיל חלוץ בשטח אויב.

מאונך:

1) פולס; מקצב דפנות העורקים; 2) צעיר; 3) חיית טרף — סמל לקלות ואף לעוז; 4) טבעת לחייה; 6) רטוב; 7) מפעל לתעשיית היין; 8) יחידת הספק חשמל; 9) קול דממה דקה; 12) שוחה; 15) סגידה, עבודת אלוהים; 16) מקל יד; 17) רעל; 19) הצגה לעיני כל; 20) נחשול; 21) מכשיר שמיעה; 23) שן חותכת; 24) חרון, כעס; 26) קוץ; 27) בת־קול; 29) תכיפות; 30) שי; 33) אריג מובחר; 34) עיון מרעי בנושא מסוים; 36) חג מוסלמי; 37) אימון, הדרכה; 40) בן המשפחה; 41) הסר:; 44) מחזאי אירי; 46) שלל; 47) אמונה; 49) נקיק, סדק; 50) עובד אלילים; 53) כלתה של נעמי שפנתה עורף; 54) חרשות מהירות; 55) מחפש, מטייל; 56) צדיק בדורו; 58) אם הפנינה; 59) מצועף; תושב (ארמית), נקבע במקום איבר פגוע; 62) עצם בפה; 63) מזמר; 66) אופנה באמנות הציור; 68) אבדן הזכרון; 71) מוביל בדרך; 73) עצם, פסל; 76) בוסתן, 77) לשון־הרע; 79) שגור, רגיל בפה; 80) חרבות, שרידים; 82) בכור נח; 84) מגפה, 85) עמק בארץ, 87) צאצא; 90) כפן; 92) שסע; 94) דומיה; 96) טס; 97) לבנה; 99) תואר נכבד מוסלמי; 100) שיירת אניות; 102) יהיר; 103) בלל קמח במים.

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ קורסים
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצמיתות (אפילציה)

★ סלון ומכון יופי
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ הכנת כלות
* מחירים עממיים * שרות מעולה

1983

ת"א, דיזנגוף 190 (יודפת 4) 226066, 229388

תן טרמפ לחייל

מכתבים

חכ"ים דתיים מטיילים בשווייץ

בראש המיכתב הבא היה רשום: „ב"ה, ה' באייר תשמ"ג לפ"ק, פעיה"ק ירושלים תובב"א" (בעזרת השם... לפרט קטן... פה עיר הקו־דש... תיבנה ותכונן במהרה בימינו. אמן).

אורי אבנרי, ברשימתו „מס הטפי־לים" העולם הזה 2380), חוטא לאמת כשהוא קושר את „מס־הטפילים" עם בני־הישיבות. גם אם נקבל את גישתו בנושא, העובדות הן שונות. כל מי שמתעניין בנעשה בקהילה החרדית בארץ, יודע כי הכספים המגיעים דרך חכ"י אגודת־ישראל כלל אינם מגיעים לבני־הישיבות.

בטרם אסביר, אני מבקש לציין שגם אני וכמו כן חבריי בישיבות ובקהילה החרדית מתנגדים ל„מס נסיעות", סבורים שמס זה אינו צודק, וכי זורקים את הנטל על קבוצה מסויימת בלבד, והוא אינו מתחלק בצורה שווה. מרבית הנוסעים אינם מטיילים. כיום אין זה עוד לוקסוס לטוס.

כל מי שיודע איך ניהלו בעבר — בטרם הצטרפה אגודת־ישראל לקוא־ליציה — את מערכת־הכספים של הישיבות, מעיד שמקבלים היום יחסית פחות. מנהלי־הישיבות קיימו עשרות ישיבות, והחליטו למחות נגד החכ"ים בעניין. אך כמה רבנים של ח"כ שלמה לורינץ יש השפעה עליהם, התערבו וביקשו שלא לעשות חילול השם, וכך מנעו סערה ציבורית.

אם כן, תשאלו: היכן הכסף?

התקציב היחודי מועבר לחכי"ם, הם המחליטים הבלעדיים איך הכסף יחולק. כשהכסף מגיע לידם, הוא נשאר בקופות מוסדותיהם. משם לא יודע איש — פרט לחכי"ם — מה קורה בכסף. הממשלה אינה בודקת את חשבונות אותם המוסדות, ולציבור רק נותר לנחש על־פי מעשיהם של החכי"ם — או יותר נכון, על־פי הביקורים שלהם בשווייץ או במקומות אחרים בעולם.

לכן קביעתו של אורי אבנרי — ש„מס הטפילים" בא ב„כדי לקיים חבורה של טפילים בתחפושת שחורה ובמיגבעות שחורות, שאינם עובדים ואינם משרתים בצה"ל, ושעיסוקם הבלעדי הוא בטיפוח אמונות־טפלות" — אינה נכונה.

אורי אבנרי מטיף לחופש ולחרות־הפרט. הוא אינו רוצה שאיש יכתיב לשני כיצד לחיות. על כן תמוהים דבריו: הציבור החרדי מבקש לחיות על־פי אמונתו — וזו זכותו. גם אם הדבר אינו מוצא חן בעיניו, עליו לדייק בטרם הוא כותב.

חובשי המיגבעות השחורות, הלובשים תחפושת שחורה, עובדים ומשלמים מס־הכנסה בדיוק כמו כל אזרח בישראל. הם גם משרתים בצה"ל. אומנם, הם עושים זאת כמה שנים מאוחר יותר, אך למעשה הם משתת־פים במילחמות. אם תבדקו את רשימת הנופלים במילחמה האחרונה, תמצאו בני־ישיבות שלבשו תחפושת שחורה.

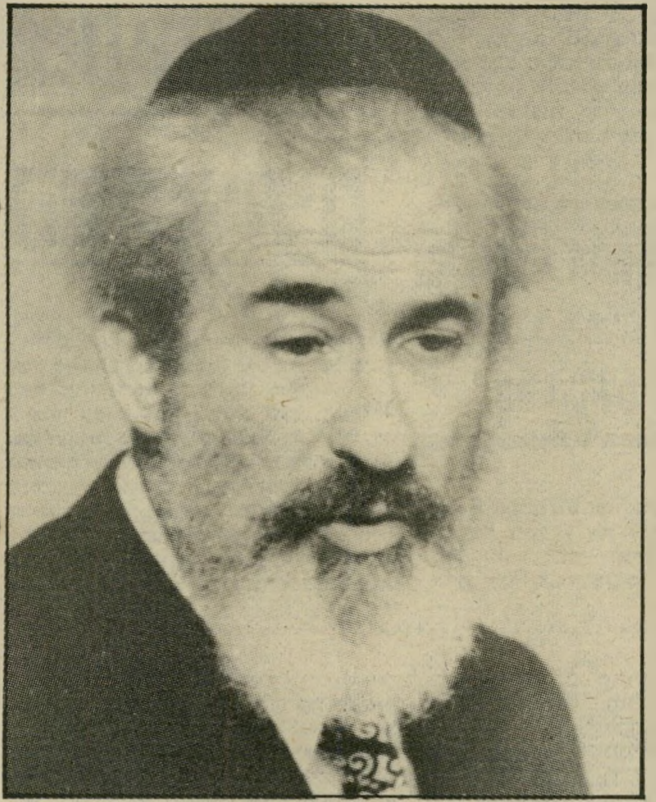

ח"כ לורינץ
אפשר לנחש מה קורה לכסף

התפקיד של בני הישיבות בצה"ל אחרי שהם מתגייסים הוא מן הקשים ביותר. די לבדוק מי הם החיילים ביק"פ (יחידת קבורה פיקודית), שעליהם לאסוף את הגוויות (ואין צורך לציין באיזה מצב מוצאים אותן), כשעליהם לאסוף ידיים ואצבעות ועוד חלקי־גוף בשדות־מוקשים ותחת אש תופת.

פרץ קרישבסקי, ירושלים

● ● ●

הקלקלה „הנכונה" של הליכוד

שר־האוצר הוא הדיוט.

בפולמוס בין ארידור ומתנגדיו, שני הצדדים אינם מזכירים את הסיבות האמיתיות למצבנו:

● מאז קום המדינה דורשת המילחמה הוצאת ענקיות, הממריאות שחקים.

● את תקציב־הביטחון יכולנו לאזן בעזרת הלוואות, שהחזרתן עם ריבית פוגעת במאזן־התשלומים.

מובן מאליו, כי אנשי המערך אינם יכולים להצביע על תופעה, שראשיתה נעוצה בימי שילטונם.

אילו ארידור לא היה הדיוט אלא מומחה בכלכלה, היה, לפחות, מנסה להילחם בהקמת בנייני־פאר בשטחים, שתפקידם למשוך אליהם ישראלים יפים, הרוצים לרכוש בפרוטות דירות

(המשך בעמוד 24)

רק שעתיים מכאן - יוון. כמובן!

השנה עוד יותר זול. "טוס" אל סוכן הנסיעות!

אולימפיק יום-יום ב-8⁵⁰ בבוקר

OLYMPIC AIRWAYS

העסק החיוני המובחר

שום חופשה לא מגיעה לירכתיים של "אטלס"

7 ימים על הים

מ- 480 $

שייט באונית פאר, נוף מרתק של מים ושמים, 6 ארוחות ביום (גם מזנון חצות), סיפוני שיזוף, קאזינו, סאונה, 7 סיפונים, קוקטיילים, דיסקוטק, קולנוע, שעורי התעמלות, 3 בריכות שחיה, בינגו, תזמורת, צוות הווי, נשף תחפושות, משחקים, חנות פטורת־מכס, מספרה מיזוג אויר מלא בכל התאים.

המסלול: חיפה - פאטמוס - קוסדאסי (תורכיה) - פיראוס (אתונה) - רודוס - אלכסנדריה - פורט־סעיד - אשדוד - חיפה.

הפלגה בכל יום שישי מחיפה

תנאי תשלום מיוחדים לבעלי כרטיסי אשראי, ויזה, דיינרס-קלאב וישראכרט.

פנה עוד היום לסוכן הנסיעות שלך.

EPIROTIKI LINES

הסוכנים הכלליים:

אלאלוף ושות׳· ספנות בע"מ

תל־אביב: אנגל 6, טל. 622591, 615283. חיפה: היאט 6, טל. 671742. אשדוד: הנמל, ביתן 16, טל. 34541

BARAK®

ספורט עם כל הטיטוב׳ק

יצרני בגדי ספורט וטניס.

להשיג בחנויות הספורט המובחרות ברחבי הארץ.

הברק שבעולם הספורט

קדרון

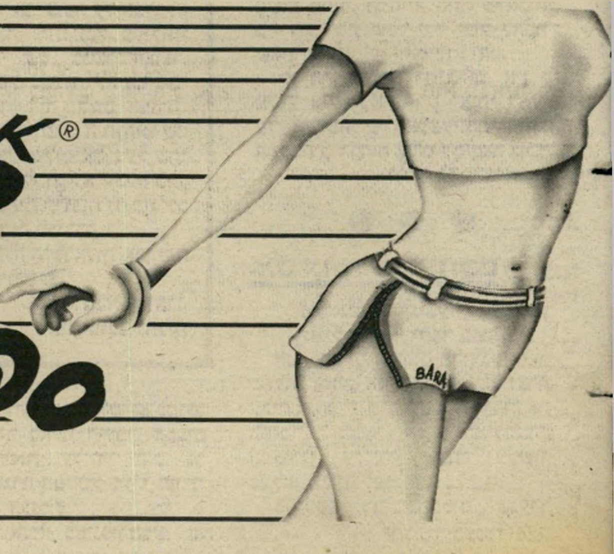

טיולים נהדרים
במסלולים המרתקים ביותר!

* אירופה: 8-30 יום.
* ארה"ב, קנדה ומכסיקו: 28-32 יום.
* המזרח הרחוק: 31 יום.
* דרום אמריקה: 23 יום.
* דרום אפריקה: 16 יום.

בטיולי אירופה טורס
משלמים פחות ומקבלים הרבה יותר!

חוברת עם פרטים והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

הטיול הטוב ביותר עם אירופה טורס EUROPA TOURS

52 שנות נסיון לשרותך

הארגון, התכנון והביצוע ע"י אירופה טורס רח' בן יהודה 100 ת"א טל. 243224.

זיוה תלם
בגדי קיץ '83
בגוונים אופנתיים

N/M שמלות מקסימות, חולצות ומכנסיים לקיץ בכל הגדלים ובכל האורכים
יבוא: בגדי־ערב מאנגליה, פריס, גרמניה ואיטליה

מערכות משי נקי ומשי סינטטי

גי פולופ בגדי־עור אופ־נתיים, מכנסיים, ג'קטים, חולצות וחצאיות במחירים מיוחדים

בגדי־ים במחירים נוחים

המכירה תתקיים ביום ששי 10.6.83
בין 10.00—14.00, 16.00—19.00
שבת 11.6.83 בין 10.00—14.00, 16.00—19.00

בבית זיוה תלם, רח' דוד המלך 10 הרצליה פיתוח

מכתבים

(המשך מעמוד 22)

של מותרות — מה שהפירסומת מכנה „איכות החיים".

ברור, שגם הידיעות המרעישות על מצב החינוך היסודי לא יניעו את הממשלה להשקיע בו עוד כסף לשיפורו, מתוך ידיעה, שכל עליה ברמת ההשכלה העממית תגרום לירידה במיספר הזועקים „בגין מלך ישראל!"

שלום ויינשטין, נתניה

● ● ●

שאגת הנמר וקריאת הסימן

הח"כ־משורר גד יעקובי ועורך הריבעון „סימן קריאה" מוחים על דברים שפורסמו ב„נמר של נייר" („העולם הזה" 2386).

בנמר של נייר קראתי רשימה המתיימרת לעסוק בסיפרי קריאת

קורא פרי
הכל פתוח

כיוון ובשירים שכתבתי, אשר התפרסמו בסימן קריאה האחרון.

אין בדעתי להגיב על מידת רישעותו ואי־הבנתו של הכותב. זאת ישפטו הקוראים.

אולם כל מי שהתעניין פעם במיבנה הכנסת ובתפקידיה יודע, שאין יו"ר ועדת־הכלכלה מעורב, במישרין או בעקיפין, בנושאי תקציב, בהקצאות כספים וכדומה — ובכלל זה לא בהקצאות למערכת סימן קריאה. לתלות את פירסומם של שיריי בכתב־עת ספרותי איכותי זה בעובדה שאני משמש כיו"ר ועדת הכלכלה — אין זו רק עלילה, אלא גם הפגנת בורות.

גד יעקובי, ירושלים

יורם

כאשר אני צופה על הכלכלה הישראלית כיום ועל פעילותו הכושלת של מישרד־האוצר, איני יכול שלא להיזכר כי בילדותנו היה לשם „יורם" פירוש ברור למדי: היה והינו שם נרדף לאחד שלומיאל, בעל שתי ידיים שמאליות, לא יוצלח כזה, שהוא לעתים קרובות גם מוג־לב וחסר תעוזה מבורכת.

הכלכלה הישראלית אכן הנה בפירוש יורמית.

סמי ארגון,
רמת־פולג, נתניה

הופתעתי והצטערתי לקרוא במדור נמר של נייר כאילו הועברו כספים לסימן קריאה על־ידי ח"כ גד יעקובי, במסגרת תפקידו כיו"ר ועדת־הכלכלה של הכנסת.

אין כל אמת באינפורמציה זו. ועדת־הכלכלה אינה עוסקת בהקצבת כספים. לא ועדה זו ולא שום ועדה אחרת של הכנסת לא העבירו כספים לסימן קריאה, והשיקולים המערכ־תיים של סימן קריאה מעולם לא הושפעו מזהותם של נותני מודעות או תומכים כספיים בחוברת.

כל התמיכות הכספיות בחוברת גלויות ומצויינות במפורש בפתח החוברת. הניהול הכספי שלנו פתוח לביקורת ציבורית ונעשה על־ידי רואה־חשבון מוסמך.

פרופ' **מנחם פרי**
עורך סימן קריאה, תל־אביב

● **העולם הזה** מצטער על בילבול ועדת־הכספים עם ועדת־הכלכלה, בראשות ח"כ גד יעקובי, שאינה עוסקת בחלוקת־כספים.

● ● ●

פנינה בלתי זוהרת

הקורא פגש בדוגמנית – והתאכזב.

ביום השישי לפני שבועיים עברתי בהדר־הכרמל בחיפה לסידורים של סופשבוע, כשהבחנתי בהתקהלות קטנה ברחוב הנביאים, ליד הדואר. נדחפתי גם אני בין הסקרנים וגיליתי את סיבת ההתרגשות: הגברת פנינה רוזנבלום.

זו הפעם הראשונה שראיתי אותה,

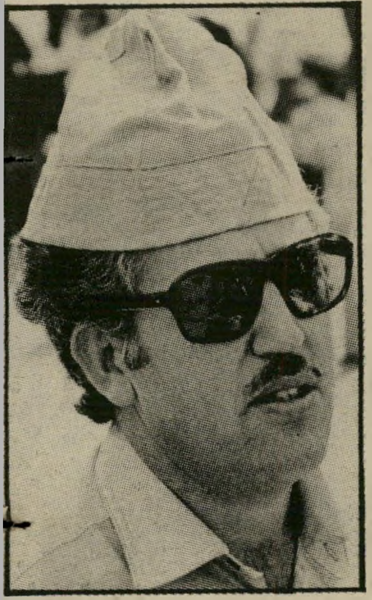

קורא יעקובי
כלכלה, לא כספים

והתאכזבתי קשות. כל הזמן טיפחו את תדמיתה בעיתונות ובשאר אמצעי־התיקשורת, ציירו אותה בעיני הציבור כאלילת היופי של ישראל. כך גם תיארתי אותה לעצמי.

ביום השישי הגדול הזה נחשפה לפניי האמת במערומיה — ראיתי משהו חיוור, המחייך חיוך מלאכותי, מין חיוך מת שכל ילד יכול להבחין שאין הוא טיבעי, ואפילו דוחה.

סליחה, הגברת רוזנבלום, אין לי משהו אישי נגדך. רק רציתי להעיר על השיטה של אמצעי־התיקשורת, המטפחים דברים שהם למעשה שקר.

יוסף גוברין, חיפה

● ● ●

„אנו צועדים איתכם!"

למראגני מיצעד חשבון המילחמה – יישר כוח!

אנו, יהודים וערבים מהחוגים גשר לשלום והחוג היהודי־ערבי, של נצרת עלית ותחתית, מקבלים בהתלהבות את היוזמה ל„מצעד חשבון המילחמה", המאורגן על־ידי שלום עכשיו, במלאות שנה למילחמה בלבנון.

במיפגש רב־משתתפים שנערך

(המשך בעמוד 26)

קצר את טיסותיך הארוכות.
טוס דרך פרנקפורט.

כי בפרנקפורט לא יהיה עליך למהר ממסוף
אחד למשנהו או להתרוצץ כדי למצוא את שער
היציאה לטיסת ההמשך שלך.
בפרנקפורט הכל נמצא תחת קורת גג אחת.
לא תבזבז את זמנך. לא תאבד את עצבייך.
כדי לחסוך בזמן, הטיסות היומיומיות שלנו
לפרנקפורט מותאמות בקפדנות לטיסות
ההמשך שלך. לכן, תוכל לעזוב את פרנקפורט
באותה מהירות שהגעת אליה. לכל יעד.

Lufthansa

בית־ספר „אורלי"
לספרות גברים ונשים
ת"א, רח' המלך ג'ורג' 89, טל.
295316, 284919 (03) מודיע:
נפתחים קורסים
לספרות וקוסמטיקה
גברים ונשים
לחודש ימים
מחירי הזדמנות ללקוחות:

★ צבע	220 שקל	★ תסרוקת	100 שקל
★ תספורת	100 שקל	★ סלסול	800 שקל
★ החלקה	800 שקל	★ פסים	800 שקל

— המחירים לפי אורך השיער —
★ מחלקה לקוסמטיקה, פדיקור, והורדת שערות מהרגליים.
★ השתלת צפורניים והשתלת ריסים ע"י מומחית

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עש, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

שאו נא תרומה
לשיפוץ מסגד חסן ביק!
התמוטטות הצריח של מסגד חסן ביק ביפו היא אות אזהרה המאיץ בנו להתחיל מייד בפעולות שיפוצו ושיפוץ המסגד כולו.
למען המטרה הנעלה הזאת התקיימה אסיפה בהשתתפות: מזכירות הוועד המוסלמי הכללי ויו"ר הוועד הציבורי להצלת המסגד, המכהן כיו"ר ועד הנאמנים.
כל הגופים החליטו לפנות לבני כל הדתות והעדות בארץ ובחו"ל, להשאת תרומות כספיות לביצוע פרוייקט שיפוץ הצריח והמסגד! פרוייקט העולה עשרות מליוני שקלים.
מסגד חסן ביק אינו רק מקום תפילה קדוש למוסלמים כי אם אתר תרבותי והיסטורי חשוב.
תרומתכם חיונית לשמירה על אתר זה!
תרומות מתקבלות בכל סניפי הבנקים בארץ לזכות חשבון מס' 145432 – בנק הפועלים סניף גבעת עליה (סניף מספר 682) יפו, ת"א.
תודתנו והערכתנו נתונות לכם מראש.
הוועד המוסלמי הכללי

מכתבים

(המשך מעמוד 24)

בנצרת, בשבת ה־28.5.83, קיבלנו החלטה:

אנו, יהודים וערבים, צועקים איתכם בקריאה: להפסיק את המילחמות! למנוע שפיכות־דמים נוספת! לפתור את בעיות שני העמים תוך הכרה הדדית ובדרכי שלום!

מרים שפילמן, הרצליה,
עואטף ברגוט, נצרת,
נועם קמס, מגדל העמק,
דורית דביר, תל־אביב,
אילן ליכטנשטיין, טיבעון,
חסן בשארה, טייבה,
ראובן עמיאל, נצרת עלית,
מאיה זהבי, תל־אביב

● ● ●

מיפלצת חוץ־היסטורית?

יומני־היטלר מעסיקים גם את דעת־הקהל של היהודים בבריטניה.

עוד לפני שהתברר כי היומנים הם זיוף, נקט הרב הראשי של בריטניה, הרב עמנואל יעקובוביץ, בגישה צרת־אופק ומזיקה, שטמונה בה סכנה לעתיד.

ה"צ'יף רביי" הכריז, שלא משנה אם היומנים הם מזוייפים או לא — אין לפרסמם, מכיוון שהם עלולים להעניק מימד אנושי למיפלצת ששמה היטלר, ולהוות פירסומת־חינם למנהיג המישטר הנאצי.

זוהי גישה, שהנזק העכשווי שהיא גורמת, מתבטא בעצם הרצון לצנזר כתבים כאלה. כאילו לנו, היהודים, יש משהו להסתיר. כאילו העובדות שיתגלו ביומנים יעמדו בסתירה למה שהעולם כולו יודע על גורלו של העם היהודי תחת השילטון הנאצי.

הנזק הגדול יותר טמון בגישה הבסיסית המוטעית לתופעה הנאצית. בבסיס גישה זו קיימת ההנחה, שתופעה זו היתה חד־פעמית בהיסטוריה האנושית, ולכן אסור להתייחס אליה כאל חלק מההיסטוריה — עם סיבות ותוצאות הנובעות מהזמן ומהמקום שבהם התרחשה. מכאן, שאין טעם ללמוד את פרטיה, אלא יש לראותה כ"מיפלצת" חיצונית שהשתלטה על תקופה מסויימת והנהיגה עם שלם לבצע מעשי־זוועה שלא מהעולם האנושי. אין לה אח ודומה בעבר ולא יהיה לה בעתיד, ולכן אין זה נסיון שממנו ניתן ללמוד.

לא לנו להצדיק את העם הגרמני או את היטלר על־ידי הזרת (מלשון זר)

קיראה טיאנו
צנזורה רבנית

התופעה והוצאתה מחוץ לתחום האנושי. היטלר היה בן־אדם. הוא שייך להסטוריה האנושית, וכך יש לראותו. והעיקר: זוהי תופעה שעלולה לחזור. מה שקרה בגרמניה עלול להתרחש שוב בזמן ובמקום אחרים, וחובת כל בני־תרבות לנסות ולמנוע הישנות מעשים כאלה, שהתרחשו תחת שילטון היטלר.

ורד טיאנו, לונדון בריטניה

● ● ●

דגניה א', לא חולדה

נילי עוז מחולדה שלחה לאורי אבנרי דוח ישן, שיוסף ברץ חיבר במרס 1948 למען דויד בן־גוריון, ושבו הוזכר הטוראי אבנרי כאחראי לענייני־התרבות במחנה יונה („יומן אישי", „העולם הזה", 2384).

יוסף ברץ הוא מוותיקי דגניה א' – ולא קבוצת חולדה, כפי שניתן היה להבין.

מירי מנוח, תל־אביב

● ● ●

מילחמה קטנה

דויד הפלסטיני מול גוליית הישראלי.

בעיתונות הכתובה והאלקטרונית מרבים לכנות את המתרחש בלבנון

> ### המילחמה ורגלו של בגין
>
> ההחלטה להפציץ את הכור הגרעיני בעיראק גמלה אצל ראש־הממשלה, מר מנחם בגין, (לפי הודעתו שלו) אחרי שילד קטן חיבק את רגלו, כאשר נתקל בו ברחוב.
>
> כמה חיבוקים של ילדים קטנים — אשר התייתמו ועלולים להתייתם במילחמת־לבנון, שיזמו מר שרון ומר בגין — נחוצים כדי שיחליט ראש־הממשלה על הפסקת המילחמה הארורה הזו והוצאת כל כוחותינו מייד מלבנון?
>
> **גבריאל כהן**, גבעתיים

בשם „מילחמת התשה". שם זה הוא מטעה, כי הוא מעורר את האסוציאציה של הקרבות בתעלת־סואץ, שבהם התישו זה את זה שני צבאות גדולים ומאורגנים.

היחיד שקרא למצב הלבנוני בשמו הנכון היה הפרשן ישעיהו בן־פורת. הוא קבע כי בצפון מתנהלת גרילה (בספרדית: „מילחמה קטנה").

ראוי שידעו כולם — הגענו למצבן של המתוקנות באומות, שלכל אחת מהן פרק שחור בעברה: הבריטים הרגישו טעמה של גרילה במלאיה, בשנות הארבעים, הצרפתים סבלו ממנה בהודו־סין ובאלג'יריה, בשנות החמישים, האמריקאים נכוו בה בוויאט־נאם, בשנות השישים והשיב־עים, והסובייטים לומדים על בשרם באפגאניסתאן את מחירה יום־יום.

זהו סיפור ישן, שאוהבי המקורות למיניהם ממשילים אותו למאבק בין הרועה העברי והבריון הפלישתי.

משה ישראלי, ירושלים

● ● ●

תנחומים מגרמניה

שישה פעילי־שלום גרמניים מביעים את רגשותיהם אחרי רצח עיצאם סרטאווי.

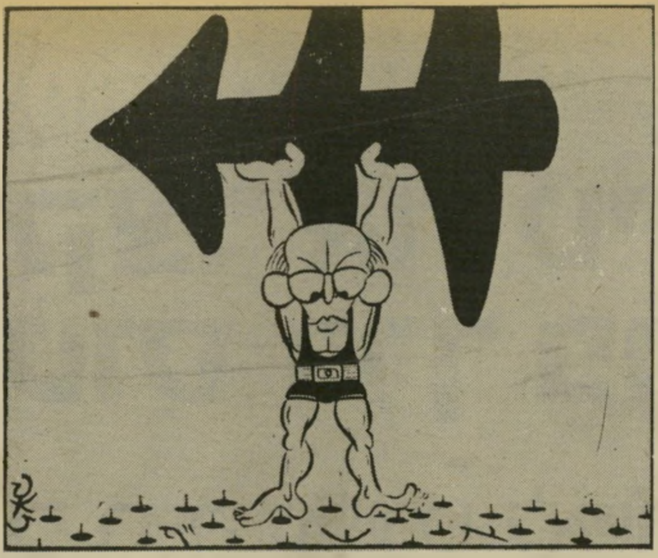

קריקטורה של זאב ב„הארץ"
גרילה

אורי אבנרי היקר,

אנחנו — קבוצה של יהודים ואנשים המעוניינים במיזרח התיכון, באיזור קלן, דיסלדורף ובון, אבלים יחד איתך על רצח עיצאם סרטאווי. מותו הוא מכה קשה לעניין השלום בין העם היהודי והעם הערבי של ישראל ופלסטין.

המסירות של עיצאם סרטאווי והמאבק של המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני מטילים עלינו את החובה לפעול עוד יותר מאשר עד כה למען גיוס דעת־הקהל לטובת כוחות־השלום בצד הישראלי והפלסטיני.

נעמי קרייגר, קלן,
ד"ר גינתר והאני זלמן, מונהיים,
רות ומנפרד קנובה, דיסלדורף,
ד"ר ביאטה לורנשטיין, דיסלדורף,
יוסי בורנשטיין, דיסלדורף,
ד"ר ריינר ברנשטיין, בון

● ● ●

מה אמר המזכ"ל לגיזבר?

במדור הספורט („העולם הזה" 2386) התפרסמה ה־ידיעה תחת הכותרת „כינוס הפועל – מי יחתום על ה־צ'קים", ודובר־הפועל מוחה.

כל הנאמר בידיעה זו, מראשיתה ועד סופה, אינו נכון. הדברים המיוחסים בכתבה למזכ"ל וגיזבר הפועל לא נאמרו ולא נבראו.

מזכ"ל הפועל לא התנער ממופע הטלה־ג'ים, והוא הביע בהזדמנויות שונות את דעתו החיובית על המופע, ואמר כי גם בכינוס הבא יש לקיים מופע זה.

י. אלג'ם,
דובר הפועל, תל־אביב

● חבל שהדובר אינו מתייחס לכל שנכתב ברשימה, על גירעונות הכינוס, אלא מכחיש רק פרט אחד בלבד.

> ### לידיעת הקוראים
>
> קוראים השולחים מיכ־תביהם מתבקשים לנסח אותם בקצרה, לכתוב אר־תב במכונת־כתיבה ברווח כפול ועל צידו האחד בלבד של הנייר. עדיפות תינתן למצרפים תמונות למיכ־תביהם.

BROADWAY 80

Monde Selection, המרכז הבינלאומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1982 על איכותה המעולה.

אי! תערובת אמריקאית.

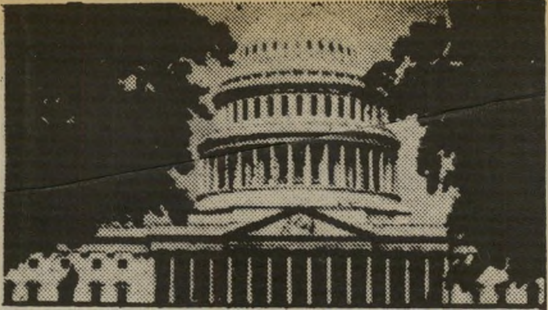

אמריקה בגדול
בלי אותיות קטנות

★★★★★

המסלול הגדול
פארקים לאומיים: הרי הרוקי, יילוסטון, ציון פארק, גרנד קניון, ברייס קניון, מאונט רושמור, יוסימיטי.
ערים גדולות: ניו יורק, וושינגטון, סן פרנסיסקו, לוס אנג'לס, שיקגו, דטרויט, סן דיאגו, סלט-לייק-סיטי.
אתרים מעניינים: טיחואנה (מקסיקו), עולם הים, אולפני יוניברסל, דיסנילנד, הוליבוד, מפלי הניאגרה, ביח"ר למכוניות, מקדש המורמונים, רודיאו, שייט בסנייק-ריבר, מועדוני "קאונטרי", מופעי פולקלור, ארוחה מקסיקנית, טיולי הליכה בקניונים ועוד...

לצאת על גדול במחיר שגם אתה יכול!

השווה לפני שתצא:
כשאנו אומרים: אמריקה בגדול, אנו מתכוונים לאמריקה מחוף לחוף. במסלול עשיר, מגוון ומרתק הרבה יותר מהמקובל בכל טיול אחר. וכשאנו אומרים, בלי אותיות קטנות, אנו מתכוונים, שאצלנו המחיר כולל הכל, לפי המפורט, ואם משהו לא כלול במחיר, גם זה מפורט: "בלי הפתעות" ותוספות בלתי צפויות.

טיול שעושה חברים:
כך מטיילים צעירים בעולם. לא עוד תיירות מדובעת, אלא אוירה חופשית "בלתי מכופתרת" שמפגישה צעירים מכל העולם. בלי מסגרות, בלי נחיצות, כמו שצעירים אוהבים.
במקום להשקיע במלונות, במלצרים, בטיפים וכל השאר, אתה חוסך בטיולינו עשרות רבות של דולרים אותם תוכל להשקיע ולבזבז על עצמך בלבד!!!

לגילאי: 25 — 35
20 — 28
17 — 18

מה שהטיול כולל זה מה שעושה את ההבדל
★ ★ ★ ★ ★

אירופה
ב-6 מסלולים מרתקים
החל מ-$1,050
כולל טיסה
מסלולים מיוחדים לשומרי מסורת.

הרשם היום
אצל סוכן הנסיעות שלך!

19 יום **$699**

26 יום **$929**

19 יום **$999**
(טיול מוטלים)

26 יום **$1,359**
(טיול מוטלים)

הגדול מכו...
35 יום ...0
שילו...

ב"קמפינגטורס" הטיול כולל הכל.
- **כל** דמי הכניסה לכל האתרים שבמסלול.
- **כל** דמי הכניסה לפארקים הלאומיים.
- **כל** ציוד הקמפינג.
- שתי **ארוחות** מלאות ביום — במסלול הגדול.
- שלוש **ארוחות** מלאות ביום — במסלולים אחרים.
- לינה **בקמפינגים** המעולים ביותר **ובתי מלון** בניו יורק וושינגטון וסן פרנסיסקו, ובמוטלים בלאס-וגאס ובניאגרה. (במסלול הגדול).
- **מלווה וטבח** ישראלים (במסלול הגדול) • מלווה וטבח אמריקאים (במסלולים האחרים.)
- אוטובוס ממוזג אויר.

קמפינ...

3 שנים חלפו מאז בוצעה סידרת ההתנקשויות בראשי־הערים בגדה. הנאשמים לא נתפסו עד היום. החוט היחידי — הקשור או לא קשור בפרשה — חבוי במישפט המתנהל כמעט בחשאי

התיק הסודי

ב־17 בנובמבר 1982 פירסמו כלי־התיקשורת כי הוגש כתב־אישום נגד שניים מראשי קיריית־ארבע. הם נאשמו בהחזקת נשק, ובהשמדת מיטען־חבלה שנמצא בבניין המועצה המקומית של קריית־ארבע.

מאז ועד היום – כמעט שיבעה חודשים אחרי הגשת כתב־אישום – לא התפרסם דבר וחצי דבר על המישפט. האם הוא מתנהל בכלל? כמה ישיבות נערכו? מי היו העדים? מי הפרקליטים? מי השופט?

כתבי העולם הזה, שלמה פרנקל ומרסל זוהר, חקרו את פרשת המישפט.

תיק המישפט, שמיספרו 597, משנת 1982, לא היה במקומו. לצוות העולם הזה נאמר לגשת אל מזכיר בית־המישפט. העוזרת למזכיר אמרה: „התיק נמצא בכספת. אי־אפשר לעיין בו. הוא סודי. תפנו לשופט.״

שופט בית־המישפט המחוזי, שלום ברנר, אמר: „התיק חסוי. לא מוסרים אותו לעיתונאים. אפשר רק לצלם מתוך הפרוטוקול את עדותו של החשמלאי יוליאן.״

מתברר כי כתב־האישום הוגש ב־5.11.82, וחלפו כמעט שבועיים עד שהתפרסמו פרטי־האישום בעיתונות. על כתב־האישום חתום התובע, עורך־הדין מיכאל („מיקי״) שקד, מפרקליטות מחוז ירושלים.

הישיבה הראשונה של בית־המישפט נערכה ב־14 במרס 1983 – חמישה חודשים תמימים אחרי הגשת כתב־האישום. הישיבה הראשונה, שבה העיד החשמלאי משה יוליאן, מי שמצא את המיטען, לא היתה חסוייה.

למרות זאת, לא נמסר שום דיווח עליה בעיתונות הישראלית!

אחר־כך נערכו ארבע ישיבות נוספות של בית־המישפט בפרשה זו: ב־6 במאי, ב־13 במאי, ב־15 במאי, וב־16 במאי. הישיבות האלה היו חסויות, העידו בהן אנשי־ביטחון.

השבוע יוצא התובע, מיקי שקד, לשירות מילואים. הוא יחזור רק בעוד חודש. בינתיים יתעכב המישפט עוד. מדוע?

משום שההוראות שנתנו לאנשי פרקליטות מחוז ירושלים היו ברורות: להתייחס לפרשה הזאת כאל כל תיק רגיל.

להלן הדיווח של העולם הזה על העדות בתיק הרגיל הזה, 597/82.

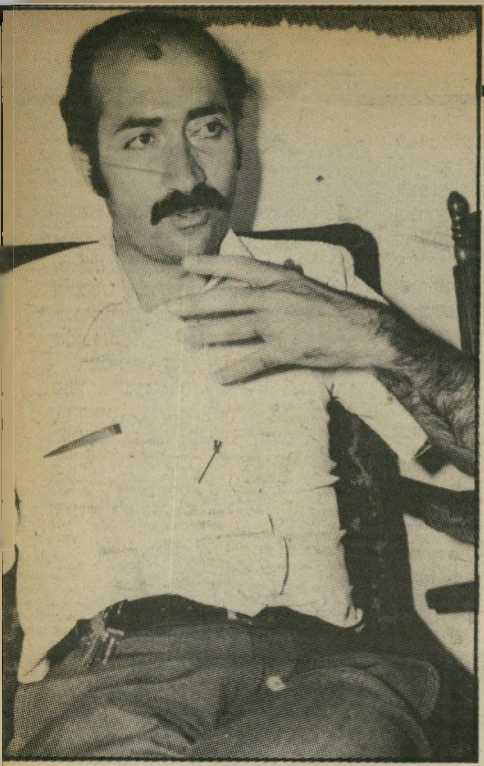

דם באל־בירה איש מישמר־הגבול מצביע על שלולית מדמו של סולימן חירבאווי, שוטר מישמר־הגבול שנפצע קשה ליד דלת מוסך שבו חנתה מכוניתו של איבראהים טאוויל, ראש עיריית אל־בירה, הנראה בתמונה משמאל. סולימן התעוור בשתי עיניו. טאוויל לא נפגע.

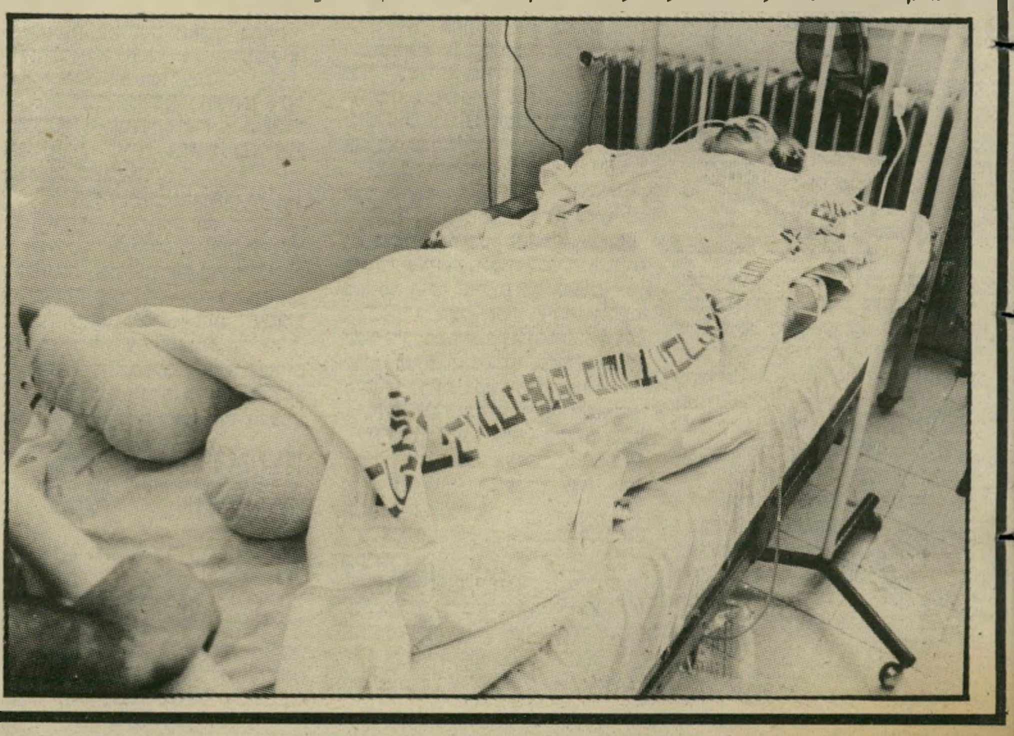

דם בשכם וברמאללה ראש עיריית שכם, בסאם א־שכעה, נראה כאן שוכב במיטת בית־החולים השכם אחרי ניסיון ההתנקשות בחייו, שבו נקטעו שתי רגליו. בתמונה למטה, מימין: ראש עיריית רמאללה, כרים ח׳לף, בבית־החולים, אחרי שנקטעה רגלו.

בכתב־האישום שהוגש נגד משה רוזנטל ונגד זאב פרידמן נאמר בסעיף השביעי, כי בחדרו של רוזנטל נערך דיון, מה לעשות במיטען החבלה שנמצא. האם למסור אותו למישטרה או לשב״כ אם לאו.

בהמשך הסעיף הזה, נאמר כך:

„במהלך הדיון הנ״ל, מתוך עיון בעיתונים שעטפו את המיטען, שתאריכיהם חפפו את תאריכי ההתנקשות בחייהם של ראשי הערים רמאללה ושכם, לאור העובדה שמדובר בלבנות־חבלה מתוצרת צה״ל, ולאור העובדה שהמיטען נמצא חבוי בבניין המועצה, הגיעו הנאשמים לידי דעה כי קיימת אפשרות שהמיטען הורכב בידי יהודים וקשור אולי לפיגועים בראשי הערים הנ״ל.״

מה נאמר בעיתונים באותה תקופה?

לפני שלוש שנים, בתחילת חודש יוני, יום שני, יצא ראש עיריית שכם, בסאם אל־שכעה, מביתו. הוא ניגש אל מכונית אופל שלו, שחנתה בחצר הבית. כך הוא עשה מדי כל בוקר. במכוניתו עמד שכעה לנסוע למישרדו, מישרד ראש העירייה של שכם. שכן של שכעה, רצה לקבל טרמפ במכוניתו. הוא התקרב, ופתח את שער הברזל של החצר. שכעה פתח את מכוניתו, נכנס לתוכה, וסובב את מפתח־ההתנעה.

ואז אירעה ההתפוצצות העזה. עינאיה, אשתו של שכעה, יצאה במהירות מביתה, וראתה את המחזה המחריד: בעלה שכב מחוץ למכוניתו, מתבוסס בדמו. שתי רגליו הקטועות היו בתוך המכונית. בנו של שכעה, נידאל בן ה־17, נשא את אביו חסר־הרגלים אל מחוץ לחצר, והוא פונה לבית־החולים.

בשעות הבוקר של אותו יום השני, נכנס כרים ח׳לף למכוניתו, מסוג קדילאק, בעירו רמאללה. המכונית חנתה בחצר ביתו של דודו של ח׳לף, קוסטנדר ח׳לף. כאשר הוא ניסה להתניע את המכונית, אירעה ההתפוצצות. כף רגלו השמאלית של כרים ח׳לף נקטעה מייד. רגלו הימנית נפצעה. הוא פונה לבית־החולים.

אל־בירה סמוכה מאוד לרמאללה, למעשה גובלת בה. ראש עיריית אל־בירה, איבראהים טאוויל, שמע על ההתנקשות בח׳לף. הוא לא השתמש בריכבו הפרטי אלא ברכב של העירייה,

(המשך מעמוד 29)

ונסע לבקר את עמיתו בבית-החולים.

שם המתינו לו קציני-המימשל. הוא התבקש להתלוות לאנשי מישמר-הגבול, כדי להצביע לפניהם על מכוניתו.

המכונית חנתה במוסך של שכן. סמל המישטרה הדרוזי, סולימן חירבאווי, ביקש להרים את תריס המתכת שהיה בשער המוסך, ואז אירעה ההתפוצצות. סולימן חירבאווי נפצע קשה, התעוור בשתי עיניו. טאוויל לא נפגע.

„תיכף הבנתי..."

בגדה המערבית, במדינת ישראל ובעולם כולו התחוללה סערה. הח"כ חיים דרוקמן אמר מעל בימת-הכנסת: „כן יאבדו כל אויבייך." ראש-הממשלה, מנחם בגין, הבטיח כי מתנהלת חקירה מאומצת, „הגדולה ביותר בתולדות המדינה."

מאז ועד היום לא התגלו מבצעי ההתנקשות. פה ושם התפרסמו ידיעות ורמזים על משברים שהתחוללו בתוך השירותים החשאיים של ישראל, על רקע החקירה של ההתנקשות בראשי הערים. דומה שהשילטונות עשו כל שביכולתם כדי להשכיח את ההתנקשות ולהרחיקה מתודעת-הציבור.

כפי שמתברר מן העדויות במישפט של רוזנטל ופרידמן, היה הרצון להשכיח את ההתנקשות בראשי-העיריות מניע חשוב בפעולותיהם, אם נכונות ההאשמות נגדם.

כפי שעולה מעדותו של החשמלאי משה יוליאן, הופיע בכלי-התיקשורת הדיווח הראשון על הפרשה כבר למחרת עדותו במישטרה, ב-12.10.82. יוליאן נחקר במישטרה לא פחות משישה חודשים אחרי שהוא גילה את מיטען-החבלה בבניין המועצה של קריית-ארבע. בדיווח נמסר כי נעצרו שלושה מראשי קריית-ארבע — יהודה רידר, שהיה ראש המועצה המקומית, זאב פרידמן, שהיה סגן ראש המועצה המקומית ומשה רוזנטל, מי שהיה קצין-הביטחון. אחר-כך שוחרר רידר, וכתב-האישום הוגש רק נגד רוזנטל ונגד פרידמן.

הפירסום השני על הפרשה היה, כאמור, שבועיים אחרי הגשת כתב-האישום, באמצע נובמבר 1982.

העולם הזה מביא כאן את הפירסום השלישי, מתוך פרוטוקול בית-המישפט, על ישיבה שבה העיד החשמלאי בן ה-37, משה יוליאן. הוא נחקר תחילה על-ידי התובע, מיקי שקד. מדי פעם התערבו במהלך העדות גם פרקליטו של פרידמן, אורי וגמן ופרקליטו של רוזנטל, דוד רותם. יוליאן העיד, כי הוא עובד כחשמלאי 20 שנה בקירוב. הוא שירת בצה"ל בחיל-האוויר, ובמיסגרת שירותו עבר קורסים בחומרי-נפץ ובמיבנה פצצות. הוא העיד ואמר שהוא מכיר את הנאשמים, כתוצאה מעבודתו כחשמלאי שביצע עבודות בבניין המועצה של קריית-ארבע. הוא מעולם לא היה מסוכסך עם הנאשמים.

יוליאן אמר שהוא אינו זוכר בדיוק מתי התרחש האירוע שהוא מדבר עליו. הוא זוכר רק שזה היה בחודש מרס או בחודש אפריל של שנת 1982.

„זאב פרידמן אמר אחרי כמה זמן: „חבר'ה, זה בטח סליק'. באותו שלב היתה הסכמה של כל הנוכחים בחדר שאכן כנראה זה סליק. סליק במובן סליק מתקופת הבריטים!"

במהלך הדיון הנ"ל, מתוך עיון בעיתונים שעטפו את המיטען, שתאריכיהם חפפו את תאריכי ההתנקשות בחייהם של ראשי הערים רמאללה ושכם, לאור העובדה שמדובר בלבנות חבלה מתוצרת צה"ל, ולאור העובדה שמטען נמצא חבוי בבניין המועצה הגיעו הנאשמים לידי דעה כי קיימת אפשרות שהמיטען הורכב בידי יהודים וקשור אולי בפיגועים בראשי הערים הנ"ל.

כתב-האישום

זהו קטע מן הסעיף השביעי בכתב-האישום, שהוגש נגד פרידמן ונגד משה רוזנטל בחודש מרס השנה. הם נאשמים בכך שהשמידו את מיטען-החבלה. משום שחששו כי הוא קשור להתנקשויות בראשי-העיריות. מייד אחרי שמצא החשמלאי יוליאן את המיטען.

להלן עדותו של החשמלאי:

יוליאן: עבדתי בחדר-מדרגות של בניין המועצה בקריית-ארבע, עסקתי בהתקנת כבלים של חשמל בחדר-המדרגות, בין קומה לקומה, דרך פיר — כך קוראים לזה — דרך חלל שנמצא בין שני קירות בחדר-המדרגות.

עסקתי בזה לפי הזמנת המועצה, אחרי כמה ישיבות קודמות עם האחראים במועצה.

כשפתחתי את ארון-החשמל ופירקתי את הדיקט שמכסה את תחתית הארון, מצאתי בפנים שקית-ניילון. שלפתי את השקית החוצה, פתחתי את השקית. היתה חבילה עטופה בנייר-עיתון. פתחתי את הנייר-עיתון, וראיתי דבר שתיכף הבנתי שהוא מיטען חבלה.

השארתי אותו על הריצפה, נכנסתי לחדר הסמוך, שזה בערך כשני מטר. באותה שעה עמדו בחדר המזכירה של ראש מועצת קריית-ארבע המון אנשים. היה ראש-המועצה, היה סגן-ראש-המועצה, היה האחראי על הביטחון במועצה. אלה האנשים הבולטים והיו עוד הרבה אנשים, כעשרה, שאני לא מכיר אותם.

שקד: שמות האנשים האלה — ראש-המועצה?

יוליאן: ראש-המועצה — יהודה רידר.

שקד: ומי זה סגן-ראש-המועצה?

יוליאן: סגן-ראש-המועצה — אני אז הכרתי אותו בשמו כזמביש.

שקד: מי זה?

יוליאן: נאשם מס' 2 במיקרה הזה.

שקד: האחראי על הביטחון?

יוליאן: האחראי על הביטחון הוא משה רוזנטל. זכור לי שהיתה שם הפסיכיאטרית של המועצה, היתה המזכירה של ראש-המועצה, אני לא זוכר מה שמה, ויתר האנשים — אני לא מכיר את שמם.

שקד: כשאתה אומר שאתה מייד הבנת שזה מיטען-חבלה — מה הביא אותך מייד למחשבה, להבנה הזאת?

יוליאן: אנחנו בארץ שכל דבר מעורר חשד, אנחנו אנשים שמשרתים בצבא, יש לנו מודעות, ראיתי חוטים.

שקד: איזה חוטים?

יוליאן: כל מיני חוטים של חשמל, חיבורים של חשמל. בשלב ההוא האמת היא, שעדיין לא זיהיתי את הלבנות, שהיו גם לבנות-חבלה, אבל זה היה כהרף-עין. זו המחשבה הראשונה שעלתה בדעתי: ראיתי חוטים, ראיתי עטוף, שזה מטען, הנחתי אותו ונכנסתי לחדר שהיה מלא אנשים.

שקד: זה, אני מבין, חדר המזכירה של ראש-המועצה?

יוליאן: של ראש-המועצה.

שקד: זה באותה קומה?

יוליאן: כן, כן, זה שני מטר.

שקד: מארון-החשמל?

יודליאן: מארון-החשמל לחדר.

שקד: עכשיו תמשיך ותספר מה היה. נכנסת לחדר — ומה היה?

יוליאן: כן, פניתי אליהם, אני חושב, עד כמה שזוכר לי באופן כללי, לא למישהו ספציפי, ואמרתי: יש כאן מיטען. כולם יצאו, לא בבהלה הייתי אומר, בריצה, אל החדר-מדרגות, וזמביש קבע שהמיטען לא מסוכן. לקח אותו והניח אותו על השולחן, נכנס איתו לחדר-המזכירה והניח אותו על השולחן בחדר-המזכירה.

שקד: אתה זוכר איך שהוא ניגש, איך הוא טיפל במיטען, מה הוא עשה איתו?

יוליאן: כן, הייתי אומר שהוא טיפל במטען בצורה רשלנית, אני וגם ראש המועצה גערנו בו.

שקד: רשלנית?

יוליאן: הוא לא נקט בשום אמצעי-זהירות כשהוא הרים את המיטען מהריצפה.

שקד: הוא פשוט הרים אותו?

יוליאן: אפשר לומר שהוא העיף עליו מבט והרים אותו. לא כמו שאני ציפיתי.

שקד: אתם גערתם בו, אתה וראש-המועצה, על הצורה שבה הוא מטפל בזה. ומה היה אחר כך, אחרי שהוא שם אותו על השולחן?

שקד: הוא אמר — הרי אתם רואים שזה לא מסוכן, אין לו בטריות. הוא הניח את זה על שולחן-המועצה ואז התחיל דיון: מה זה, מי זה, מה זה יכול להיות.

ראש-המועצה התחיל לעיין בעתונים.

שקד: שהיו כתובים בשפה?

יוליאן: שהמיטען היה עטוף בהם.

שקד: איזה עיתונים אלה היו?

יוליאן: בעברית. והוא אמר שהוא מנסה למצוא איזשהו תאריך בעיתון, לוודא פחות או יותר באיזה תקופה זה הונח שם.

לעיתון לא היה תאריך בתחתית שלו. לכן לא מצאנו את זה תיכף, אז הוא הסתכל לפי המודעות.

אחר-כך סיפר יוליאן על הוויכוח שהתפתח בחדר-המועצה, מייד אחרי מציאת מיטען החבלה.

יוליאן: דנו במיטען, מה זה, איך זה. הוויכוח — זה היה אחר כך.

אני עמדתי ליד המיטען וניסיתי להבין את המערכת של החוטים שבו. אז באותו שלב רק אני ראיתי את הלבני-חבלה, שהיה כתוב עליהם „ליבנת-חבלה" עם החותמת של צה"ל.

לי זאת היתה הפעם הראשונה בחיים שראיתי ליבנת-חבלה, כי החומרי-נפץ שאני עסקתי בהם בצבא היו פצצות.

„מחבוא של יהודים"

באותו זמן יהודה רידר המשיך לעיין בעיתונים. זמביש, זאב פרידמן, אמר אחרי כמה זמן — וזה זכור לי היטב: „חברה, זה בטח סליק!"

באותו שלב היתה הסכמה של כל הנוכחים בחדר, שאכן כנראה זה היה סליק. סליק במובן של סליק בתקופת הבריטים, מקום שהחבר'ה החביאו נשק.

שקד: איזה חבר'ה?

יוליאן: החבר'ה הטובים.

שקד: קרי?

וגמן: זה פרשנות?

שקד: לא, זה דברים שהיו שם.

וגמן: אני מתנגד.

שקד: כאשר מדובר על סליק, אני רוצה לדעת על מה מדובר, איזה סליק.

וגמן: אני מתנגד. כל זמן שהעד מספר את העובדות שהיו במקום ושנאמרו המלים „חבר'ה, אני חושב שזה סליק", — אז בבקשה, יעיד העד את העובדות. לבקש מהעד שיפרש מילים שאמר אחר, לא הוא אמר, מה האחר התכוון במונח סליק — נראה לי פסול.

שקד: אני ביקשתי דבר כזה?

וגמן: כן, שאלת אותו מה זה סליק.

שקד: אני לא רוצה להדריך אותו, אני רוצה שהוא יגיד לי, כאשר נאמרה המלה סליק — והיתה, כמו שהוא אומר, הסכמה כללית לביטוי — אני רוצה לדעת מה היתה ההסכמה הכללית.

וגמן: מה האחרים הסכימו או לא? אני מצטער.

השופט: מה העד הבין?

יוליאן: זה מה שאני הבנתי.

שקד: מה דובר שם אפרופו המילה סליק?

יוליאן: לא דובר יותר על המילה הזאת, זאת היתה מילה אחת. אני הבנתי ממנה את המשמעות של סליק, וכולם יודעים מה זה סליק.

שקד: מה אתה הבנת?

יוליאן: אני הבנתי שסליק זה מקום מחבוא לחומרי-נפץ. לא, בפירוש לא של איזה שהוא אירגון-חבלה נגדנו אלא אני הבנתי שסליק מקום מחבוא של —בוא נקרא לדברים בשמם — של יהודים. כך אני הבנתי את זה.

שקד: אני חוזר שתי דקות אחורה. כאשר אתה אומר שהיה דיון לגבי המיטען עצמו, כשאתה ניסית לעמוד על טיב המיטען, מי השתתף עוד בדיון הזה?

יוליאן: כולם, כולם היו מסביב, כל אחד זרק מילה. כמובן, שהאחראי על ה ביטחון וראש-המועצה וסגן-ראש-המועצה היו בעלי המילה היותר מכרעת, כולם שמעו להם יותר. אבל באופן כללי כולם השתתפו וכולם זרקו מילים.

שקד: המלים האלה זה היו דברים טכניים לגבי המיטען?

יוליאן: בהתחלה — כן, לאחר מכן — לא. לאחר מכן אני אמרתי, שצריך לצלצל למישטרה, ובעיקבות הדבר הזה התפתח ויכוח, אף אחד לא סתר אותי, אף אחד לא אמר לי באותו שלב שלא צריך לקרוא למישטרה. אבל התפתח ויכוח פילוסופי. באותו שלב, שני האנשים שכאן מואשמים וראש-המועצה עזבו את החדר.

שקד: באיזה שלב?

יוליאן: פחות או יותר באותו שלב של התחלת הוויכוח הפילוסופי. אני לא יכול להגיד במדוייק אם תחילת הוויכוח הפילוסופי היתה קצת לפני שהם עזבו או קצת אחרי שהם עזבו. זה אני לא יכול לזכור.

שקד: הוויכוח היה על מה? מה היו שתי הדעות שהושמעו?

וגמן: אני מתנגד, כיוון שהם לא היו נוכחים בוויכוח הזה, לא השתתפו בו, הרי שאין רלוונטית לגבי הנאשמים כאן מה תוכן הוויכוח של אחרים.

שקד: העד אמר שיכול להיות שהם היו בהתחלת הוויכוח ויכול להיות שלא. בגלל האפשרות שהם היו, אני מעוניין לדעת מה היה הוויכוח.

השופט: אני מתיר את השאלה.

יוליאן: אני יכול להעיד בכל מיקרה שהוויכוח העיקרי נוהל ביני ובין האנשים האחרים, ולא שני הנאשמים.

שקד: בסדר, מה היה תוכן הוויכוח, בקיצור?

יוליאן: זה היה ויכוח פילוסופי, אני אמרתי מיטען של יהודי הוא על אותו מישקל של מיטען של ערבי, וזה לא מעניין אותי מה המוצא ומה המניעים של זה שמחזיק בו. בעיניי זה אותו הדבר. והיו אנשים בחדר — לא הם — שטענו שזה לא כך. השתמע שמיטען של יהודי הוא יותר כשר ממיטען של ערבי.

בעקבות זה התחיל הוויכוח ביני ובינם, אבל עוד פעם אני חוזר...

וגמן: אני מציע שלא נכנס לפרטי הכשרות האלה.

לפי עדותו של יוליאן, אם כך, התנהל ויכוח בינו ובין הנוכחים בחדר-המועצה. הם טענו שמדובר ב„סליק" — כינוי למחסן נשק חשאי של המחתרות בתקופת המאבק נגד הבריטים, לפני הקמת מדינת ישראל. מדברי אנשי קריית-ארבע, מתברר, כי לדעתם מיטען חבלה של יהודי הוא יותר „כשר" ממיטען חבלה של ערבים.

בשלב הבא של החקירה

נאשם **זאב פרידמן, סגן-ראש-המועצה, שלפי עדותו של יוליאן ראה מייד שהמיטען אינו מסוכן, והרים אותו.**

תיאר יוליאן את מיטען-החבלה שמצא, ואת שאר הפריטים שנמצאו בתוך שקית-הניילון בבניין המועצה המקומית של קריית-ארבע.

שקד: עכשיו תואיל בבקשה להתקרב אולי לכאן, אני מדבר עכשיו רק על ת/1. הדברים רשומים בכתב-ידך. תסביר מה בדיוק היה.

יוליאן: שלושה קרשים בצורת חית, כמו תעלה מעץ. שלושת הקרשים משולבים אחד בשני. בתוך התעלה הזאת ישבו שני לבני-חבלה. התעלה היתה מותאמת בגודלה לגודל הלבנות. בצד, לידם, היו כל מיני חוטים.

בצד היה איזשהו מגע חשמלי, שאני לא בדיוק הבנתי מה זה, המגע הזה. מתחת היו שני חורים, מול פתחי הנפצים של ליבני-החבלה.

אם אני לוקח את זה ככה — אז זה מלמטה, כאן. כל מיני חוטי-חשמל. את זה מצאתי אחרי כן. נורת ביקורת. את זה מצאתי אחרי כן, במשרד, בתוך שקית-הניילון.

שקד: מצאת שם נורית-ביקורת?

יוליאן: מצאתי נורית-ביקורת.

שקד: מה עוד מצאת בשקית?

יוליאן: מצאתי כפפות של מנתחים, וציינתי את זה גם בעדות במישטרה, זה ברור לי גם היום. הנורית-ביקורת היא פשוט אמצעי בדיקה של כל המערכת. זאת אומרת, שאם מחברים במקום את הנפצים, מחברים את הנורה אז זה ידליק את הנורה כ„דמה", זה לבדיקת המערכת.

אחרי שציירתי במישטרה את התרשים הזה, שאתם קוראים לו ת/1, כמה שעות לאחר מכן בא אליי חוקר ושאל אותי, האם היו גם מגנטים. ואז נזכרתי שהיו מגנטים, וזה פרח מזיכרוני תוך כדי מתן העדות, ואז ציירתי ציור מושלם יותר.

אחרי מציאת המטען, היתה לעד, משה יוליאן, שיחה עם האחראי על הביטחון בקריית-ארבע, משה רוזנטל.

יוליאן: הוא אמר לי, שמכיוון

• זאב פרידמן

שהוא עומד למסור את זה לשירותי־הביטחון, שאני לא אמסור את זה לאיש.

שקד: מה היתה התגובה שלך לכך?

יוליאן: התגובה שלי היתה שאני לא מסכים. שאני רוצה להיות בטוח שזה ימסר לשירותי־הביטחון, ושאלתי איך אני יכול להיות בטוח, מכיוון שהריעות שלי בנושא הזה הן שזה חייב להגיע לשירותי־הביטחון או לרשויות המוסמכות.

להדביק להם את הפיצוץ

הוא הסביר לי, שזה נושא של שירותי־הביטחון ולא של המישטרה. הסכמתי איתו בפה מלא, בהסכמה מלאה לנימוקים שהוא נתן לי. נוצר איזשהו — אני הבנתי כך — נוצר איזשהו הסכם בינינו...

וגמן: קונסנזוס?

יוליאן: הסכם, ואני עומד על המילה הסכם. כך אני הבנתי את הדבר: שאני לא מדבר עם אף אחד על הנושא, והוא יטפל בנושא על־ידי זה שהוא ימסור את כל העניין לשירותי־הביטחון, שהוא, בתוקף תפקידו, בוודאי יודע להגיע אליהם.

שקד: זכור לך עוד באותה שיחה שרוזנטל התייחס לדינמיקה, איך הוא הגיע למסקנה למסור את זה לשירותי־הביטחון?

יוליאן: אני בדילמה לענות על השאלה הזאת.

העד לא רצה להשיב על

התובע עורך־דין מיקי שקד יוצא לשירות מילואים, והמשך המישפט יידחה בשל כך בחודש ימים לפחות.

שאלתו של התובע. התנהל דיון, ובסופו של דבר הסביר החשמלאי לשופט מדוע הוא מתקשה להשיב על השאלה.

יוליאן: תאריכי העיתונים חזרו אחורה והגיעו לתקופה שהיו התנקשויות בגדה, בראשי הערים. וכבודו יכול להבין למה המצפון שלי לא נותן לי לקשור את הדבר הזה. לא רציתי להזכיר את המילים האלה, מכיוון שאי־אפשר להתייחס לכתב־האישום הזה לאור איזושהי ספקולציה שהוא אמר לי אז — שזה אולי נכון, אולי לא נכון.

אבל כמו שאני אמרתי, אני ציינתי ואני מציין זאת שוב, גם לי יש דעה בנושא. היתי מעורב בדבר הזה, הייתי מעורב במציאת המיטען, הייתי מעורב בוויכוחים מסביב לדבר הזה, והבעתי הסתייגויות לפני התובע, והוא יודע את זה — לכן אמרתי, שאני לא רוצה להזכיר את המילים האלה.

שקד: שלא ישתמע שאתה מדביק להם פיצוץ?

יוליאן: כן, שאני מדביק להם את הפיצוץ של ראשי הערים.

העד ממשיך ומתאר את שיחתו עם רוזנטל.

שקד: אתה זוכר שהוא אמר לך עוד משהו?

יוליאן: כן, אני זוכר, זוכר טוב. אמרתי לו: משה, תיזהר, כי אם זה לא יגיע ממך, זה בכל מיקרה יגיע. לא, אני מצטער, אני חוזר בי מהמילים שאמרתי, אלה היו המילים שלו. אני חיזקתי את זה, אלה היו המילים שלו. הוא זה שאמר כשאני... אני נשמע מבולבל. בוא נכניס סדר לדברים, כי אולי אני מתרגש.

כשהוא בא, הוא בא ואמר לי: החלטנו למסור את זה לשירות־הביטחון, מכיוון שהגענו למסקנה שיתכן שזה קשור בפיצוץ ראשי־הערים שהיה לפני כך וכך זמן. אני אמרתי: מאה אחוז, אני מסכים איתך במאה אחוז, רק איך אני יכול להיות בטוח שבאמת זה יגיע לשירות הביטחון?

אמרתי שאני רוצה להיות בטוח. אז הוא אמר לי: אתה יכול להיות בטוח, מכיוון שהיו הרבה עדים שם שראו את המיטען, ובכל מיקרה יש להניח שהעניין יצא החוצה ויגיע למישטרה.

והוא אמר לי: „אני, במעמדי, לא יכול להרשות לעצמי דבר כזה, וזאת הסיבה שאתה יכול להיות בטוח שאני כן אמסור את זה לשירותי־הביטחון."

ואז אני חזרתי ולמעשה אמרתי את אותם הדברים שהוא אמר, חיזקתי אותם. אולי במילים אחרות, במילים שלי, אבל היתה בינינו הסכמה מלאה לגבי כך שהוא חייב למסור את זה — מכיוון שאם זה לא אני, אז זה מישהו אחר, היו כעשרה אנשים שם.

זכור לי שאמרתי לו: תשמע, זה ילך הביתה, ידבר עם אשתו, או עם בעלה או זה יספר לחבר — בכל מיקרה זה יגיע.

אמרתי לו: זאת תהיה טיפשות אם זה לא יגיע ממך. זה מהדהד לי עד היום באוזניים, המילים האלה. אמרתי: זאת תהיה טיפשות מצידך אם זה לא יגיע ממך, כי בכל מיקרה זה יגיע.

עובדה שזה הגיע.

שקד: אתה זוכר שהוא אמר עוד משהו שקשור למיקרה הזה, של הפיצוצים בראשי־הערים?

יוליאן: אתה חוזר, אני מצטער, אתה חוזר לנושא. אני הבעתי הסתייגות — אולי אין לי זכות להביע הסתייגות, אבל בכל זאת תבעתי אותה — ואתה חוזר אל זה.

שקד: אני רוצה שתבין אותי טוב. המישפט לא מתנהל במובן הזה שמישהו מאשים אותם שהם נגעו ישירות לפיצוץ בראשי־הערים. תעזוב את זה.

הסברתי לך — שאלת אותי אצלי במישרד והסברתי לך על מה המישפט מתנהל — אף אחד לא חושד בהם היום שהם מעורבים בפיצוץ ראשי־הערים בגדה.

יוליאן: ואני עניתי לך, שזה יכול ליצור רקע.

שקד: כן, אני רק רוצה שאתה תחזור על דברים שרוזנטל אמר לך.

יוליאן: כן.

שקד: אמרת שהם החליטו על סמך העיתונים, שזה עשוי להיות קשור לפיצוצים בראשי־הערים. אני רואה בהודעה שלך במישטרה שאמרת עוד משהו, גם כן בנושא איזו פעילות בקריית־ארבע, שקשורה בפיצוצים של ראשי־הערים, שהוא אמר לך.

עד מהרה הסביר העד מהי „הפעילות הקשורה בפיצוצים של ראשי־הערים."

יוליאן: אני מניח שאתה מתכוון להודעה שלי במישטרה, שאמרתי שמשה רוזנטל אמר לי, שהיו מעקבים בקרייה על כל מיני אנשים מצד שירותי־הביטחון או המישטרה. אני לא זוכר אם הוא ציין מי. היו מעקבים אחרי כל מיני אנשים, בלי לציין את שמות האנשים, ושהקרייה מדי פעם שורצת באנשי־מעקב.

שקד: בקשר למה המעקבים?

יוליאן: אני הנחתי, מכיוון שאז דיברנו על...

קריית ארבע

שני הנאשמים במישפט מילאו תפקידים בכירים בקריית־ארבע. זאב פרידמן נבחר לתפקיד „רכז המינהלה" של היישוב בפברואר 1980, ארבעה חודשים לפני ההתנקשות בראשי־העיריות. משה רוזנטל היה רכז־הביטחון של עיירת המתנחלים.

שקד: לא הנחת, מה שהוא אמר לך!

יוליאן: לא, זה היה תוך כדי שיחה על פיצוץ ראשי־הערים, אז דיברנו תוך כדי השיחה הזאת, אז בוודאי שהיה מדובר על המיקרה בזמנו, שקרה עם פיצוץ ראשי־הערים.

וגמן: זו מסקנה שלך.

יוליאן: זה היה בתוך אותה שיחה.

שקד: אז לגבי המעקבים על־ידי אנשים סמויים על אנשים בקריית־ארבע. באיזה הקשר זה היה?

יוליאן: זה היה בהקשר לפיצוצים של ראשי־הערים.

שקד: עכשיו אפשר להמשיך, כי אני קצת חזרתי אחורה. נמשיך מהשלב שבו נפרדת מרוזנטל בהרגשה או בהסכם שהוא הולך למסור את הנושא לשירותי־הביטחון.

מה קרה אחר כך?

יוליאן: גמרתי את העבודה, הלכתי הביתה, כולי נרגש.

שקד: בוא נעזוב את האירוע שהיה אצלך בבית, עם השיחות שהיו לך עם חברים בנושא הזה. נשים את זה כרגע בצד. לענייננו, בהקשר לשני הנאשמים, כעבור מיספר ימים פגשת שוב את משה רוזנטל במועצה?

יוליאן: כן.

שקד: מה היה אז?

יוליאן: שאלתי אותו מה עשית בנושא הזה.

שקד: אתה זוכר כעבור כמה ימים זה היה?

יוליאן: אם אני לא טועה, עשרה ימים. יום פלוס, יום מינוס. שאלתי אותו: מה עשית בנושא ההוא? אז הוא אמר לי: אל תדאג, זה בטיפול. זאת היתה התשובה שקיבלתי.

מה מזיק למדינה!

לא ראיתי כל טעם ללחוץ עליו שיגיד לי באיזה שלב של טיפול זה נמצא, כי אם זה בטיפול של שירותי־הביטחון, בטח לא אני זה שצריך לקבל דיווח באיזה שלב זה נמצא.

שקד: אני מבין שאתה לא הלכת לשירותי־הביטחון לספר את הסיפור הזה?

יוליאן: לא, אני לא הלכתי לשירותי־הבטחון, מכיוון...

שקד: אתה לא הלכת לספר למה — זה לא חשוב.

בחקירה הנגדית, חקר עורך־הדין אורי וגמן את העד, משה יוליאן, על חקירתו בידי המשטרה ובידי כוחות־הביטחון. חקירה זאת התנהלה שישה חודשים אחרי שיוליאן מצא את המיטען בבניין המועצה.

וגמן: אתה ציינת בהודעתך במישטרה, שהסיכום ביניכם, בינך ובין רוזנטל, היה שיש למסור זאת לשב"כ ולא למישטרה?

יוליאן: כן.

וגמן: אתה מוסר למכונה רפי: „אני מבחינתי חשבתי שבאמת אסור לדווח למישטרה אלא לשירותי־הביטחון, כי אם אדווח לאיזה יומנאי במישטרה יש סיכוי סביר שאני אקרא על זה בעיתון"?

יוליאן: אמת, וזה מה שקרה באמת.

וגמן: תסכים איתי שמבחינת האווירה, לפחות שלך, זה לא היה רצוי לקריית־ארבע שהיא תהיה בכותרות העיתונים בעניין כזה?

שקד: אל תענה, אני מתנגד לשאלה. העד הוא לא הפטרון של קריית־ארבע. הוא לא יחליט מה רצוי לקריית־ארבע ומה לא רצוי לקריית־ארבע. נראה לי, שאין מקום לשאלה.

השופט החליט להתיר את השאלה.

וגמן: אני מודה לכבודו, מה התשובה?

יוליאן: אני שמח שהותרה השאלה. גם אני סברתי שזה יזיק למדינה, פירסום שיקשור דבר שלא הוכח. שיזכיר את ההתנקשות בראשי־הערים. גם אני, לתומי, חשבתי שטוב למדינה שזה לא יפורסם בכלי־התיקשורת, ולכן התרעמתי

„אני אמרתי שבעיני" מיטען של יהודי הוא על אותו מישקל של מיטען של ערבי, והיו אנשים בחדר שטענו שמיטען של יהודי הוא יותר כשר ממיטען של ערבי!"

כל־כך באותו ערב של החקירה שלי בשירותי־הביטחון, כשבאתי הביתה ושמעתי את זה בחדשות.

אני לא יודע מי מסר את זה לחדשות, עובדה שזה נמסר לחדשות. דעתי האישית היא, שזה מזיק למדינה, הפירסום הזה.

וגמן: ותסכים איתי שזו היתה הדעת הכללית גם בקריית־ארבע?

יוליאן: כן, עד כמה שאני מכיר את האווירה בקריית־ארבע, זו היתה הרעה. הבנתי את הנושא שנאמר לי, שלא פונים למישטרה, הבנתי והסכמתי בשיכנוע עצמי שזה נכון, מכיוון שגם אני לא מסכים ולא הסכמתי לטיפול של המישטרה בכל הנוגע לתושבים של יהודה ושומרון.

אני אמנם לא תושב יהודה ושומרון, אבל אני נוסע ביהודה ושומרון ואני נתקל בבעיות של תושבי יהודה ושומרון.

וגמן: תראה מר יוליאן, עובדה היא שבאותו התאריך, ה־11 באוקטובר, אחרי החקירה שלך, זה כבר מייד פורסם בכלי־התקשורת.

יוליאן: באותו הערב.

וגמן: באותו הערב שאתה מסרת את הודעתך?

יוליאן: כן. ובאותו הערב שאני הייתי חתום על סודיות.

וגמן: החתימו אותך על סודיות?

יוליאן: בהחלט, אני ראיתי את זה לגיטימי שיחתימו אותי על סודיות.

וגמן: אני יודע, בטענה הזו של סודיות גם מנעו מעורכי־דין להפגש עם הנאשמים — אבל זה כבר לא עניין שלך.

יוליאן: לא, לא אני מסרתי את זה לכלי־התיקשורת.

פרקליטו של זאב פרידמן חקר את העד גם על האופן שבו זומן לחקירה.

וגמן: טוב, אז אולי מיספר שאלות. אתה נחקרת ב־11 באוקטובר בבוקר, בשעה 8.45 בירושלים, על־ידי חוקר נכון?

יוליאן: אני נחקרתי משעה 8 בבוקר עד השעה 7 בערב.

וגמן: נלך לאט־לאט. ב־8.45, כאן כתוב, שהחוקר רשם מפיך הודעה.

יוליאן: כן.

וגמן: וזה היה במקום מעוטים, ירושלים.

יוליאן: כן.

וגמן: שם זה היה?

יוליאן: כן.

וגמן: מתי זומנת לחקירה

יוליאן: ערב אחד לפני כן.

וגמן: האם נאמר לך לגבי מה אתה מזומן?

יוליאן: לא. צילצל אלי בן־אדם, אמר לי שהוא פקח או מפקח אני חושב.

וגמן: אלמליח?

יוליאן: אלמליח. הוא שאל אותי אם אני יכול לבוא למחרת למישטרה. שאלתי, חשבתי שזאת מתיחה, אז לא התייחסתי אליו בכלל. אמרתי לו. תגיד, מה אתה רוצה בדיוק? אז הוא שיכנע אותי שהוא מדבר ברצינות, ושאלתי אותו על מה. הוא אמר: אני לא יכול להגיד לך בטלפון.

אמרתי לו: תראה, אני לא מסכים שאתה תשאיר אותי לחשוב במשך הלילה מה אתה רוצה ממני. אז הוא אומר: אני מצטער, אני לא יכול להגיד לך במה מדובר.

למחרת בבוקר התייצבתי במיגרש־הרוסים, וזה היה יום אחד לפני הנסיעה שלי לחו"ל. ביליתי בחקירות עד הערב.

וגמן: (לך לאט־לאט). מיסמך כתוב לא קיבלת לפני כן?

יוליאן: לא. גם לא אמרו לי בשביל מה החקירה. שאלו אותי: בשביל מה אתה חושב שאתה נמצא פה?

וגמן: זו היתה הפתיחה?

יוליאן: כן.

וגמן: אז אתה ענית?

יוליאן: אמרתי שאני לא מעלה על דעתי מה. אז עד שנתנו לי רמז ואז אמרתי: אם בזה מדובר, אז או־קיי, הגעתם אלי, תוציאו עט ותכתבו. וסיפרתי את כל מה שסיפרתי.

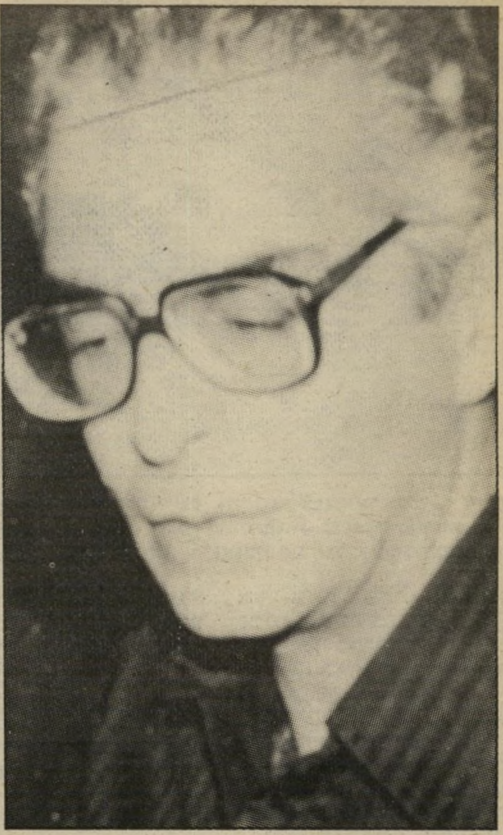

פרופסור עמוס שפירא:

„דעת־הקהל לא כופפה את ידו של איש!"

בפרשת עמוס ברנס היו הרבה מאוד דברים תמוהים. השופט חיים כהן, שדן את ברנס למאסר־עולם, היה האיש ששיכנע אותו להסכים לחנינה, והוא גם היה האיש שאמר שנגרם לברנס עוול.

שאלתי את המשפטן הפרופסור שפירא, דיקן הפקולטה למישפטים, אם היה כבר תקדים בארץ שאסיר לא רצה לבקש חנינה, והשופט שדן אותו למאסר בא לשכנע אותו שיסכים.

לי לא זכור דבר כזה. אבל אולי תשאלי את דויד ליבאי אם הוא זוכר במיקרה? אני אתפלא מאוד אם היה מיקרה כזה.

אני מניח, שאפשר להגיד בבטחון סביר שלא היה מיקרה כזה בעבר.

● **לפי דעתך, לדעת הקהל האוהדת כלפי ברנס היה חלק בשיחרורו הקרוב?**

כאזרח, אני מניח שלדעת־הקהל היתה השפעה מסויימת. אין לי הכלים לבדוק בדיוק כמה.

● **זה לא תקדים מסוכן?**

כמישפטן וכאזרח לא הייתי רוצה שהחלטות על חפותו או אשמתו של אדם יוכרעו על־ידי מצב־רוח של ציבור כלשהו בשבת אחרי הצהריים בדיזנגוף.

מצד שני, צריך לזכור שמערכת המישפט היא מערכת חברתית, הליכי־המישפט הם הליכים חברתיים. אין לי ספק שהמישפט לא נוצר ומופעל בחלל ריק. כמו בכל עניין בעל היבט ציבורי, יש לדעת הציבור תפקיד מסויים, עד גבול מסויים.

● **איפה הגבול?**

במיקרה הזה לא עברו את הגבול. דעת־הקהל לא כופפה את ידו של אף אחד לפעול כנגד רצונו.

● **יש מישפטנים הטוענים, ש־10 שנות־מאסר הן עונש מספיק על רצח. מה דעתך?**

זו בעיה רצינית מאוד. למה בכלל אנו מענישים — כדי לנקום, כדי לשמור על החברה, כדי לחנך?

היום יש מישפטנים הטוענים, שלא צריך מאסר בכלל, וכל יום יש תיאוריות־ענישה חדשניות. השאלה הגדולה בעניין מהות העונש היא שאלה שקרימינולוגים ופסיכולוגים מתחבטים בה.

ארז ביטון:

„אפירון מיועד לקהל אנין טעם ולאינטלקטואלים!"

אל עשרות כיתבי־העת הספרותיים־אמנותיים היוצאים לאור בארץ הצטרף „אפריון", כתב־עת בעריכתו של המשורר ארז ביטון.

„אפריון" יהיה מבוסס רובו ככולו על עבודותיהם של יוצרים מעדות המיזרח, ויעסוק באמנות ובספרות מיזרחית.

היום, כשכל כיתבי־העת הקיימים עוסקים ביצירה מיזרחית ומערבית כאחד, לא הבנתי את הצורך להוציא כתב־עת בעל גוון ספרדי. שאלתי את ארז ביטון, אם לפי דעתו לא ניתן די בטוי ליוצרים המיזרחיים בכיתבי־העת הקיימים.

כן, ניתן ביטוי, אבל לא בפרופורציה הנכונה. אנחנו רוצים לקרב את הקורא העברי למנטליות של האיזור ושל המרחב שאנו חיים בו. יש לנו מסר מעבר לצד הספרותי־אמנותי.

המסר הוא שככל שנכיר יותר את התרבויות שמסביבנו, זה יתרום להפלת המחיצות הפוליטיות בינינו. כך נהיה מסוגלים לפיתרון הסיכסוכים באזור.

● **אתה באמת מאמין בזה, זה מה שכתב־עת מסוגל לעשות?**

אני מאמין, שאם אתה מכיר את האנשים אתה לא רוצה לאכול אותם. למשל, פגשתי כמה וכמה משוררים פלסטיניים. מאז שאני מכיר אותם, אני לא רוצה ליידות בהם אבנים.

● **וקודם רצית?**

לא. גם קודם לא רציתי.

● **יש ל„אפריון" מטרה נוספת מלבד פיתרון הסיכסוך באיזורנו?**

זו כמובן אחת המטרות. נוסף לזה אנחנו רוצים לתת ביטוי ליצירה המקורית הנעשית בארץ, גם על־ידי ספרדים וגם על־ידי אשכנזים.

● **אז במה אתם שונים מ„עכשיו", מ„סימן קריאה" ומ„חדרים", למשל?**

בכולם אומנם יש יוצרים מן המיזרח, אבל אנחנו רוצים לחדד קצת את האספקט הזה. ואולי אפילו לענות על תחושת הקיפוח של סופרים ספרדים — וגם זה טוב.

למרות שכולנו, היוצרים, מעדות המיזרח, שאבנו את התיזות שלנו על בירכי המערב. עכשיו אנחנו רוצים להבליט את התרבות שלנו.

● **אתה רואה את עצמך סופר או משורר מיזרחי?**

אני רואה את עצמי משורר ישראלי, בלי שום תוויות נוספות.

● **ראיתי בחוברת תרגומים של שימעון הלקין מיצירות שנכתבו ביידיש. מה הקשר של זה למיזרח?**

הפרופסור הלקין הוא האיש שגילה אותי לפני 15 שנה, ואני עומד איתו בקשר עמוק מאז. אני רוצה להביא לאפריון גם אנשים שיש לי איתם מפגש חוויתי.

● **למי מיועד „אפריון"?**

לקהל אנין־טעם באמנות ובספרות ולאינטלקטואלים.

ד"ר רוחמה מורטון:

„הרופאים הם הפראיירים של המדינה הזאת!"

שביתת הרופאים נכנסה לחודשה השלישי, ועם־ישראל ממשיך לחיות. במיקרה הייתי החודש בשני חדרי־מיון של שני בתי־חולים בתל־אביב, והתפלאתי לראות כמה מעט אנשים חולים מחכים בתור לרופא.

אני לא מניחה שתישעה קבין של בריאות נפלו פיתאום על ישראל. לכן המסקנה המתבקשת היא, שעם ישראל הוא עם של היפוכונדרים, שלא ממש זקוקים לרופא.

שאלתי את הפסיכולוגית ד"ר רוחמה מורטון מה דעתה: האם כולם הבריאו פיתאום?

זה שהיהודים הם היפוכונדרים – זה בטח נכון. בשביל זה את לא צריכה את דעתי. זה כל־כך ברור!

● **ולמה כל ההיפוכונדרים הפסיקו ללכת לרופאים בזמן השביתה?**

כי בזמן השביתה הביקור אצל הרופא עולה כסף. תמיד יש נטיה לצרוך באופן מוגבר דברים שניתנים בחינם. כשיש רופא בחינם, הולכים אליו כל הזמן. בזמנו, כאשר קופת־חולים החליטה לגבות סכום של לירה אחת עבור כל תרופה, ירדה פלאים צריכת התרופות.

● **זאת אומרת, שנעשית חלוקה מאוד בריאה — מי שבאמת צריך רופא, הולך ומשלם 900 שקלים, ואותם שלא הולכים, כנראה לא בדיוק צריכים?**

כן, זה נכון. ההליכה לרופא בחינם נעשתה הרגל רע שהשתרש עמוק. השביתה הזאת, במובן מסויים, היא תרגיל טוב מאוד במחשבה. כל אחד יחשוב פעמיים אם באמת נחוץ לו רופא, וכנראה שחלק גדול מחליט שלא נחוץ.

למשל, במירפאה שאני עובדת בה, יש פציינטית בת 30 שמצבה הנפשי, לפי דעתה ולפי דעת מי ששלח אותה אלינו הוא מצב קשה מאוד. עד לפני שפרצה השביתה היא היתה באה לפחות פעם בשבוע ומטלפנת עוד פעמיים. מאז שפרצה השביתה היא היתה רק פעם אחת.

● **כלומר, השביתה עזרה לה.**

לא עזרה ולא הזיקה, מבחינת מצבה הכללי. אבל בהחלט עזרה לה להיווכח שהיא לא במצב מסוכן — וגם זה משהו.

מה להגיד לך? הרופאים הם הפראיירים של המדינה הזאת. ככה מסתכלים עליהם, ככה מתייחסים אליהם וככה משלמים להם.

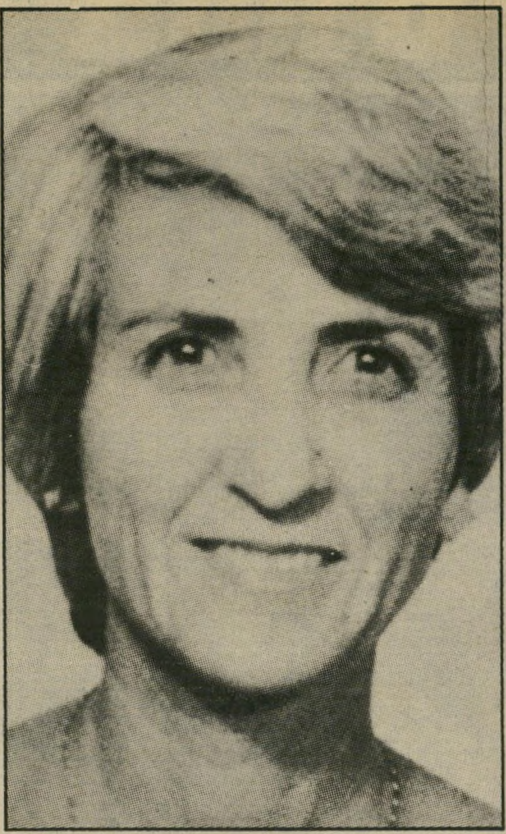

רות ברנע:

„המטרה הסופית: הבנים חוזרים ואנחנו מתפרקות!"

כשקראתי את מיכתבה של שושנה שמואלי שהתפרסם ב„הארץ" לפני כחודש, לא חשבתי לרגע שמיכתב כזה יכול לגרום ליצירת תנועה גדולה כל־כך כמו „אמהות נגד שתיקה", שמונה היום כ־7000 אשה ואיש.

אבל התנועה קיימת, ומדי יום מצטרפים אליה עוד הורים דואגים.

מישלחת של נשים התקבלה השבוע לשיחה אצל שר־הביטחון, והנשים יצאו משם די מאוכזבות. שאלתי את הגברת רות ברנע, חברת „נשים נגד שתיקה", ממה התאכזבו?

אני לא השתתפתי בפגישה, וגם הוחלט לא לדבר על הדברים שנאמרו שם. האכזבה העיקרית שלנו היא מזה שאנחנו צריכות להמשיך במאבק.

לא היו לנו ציפיות שבסיום הפגישה איתנו, שר־הביטחון ישנה את המדיניות. אנחנו רק רוצות שיקחו אותנו בחשבון בשיקולים שלהם. רצינו גם שיהיה ברור לשר־הביטחון שאנחנו לא קבוצה של נשים היסטריות, שכל אחת רק דואגת לילד הקטן שלה.

● מה חושבים הבנים שלכן על ההתארגנות?

יש בנים שחושבים כמו האמהות, כמו במיקרה שלי. אבל אני יודעת על אמהות שלא רוצות שייוודע לבנים שהן פעילות, כי הבנים מתנגדים.

● יש הרגשה שכולכן באתן, אם לא ממיפלגה אחת, הרי לפחות ממיגזר פוליטי אחד. יש ביניכן, למשל, אמהות שהצביעו ליכוד?

אני ממש לא יודעת. אני הצבעתי בשלוש הפעמים האחרונות עבור שלוש מיפלגות שונות. לא בירֵרנו מה הנטיה הפוליטית של כל אחת מאיתנו, וזה לגמרי לא חשוב.

● אחרי הפגישה עם שר־הביטחון כאילו הגעתן למבוי סתום. מה הלאה?

כרגע אנחנו בהתארגנות, עדיין. לא ברור כיצד נפעל, אבל ברור שנמשיך לפעול. זאת כמובן, כשכל הזמן עומדת לנגד עינינו המטרה הסופית: שהבנים יחזרו ארצה. אז נתפרק.

איתן אבניאון:

„צעדים של אספירין במקום ניתוח רציני!"

אם השר יורם ארידור מבטיח בטלוויזיה שנגמרו הגזירות הכלכליות, סימן שהוא חושב שהגזירות של השבוע שעבר יפתרו את הבעיות הכלכליות של ישראל.

ביקשתי לדעת אם גם אנשי־כלכלה אחרים חושבים כך. ומאחר שלא רציתי לשמוע את התשובה הסטנדרטית „אני לא הייתי מגיע למצב הזה", פניתי לאיתן אבניאון, מנכ"ל חברת „הסנה" וכלכלן במיקצועו, ושאלתי אותו אם אנחנו הולכים לישועה כלכלית.

הבעיה העיקרית, לפי דעתי, היא מאזן־התשלומים. פיקדון־היבוא לא יפתור אותה. כל הצעדים החדשים באו לפתור בעיה של תקציב שוטף, ואפילו לא את בעיותיהם של היצואנים – כי אין פה שום עידוד ליצוא. ביבוא, לעומת זאת, זה יפגע באופן חלקי וזמני.

צריך להבין, שברמה כזאת של אינפלציה בין 8 ל־10 אחוז בחודש, היהודים יתרגלו מהר מאוד שהמוצר המיובא יעלה להם עוד קצת. מי מתרגש היום מעליות מחירים!

● אבל אם יהיה הבדל גדול במחירים של מוצרי־יבוא והמוצרים־המקומיים, אנשים יקנו תוצרת הארץ.

אם הם יתרגלו למחירים, הם יקנו יבוא. ואם הם יתחילו לקנות תוצרת מקומית — אז מה נשלח לחו"ל? איפה היצוא?

● מה דעתך על שלושת הפרומילים שישלם כל אזרח עבור כל פעולה בחשבונו הפרטי?

מה שהכי־מרגיז אותי בטיעון של ארידור, זה שהוא אומר שאי־אפשר להחזיק צבא בלבנון בלי מיסים. אז בבקשה להוציא משם את הצבא.

אבל לעצם העניין, שלושה פרומיל זה לא כל־כך הרבה כסף עבור האזרחים, וזה יכול להביא הרבה מאוד כסף לאוצר. אבל נראה לי מאוד לא צודק שאדם ישלם מיסים גם על הנטו שלו.

● מה, לפי דעתך, יעזור למדינה הזאת מבחינה כלכלית?

כל זמן שלא יגרמו לירידה ריאלית בהכנסות, על־ידי קיצוץ של הוצאות הממשלה מצד אחד, ומאידך שהיהודים יתחילו לשלם יותר בעד השרותים שהממשלה נותנת להם — אני לא רואה פיתרון ממשי.

● כלומר, הצעדים האחרונים לא יפתרו דבר?

זה הכל צעדים של אספירין, במקום ניתוח רציני לחולה.

פרופסור דויד ליבאי:

„המצב בבתי־הסוהר הוא בושה למדינה!"

המצב בבתי הסוהר בארץ מעולם לא היה מזהיר, ובשנים האחרונות הוא נעשה גרוע יותר ויותר.

בזמנו הוקמה ועדה ממלכתית בראשותו של השופט מקס קנת, אשר התבקשה להגיש את מסקנותיה. אבל כמו שהדברים נראים היום, לא נעשה הרבה, אם בכלל, לשיפור המצב.

אחרי המרד בכלא רמלה עלה העניין שוב לכותרות.

שאלתי את הפרופסור דויד ליבאי, שהוא חבר בוועדה, אם הם עוסקים בתיאוריה בלבד, או שיש להם גם דרכים לדאוג ליישום מסקנותיהם.

למעשה, ועדה ממלכתית מעין זו ממונה לקבוע ממצאים ולהמליץ המלצות, ובכך מסתיימת עבודתה. אבל הוועדה שאנו מדברים בה בחרה להגיש את מסקנותיה בשלושה חלקים. בדרך זו שמרה בידה את האפשרות להגיב על מה שיעשה או לא יעשה לגבי מסקנות של כל חלק בנפרד.

את החלק הראשון של המסקנות הגשנו במאי 81. יש שם המלצות לגבי כל בתי־הסוהר בארץ, עם דגש מיוחד על כלא רמלה.

● למי הגשתם את מסקנותיכם?

לשר־הפנים. ומאז אני לא שמעתי על ישיבת ממשלה שהוקדשה לנושא, וחברי־הוועדה מעולם לא הוזמנו לשר כדי לדבר על הדוח.

● מי אחראי לביצוע מסקנות אלו?

האחריות המיניסטריאלית היא על שר־הפנים.

● לא נעשה דבר מכל הצעותיכם?

איני רוצה להיות פסקני לגמרי, ולומר שלא נעשה כלום מוחלט. אבל אני יודע שלא נהרס אף אגף, אני יודע שהתנאים ממשיכים להיות חמורים ביותר.

● אם לא נעשה דבר, או כמעט דבר, מדוע אתם ממשיכים לעבוד ולהגיש מסקנות?

בוועדה התגבשה דעה, שהיא צריכה להמשיך בעבודתה מבחינה ציבורית, להסביר לציבור את המצב ולהשאיר דוקומנט. אולי הממשלה תתעורר לפעולה דחופה. ואם לא הממשלה הזאת — אז אולי ממשלה אחרת.

● שמעתי על שופט בחיפה שסירב לשלוח אדם למאסר בגלל התנאים בבית־הכלא. מה דעתך?

אמרתי לא פעם, שמערכת אכיפת החוק היא אחת, ולא יתכן שכל גורם בה יתעלם משאר חלקיה. כלומר, שופטים בהחלט רשאים לראות את המצב בבתי־הסוהר כעניינם, ואף לקחת את זה בחשבון עד גבול מסויים.

● מה הפיתרון, לדעתך?

את התנאים הפיסיים החמורים לא ניתן לפתור ללא הקצאת משאבים מתאימים. כלומר — צריך התערבות הממשלה.

לגבי נושאים אחרים כמו חינוך, תרבות, קשר עם הבית, בזה צריך אומץ־לב ואיכפתיות מצד הנהלת בתי־הסוהר.

כרגע המצב הוא לא רק פגיעה בזכויות־האדם, אלא גם בושה למדינה.

דניאלה שמי

אנשים בעולם

נסיכת מונאקו: כל העולם מדבר ורק קארולין שותקת

גו, מתי הם כבר יתחתנו? תושבי מונאקו חסרי־סבלנות. הם אוהבים את הנסיכה ועוקבים אחרי כל אחד מצעדיה בעניין המלווה בחרדה. מאז מתה הנסיכה **גרייס** הם רואים יותר ויותר ב**רוברטינו רוסליני** (בנה של **אינגריד ברגמן**) את בן־זוגה הרישמי של הבת הבכירה, ופירושו של דבר: חלק בלתי־נפרד מן המישפחה השלטת. שני עיתונים בניו־יורק כבר בישרו את מועד טקס־הכלולות הקרוב, בחודש ספטמבר, אך הנסיכה מסרבת לאשר או להכחיש. אולי משום ששני הצעירים חדורים באווירה טראגית כבדה, אובדן שתי האמהות בזו אחר זו — תחילה הנסיכה גרייס בתאונה, וזמן קצר אחריה השחקנית אינגריד ברגמן במחלה ממארת.

בינתיים נראים השניים באחד הרחובות של מונטה־קארלו כזוג צעירים בחופשה ואין להם אפילו אימת־צלמים כפי שהיה בעבר.

פרנסואה מיטראן: ביקור בקו החזית

נשיא צרפת **פרנסואה מיטראן** יודע היטב, כי כדי להגן על מדיניות־הצנע שלו עליו לעזוב את ארמון האליזה ולהתמודד עם הנפגעים האמיתיים — החקלאים והפועלים — אותם שבחרו בו בתיקווה, שהמישטר הסוציאליסטי יראה בהם את בני־בריתו המועדפים והיום הס־הם ראשוני הנפגעים מן האבטלה, מן המיסוי ומן המשבר הכלכלי. נאמר כי מצפון תיפתח הדעה, ומיטראן יצא לצפון צרפת, לבולון, נמל־הדיג הראשון במעלה בצרפת. בעומדו על ארגזי דגים — ולא על ארגזי שמפניה — הצהיר הנשיא חגיגית, כי הצעדים הכלכליים הקשים וגזירת הצנע לא נועדו לשחרר את צרפת ממועקה זמנית, כי אם להוציא אותה מן הבוץ הכלכלי השורר בעולם כולו. אם אכן ישתכנע הדייג הצרפתי שקל לו יותר לעבוד עבור מעצמה מאשר סתם עבור מדינה סוציאליסטית ואם אכן זה הסוציאליזם שעליו חלם — זאת נראה בבחירות הבאות.

המלך חוסיין: מזל טוב במזל שור

תמונה מישפחתית זאת נראית מוכרת — המלך **חוסיין**, המלכה **נור** ותינוקת בזרועותיהם. אין זו הלידה הראשונה של המלכה היפה, כי אם הלידה השלישית, וזהו הצילום הראשון שלאחר הלידה השלישית. חוסיין אינו מסתיר את גאוותו: המלכה תכולת־העיניים כבר העניקה לו שני נסיכים יפי־תואר וזו לו הבת הראשונה ממנה. שמה — הנסיכה **אימן** שפרושו בערבית אמונה, והיא נולדה במזל שור, 24 באפריל, כאליזבת מלכת אנגליה.

אימן היא ילדתה השלישית של נור, אך היא בתו ה־11 של המלך חוסיין, שנשא את נור לאשה לפני חמש שנים בלבד. לנור שני בנים, **האזמה** בן ה־3 **והאשם** בן השנתיים, ויחסית עם כל ילדי המלך טובים מאוד. המלך עצמו טוען כי מעולם לא היה מאושר כל כך בנישואיו.

ברוק שילדס: האצילות מחייבת

הילדה היפה ביותר בעולם חייבת לברור לעצמה את בני־זוגה — כך לפחות חושבת אמה, **טרי שילדס**. לעת עתה הרמה נשמרת — לא פחות מנסיך בבקשה. אחרי ידידה, הנסיך מירדן, בילתה ברוק בפלורידה בחברת הנסיך **אלברט** ממונאקו, אחרי שהשניים פתחו בסיבוב תחרויות טניס לאנשים חשובים מאוד מן העולם כולו. תחרות זו, שנשאה פעם את פטרוניותה של **גרייס** הנסיכה, תימשך ותגיע לסיומה ביוני 84, במונאקו. עד אז יוכלו **ברוק שילדס** ואלברט להחליט אם הם רוצים להמשיך לשחק או לא.

ויטוריו גאסמן: החיים הם כמו רומן

השחקן **ויטוריו גאסטמן** בן השישים כבש את פאריס בסערה. בד בבד עם הצגת הבכורה של סרט חדש שביים אלן רנה, החיים הם כמו רומן, הופיע בתיאטרון בהצגת יחיד, שכללה קטעים מפיראנדלו ועד קאפקא, והביקורות אמרו: „חבל שהיו רק שש הצגות". גאסמן ידוע בעולם בעיקר בזכות הקולנוע (גם בפסטיבל קאן האחרון הוענק לו פרס הוקרה), אבל אהבתו הגדולה היא הבימה. תמיד נהג לומר שהוא, כמו מולייר, היה מאחל לעצמו למות על הקרשים. אבל עדיין מוקדם מדי לדבר על כך. גאסמן הוא היום פעיל, מלא חיים, הומור, הידור ומיקצוענות. בן שישים הוא מופיע לראשונה בסרט של רנה, עורך חזרות ארוכות וממושכות בכל הרצינות, ובאותו זמן מגלה את השימחה שבאבהות מאוחרת עם בנו בן השנתיים **ג'אקוב**. „להחליף בית, לשנות חיים, להתחתן מחדש ולהוליד ילדים בשנית — זה סוד הנעורים הממושכים", קובע גאסמן. יש לו שתי בנות, **ויטוריה ופאולה** (בנות 39 ו־29), מהנישואין הראשונים ומנישואיו השניים יש לו בן **אלסנדרו**, בן ה־18, ההולך בדרכי אבא: השניים הופיעו בסרט משותף, לפי סיפור שנכתב ובויים ביד גאסמן. אין ספק ששם הסרט החדש, החיים הם כמו רומן, נולד לפי מידותיו.

ג'רי לואיס: הציוד לפסטיבל כלל אשה חדשה, כלב ו־71 מיזוודות

יש המעידים בו כי בחייו הפרטיים הוא רומה בכל לדמותו במלך הקומדיה – הסרט של **מרטין סקורסיזה**, שהביא אותו לפסטיבל קאן השנה. ופירושו של דבר שג'רי **לואיס**, מלך הצחוק על הבד, הוא אדם כלל לא מצחיק בחייו הפרטיים ועמוס שיגעונות לעייפה. למעשה, התלבט קשות עד שהחליט כי כדאי לו לכבד את הפסטיבל בנוכחותו, למרות שזו הפעם הראשונה בחייו שבה מציגים שם סרט שלו.

משהחליט לרדת לדרום צרפת, עשה זאת ביסודיות — הוא הגיע לתקופה של שלושה חודשים, עם רעייתו הטרייה **סנדי**, כלבם, יורקשיר־טרייר בשם **אנג'לו**, ו־71 מיזוודות. לשם מה כל־כך הרבה מיזוודות? שאלו. „אני מתכוון הפעם לכתוב כאן את זכרונותי" ענה וצחק צחוק גדול.

הנסיך צ'ארלס והנסיכה דיאנה: התפאורה משתנה, הנסיכה נשארת

בלונדון בישרו על מאורע משמח המתקרב והולך בבית־המלוכה, שעה שהדמות המרכזית שטה לה הרחק מן הבית — אי־שם בערבות ניו־זילאנד, בסירה מאורית. **ליידי די**, בחברת בעלה הנסיך **צ'ארלס** בילו חוויה בלתי־נשכחת, כשהנסיכה קיבלה מידי תושבי המקום קמיע המכונה „טיקי". מספרים כי מוצאו של קמיע זה עוד מן התקופה שבה האמינו המאורים, התושבים הראשונים של ניו־זילאנד, כי להם קשר ישיר עם ההשגחה העליונה באמצעות הטיקי. זהו פיסלון בדמות תינוק בן־יומו מאבן הג'ייד, והוא נישא על צוואר. כל הנושא אותו כמו אושר ואומץ על־ידי בני־האי. כמו שנראים היום הדברים בבית, בחצר־המלוכה הבריטית, לא יזיק כלל לאשתו של יורש־העצר להחזיק בקמיע כלשהו.

איזבלה רוסליני: הקארי״רה בתאוצה

קשה לדעת מי מן השניים יקשט בתמונותיו את עיתוני אירופה יותר — **רוברטינו רוסליני** (בעמוד ממול) או אחותו (בתמונה זו) **איזבלה**. איזבלה גם היא בת לאינגריד ברגמן מרוברטו רוסליני האב — הוחתמה על־ידי אחת מחברות התמרוקים הגדולות בצרפת לאנקום, על חוזה בלעדי כשגרירת יופי של החברה. פירושו של דבר הופעה בכל סידרת צילומי הפירסום של החברה.

איזבלה, לשעבר אשתו של מרטין סקורסיזה, היא דוגמנית ידועה, שסיימה בינתיים את האקדמיה לאופנה ברומא — מה שבטוח בטוח.

ארצות־הברית: זיקני ציון

הפרופסור הנכבד סיים את הרצאתו המאלפת בגנות הגזענות, מחה את טיפות הזיעה ממיצחו, והודיע על נכונותו להשיב לשאלות. מאזין אחד התעניין במיוחד בשאלה היהודית. מה קרה ליהודי ארצות־הברית? מדוע נדם קולם במאבק לשיוויון זכויות?

הפרופסור העלה חיוך ציני על פניו. אילמלא עברו המזהיר כלוחם באנטישימיות, ניתן היה להסיק שהחיוך הזה היה מהול ביותר משמץ של שינאה אמיתית. „חבר שלי טוען," השיב לבסוף,

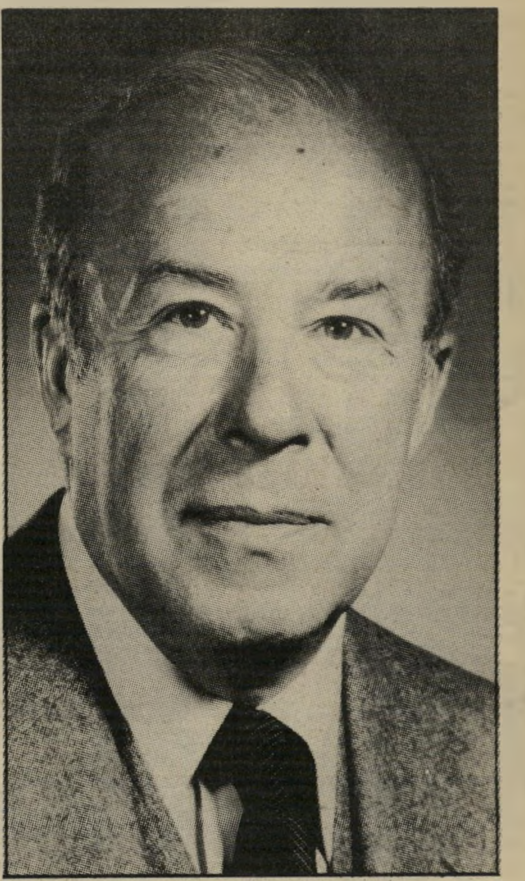

שר־חוץ שולץ
לא בגלל היהודים

„שעבור היהודים מהווה שיוויון־זכויות הרעת תנאים." איוושה של חיוך נבוך בקהל, צחוק מהוסס שהפך עד מהרה לשאגה אדירה, מלווה במחיאות כפיים.

נכס זול. וושינגטון 1983. המוני בני־אדם מאמינים בלב שלם שיהודי ארצות־הברית מחזיקים את הנשיא רונאלד רגן בביצים. „הבית־הלבן" , טוענים כמרים, פרופסורים, שדרים, עיתונאים, מנהיגים שחורים, פעילים למען אמריקה הדרומית „רוקד לצלילי החליל של ועד הנשיאים של האירגונים היהודיים. ישראל והיהודים מונעים הגררה עצמית לא רק מהפלסטינים, אלא גם מהאמריקאים עצמם..."

מישרד־החוץ של ארצות־הברית מתייחס לסיפורים על השדולה היהודית בסלחנות. כוחם הפוליטי והכלכלי של היהודים איננו מבוטל, טוענים הפקידים, אבל מגוחך ממש לייחס להם השפעה כל־כך גדולה על הממשלה הנוכחית. רגן עצמו, ג'ורג' שולץ וקאספר ויינברגר פועלים בהתאם להשקפתם בנושא המאבק הגלובאלי נגד הסובייטים.

אש"ף נראית בעיניהם כאירגון מהפכני, המאיים על הסדר האמריקאי שהושלט בשנים האחרונות במיזרח התיכון.

התיעוב האישי של כל שרי־הממשלה כלפי מנחם בגין אינו משפיע על השיקול האסטראטגי הכולל. ישראל מהווה נכס זול, באורח יחסי. לא רק בשל הפעילות הצבאית נגד כוחות גרילה ונגד מדינות הנמצאות תחת השפעת מוסקווה. האשלייה הערבית, בעיקר בקרב המדינות השמרניות והקבוצות הפרו־אמריקאיות בקרב הפלסטינים, כאילו וושינגטון עומדת לאלץ את הישראלים לסגת מהגדה ומירושלים, ולהעניק לפלסטינים בית לאומי, מחזקת מאוד את ארצות הברית במרחב.

הרוסים שגו קשות משניתקו את היחסים הדיפלומאטיים עם ישראל. כל ערבי יודע שלסובייטים אין שום השפעה בירושלים. דווקא הסיוע האמריקאי המאסיבי לישראל מגביר את ההשפעה האמריקאית בקרב הערבים. הם מבינים שמי שנותן סיוע, עלול גם למנוע אותו בשעת הצורך. רגן יכול לשתק את כל מכונת המילחמה הישראלית, לפגוע בכלכלה הרופפת של המדינה היהודית.

העובדה שאין לו כל כוונה להשתמש בכוח הזה, מהווה מוקד לוויכוח נוקב בכל ארצות־ערב. ממנה נובעת התמרמרות אדירה נגד האמריקאים, אבל גם מעין תלות ריגשית ופוליטית הפוטנציאל, המפתח ללחץ האמריקאי על ישראל, נמצא בוושינגטון. ההכרה הערבית הרחבה בעובדה הזו היא כשלעצמה נכס אסטראטגי של וושינגטון, ללא כל קשר עם המדיניות האמריקאית העכשווית.

אין לחץ ערבי. סעודיה מבינה כל זאת היטב, מנסיונה שלה. הסעודים מצאו דרך מקורית ומתוחכמת למנוע את המהפכה הפלסטינית: הם פשוט מממנים אותה! מומחים בוושינגטון סבורים, שהסעודים אינם מעוניינים כלל במדינה פלסטינית. בריאד רוצים למנוע את סיפוח הגדה, ויש להם שאיפה, דתית מעיקרה, ל„שחרר את ירושלים", במיוחד את מיסגד אל־אקצה. הפיתרון האידיאלי בעיני הסעודים אינו אלא החזרת הגדה לירדן, ורתימת ה„מתונים" באש"ף ליעד הזה.

רגן היה מוכן ללכת לקראת הסעודים, ומכאן כעסו הרב על ה„קיצוניים" באש"ף שהכשילו את תוכניתו. ההתבטאויות השוצפות באש"ף נגד ארצות־הברית הקלו על הממשלה להמשיך

עולם קטן

לתמוך בממשלת בגין, למרות התוכניות השאפתניות להתנחל בגדה. בוושינגטון חשים שאין לחץ ערבי רציני על ארצות־הברית לשנות את מדיניותה במיזרח־התיכון.

הנשיא רגן ושר־החוץ שולץ רואים כאמור בסיוע הרב לישראל חלק בלתי־נפרד מהגישה הגלובאלית שלהם לנושא הבינלאומי. היחס לאש"ף זהה בדיוק לעויינות הרבה של הממשלה הנוכחית כלפי המחתרות באל־סאלבדור, גוואטמלה, נאמיביה, דרום־אפריקה. נושא זכויות־האדם נרחק לחלוטין לא רק מהמדיניות המעשית של וושינגטון, אלא גם מהרטוריקה שלה.

לכל השיקולים האלה אין כל קשר לשדולה היהודית בארצות־הברית. רגן תומך בישראל מנימוקים הנובעים מראיית־העולם הפשטנית שלו, וגם בשל שירותים שיש־אל מגישה לארצות־הברית באמריקה המרכזית ובדרום־אפריקה. את התמיכה בישראל קל יותר למכור לציבור האמריקאי. ישראל היא דמוקרטיה, והשליחים של בגין אינם מהססים להשתמש אפילו בהפגנות־השלום, כדי לחזק את התדמית הזאת.

הסכמה שבשתיקה. מכל הניתוח הזה אין להסיק שהשדולה היהודית איננה חשובה. יש לה תפקיד חשוב וכוח עצום לא בעיצוב המדיניות של הבית הלבן והממשלה, אלא בניטרול האופוזיציה הפוליטית והתיקשורתית.

בקונגרס האמריקאי קיימים כוחות אדירים המתנגדים למדיניות־החוץ של רגן בכל רחבי העולם. הרוב הליבראלי (יחסית) בבית־הנבחרים מכשיל לעיתים־קרובות תוכניות בתחום החימוש הגרעיני, מונע או מנסה למנוע סיוע מדרום־אפריקה או מכנופיות גנרלים באמריקה הדרומית, מעלה בנאומים נרגשים את גורלם המר של התושבים בארצות האלה ואת זכותם ליחס אנושי ולהגדרה לאומית.

אותם האנשים עצמם מגלים אדישות מוחלטת בנושא הפלסטיני, ודורשים באורח עיקבי את הגדלת הסיוע לממשלת בגין, מעבר לדרישות מהבית הלבן!

האופוזיציה הזאת פועלת בהשפעה יהודית. באורח אירוני, סובלים הפלסטינים מהעובדה שיהודי ארצות־הברית מהווים את עמוד־השידרה של השדולה האמריקאית למען זכויות־האדם, ומקיימים השפעה רבה דווקא בכלי־התיקשורת שעמדתם העקרונית בכל הנושאים מחייבת, לכאורה, תמיכה בעניין הפלסטיני.

אחת ממנהיגות הוועדה הבינדתית לזכויות־האדם, לובי אדיר־כוח הפועל מבניין גדול, 100 מטרים מהקונגרס האמריקאי, מארי ג'יין פטרסון, דיווחה לעולם קטן שבוועדה קיים הסכם בלתי־כתוב שלא לעשות דבר בעניין הדיכוי בגדה בפרט, ובנושא הפלסטיני בכלל. פטרסון, אשה שחורה ענקית, שפעלה שנים לצידו של מרטין לותר־קינג, הסבירה בפשטות ובכנות: „היהודים מהווים יותר משליש חברי הוועדה. כמעט כל בעלי־הברית שלנו בכלי־התיקשורת, אנשים המוכנים להאבק למען עמי אמריקה הדרומית ודרום־אפריקה, הם יהודים. המחיר שעליי לשלם (ואני, כמו כל הפעילים השחורים למען זכויות האדם, פרו־פלסטינית לחלוטין) הוא לא לפעול בנושא המיזרח־התיכון.

כך פועל התיאום בין הממשלה, האופוזיציה וכלי־התיקשורת בנושא הישראלי. הוא פועל, וימשיך לפעול למען כל תוכניות המילחמה והסיפוח, כל זמן שממשלת ארצות־הברית תראה בהן נכס אסטראטגי, והיהודים לא יבינו את הסתירה הגדולה בין מדיניות בגין, לבין האינטרס האמיתי של העם הישראלי.

בריטניה: קואליציה נגד תאצ'ר?

רוב המשקיפים סבורים שהמיפלגה השמרנית, בהנהגת ראש־הממשלה מרגרט תאצ'ר, תהיה הסיעה הגדולה בפרלמנט הבריטי גם אחרי הבחירות שייערכו השבוע. עם זאת, הנבואות על הרוב המוחלט הגדול שתקבל תאצ'ר נראות מופרזות. תאצ'ר הצליחה, אומנם, לשמור על פופולאריות רבה חרף העובדה שהיא יצרה במכוון אבטלה ענקית (3.5 מיליון מובטלים) והרסה למעשה את ארצה מבחינה חברתית. לא רק הרפתקת איי־פוקלנד, אלא גם סיגנונה הפשטני, הישיר, האנטי־אינטלקטואלי, היקנה לה אהדה רבה.

מנקודת־מבט זו יש דמיון רב בינה ובין רונאלד רגן ומנחם בגין. עד לפני שבועות אחדים היו כל המשקיפים תמימי דעים שצפוי לה רוב עצום בבחירות. כאמור, סבורים רבים כך גם היום. הם כנראה טועים.

להצניע את השמאל. השבוע הצליחו מנהיגי הלייבור להשיג מיסמך המצביע כל כוונתה של תאצ'ר לפגוע בביטוח הבריאות הממלכתי, המתקדם ביותר בעולם, והנחשב כהישג סוציאלי היסטורי של תנועת־העבודה למען העם הבריטי. תאצ'ר ניסתה להכחיש, אבל המסר נקלט, מה גם שהתנכלות לשירות זה הולמת את גישתה לנושא החברתי בכלל.

בעת ובעונה אחת שיפר המערך הליבראלי־סוציאל־דמוקרטי את מעמדו במישאל־דעת־הקהל, בעיקר על חשבון השמרנים. יותר ממיליון בוחרים החליטו השבוע להצביע עבור המערך, למרות העובדה שהוא עדיין במקום השלישי במישאלים אחרי השמרנים והלייבור. תאצ'ר הגבירה את ההתקפות נגד המערך, והעמידה אותו, שלא בטובתה, במוקד תשומת־הלב הציבורית..

קיימת כיום אפשרות די סבירה, שהלייבור והמערך יוכלו להרכיב ממשלה אנטי־שמרנית. בלייבור רומזים שהם ילכו לוויתורים מרחיקי־לכת, כדי ליצור מהפך במדיניות הפנים והתעסוקה. המחיר עלול להיות שאלת הצבת הטילים הגרעיניים. כבר עתה נוטה הלייבור להבליט במערכת הבחירות את מנהיגי האגף הימני, דניס הילי ורוי הטארסלי, להצניע את המנהיג מייקל פוט ככל הניתן, ולהעלים בתודעת הציבור את מנהיגי השמאל.

אין ספק שמנהיגי המערך, הליבראלי דייוויד סטיל והסוציאל־דמוקרט רוי ג'נקינס, ידרשו שינוי במצע האנטי־אמריקאי של הלייבור. השמאל יאלץ לבלוע את הגלולה המרה, כדי למנוע קואליציה בין המערך והשמרנים.

המסקנה: המדיניות הבריטית בנושא הצבת הטילים הגרעיניים לא תשתנה, יהיו תוצאות הבחירות אשר יהיו. לעומת זאת צפויים שינויים די חשובים, אבל לא מיכניים, בנושא החברתי — אם תקום ברית בין הלייבור ובין המערך בממשלת קואליציה.

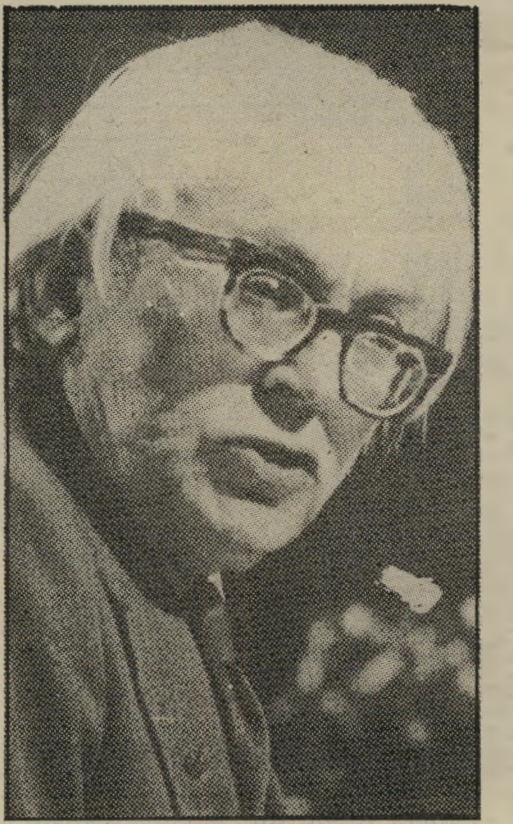

מנהיג־לייבור פוט
אסון אלקטוראלי, אהל אולי ראש־ממשלה?

חיים ברעם

חשוף... שזוף... וחצוף...
עם
אָמְבֵּרְיי
סוֹלֶייר
תכשירי
השיזוף
עם ההגנה
הטובה
בעולם!!
סוף סוף קיץ.
אפשר לחשוף את הגוף
ולהתמכר בהנאה לפולחן השיזוף.
שָׁזוף הוא יפה.
אך חשוב שייעשה בעזרת תכשירים
המגינים על העור ושומרים
על האיזון הטבעי שלו.
בית לוריאל — פריז
מציע לך את סדרת
תכשירי השיזוף הטובה
והנמכרת בעולם כולו:
Ambre Solaire - Tropical
שמן שיזוף המופק מצמח הקוקוס,
מבטיח שיזוף אקזוטי מהיר
והזנה טבעית של העור.
Ambre Solaire שמן
על בסיס צמחי
לשיזוף מהיר ומושלם
עם הגנה על עורך.
Ambre Solaire קרם
קרם שיזוף דו־תכליתי
הנמרח בקלות. מפריד את
קרני השמש המזיקות
(בדרגת 3,100°-2,900° בסולם אנגסטרום)
ומעניק לעורך את הלחות הדרושה.
Ambre Solaire - Lait
תחליב לאחר שיזוף
מונע התייבשות העור מזין, מרכך ומעדן.
מונע תופעות לוואי של שיזוף יתר.
Ambre Solaire
HUILE BRONZANTE
Ambre Solaire
LAIT APRES SOLEIL
Ambre Solaire
HUILE TROPICALE
BRONZAGE INTENSE A L'HUILE DE COCO
AMBRE SOLAIRE TOTAL
Ambre Solaire
מבית L'ORÉAL — פריז
סוד הקסם של האשה הצרפתית.
הדגם: Diva דיוה
אלעד פרסומים צילום: ס.ל.ן

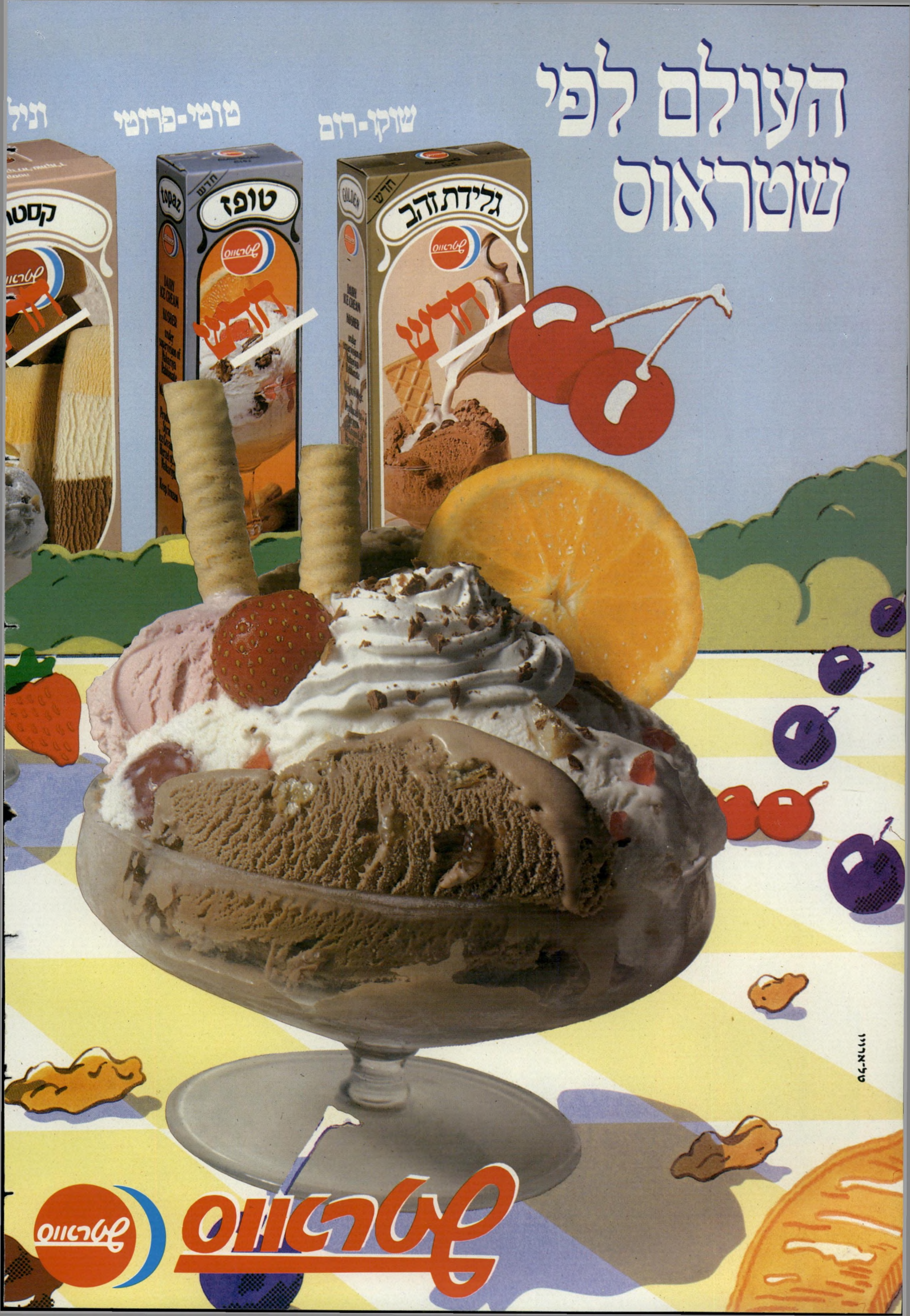
העולם לפי
שטראוס
שוקו-רום
טוטי-פרוטי
גלידת זהב
טופז
חדש
שטראוס

חדש
שלגון
מארץ השלגונים
שוקובו
לימבו
אבטיחון
גלשן
מטרה
שקלידה
קרמל-שוקולד
חדש
שקלידה
CASSATA
חדש
ICE CREAM
KOSHER
השמנת של הגלידות

דאודורנט
רייט גארד
להרגשה של רעננות
במשך 24 שעות
בימי הקיץ
גדושי הפעילות

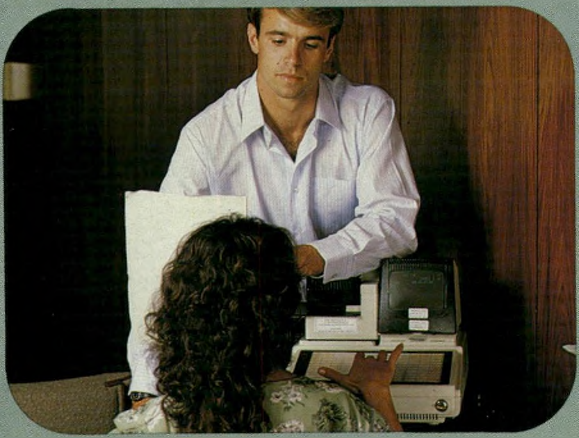

התזה בת שתי שניות בלבד,
לאחר המקלחת,
מונעת ריחות זיעה ונותנת לכם
הרגשה של רעננות
בכל שעות היום והלילה.

רייט גארד מבושם במתינות,
אינו מתחרה בריחות הבשם
או ה"אפטר שייב"
ולכן מתאים לבני שני המינים.

רייט גארד –
הדאודורנט הנמכר ביותר בארה"ב.

עוד מוצר איכות מתוצרת ג'ילט

דאודורנט
רייט-גארד
איך אפשר להתלבש בלעדיו...?

להשיג במיכל התזה
או עם ראש כדורי.

הסיבה לרצח הכפול

העיתונאים בבית־המישפט מצ־פים כבר זמן רב לעדותה של חגית (חיה) ולדמן — בלדרית הסמים הצעירה, שגרמה בעקיפין למותם של חברתה, שולמית שלי ושל מישל נחמיאס. ביום הראשון השבוע היא עלתה על דוכן־העדים.

חגית היא צעירה שחרחורת, בעלת שיער מתולתל ועיניים חומות. שפתיה

להפסיק את התחרות בסחר־סמים מתורכיה, או שמא היה למישטרה מקור אחר מתורכיה? בתשובה מפתיעה, שנתנה חגית בעדותה לעורך־הדין דויד יפתח, התגלה טפח.

מסתבר כי חגית לא נעצרה לראשונה בישראל. היא נעצרה כבר בנמל־התעופה בתורכיה. שם נערך חיפוש במיזוודותיה והסם נתגלה. אולם

התנפלות **שני שוטרים מגוננים בידיהם על העדה. לדברי השוטרים התנגדה חגית ולדמן, בלדרית־הסמים שקיבלה חנינה, לצילומה** **על־יד צלמת** העולם הזה. **על כן ניסו השוטרים לסלק את הצלמת ציפי מנשה ולהפריע לה לצלם את העדה היה זה אחרי שחגית עזבה את אולם המישפט**

טוענים הנאשמים, כי ידו של אנג'ל לא היתה כלל ברשת זו, וכי ישורון, שהוא סוחר־סמים מוצהר, העליל על שמעיה אנג'ל, כדי להציל את עורו.

אבל בהזדמנות אחרת אמרה לה שולי כי הסם מיועד גם לשמעיה אנג'ל, וציוותה עליה כי אם תעצר לא תזכיר את שמו של אנג'ל במישטרה. כאשר

בתורכיה יחכה לה אחיו של מישל מוטקה, והוא כבר יסדר שם את כל מ שנחוץ.

כאשר הגיעה חגית לתורכיה חיכו

בלדרית הסמים, שמעצרה גרם לרצח הכפול, שוחררה בחנינה, וגילתה על דוכן־העדים כי נעצרה כבר בתורכיה והסמים התגלו שם

עבות וחושניות וקולה מעודן. לפני שנכנסה לאולם שבו מתנהל מישפטם של שמעיה ואשתו, שרה ("שמוליק") אנג'ל וחיים שושן, נתבקשו השופטים להוציא את אלי אסייאס, חברה של חגית, מן האולם.

לנערה שישבה שנתיים בבית־הסוהר היה קשה מאוד לעלות על דוכן־העדים ולמסור עדות נגד לוויתן פשע כמו שמעיה אנג'ל. היא היתה

נרצחת שלי
החברה הכי טובה

בתחילה נפחדת וחיוורת, ובמהלך עדותה ביקשה כוס־מים.

ב־27 במרס 1981 נעצרה חגית בנמל־תעופה לוד ובמיזוודתה נמצא קילוגרם הרואין, שהבריחה מתורכיה. היא הואשמה בהברחת הסם ונידונה לחמש שנות מאסר. מעצרה הוא שפתח את סידרת הרציחות. היה ברור לשולחיה, כי מכיוון שהיא נרקומנית, לא יהיה למישטרה קשה להוציא מפיה כל מה שהיא יודעת. וכל מי שהיה קשור להברחה הגדולה נתקף פחד.

השערות רבות הועלו באשר למקור ההלשנה על רשת הסמים. עד כה לא היה ברור מניין בא המידע שגרם למעצרה של חגית. האם באה ההלשנה מתוך עולם העבריינים בישראל, שרצו

התורכים העלו אותה למטוס ושלחו אותה לישראל. קצין־ביטחון של אל־על הספיק ללחוש לחגית, שהיתה מסוממת אז, כי: "מי שארז לך את המיזוודות האכיל אותך יפה". למרות זאת עלתה הבלדרית על המטוס, בלוד אספה את המיזוודות ונפלה ישר לזרועות המישטרה.

כמו תא טרוריסטי

אין כל ספק כי הרצח הכפול בוצע כדי למנוע משולחיה הישירים של חגית להלשין על ראשי־רשת הסמים. אולם המחלוקת היא מיהם באמת ראשי הרשת ומיהם הרוצחים. הפרקליטות מאשימה את הזוג אנג'ל ואת חיים שושן, וטוענת כי השותפים להברחת הסם היו מישל נחמיאס המנוח, ישראל ישורון, שהיה עד־המדינה בתיק, ושמעיה אנג'ל, העומד לדין. מאידך,

על כן היתה עדותה של חגית חשובה כל כך. התביעה וגם הסניגוריה ניסו להוציא מפיה כל מידע שהיה לה מפי חברתה, הנרצחת שולמית שלי, על זהותם של שולחיה, ראשי הרשת. במילים מפורשות אמרה חגית כי שבוע לפני נסיעתה הקצרה לתורכיה ביקשה ממנה שולי חברתה לנסוע לחו"ל. „בהתחלה חשבתי שהיא מתכוונת שניסע שתינו לטייל", אמרה חגית, היא הסכימה ומסרה את דרכונה לחברתה. לפני כן היא מעולם לא היתה בחו"ל, וקפצה על ההזדמנות. אולם חברה אחרת שלה, סימה, גילתה לה, לדבריה, כי עומדים לסבך אותה בהברחת סמים, וזה מסוכן. אז נרתעה חגית, פנתה לשולי וביקה שתחזיר לה את דרכונה. אבל שולי אמרה כי הכל כבר מסודר, וכי אין דרך חזרה: "אם לא תיסעי יהיו לך צרות". כאשר שאלה חגית למי מיועד הסם, סיפרה לה שולי בתחילה כי הסם מיועד לה ולחברה, מישל נחמיאס, שאותו לא הכירה חגית.

הנאשמים שמעיה (מימין) ושרה אנג'ל (משמאל)
ריקודים בפיקוקס

בילו שתי הנערות במועדון הלילה פיקוקס בתל־אביב, הצביעה שולי לחגית על הזוג אנג'ל שרקד שם.

הפחד לא היה המניע היחיד של חגית לנסיעה. הובטח לה גם סכום של 450 אלף לירות כדי לעשות את המלאכה. מכיוון שחגית עצמה היא נרקומנית מזה שנים, ונזקקה לכמויות גדולות של הרואין — היא נטלה אז כשלושה גרם ליום — היתה זקוקה לכסף ברחיפות. בשבוע האחרון לפני ההברחה התגוררה חגית עם שולי בדירתו השכורה של מישל בבת־ים. הן בילו כמעט את כל זמנן יחדיו, ושולי סיפקה לחגית את הסמים שצרכה. עד לאותו זמן נאלצה חגית לעבוד בזנות כדי להשיג את הכסף הדרוש לה לסמים.

חגית ניסתה בעבר לצאת מסביבתה העבריינית. היא בת לעבריין תל־אביבי ותיק, שישב בבתי־כלא מילדותה של חגית. גם אחיה הוא עבריין המרצה כיום שלוש שנות מאסר. לה עצמה יש הרשעות קודמות על מירמה בענייני צ'קים שלא היה להם כיסוי. לפני שהפכה נרקומנית עבדה זמן מה כפקידה בקופת־חולים. במטרה לשקם את עצמה. היא חזרה והידרדרה לעולם הפשע בעיקבות תשוקתה הגדולה לסמים, וכך נקלעה גם להברחה מתורכיה.

כמו תא טרוריסטי סגור, נוהלה גם רשת הסמים בסודיות מופלגת. חגית פגשה אך ורק את שולי, אשר התבקשה למצוא בלדרית. מישל, שהיה חברה של שולי, היה משוכנע כי היא תבחר בחורה ללא עבר פלילי, כדי שלא תסכן את הרשת. אך הוא עצמו נותר מאחורי הקלעים, ומעולם לא התגלה לפני חגית. היא רק שמעה עליו מפי שולי. כמובן שחגית לא פגשה אף אחד אחר מרשת־הסמים. היה זה חוסר זהירותה של שולי, שגילתה לאוזנה כי גם שמעיה שותף להברחת הסם.

ביום הנסיעה לתורכיה, הביא מישל לדירה את הכרטיס והכסף, אך חגית נתבקשה להישאר בחדר אחר ולא לצאת ממנו עד שמישל יסתלק. שולי מסרה לה את הכסף והמיזוודות, שהיו מוכנות עבורה, וליוותה אותה לנמל־התעופה. היא הסבירה לה כי

לה מוטקה. הוא היה מלווה בחבור תורכים וישראלי נוסף בשם ז'וז'ו. ה הובילו אותה לבית־המלון, ולקחו א מיזוודותיה. באותו יום הוציאו הגברי את חגית לבילויים והחזירוה למלו למחרת שכר גם מוטקה חדר במלו וכאשר חגית שאלה אותו מתי תיס וכמה סם יהיה במיזוודות, סטר לה ע לחייה. "את שואלת יותר מדי שאלו אמר לה. הוא לקח את מיזוודותי והביא לה מיזוודות אחרות במקומ בשעה 11 לפני הצהריים אמר לה היא טסה לארץ. חגית נטלה את מנ ההרואין שלה, אספה את מיזוודותי ונסעה עם מוטקה לנמל־התעופה.

עוד בתורכיה, מיד כאשר עברה א מישטרת־הגבולות, התברר לה כי הי אבודה. מיזוודותיה נלקחו לבדיק והיא נעצרה. אך בכל־זאת הועלת למטוס וידעה כבר מה יהיה גורלו "הייתי מסטולית ולא ידעתי מה א עושה", ענתה לשאלותיו של שוש מדוע בכל זאת לקחה את המיזוודו כאשר הגיעה ללוד. היא נעצרה והובל עם מיזוודותיה למישטרת הנפ הצפונית. היא נחקרה וסיפרה את כ הידוע לה. "הייתי בקריזה מהרג שהמישטרה תפסה אותי, לא היה לי ס וכל הגוף כאב לי", אמרה.

יותר מדי שאלות

המישטרה ניסתה ללכוד דרכ את כל הרשת ולקחה אות לבית־מלון. מן המלון התבקשה לטלפ להוריו של מישל ולדבר איתו. הי טילפנה כמה פעמים, אך מישל לא הי בבית. לבסוף, בשעת ערב, ענה ל מישל. היא אמרה לו כי פגשה את אח בתורכיה, יש בידה מיזוודה עבורו ע הסם והוא מתבקש לבוא למלון ולקב אותה. אך מישל היה זהיר, הוא אמר ל כי אינו מכיר אותה, אינו מבין על מ היא מדברת, וטרק את השפורפרת.

למחרת בבוקר נעצר שמעיה, שו ומישל התחבאו. מישל נלקח למקו מחבוא בפארק־הירקון, ושם נרצח. גורלה של שולי היה דומה. הי

(המשך בעמוד 6

במדינה

חוק

החוק בתמונות

שופט גילה שיטת לימוד חדשה למישפטים, העשויה לזעזע את דרכי לימוד המיקצוע.

אומרים שמאז שהוציאו את התנ"ך בתמונות, לא היתה המצאה כזאת. כך אומרים מישפטנים, הלומדים דיני־ראיות וסדרי־הדין הפלילי אצל השופט יעקב קדמי. השופט המחוזי מלמד מזה כמה שנים במיכללה לקציני־מישטרה בכירים, המסונפת למכון לקרימינולוגיה באוניברסיטת תל־אביב.

שופט קדמי
גם הרצאות

השופט קדמי היה בעבר בעצמו קצין־מישטרה בכיר. וגם שימש במשך שנים אחרות כפרקליט־מחוזי. הוא נחשב כאחד המומחים הגדולים ביותר למישפט הפלילי, לסדרי־הדין הפלילי ולראיות.

תוך כדי הרצאות לסטודנטים נזכר השופט בכל שיטות־הלימוד החדשניות הנהוגות כיום, החל בלימוד אורקולי וכלה במחשבים ומצא כי שיטת לימוד המישפטים לא השתנתה מזה דורות. כאשר הוציא לפני זמן קצר את סיפרו הראשון על הראיות בפלילים, חידש בו חידוש גדול.

להיט פלילי. בספר יש כמה טבלות, המבליטות בצורה ברורה לעין את כל ההליכים של הבאת הראיות במישפט. שלב אחרי שלב עובר השופט מהגשת כתב־האישום ועד גזר־הדין במישפט.

כל עורך־דין מתחיל יוכל להחזיק בתיקו את „טבלות־קדמי", ולעיין בהן מייד וללא דיחוי כאשר תעלה במישפט בעיה בדיני־ראיות. בלי לדפדף בכרכים עבי־כרס ולהסתבך במישפטים ארוכים ומסורבלים, יבחין המישפטן מייד בכל שלב ושלב של הגשת הראיות, תוך עיון של שניות.

בקרוב ייצא גם סיפרו השני של השופט העוסק בסדרי־הדין הפלילי. גם כאן הצליח השופט, לתמצת את הליכי מעצר והחיפוש לטבלה של שלושה עמודים ברורים. הוא מתחיל בתלונה מוגשת למישטרה, ומסיים בערר בעיון־חוזר במעצר.

יש לשער כי טבלות אלה יהפכו להיטים, לא רק בין תלמידי הפקולטה למישפטים אלא גם בין עורכי־דין ומישפטנים. כל העוסק בפלילים, הרוצה לרענן את ידיעותיו זיכרונו בשניות אחדות, יכול לעשות זאת בעזרת טבלות אלה.

כל הרואה את הטבלות שואל בפליאה: „כיצד לא חשבו על זה קודם? זה כל־כך פשוט!" אלה שדווקא פשטות מטעה. כדי ליצור טבלות אלה יש צורך לא רק בידע מישפטי אנציקלופדי, אלא גם בכושר־ניתוח, ובסבלנות אין־קץ — תכונות המצויות בשפע אצל המחבר.

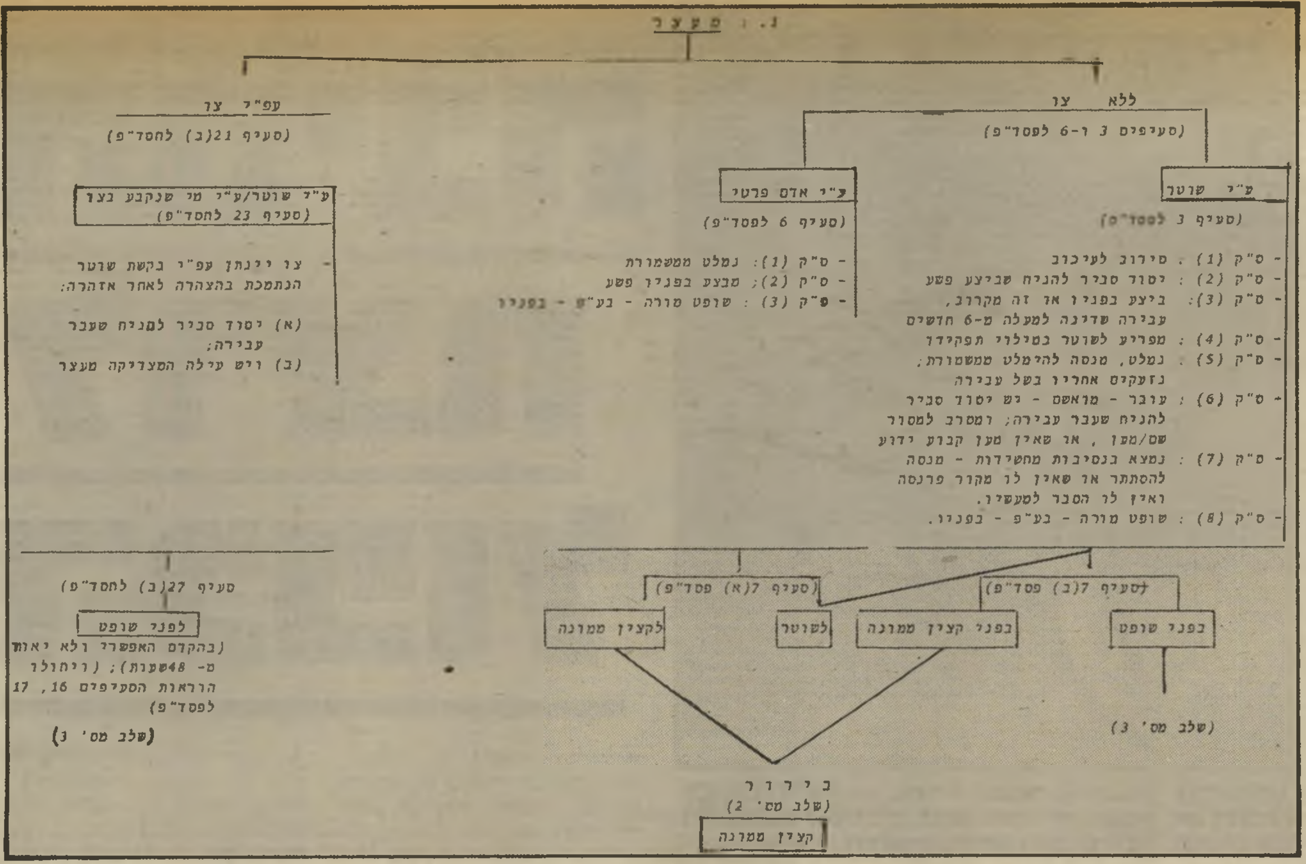

טבלת דיני־מעצר של קדמי
בולט לעין

דרכי אדם

התנחלות של עניים

הוא לא אלים ואין לו אקדח, לכן כאשר נהרס ביתו יכול היה רק למחות בהפגנה ובהתנחלות.

„כבר שבועיים לא התרחצתי, אין לי מקום להתרחץ. למזלי, יש לידי בית־כנסת, ואני משתמש בשירותים שלו לעשות את צרכיי", סיפר עמרם מולסון.

הגבר נמוך הקומה נראה כמי שחי מהיד לפה. בגדיו מהוהים ומלוכלכים, וכל רכושו נמצא בכיס חולצתו. למולסון אין מקום אחר להניח בו את חפציו, הצריף שבו התגורר 15 שנים עוד עם אמו המנוחה, נהרס בינואר השנה;

הרכוש: על מכונית הזבל. מולסון התגורר בשיכון ג'סי כהן, בצריף רעוע שהושכר לאמו על־ידי עמידר. כאשר נפטרה אמו של מולסון, העביר הבן את החוזה על שמו בחברת עמידר, ובכיסו הוא נושא חוזה כזה משנת 1974.

מפגין מולסון
התנחלות בלי כסף

לא היתה זו סביבה שתענוג לחיות בה. מולסון מצא כי חייו במקום קשים אחרי מות אמו. נרקומנים התנכלו לו, ושכן עבריין איים עליו באקדח כדי שיוכל להשתלט על ביתו.

אבל חייו של מולסון לא היו קלים מעולם, והוא למד להילחם בכל העולם ולשרוד. מזה זמן רב נמשך הנסיון לפנות את שרידי המעברה שבה התגורר מולסון בחולון. אבל עד היום לא נהרס בה אפילו בית אחד ללא הסכמת בעליו.

כאשר חזר מולסון לביתו ב־25 בינואר השנה, מצא הריסות פזורות בשטח, ומטלטליו המעטים מושלכים על משאית הזבל. לא היה לו אקדח והוא אינו אדם אלים, לכן כל מה שיכול לעשות היה להפגין.

מולסון הקים בקור העז של החורף הסוער אוהל, העביר לשם את חפציו הדלים, כתב כמה שלטים, והתחיל את מילחמתו בעירייה ובחברת עמידר. מזג־האויר אומנם השתפר מאז, אבל פיתרון לבעיות הדיור של מולסון עדיין אינו נראה באופק.

העירייה הרסה גם את האוהל שהקים מולסון, והוא התגלגל ממדרגות העירייה לבית־הקברות בחיפושים אחרי התנחלות חדשה.

בהתנחלות של מולסון אין המדינה משקיעה כספים.

הקבלן שרצה להיניק

בגלל להיטותו של הקבלן לקנות אדמות בשטחים — עודד זיופים והפסיד את כספי החברה.

כתבות בעיתונים הזהירו לאחרונה את קוני הקרקעות בגדה המערבית כי הם עלולים לשים כספם על קרן־הצבי. אולם מסתבר, כי גם קבלנים ותיקים נופלים בפח זה.

200 אלף דולר שילם הקבלן הוותיק אבנר ארליך (העולם הזה 2386) מחשבון חברת ב.ר. לזייפנים ורמאים שקיבלו את הכסף ולא נתנו כל תמורה.

ארליך ידוע גם כמפגין נגד ועדת־כהן, מפעילי „ארץ ישראל השלמה".

„פרשיה זו, שנגולה לפני בית־המישפט, מעוררת מחשבות נוגות על צורת ניהולן של עיסקות במקרקעין בשטחים. לעיתים נוצר הרושם כי יותר ממה שהעגל רוצה לינוק רוצה הפרה להיניק", קבע השופט דויד ולך. העגל במיקרה הזה היו ערבי תושב כפר אל־ג'יב בשם גאזי דגאש ויהודי תושב בני־ברק בשם יוסף סילקו. השניים, בעזרת אנשים נוספים, היו מוכנים למכור קרקעות ליהודים שירבו

קבלן ארליך
לקנות בכל מחיר

במחירן. אבל מסתבר כי הקונים, כמו הפרה, היו עוד יותר להוטים מהמוכרים לקנות קרקעות בגדה.

לא 100 אחוז. את להיטותם זו של אבנר ארליך ומשה כהן, מנהליה של חברת ב.ר., ניצלו הנאשמים. הם הציעו להם לקנות אדמות בכפר בלעין, והציגו להם יפויי־כוח ומיסמכים אחרים, שלבסוף הסתבר כי היו מזוייפים. המוכרים זייפו את יפויי־הכוח בשם אנשים שמתו או עזבו את הכפר לפני שנים רבות, ותמורת מיסמכים אלה קיבלו סכום של 200 אלף דולר בשקלים, מידי מנהלי חברת ב.ר.

השופט דויד ולך, שדן בכתב־האישום נגד השניים ומצא אותם אשמים, קבע כי גם האדונים כהן וארליך לא היו 100% בסדר בעניין זה. איש לא יאשים אותם אומנם בזיוף, אבל הם בוודאי אשמים ברשלנות. הם שילמו את הסכום העצום ללא בדיקה מספקת, כאשר הם ערים לשוני בספרות בין המיסמכים המקוריים והמיסמך המזוייף.

סתם דיווח

יש שיטות רבות להרוס את הבעל, לעצבן אותו, להרתיח אותו, לסדר לו ריגשי־אשמה וריגשי־נחיתות, להרעיב אותו, להעליב אותו, לעשות ממנו, פחות או יותר, מה שאמא שלך ידעה כל הזמן שהוא.

אבל בדברים הטריוויאלים, כמו להכות אותו או לזרוק עליו כיסא, או להעליב אותו בחברה, לא נתעסק הפעם. דברים פשוטים כאלה כל אחת יכולה להמציא לעצמה, ואפילו לחשוב באותה הזדמנות שהיא בן־אדם מאוד יצירתי.

חברה שלי, שנמצאת בסיכסוך ארוך עם בעלה, עברה כבר את כל השלבים הבסיסיים והגיעה לתיחכום הראוי להערצה. השיטה האחרונה שלה לעשות ממנו אפס ולדכא אותו עד אפר: לצייר את דמותו בצבע שחור על הקיר ליד המיטבח. על הציור השחור היא תלתה כמה ווים ומסמרים, שעליהם היא תלתה את האביזרים לניקוי הבית.

היא מחכה לגט כבר שלוש שנים, וקשה להגיד שהיא לא מתאמצת לקבל אותו. לפי התנהגות הבעל מאז מצויירת דמותו כעוזרת־בית מן השורה, יש לי הרגשה שהגט שלה קרוב מאוד.

אני לא נותנת לכם שום רעיונות. אני רק מדווחת.

העיקר הבריאות

מי אמר שאני לא אוהבת מחלות? כמה מידידיי הטובים ביותר הם היפוכונדרים ללא תקנה. הרבה נחת הם לא שבעו ממני החברים האלה, עד כה. התרופה היחידה והמתוחכמת ביותר שאני מכירה היא אקמול. המחלה הכי קשה שאני מוכנה להכניס הביתה היא נזלת (ברוך השם, טפו־טפו־טפו).

אבל היום איש בשורה אני בשבילכם, ידידיי היקרים.

קיבלתי לתיבת הדואר שלי כמה דפים שקוראים להם אדם. איגרת הבריאות. ארבע חוברות כאלה קיבלתי:

דף מינואר, המדבר על התקפי־לב חלק א';

דף מפברואר, המדבר על התקפי־לב חלק ב';

דף ממרס בעניין הצטננות ושפעת;

דף מאפריל על תוכנית אישית למניעת סרטן ואיתורו המוקדם.

לא ברור על איזה אסון הם ידברו בחודש מאי.

כל המעוניינים לשמוע יותר על מחלות וצרות בעולם, שיתקשרו להוצאת אדם בירושלים או בתל־אביב, ואני בטוחה שישמחו לשתף אותם בדאגה.

תהיו בריאים כולכם.

אגב, לאלה ביניכם שעושים עכשיו פרצוף חשוב ואומרים שאני עושה צחוק ממחלות, תדעו לכם שזה לא נכון. אני עושה צחוק רק מהחיים, ולכן זו הדרך שלי להודיע לכם שאפשר להשיג חומר כתוב על איזה מחלה שאתם רוצים. אז תפסיקו להעליב, בבקשה.

לאלמוני המטומטם

מישהו טילפן אלי הביתה בעילום שם (את אלה אני אוהבת במיוחד), ואמר לי שהוא רואה את המדור שלי בכל שבוע, והוא שם לב שאני כותבת רק על ספרים של סופרים אשכנזיים.

לאיזה כושר הבחנה אנשים יכולים להגיע! שאלתי אותו על איזה ספר למשל הוא רוצה שאכתוב, והוא נתן לי רשימה של שמות מיזרחיים, שאת חלקם מעולם לא שמעתי וחלקם מופיעים תדיר במוספי־הספרות של העיתונות בארץ. אני, לשימחתי, לא עוסקת בביקורת ספרות ואין לי שום יומרות לכך.

אבל לעצם העניין. האדון בעילום השם יכול פשוט לקפוץ לי (תסלחו לי על הגסות). אני יכולה להרשות לעצמי להיות בצד הלא מתחשב, כי אני בעצמי ספרדיה אמיתית, ועל כן, מתוך עמדת־כוח אני אכתוב על מי שאני רוצה, בלי הבדל גזע דת ומין.

אני גאה מאוד־מאוד במוצאי, ורק אנשים כמוך, האלמוני, גורמים לי להתבייש לפעמים.

תקליט חדש

לד"ר גידי קורן יש עכשיו שבית־רופאים. אז כנראה שנשאר לו זמן להוציא עוד תקליט־ילדים. התקליט מספר איך אנשים חולים ואיך הם מבריאים, כמה חום צריך להיות לילד ולמה מקבלים זריקה, כיצד בולעים טבליה ומדוע הלב דופק מהר, מה זה בית־חולים, מה הם חיידקים ומה זה סטטוסקופ. תוך כדי שעור א' ברפואה, מצטרפים לחגיגה המדריצינית חברי להקת ברוש, אילן טל ורותי בן־אברהם, ששרים, מנגנים ועושים חיים.

אם הילד שלכם חולה ואין רופא בשטח, תזמינו לכם הביתה את ד"ר גידי קורן ואת תקליטו החדש תהיה בריא. יש אנשים שחושבים שהכל יותר טוב מתרופות — אפילו תקליט.

הם צודקים, כמובן.

שיחת קטנים

שיחה ששמעתי בין שני ילדים קטנים בדרך חזרה מבית־הספר:

– נו מה אתה רוצה להיות פעם?

– מנחם בגין.

– למה?

כי הוא בכלל לא עובד קשה. כל הזמן יושב בכנסת ולפעמים גם נרדם שם. חוץ מזה, ראש־ממשלות אף פעם לא מתים, כי לא לוקחים אותם לצבא!

לא בשר ולא חלב

עניין שהייתי צריכה להודיע עליו בחג השבועות ולא הספקתי: מוצר חדש שיצא לשוק, והמיועד במיוחד לאנשים שלא משתגעים על חתיכות־בשר נוטפות־דם ותרנגולות מרוטות־נוצות.

חברת פדקו מייצרת מבחר של מוצרים דמויי בשר, המבוססים כולם על חלבונים צימחיים. כמה מהם טעמתי והגשתי לבני־מישפחתי.

נקניקיות צמחיות עטופות בבצק־עלים: מכניסים אותן לתנור או לטוסטר ל־10 דקות ויש ארוחה טעימה מאוד. ילדיי הקטנים בכלל לא הרגישו שאמא שלהם מרמה אותם.

כשבישלתי את כדורי־הבשר שנקראים "סטייק בולס", בתוך רוטב־עגבניות, אמר בעלי: "מה זה? זה טוב מאוד!"

בפדקו מייצרים המבורגר צימחי, תחליף לבשר קצוץ לעשיית קציצות בבית, נקניק, נקניקיות־קוקטייל ועוד.

אני מאמינה שאת המטורפים לסטייקים אי־אפשר יהיה לרמות. אבל מי שלא מוכרח בשר כל יום, בוודאי ייהנה מגיוון התפריט היומי. אם היה לי הזמן לעקוב כמה עולה בשר בשוק, אולי הייתי מגלה שמוצרי פדקו הם גם זולים — אבל לא עשיתי את זה ואתם לבד תצטרכו לגלות אם זה כדאי מבחינת מחיר או לא. מבחינת הטעם — בפירוש כדאי.

התחרות בעיצומה

בזמן האחרון הצלחנו להשיג בייבי־סיטר כמה פעמים. במילים אחרות: יצא לנו לפגוש אנשים. הוזמנו לערב (מאלה שאנחנו מפסידים תמיד, כי אין בייבי־סיטר).

אחרי סקירה מקיפה על המצב המדיני־כלכלי־רפואי בארץ, כשכל אחד ממילא מסכים עם השני שהמצב נורא, התפצלה החבורה, כדרך הטבע, לשתי קבוצות ראשיות. נשים וגברים. הגברים, מה יש להם לדבר מלבד מחירי־המכוניות והמילואים האחרונים? כל פעם מישהו ניסה להגיד איך הוא סידר את הבורסה ודווקא הרוויח המון כסף, אבל השתיקו אותו. זה לא מצא חן בעיני אף אחד.

לעומת השיעמום בשולחן הגברי, אצלנו קלחה השיחה בעניין ביגדי־הים של השנה, הגיזרה המגעילה שלהם והמחירים שהם לוקחים לעומת הבוטיקים בפאריס ובלונדון. הועלה, כמובן, גם נושא הטפטים, הלינולאום לריצפה, דובר קצת על עוזרות־בית, כמה שהן לא דייקניות, ואחת ממכרותי; שלא איכפת לי שתזהה את עצמה כאן בין השורות, סיפרה בפעם המי־יודע־כמה איך עברה עליה הלידה של בנה הבכור (היום בן 19).

בעלת־הבית הגישה איזה מאפה חצילים שהיה טעים מאוד, עד שהיא סיפרה באריכות איך היא עשתה את זה, כמה זה עולה וכמה שהיא התעייפה.

אני — שאין לי מה לומר הרבה בענייני ביגדי־ים ובענייני טפטים — הייתי שקטה כל הערב. רק בשלב המאפה וסיפור הכנתו, בלי לשים לב, יצא לי מהפה המישפט הטיפשי היומי שלי. זה היה כשהכרזתי בקול רם (דיברו על כלי־מיטבח), שהמכשיר המתוחכם והחשוב ביותר במיטבח הוא פותחן־הקופסות.

נו, יצא לי המישפט הזה. מה לעשות. אי־אפשר לבלוע בחזרה דברים שנאמרים.

את מבטי־הבוז שקיבלתי משבע זוגות־עיניים מאופרות היטב אפשר אולי לגייס למילחמה בטרור, או משהו כזה. הרגשתי שאם אני לא עושה משהו דראסטי, הלך הערב כולו. זה היה הרגע ללחוש בקול שקט וחזק לשכנתי, ש־56 הקילוגרמים שיש לי זה בטח מסוג האוכל שאני מכינה בבית.

הגברת שאמרה קודם שהחרדל היחידי שהיא מוכנה להכניס הביתה הוא דיזון צרפתי, היתה הראשונה לשלוף מתיק־העור שלה את העט מצופה הזהב שלה ולשאול, בהבעת־פנים חצי נגעלת, מה כבר אפשר בכלל להכין מקופסות־שימורים. גייסתי לעזרתי את כל טוב־הלב הנדיר שלי ואמרתי, שאני לא מחלקת מתכונים לאנשים אחרים. אחר־כך הלכנו הביתה. לא צריך לעייף את הבייבי־ סיטר כל־כך.

מהערב המהנה הזה בא לי הרעיון הנפלא לפתוח כאן, במדור זה, תחרות בין כל הנשים, הגברים והטף שיש להם איזה מתכון המבוסס על קופסות־שימורים. הכוונה היא לא לפתוח את הקופסה ולאכול מתוכה בכפית, אלא להוסיף לתכולת הקופסה כמה רעיונות ומיצרכים.

דניאלה שמי

מילה של ג'נטלמן

היא פצצה אמיתית עם חוט בישבן ושדיים שזופים. למי שלא הבין: היא משתזפת במקומות המתאימים, עם החוט המתאים. את זה היא עושה באכזיב. משם חזרה רק השבוע.

דניאלה יסם (29) לא כל־כך מוכרת בארץ, למרות שנולדה בקיבוץ נחשונים. כי אחרי שנישאה בגיל 22, נסעה עם בעלה בשליחות של מישרד־החוץ לאירופה, לשש שנים. היא המזכירה של השגרירים הישראליים שם. היא חזרה לפני שנה, רק כדי לשוב ולטייל בעולם.

לפני כחודש היא הסתובבה בכל אירוע שנערך בניו־יורק, בחברת חברתה הנשואה, ובחברתו של **משה מטלון**, בנה של **יעל מטלון** ממכון היצוא הישראלי.

דניאלה הכירה שם ישראלי המתגורר בדרום אמריקה, שהוא גם קצת נשוי. הוא הבטיח להיות האסקוט שלהם בלאס־וגאס.

אחר־כך התברר לי, שלרגל עסקיו הוא לא ייתפנה לנסיעה. כיאה לג'נטלמן, הוא שלח את דניאלה וחברתה ללאס־וגאס, כשהיא מצויידת בכרטיסי טיסה ובהזמנות למלון. כדמי־כיס קיבלה כל אחת סכום של 1000 דולר, שיהיה למישחקים.

כמובן שהשתים ביזבזו את הכל, אבל עד היום הן עוד מספרות לחברות מפתח־תיקווה איזה כיף־חיים הן עשו.

יופי של אלון

בשבוע שעבר, בנוכחות כ־150 איש, נשא **יפתח אלון** הצייר והגרפיקאי, בנו יחידו של יגאל אלון המנוח, את **ענת צרפתי** (23). החתונה נערכה בביתו לשעבר של האב, שנמצאת בדירת גג בבניין הגבוה ביותר ברמת־אביב.

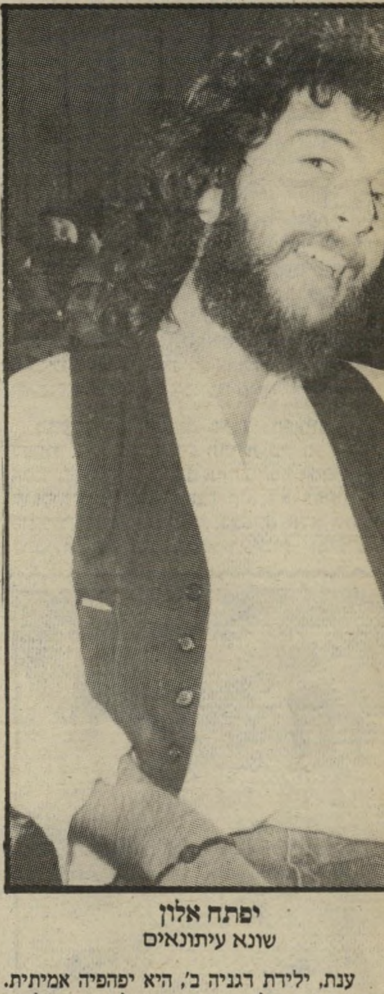

יפתח אלון
שונא עיתונאים

ענת, ילידת דגניה ב', היא יפהפיה אמיתית. היא הופיעה לחתונה כשהיא לבושה בחליפת קטיפה לבנה. בין האורחים, שרובם בני־קיבוצים, בלטו **רן פקר** ו**מוטי הוד**.

אין זו הפעם הראשונה שיפתח עומד מתחת לחופה, ואין זו הפעם הראשונה שלידו עומדת כלה יפהפיה. גם אשתו הראשונה, אם בנו, היא יפה מאין כמוה. אבל יפתח שונא עיתונאים, ולכן לא התיר לצלם את כלתו.

דניאלה יסם
מזכירה של דיפלומטים

יש עתיד לאמהות

במשך כשלוש שנים מתנהל רומן שקט בין **דליה מרוז** וגבר הצעיר ממנה במקצת, שרק אחרי חקירה התבררה זהותו: **מייק מטיאס**.

מה שהיא עשתה עם עצמה מאז שהתגרשה **מעמוס מרוז**, איש התיאטרון, ונשארה עם שלושת ילדיו ממש להעריץ אותה. לא רק שהיא אמו של **גיא**, המסיים השנה את הצבא ושהוא כבר זמר ומלחין ידוע; היא גם מנהלת בוטיק, מביימת הצגות לבתי־ספר תיכוניים, ולאחרונה הפכה להיות עיתונאית.

דליה מרוז ומייק מטיאס
אחרי שלוש שנים

אריק רוקד שוב

הזמר **אריק סיני** חזר לאחרונה מאנגליה. הוא לא חזר בגפו — צמודה אליו מאוד הרקדנית **טלי יאיר**.

אריק החלים בקושי מהניתוח שעבר ב־

שוש ואריק סיני
אפילו הניתוח לא עזר

ארצות־הברית, אחרי שלקה בזיהום מוגלתי שהתפוצץ בביטנו.

מייד אחרי הניתוח הוזעקה אשתו **שוש** ל־ארצות־הברית. היה נרמה שהם פתחו דף חדש בחייהם, מה גם שלאחרונה רכשו דירה חדשה.

אבל מסתבר שאריק לא שכח את טלי, בגללה הוא עזב בזמנו את הבית.

אפילו הניתוח הדרמאתי לא עזר.

נחת מהנכד

אלפי ישראלים מציפים את העיר ניו־יורק. רובם מנסים לגלות ולוא משהו מהחויות שאפשר להתנסות בהן בעיר הזאת. למזלנו, רק מעטים הצליחו למצוא את מיספר הטלפון והכתובת של הישראלית השולטת שנים בחיי־הלילה של העיר הגדולה. בביתה שבשדרה החמישית אפשר למצוא עד היום את גדולי השחקנים והזמרים בארצות־הברית, כך שאין שם הרבה מקום לישראלים.

אחרי ש**מיקי בן־קיקי** התגרשה בשנית היא

מיקי בן קיקי
מלכת ניו־יורק

הוציאה ספר המתפרסם בימים אלה, בשם איך להכין אוכל ב־10 דקות. היא גם תפרסם בושם שישא את שמה.

אבל את הנחת האמיתית היא רווה מנכדה בן השלוש, המופיע בסרט פירסומת של הטלוויזיה האמריקאית.

מעניין מה נקרא ברגע שהיא תפרסם את זיכרונותיה.

רחל מרחלת על כל העולם

אל־אס־די בציור

בשבוע שעבר מלאו 75 שנים ל**בלה שאקי.** למי שלא מכיר אותה: היא החצי מהאחיות נינה־בלה. בעלות המכון ליופי המפורסם. היא חגגה את יום־הולדתה בפתיחה של תערוכת ציורים 17 במיספר, בגלריה 13 וחצי. כל הבולגרים היו שם: הפרופסור **מוריס לוי,** הפרופסור **משה לזה, ויקטור שם־טוב** ואחרים.

בלה שאקי
מכחה לבהיר

„הציור זה האל־אס־די שלי, אני חיה רק בשביל לצייר," אמרה בלה. כיום היא מציירת בצבעים מלאי שימחה. אך לא תמיד היו צבעי הציור שלה עליזים.

היא התחילה לצייר רק לפני 15 שנה, אחרי שנפרדה מבעלה בשיברון־לב. היא פתחה לו גלריה ברחוב בן־יהודה. אחרי 10 שנים של נישואין מאושרים, באו 10 השנים הרעות. בעלה חיזר אחרי נשים אחרות, בין השאר נשים שאותן פגש במכון־היופי של אשתו.

יום אחד הוא הגדיש את הסאה, ומצא את הבית נעול על שרשרת. הוא נסע לשווייץ ונשא לאשה מיליונרית, שאותה הכיר כאן.

בלה השמידה את כל תמונותיו, נכנסה לדיכאון, שממנו יצאה רק אחרי שהתחילה לצייר — בהתחלה בצבעים כהים, שהלכו במשך השנים והתבהרו.

משהו מפוצץ

בחצות הוצאה עוגת־ענק לאולם־החתונות בהילטון תל־אביב. כשניגשה אליה הכלה הנדהמת, התחילו לפרוץ מהעוגה עשרות זיקוקי די־נור.

זאת היתה גולת הכותרת בחתונה המדהימה בעושרה, שנערכה ביום השלישי שעבר. החתונה הזכירה הפקה של מיוזיקל בברודווי. מה שמעניין: היא היתה מלווה גם בתסריט מתאים.

הסיפור מתחיל לפני יותר מ־20 שנה. אז פגשה מלכה, חיילת יפהפיה, בתייר מגרמניה, **ליפמן שניידר.** הם נישאו ביום הולדתה ה־21 במלון שרתון ועזבו את הארץ.

בגרמניה פתחו בני־הזוג מלון, ומדי פעם באו לבקר עם שלושת ילדיהם בארץ. באחד הביקורים הכירה בתם היפהפיה **אורלינה** צעיר ישראלי בשם **מאיר סידר,** המבוגר ממנה בארבע שנים. אורלינה היתה אז בת 14 וחצי. מאיר היטיב לשחק טניס, ועד מהרה הם הפכו לזוג.

הביקורים בישראל הלכו והתארכו, ואורלינה הצליחה להחזיר את הוריה, חלקית לפחות, לארץ. הם רכשו בית עם בריכת שחיה ברמת־גן ואחיה החל משרת בצבא. מאיר סיים קורס־טיס, והפך להיות סטודנט להנדסת ארנרגיה, כיום בשנת הלימודים השלישית.

אורלינה ומאיר סידר
מתנת יום־הולדת

מלכה שניידר וז'ק הספר מגרמניה
ספר צמוד

השבוע, כשמלאו לאורלינה בריוק 21, הם נישאו באותו המלון שבו הכירו. ממש כמו אמא ואבא.

המלון קושט באלפי פרחים, סידורי־פרחים עם שחלבים נצבו על כל שולחן .החופה נערכה כשהחזן דודו פישר שר שירים מכנר על הגג. התיזמורת הסימפונית של נתניה עם סס לואיס ו־24 נגנים היתה רק אחת מהתיזמורות. נוספו לה תיזמורת הדולפינים. כל זה, חוץ מהכנרים שהסתובבו וניגנו מוסיקה צוענית ליד השולחנות, לפי בקשת 400 המוזמנים.

מרבית האורחים בחתונה היו דוברי גרמנית. ביניהם **גילה בוכמן, חיים שיף,** שבא בלי ידידתו **שושנה,** הנמצאת באבל בגלל מות אביה, **מלכה רוזנשטיין,** פרופסור **דוד סר** ואחרים.

היו שם שמלות ארוכות מפוארות ויהלומים כאלה שמזמן לא נראו בארץ. עלו על כולן שימלת הכלה, שהובאה מגרמניה, ושימלתה של אם־הכלה. האם המאושרת הטיסה את הספר הפרטי שלה **ג'יהט מאייר** מגרמניה, וטסה שלוש פעמים לפאריס כדי למדוד את השימלה, שעלתה 10 אלפים דולר, אצל המתכנן ז'דלואי פרו.

ביום הראשון השבוע נסעה אם הכלה לאבנו, מקום־נופש ידוע ליד ונציה, כדי לנוח מההצגה אותה ביימה.

זמרת במיקווה

הזמרת **נורית גלרון** הלכה למיקווה ערב־החתונה, שנערכה לפני שבוע, ביום השלישי.

נורית גלרון
מסיבת־חתונה בליפתא

השתתפו בה בעיקר בני־מישפחתה וכמה מבני מישפחת החתן, **רפי שרף.**

למחרת נערכה קבלת־פנים במיסעדה הרומנטית ביותר בארץ, בליפתא שליד ירושלים. שם נערכה מסיבה לאורחי החתן, שהוא ירושלמי.

השבוע נערכה מסיבה מיוחדת לחברים של בני־הזוג.

התכשיט של בורסת היהלומים

על צוארה תלוי תכשיט יהלום בצורת סרטן, שזכה בפרס עיצוב התכשיט בלונדון. איזה מזל מתאים לסרטן?

מזה כשלוש שנים יש משבר ביהלומים. אבל מי שעוד מאמין בעתידו של הענף הזה, ראוי להמלצה על שלוש בנות של יהלומנים גדולים, שאינן נשואות: בתו של היהלומן מנחם פרוכטר, **נעמי;** בתו של שלמה סולימני, **אורנה,** המנהלת את המישרד של אביה בניו־יורק; ובתו היחידה של נועם מרדכי, **מוניק.**

מוניק נועם היא דור שלישי של יהלומנים. אביה היה עד לאחרונה נשיא התאחדות תעשיני היהלומים. כבת יחידה היא סירבה לקבל מאביה אבנים נוצצות, טענה שאת היהלום הראשון תקבל מבעלה. היא קיבלה אותו בחתונה שנערכה באכדיה, שבה היא נישאה ליהלומן בלגי **הרי אלכסים.**

החתונה תוארה בעיתונים כחתונת השנה. מייד אחרי החתונה הודיע לה האב, שהגיע הזמן לדאוג לעצמו. הוא התגרש מאמה, ונשא לאשה את **אירים בן־נון.**

אחרי כשנתיים החליטה מוניק להתגרש. „אני בת מזל סרטן, ואני נותנת מעצמי את הכל. אין אצלי אפור, רק לבן ושחור. אחרי שנתיים הרגשתי כמו לימון סחוט.

„כמובן, אחרי שהודעתי לו על ההחלטה שלי להתגרש, רק אז הוא התחיל לספר לי מה גודל אוזבתו. אבל לגבי זה היה כבר מאוחר."

מוניק נועם
מה הולך עם סרטן?

אביה הודיע לה, שיש לה שתי אפשרויות — לשבת על שפת הים ולקבל קיצבה ממנו, או לקבל סכום של כסף שבו היא תתחיל לעשות עסקים.

„זרקו אותי למים עמוקים," מספרת מוניק, המנהלת היום את חנות־התכשיטים היפה ביותר בבורסה. „שילמתי הרבה עבור חוסר־הנסיון שלי, אבל סוף־סוף הצלחתי."

בנוסף לחנות ולדירת הפנטהאוז ברמת־השרון, היא מסיימת בימים אלה בניה של וילה בקיסריה.

התנצלות

אני מצטערת על הידיעה הפוגעת שפרסמתי בענין כרמלה מנשה במדור זה. (העולם הזה 2387).

כרמלה מנשה
מידע מוטעה

מקורה של הידיעה הפוגעת במידע מוטעה שקיבלתי, ואני מתנצלת לפני כרמלה מנשה על הפירסום.

התיאטרון הישראלי הפך לתיאטרון של לוקשים, אומר שימעון פינקל, בן 77, ששיחק תפקידים רבים יותר מהרפרטואר העולמי מאשר לורנס אוליביה

יד קפוצה שולח שמעון פינקל אל חלל החדר וזועם כארי בחורף: „אי־אפשר להשמיץ את דויד לוין יותר משאני השמצתי. זהו האיש הלא נכון המקום הלא נכון. זה כמו שימנו אותי מנהל מכון וייצמן. יש תופעות כאלה בארץ, בכנסת למשל. אני כבר לא יכול להוסיף עוד על מה שכבר אמרתי עליו בעבר.״ המנהל האמנותי של הבימה, דויד לוין, הציע לפינקל להופיע כסטאטיסט.

המלך ליר הולך

כשנודע לו על מות בתו, באחד מסיוריו מעבר לים, הוא לא שכח להביט בראי כדי לעקוב אחרי תגובותיו. „זה נורמלי,״ הוא טוען, „האהבה למיקצוע אצלי מיתגברת על הכל.

„השתמשתי בהרבה רגעים כאלה. ערב מותה של אמא היתה לי הצגה. הבטתי בה ואמרתי: ריבונו של עולם, כשאשחק את ליר, לא אשכח את המומנט הזה לעולם.״

והוא לא שכח. הוא אף פעם אינו שוכח — לא טקסט, לא ידידויות ולא טינות.

שימעון פינקל — שחקן, אמן ואדם. מציינת אותו רוח־קרב בלתי־רגילה. הוא לוחם ותיק שאינו מתעייף לעולם.

„אדיפוס, אדיפוס המלך,״ קרא לו השחקן האנגלי הנודע מרטין בלזם כששיחק כסטטיסט על בימת ברודווי, כששהתה הבימה באמריקה ב־1948. „אשף הדיבור״ כינו אותו חבריו שב־קולקטיב. „כשאתה בא לתיאטרון כשחקן, אתה צריך להשמיע צליל שייצא מן הלב וייכנס אל הלב. תיאטרון זה לא דקורציה ואפקטים,״ הוא אומר בבאס עמוק, מתובל במיבטא רוסי חזק.

קולו שימש לא אחת מורל קלאסי

> „בתיאטרון אני בעד דמוקרטיה שבראשה עומד דיקטטור נאור!״

לחיקויים המעולה של אי־אלה שחקנים בדור הצעיר. חיקויים אלה הפכו כמעט לקנה־מידה של כישרון בבחינות־כניסה להבימה.

בגיל 77 הוא עדיין חדור תאוות־מישחק בעוצמה של נערים בני 18. כל המשברים הגדולים שהיו בהבימה קשורים בשמו. הוא הפך את שיטת הקולקטיב של הבימה על פיה. שימש מנהלה האמנותי בשלוש קדנציות. הוא שיחק את מיטב התפקידים הקלאסיים בדרמטורגיה העולמית. היה בין המעטים שלחמו להפוך את התיאטרון העברי מרפרטואר מוגבל של תיאטרון יהודי — לתיאטרון אוניברסלי.

„היה עצוב, מה לעשות!״

שימעון פינקל, מלך ללא כתר, ישוב על כורסתו בדירתו בת שני החדרים שברחוב דב הוז בתל־אביב. מצד שמאל ספריית־ענק, מהמשובחות ומהידועות. אפשר רק להתקנא בה.

מהתמונות התולות על הקיר בצד ימין מגיחים המלט, שילוק, ליר, יאגו, טוביה החולב. כולם פינקל — ופינקל הוא כל אחד מהם.

שלוש שנים הוא לא שיחק בהבימה. ההנהלה הציעה לו תפקידונים, והוא סירב. בין היתר, הציע לו המנהל האמנותי דויד לוין תפקיד של סטטיסט בלוויה חורפית של חנוך לוין.

„היה לו העוז להציע לי תפקיד כזה. אולי אחר היה מתבייש, בהתחשב בתפקידים שעשיתי. אולי הוא כך מעריך את כישרוני. צריך מידה של אכזריות להציע לי דבר כזה. אבל פינקל לא צריך לרדת מפינקל,״ הוא אומר.

הוא מדבר על עצמו בגוף שלישי.

בסוף שנות־השבעים לחייו, האיש עדיין חדור באופטימיות חסרת־תקנה. „שיחקתי הרבה מלכים,״ הוא מספר תוך כדי הנעת־ראשו מצד לצד. „כששיחקתי באכזר מכל המלך של ניסים אלוני, כתב לי ניסים: ׳למלך גדול ממעריץ קטן׳.״

ההופעה האחרונה שלו בהבימה, אחרי ההפסקה בת שלוש השנים, היתה בהצגה מכולת של הלל מיטלפונקט, בבימויו של עמית גזית. בהצגה זו הוא משחק תפקיד פרוזאי של סב מזדקן, שמישפחתו בוגדת בו. „זהו לא מתפקידי הפינקליים, אבל היה לי סיפוק מיוחד לעשות אותו. הלכתי לשחק בו, קודם־כל מפני שזהו מחזה מקורי. יש תמיד הרגשה במיקרים כאלה שאולי ייצא משהו, אולי התפקיד יתרומם. השתדלתי לעשות את זה.

„אהבת את מה שעשית?״ הוא שואל. עניתי בחיוב אבל היה לי גם עצוב, אני אומרת לו.

„גם לי היה עצוב, אבל מה לעשות? אולי בגילגול הבא אשחק שוב את המלך ליר. בכל זאת יש בתפקיד שאני עושה במכולת אלמנטים קלאסיים של המלך ליר. זהו אדם שמישפחתו פועלת מאחורי גבו.״

הוא לא נרתע, ממשיך להיאבק, מנסה למצוא את החיוב במה שהגורל מזמן בדרכו. מלך לא משנה את עורו בשום מצב, גם אם הוא בגלות.

פינקל הוא אולי אחד מאחרוני המו־היקנים ששרדו מהגוורדיה המפוארת של שחקני הבימה הוותיקים. דור שהולך ותם. יש אולי חילוקי־דעות לגבי איכות מישחקו, יש כאלה הסוברים שאבד עליו הכלח. אבל בכמה שעות של ישיבה במחיצתו ניתן עדיין ללמוד כמה פרטים חשובים ויקרי־המציאות בתיאטרון. אלוהי התיאטרון, מסתבר, לא מש ממנו, לא ההשראה ולא יראת־הקודש, שפסה לחלוטין מהמיס־דרונות החילוניים של התיאטרון הישראלי.

אותו פינקל שהיה טורף לארוחת־בוקר חמישה מבקרים, שישה בימאים ו־30 שחקנים, מסרב כעת להשמיץ את התיאטרון. אני מנסה למשוך אותו בלשונו, עושה לו פרובוקציות, שואלת אותו אם הוא לא התעייף, אם אפשר לומר שהוא אריה בחורף — והוא בשלו: „אגיד לך,״ הוא זועם ושולח יד־קפוצה, „אמרתי כל מה שהיה לי לומר כשנבחר דויד לוין לכהן כמנהל אמנותי לשלוש שנים נוספות.

„כשנפלה ההחלטה בקרב חבר־הנאמנים של הבימה, קמתי והסת־לקתי. יותר להשמיץ ממה שהשמצתי, אני כבר לא יכול. הדיעות שלי ידועות ולא שיניתי אותן כלל.

„אינני עייף ואינני פינקל חדש, ההיפך. פינקל פשוט לא רוצה לרדת

המלך בהנרי הרביעי של שייקספיר. הצגה ש־בויימה על־ידי שמואל בונים.

דיבוק התפקיד הראשון בהבימה, אחרי שהצטרף לתיאטרון ב־1927, היה בהדיבוק של אנסקי שם שיחק מול חנה רובינא.

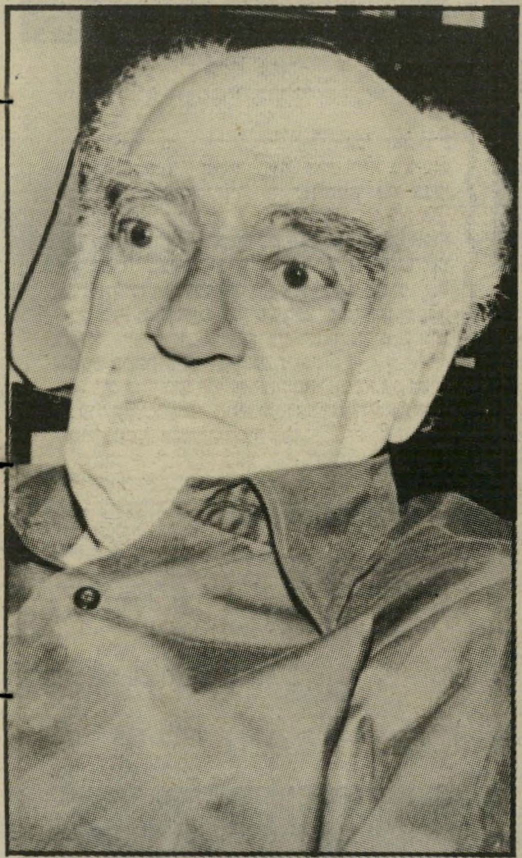

בגילגול הבא „אשחק אולי את המלך ליר שנית.״ לפי מה שקורה היום בהבימה, לא נראה לו שאומנם יצליח.

מפינקל," הוא חוזר ואומר, "ולהשמיץ מחדש זה נקרא לרדת מפינקל. אני רוצה שהמאמר הזה יהיה אורגינאלי. אני רק יכול לומר, שגם דויד לוין הוא תופעה חריגה בנוף הישראלי. זהו האדם הלא נכון במקום הלא נכון. זה כמו שימנו אותי כמנהל מכון־ויצמן.

"יש תופעות כאלה בארץ. בפו־ליטיקה, למשל. אומרים שהכנסת היא המקום הקר ביותר בארץ — מאה ועשרים מתחת לאפס.

"אני רק מקווה שתבוא פעם לתיאטרון אישיות דומה לזו של הוברמן, שהעלה את התיזמורת הישראלית לגדולה, ונעלה שוב על דרך־המלך."

ב־1960, עוד בתקופת הקולקטיב, הרגישו חברי הבימה באינטואיציה שעליהם למנות לתפקיד המנהל האמנותי דווקא את המתנגד המושבע לשיטת הקולקטיב. פינקל כיהן שנה אחת והתפוטר. "זה לא הלך. לא היה בינינו קונטקט."

את שיטת הקולקטיב הוא תיעב מרגע הכנסו להבימה, ב־1927. "שיוויון בכישרונות לא קיים. הטבע הוא לא כל־כך בזכוני."

"לגביו, צריכה לשרור בתיאטרון ריקטטורה נאורה, או ליתר דיוק, עמור־האש שלו היא שיטתו של התעקשו סתם, ונתנו את התפקיד לאיש המתאים."

סיסמות כמו "לחימה באנטי־תיאטרון", ב"רוח הרעה" וכחוכבנות שגורות בפיו לאורך כל השנים

> **„ניגשתי אל רובינא, תפסתי בראשה ודיברתי אליה כשאני מציץ בעיניה... הכל נבהלו"**

האחרונות. "עם כישרון צריך להיולד," הוא מציין ומוסיף בתוקפנות: "אינני מאמין בבתי־ספר המחפשים את רוח־הקודש. או שהיא ישנה או שהיא איננה. הדבר היחידי שניתן לרכשו הוא טכניקה, שפירושה — השבחת הקול, הדיקציה והתנועה."

למכולת

דמוקרטיה שבראשה עומד דיקטטור מעולה. "ההבדל בין דמוקרטיה ודיקטטורה הוא, שבדמוקרטיה אפשר להוריד את הדיקטטור אם הוא גרוע, לא כן בדיקטטורה."

לדבריו, סובל התיאטרון הישראלי עד היום משיטת הקולקטיב. "זה מתבטא בפוליטיקה האישית המאפיינת אותו, בעיקרון הקטנוני של שמור לי ואשמור לך, ובחובבנות הנוראה.

"אבל אגיד לך את האמת — אפילו בשיטה ההיא, שהיתה פסולה לחלוטין, היה יותר צדק בחלוקת התפקידים מאשר עכשיו. למרות ששיחקו, כביכול, לפי תור — היה לאנשים כושר שיפוט. כשראו שאין מוצא לא

מקס ריינהרט, מי שהיה הגאון של התיאטרון הגרמני בתקופה שבין שתי מילחמות עולם. גרמניה היתה בעת ההיא מקום העליה לרגל של התיאטרון.

פינקל, שנולד בעיר גרודנו שב־רוסיה, דבק בדיבוק התיאטרון כבר בהיותו בן 10. בגיל 15 כבר שיחק בלהקה חצי מיקצועית. כבר אז סירב לשחק קיטש ושאף לתיאטרון ספרותי מהמדרגה הראשונה.

הוא בלע מחזות וספרים על תולדות־התיאטרון, וראה כמה ביצועים של התיאטרונים הגדולים ביותר ברוסיה. יש אומרים, שאין כמוהו בקי בדרמטורגיה העולמית ובכל שיטות המישחק בתיאטרון הרוסי והגרמני.

ברלין 1923 פינקל היה תלמיד בן 17 כשהגיע מגורדנו שברוסיה לברלין, כדי ללמוד אצל הגאון מקס ריינהרט.

בגיל 17 הגיע לברלין, ללמוד את שיטתו של מקס ריינהרט. "בניגוד לסטניסלבסקי, שרגל באימפרובי־זציות ובחיטוטים פסיכולוגיים, הרי שאצל ריינהרט הושם הדגש על תרבות־דיבור, תנועה קלאסית, סיף ועבודה מעשית. לא היה זמן להת־פלספויות ולהתעמקויות לא נחוצות.

"אני שייך לסוג השחקנים ש־תופסים את השור בקרניו. לכל שחקן יש שיטה אינדיבידואלית משלו. גם סטניסלבסקי הודה בכך בסוף ימיו. מהחוץ לפנים, מהפנים לחוץ — העיקר שיתקבל טוב."

שנה מאוחר יותר הוא פגש בכמה שחקנים מהתיאטרון העברי שבאו להשתלם בברלין. בראשותו של מנחם גנסין, שפרש מהבימה, ייסדה הקבוצה את התא"י ("התיאטרון הארץ־יש־ראלי") ויחד הגיעו לארץ.

"כמו שקורה בכל תיאטרון, גם שם חל משבר והחלטתי לחזור לגרמניה, כדי לנסות שם את מזלי בתיאטרון הגרמני.

"באותה תקופה שהתה הבימה בברלין, לפני עלייתה ארצה. חנה רובינא שראתה אותי משחק בארץ, הציעה לי להצטרף ללהקה. הצטרפתי כמעט בהיסח הדעת.

"בהבימה הביטו עלי כעל אדם זר, בעיקר מכיוון שבאתי משיטה אחרת. לא סבלתי מתסביך סטניסלבסקי. הייתי מוכרח לעמוד על זכויותי. אינני פייטר מטיבעי, אבל עשו אותי לכזה."

הצרות התחילו כשבא הבימאי הרוסי הגדול אלכסיי דיקי לביים את כתר דויד של קלדרון, שם שיחק את

תל־אביב 1983 פינקל בדירתו, כשמ אחוריו מגיחות כמו דמויות מתוך המחזות הקלאסיים שהרבה לגלם

אמנון, לצידה של רובינא. בחזר הראשונה, כשכל אחד מהמשתתפי קרא את הטקסט וגישש באפילו הירשה לעצמו פינקל לקום מהשולח ולהתחיל לשחק.

"ניגשתי אל רובינא — תמר — תפסתיה בראשה ודיברתי אליה, כשאנ מציץ הישר בעיניה. הכל נבהלו.. ביקשו להצניע את זיק הבוז שניצנ בעיניהם. אבל דיקי ניתר ממקומ וקרא: 'טוב מאוד, פינקל, המשך בדר זו, אל תשים לב לתגובת חבריך'!"

בדרך זו הוא המשיך לאורך כ השנים, והצליח לכוון את המחשב התיאטרונית של דורות רבים שבא אחריו.

בחזית אחרת הוא נלחם להפוך א

(המשך בעמוד 72

ב־1931 היה מצעירי הבימה, ששיחקו תפקידי מאהבים. בתמונה: בתפקיד אורסינו בהלילה השניים־עשר של שייקספיר, הצגה שבויימה והועלתה בברלין. "שנאתי את התפקיד תכלית השינאה."

1936 בתפקיד שיילוק בהסוחר מוונציה של שייקס־פיר. את ההצגה ביים ליאופולד ייסנר, אחד מגדולי הבימאים בתיאטרון הגרמני בתקופה שאחרי מילחמת העולם הראשונה. בתפקיד זה הופיע פעמיים.

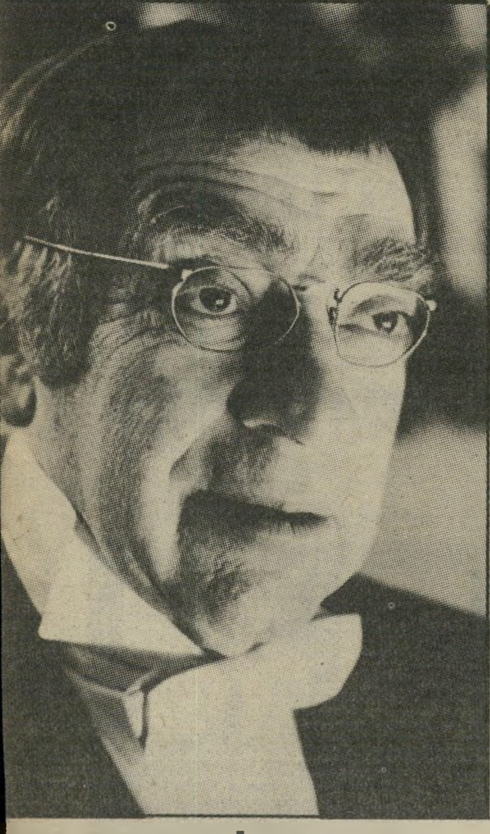

„במישחק החלומות" מאת אוגוס סטרינדברג שי חק תפקיד של עורך־דין. המחזה בויים על־ידי הבמא השוודי סאנדריי מנקוייסט, שבא גם לביים באר

כן, זה המחיר!

אבל רק ל-10 הראשונים

$99,000

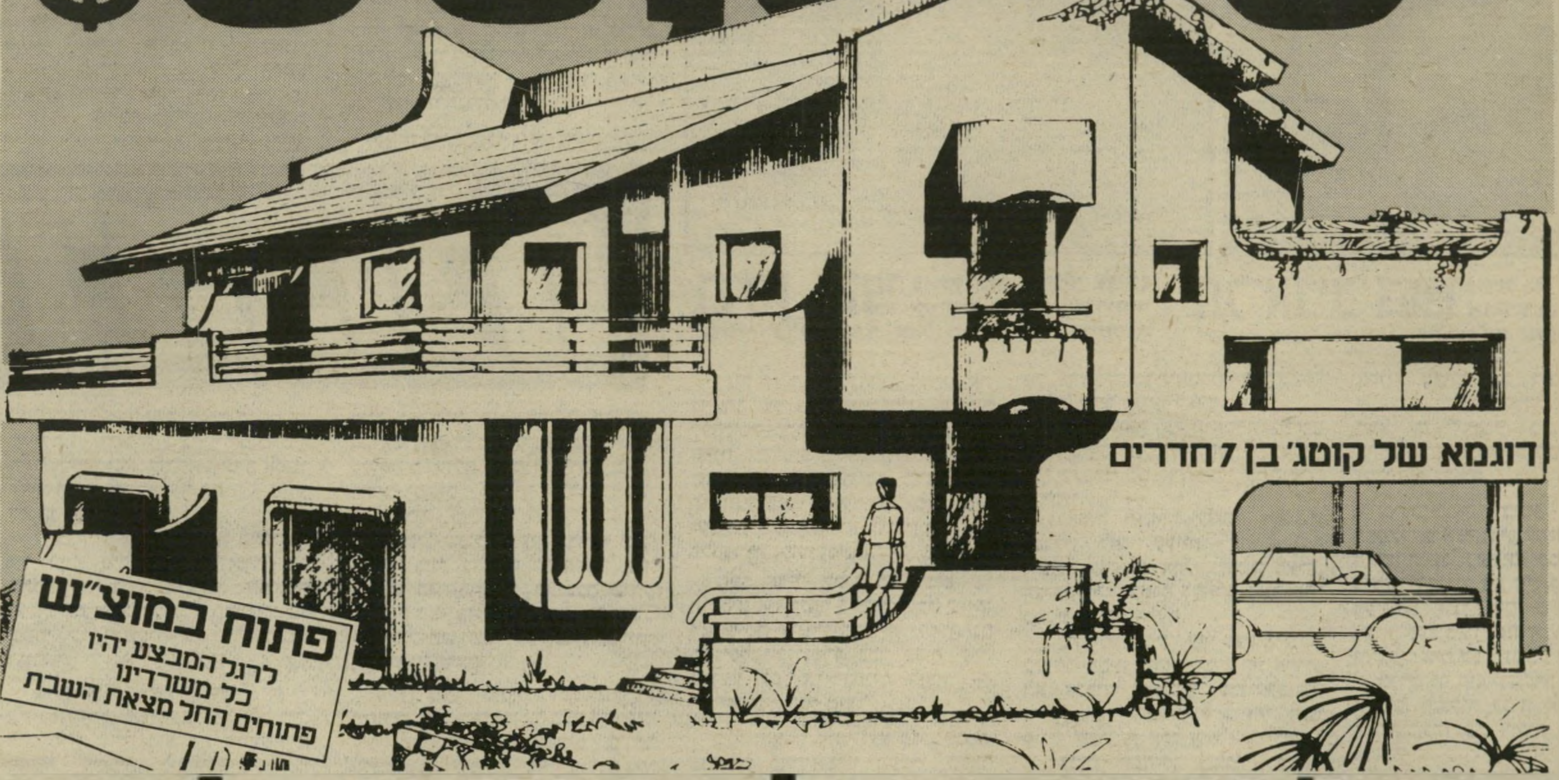

קוטג' אמיתי בלב ראשון-לציון

המחיר: • המחיר ללא תקדים • ל-10 הראשונים בלבד
החל מ-99,000 $ בלבד במקום 125,000 $.

המקום: • בלב ראשון לציון • הירוקה בשכונה
מפוארת בת כ-150 קוטגיים גובלת ברח' ירושלים (3 דקות מהמרכז).

הקוטג': • בן 5 חדרים, 3 חצאי • מפלסים, גינה צמודה,
חניה מקורה.

הזדרזו! • רק 10 מהירי החלטה • יממשו הצעה חד-פעמית
זו. הזדרזו!!!

המחירים אינם כוללים מע"מ ופיתוח.

עיצוב וגימור מפוארים.

במקום היפה ביותר בראשון לציון הירוקה נבנית שכונת קוטגיים יוקרתית — גני איתי אברהם גינדי, מציע לך את עיסקת חייך תמורת 99,000 $ בלבד במקום 125,000 $.
במחיר זה אתה רוכש לעצמך איכות חיים גבוהה ביותר!
קוטג' מפואר בן 5 חדרים, 3 חצאי מפלסים (ורק 8 מדרגות בין מפלס למפלס) בסטנדט בניה גבוה. הקוטג' בנוי על קרקע של 250 מ"ר וגינה צמודה.

תכנון ועיצוב

הפרוייקט תוכן ועוצב ע"י משרד אדריכלים "אנך" בהנהלת דוד פלדמן ושמואל בן-שחר שיעמדו לרשותך לצורך תכנון פנימי לפי טעמך האישי

זוהי עסקת חייך.

הצעה מהפכנית זו מאפשרת לך עם הזמן להוסיף 3 חדרים נוספים ובכך להגדיל את שיטחה עד ל-8 חדרים ו-5 חצאי מפלסים. אין ספק שזוהי הצעה ללא תקדים. לראשונה בישראל אתה יכול בסכום כסף סביר להגיע ל"ארמון" משלך!

תנאי תשלום נוחים.

אברהם גינדי מאפשר לך להגשים חלום בעזרת תנאי תשלום נוחים, אפשרות ל-TRADE IN משכנתאות והלוואות עד 50,000 $.

משרדנו בלונדון
Morley house 320 Regent St.
London W1 R-5AB Tel. 6369451.

קשר גואר&שוהי

אברהם גינדי

תל־אביב	פתח־תקוה	רמת־השרון	ראשון־לציון	נתניה
ככר המדינה ה' באייר 10	חיים עוזר 28	סוקולוב 84	הרצל 62	הרצל 18

העסק התיירותי המובחר · הקניה הטובה ביותר 1983 · 1983 העסק הנבחר · 1983

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

מנדי רייס־דייוויס־שאולי חוזרה ארצה ומכריזה:

אמצא לי ישראלי שיחמם לי את המיטה בלילה

מנדי רייס־דייוויס־שאולי חזרה ארצה. הפעם היא הגיעה מלווה בצוות צלמי טלוויזיה בריטיים, כדי לצלם מקומות השייכים לה.

מנדי רייס־דייוויס הגיעה ארצה לראשונה אחרי שערורית־המין באנגליה, שבה כימעט נפלה הממשלה, ושר־הצבא נאלץ להתפטר. היא הופיעה אז כזמרת במועדון־הלילה כליף. היא הכירה את רפי שאולי, הם התאהבו והתחתנו.

לרפי היו אז שני מועדונים בשם ויסקי א־גוגו בתל־אביב ובחיפה, ויחד עם מנדי הוא פתח רשת של מקומות בידור ומיסעדות. רוב המקומות קרויים על שמה של מנדי, והיא שותפה בכולם.

תל־אביב הקטנה, סינגינג במבו, המועדון בתל־אביב, קיסרית, המועדון בחיפה ומיסעדת מנדי, שהיא מיסעדה סינית באילת. בבעלותם גם מיסעדה באותו שם ברודוס. מנדי נוהגת לבוא לישראל כמה פעמים בשנה, ורואה עצמה כישראלית לכל דבר. הפעם היא אומרת שחזרה כדי להשתקע.

✶ איטלקית ויפאנית

מנדי הזמינה אותי לביתה. היא גרה במיגדלי־פנקס. בקומה השמינית. בבית הסמוך מתגורר רפי שאולי עם חברתו ירדן לווינסון.

כשנכנסתי שוחחה מנדי בטלפון באיטלקית שוטפת. יותר מאוחר סיפרה לי כי היא לומדת עכשיו איטלקית כדי שתוכל לשוחח עם הטבחים העומדים להגיע מרומא, כדי לעבוד במיסעדה שהיא עומדת לפתוח בעוד שבועיים ברחוב הירקון. רעיון המיסעדה עלה כאשר שקלה מה לעשות עם הבית בעל החצר היפה שברשותה, ברחוב הירקון. היא פנתה לבעלה־לשעבר, והציעה לו לפתוח מיסעדה איטלקית שבה יהיה אוכל איטלקי אותנטי, וכמובן גם גלידה איטלקית תוצרת בית.

מנדי חיה במשך תקופה מסויימת באיטליה, ויש לה שם חברים רבים. כשעלה רעיון המיסעדה היא צילצלה אליהם, וביקשה שימליצו לה על טבח־צמרת. ואכן, צוות עוכרים מעולה עומד להגיע לארץ בעוד כמה ימים.

מנדי אינה מסתפקת במיסעדה האיטלקית. היא עומדת לפתוח גם מיסעדת „סושי" יפאנית. „זהו השיגעון האחרון באמריקה," היא מספרת. „סושי", הם דגים העשויים בדרך מיוחדת, מעט קלוריות והרבה ויטמינים.

✶ כדי שאמא לא תזדעזע

דירתה של מנדי מרווחת. על הריצפה פרוש שטיח סיני לבן יקר, ובכל הדירה שולטים הצהוב, התכלת והלבן.

מנדי היא היום בת 38. היא עדיין יפה מאוד, עורה חלק ועיניה כחולות ומבריקות. ביקשתי ממנדי לספר לי למה חזרה ארצה ומה עשתה במשך השנים שבהן נעדרה מהארץ.

מנדי סיפרה:

לפני שלוש שנים כתבתי ספר אוטוביוגרפי. לפני כחודשיים פנה אלי דויד מינגיי, שהוא מפיק ידוע, אמר שקרא את הספר ופנה לסוכן הספרותי שלי, ברנט ריג, בהצעה להפיק על פיו סרט.

במקביל פנו אלי עוד שתי חברות־סרטים בהצעה דומה, ואני בחרתי בריג. השבוע הגעתי עם צוות הטלוויזיה להסריט מקומות הקשורים בחיי כאן בארץ. יתכן שחלק מההסרטה יתרחש בישראל. אני לא יודעת מי תהיה כוכבת הסרט, אך יש כבר שתי מועמדות.

את הספר כתבתי יחד עם העיתונאית שֶרלי פלר. התחלתי לכתוב לבד אך נתקלתי בקשיים: זה לקח יותר מדי זמן. נעזרתי בשרלי פלר והכתיבה ארכה ארבעה חודשים. הספר נמכר באנגליה ב־125 אלף עותקים מהדורת־כיס וב־10 אלפים בכריכה עבה. הוא נמכר ברוב הארצות דוברות אנגלית, והכניס סכום נאה.

אני ידעתי עבור איזה שוק אני כותבת. ידעתי שמועדון הספר רכש ספרים ועיתון נשים הנפוץ ביותר בעולם פירסם את הספר בהמשכים. כתבתי את הספר כדי שאמא שלי תוכל לקרוא אותו בלי להזדעזע.

למרות שבמשך כל השנים מזכירים אותי בנשימה אחת עם כריסטין קילר, — שהיתה מעורבת איתי בפרשת פרופיומו, אני חושבת תמיד שבמשך כל 38 שנות חיי בליתי איתה ארבעה חודשים בדיוק — מצחיק!

✶ סרטים ותיאטרון

הייתי בת מזל כאשר חזרתי לאנגליה. לפני 23 שנים הצטרפתי לאיגוד השחקנים הבריטיים. הייתי אז בת 16, לפני שערורית פרופיומו. שיחקתי אז בטלוויזיה והופעתי בכמה סרטים. רקדתי עם סמי דייוויס הבן, ועם בוב הופ הופעתי בקומדיה.

עכשיו, כשחזרתי אחרי 20 שנה לאנגליה, פניתי שוב לאיגוד השחקנים והודעתי להם שאני מעוניינת להופיע בתיאטרון. סיפרתי להם שבישראל השתתפתי בשתי הצגות, מי מפחד מנישואין עם גידעון שמר וכולם עם כולם עם אברהם מור. ההצגות בישראל היו מוצלחות. אני יודעת שאנגליה לתיאטרון היא כמו מכה למוסלמים, ורציתי לבדוק לעצמי אם אצליח להקלט שם בתיאטרון אחרי תקופה כה ארוכה. זה היה אתגר רציני, אתגרים הם הדבר האהוב עלי בחיים.

כעבור זמן־מה צילצל אלי הסוכן שלי ושאל אם אני מוכנה להופיע בהצגה כביסה מלוכלכת ו־ניו פאונד לנדר — שני מחזות שהם אחד, מאת טום סטופרד, הנחשב למחזאי הגדול מכולם באנגליה היום. בעצם הוא ברמה של הרולד פינטר.

התפקיד שבו שיחקתי היה תפקיד ראשי, של מזכירה מוזרה. הייתי שם הדמות המרכזית ובמשך כל ההצגה הייתי על הבמה. הבכורה היתה בלונדון ומשם יצאנו לסיבוב בכל ערי אנגליה. זכינו בהצלחה עצומה. על הופעתי בהצגה הודיעו לי ברגע האחרון כאשר השחקנית שהיתה אמורה להופיע חלתה. התחלתי בחזרות למחרת היום

(המשך בעמוד 66)

„אני הפילפל השחור של הכדורגל"

בן 40 לכדורגל

הדשא מהפנט אותי!

המיגרש והכדור השפיעו על מוצי ליאון בדרך מיסטית. הכדורלגן, המשחק כבר 30 שנה, עולה למיגרש עם הרבה התלהבות ואנרגיה. הזרם החשמלי העובר גופו מספק לו, כוח. גם כשהיה חולה ושבור, יצא מהמיטה וישחק כדורגל.

רק מתי־מעט בעולם הצליחו להמשיך ולשחק כדורגל מיקצועני בגיל 40. משה („מוצי") ליאון. הוא אחד מהם.

דינו זוף, האיטלקי בן ה־41, ציפצף על חוקי הביולוגיה בקיץ אשתקד, כשהוכיח מעל בימת מישחקי גביע העולם בכדורגל, שאפשר לשבור שיאים עולמיים בגיל שנחשב כגבוה בעולם הספורט. דינו וחבריו מנבחרת איטליה מחזיקים בגביע העולם.

בארץ, עשה זאת מוצי ליאון. בגיל 40 הוזעק לקבוצתו, מכבי יפו, כדי להצילה מסכנת ירידה מהליגה.

סיפורו של מוצי בעל פני הילד, שפניו וגופו אינם מגלים את מיספר שנותיו — הוא סיפור אגדה, ולא רק בקנה מידה ישראלי. כדורגלנים עובדים קשה מאוד כדי לשמור על כושרם הגופני. הכדורגל דורש אימון גופני מדי יום, אבל מוצי הוא כדורגלן מסוג אחר.

למרות ההפסקה בת 10 החודשים שעשה השחקן, יליד יפו, הוא חזר למיגרש תוך שלושה ימים מרגע שהוזעק. כדורגלנים מיקצוענים יודעים שכמעט בלתי אפשרי לחזור להרכב ראשון במהירות כזאת.

מוצי ליאון עשה זאת, וכהצלחה

מלאה. קבוצתו, מכבי יפו, נישארה בליגה הלאומית.

„לחצתי על כפתור וכמו במטה־קסם חזרתי לכושר," הוא אומר. כמה מחנות אימונים מפרכים עובר כדורגלן כדי להיכלל בהרכב הפותח של המישחק, זאת יודע כל שחקן כדורגל. אבל למוצי יש מושגים אחרים: מעולם לא הגיע למחנה־אימונים לקראת עונה חדשה, אלא שבוע לפני תחילת העונה. כל חבריו היו מתייצבים חודש לפניו, כדי להגיע לכושר הנידרש. כך נהוג בעולם כולו.

מוצי לא אוהב לרוץ, וכמעט שאינו מבצע תרגילי כושר. הוא מתנהג כמו „קינג". מוצי הוא הכדורגלן היחיד בעולם שמרשה לעצמו שלא להישמע להוראותיהם של המאמנים, ויש לו גם הסברים להרגלים האלה:

„לא מושך אותי במיוחד להתאמץ באימונים. בשעת האימון חסר לי המתח והחשמל שיש במישחק עצמו. רק במישחק עצמו מתמלא גופי חיוניות.

חיי־לילה וכדורגל

מוצי לא התאמץ באימונים, אבל במישחקים מכריעים הוא יודע להתעלות מעל ומעבר למצופה ממנו. האנרגיה וההתלהבות שאופפים אותו בזמן המישחק, הפכו כבר נושא לקינאה בקרב כדורגלנים אחרים. עקשנותו הטיבעית סוחפת את חבריו אחריו. מוצי ליאון הוא מנהיג טיבעי.

הוא מספר: „תמיד היו לי חיכוכים עם מאמנים, עד שהם למדו להכיר אותי והבינו שאני שונה מהכדורגלנים האחרים. כשהבינו זאת הם היו מוותרים לי".

למרות נוהגיו המשונים, שיחק מוצי

„הייתי משהו מזריד! והרבה יותר נורא" כך מתאר את עצמו הכדורלגן בן ה־40. הוא נסע לשחק כמיקצוען בדרום־אפריקה הגזענית. לאחר שהייה של ארבע שנים חזר ארצה כשהוא מלוטש בנימוסים ומעודן במישחקו.

הישראלי", טוען מוצי לאון, שגויס מחדש לקבוצתו

כדורגל במשך כ־30 שנה(!). בגיל תשע כבר השתייך למכבי יפו, קבוצה המזוהה עם העדה הבולגרית. בטרם מלאו לו 18 שנה, זכה בחלומו של כל כדורגלן: ללבוש את מדי ניבחרת ישראל. את המדים האלה לבש במשך 15 שנה. ההישג הגדול ביותר בקריירה שלו היה הבקעת שער במישחקה המרשים של נבחרת ישראל נגד קוריאה, בשנת 1964. במישחק זה ניצחה ישראל 2:1.

לפני שנה החליט מוצי להחליף את מיגרש הכדורגל בעסקי שעשועים. „חיי־לילה וכדורגל לא הולכים ביחד," הסביר, וזה גם לא הוגן כלפי ההנהלה וכלפי השחקנים".

חוזה עם דרום־אפריקה

„כשאני מגיע למיגרש", אומר מוצי, באופן אוטומטי אני

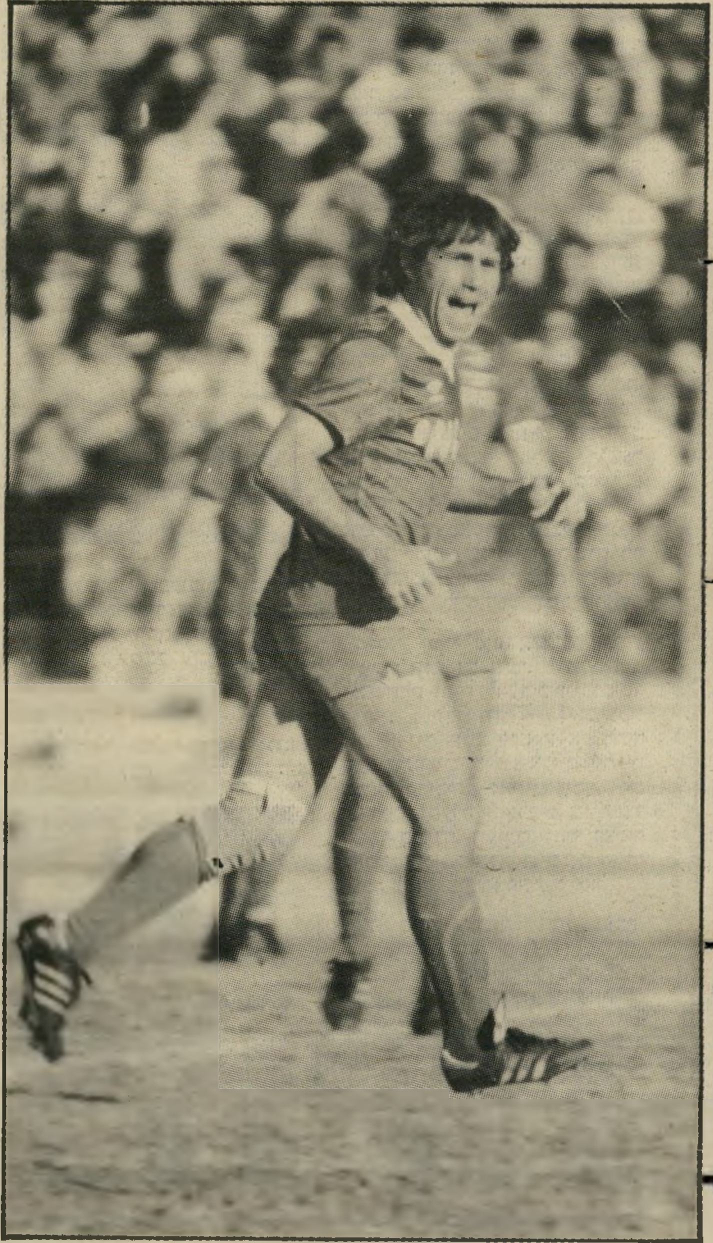

„הם אגואיסטים!"

את הכדורגלנים הישראלים מתאר מוצי כאגואיסטים עצלנים שמת־קשים להיפטר מהכדור ומסבכים את המישחק. הכדורלגן הישראלי חסר את ההתייחסות הרצינית לכדורגל ומתאמן כמו מיקי־מאוס.

כשהלך מוצי, הלכה עימו רוחה של הקבוצה. השנה, כשחזר השנה שואלים אותו כולם איך הצליח לעשות זאת בגיל 40, כשאחרים מתעייפים כבר בגיל 30:

„צריך לשבת ולנתח את המיקרה לעומק וביסודיות," הוא טוען, „כדי להבין מה קורה איתי בדיוק." מוצי בטוח שניתוח ההיסטוריה שלו יבהיר את התמונה.

בשנת 1975 התגרש מוצי מאשתו, לה היה נשוי במשך שלוש שנים בילבד. כיום הוא מגדל לבד את בתו רווית, בת ה־8, בקוטג' המרווח שבו הוא מתגורר בהרצליה. „למזלי," הוא מוסיף, אני לא אוהב להשמין אני לא אוהב לעשן, או לשתות משקאות חריפים." מוצי מחייך. הוא יודע שיש עוד כמה אנשים בעולם הרחב סביבו

מרגיש שיש לי יותר כוח. אפילו כשהייתי חולה הייתי קם מהמיטה והולך לשחק. אחר־כך חזרתי למיטה. זה אומר, שכשאני מגיע למיגרש, אני ממש מתחזק. אני לא יודע להסביר את זה, אבל זה מה שאני מרגיש. הכדור העגול והדשא מהפנטים אותי ומדברים אלי".

מוצי היה אחד מבין הכדורגלנים המעטים, שזכו לשחק כדורגל כמיק־צוענים בזמן שאחרים רק קראו על זה בעיתונים. כבר אז, לפני 15 שנה, הוא זכה לחוזה עבודה עם הקבוצה הדרום־אפריקאית ריינג'ר־יוהנסבורג. הדבר עורר רעש רב, בגלל החרם הנהוג בעולם לגבי דרום־אפריקה הגזענית.

אפילו בברית־המועצות כתבו ב־עיתונים ששחקן־כדורגל ישראלי נסע לדרום־אפריקה כדי לשחק כמיקצוען.

שאינם מעשנים ואינם שותים, אך הם אינם משחקים כדורגל.

„אני לא יודע, אולי צריך לשאול מישהו שמתמחה בזה. אני בכל אופן לא מרגיש שום שינוי שחל בגופי בשמונה השנים האחרונות. גם לא מפריע לי שום דבר. עכשיו, לאחר שחזרתי אל המיגרש אני מרגיש טוב יותר. חוץ מזה, יש לי פנאי. אני מקדיש את עצמי לכדורגל, ואני אוהב לנצח."

השבוע שוחח מוצי ליאון עם העולם הזה על פרשת יוהנסבורג על קבוצתו ועל חייו כספורטאי.

סיפר מוצי ליאון:

איני מצטער ששיחקתי בקבוצה הדרום־אפריקאית. לא היתה לי אפשרות אחרת. הייתי כוכב צעיר. בשום מדינה בעולם לא קבלו אז שחקנים זרים. האמנתי שרק כשחקן כדורגל מיקצועני אוכל לבסס את החיים שלי, מאחר שהורי היו מעוטי־יכולת.

ניסיתי להתבסס בארץ. הבטיחו לי, הרבה הבטחות אבל לא קיימו אותן. ביקשתי להיות חבר אגד. בהתאחדות לכדורגל הבטיחו לי מניה בקואופרטיב אגד שאותה אקנה בשותפות עם מכבי יפו. דחו אותי בלך־ושוב, כמו שיודעים לעשות בארץ.

אז הגיעה אלי ההצעה מדרום־אפריקה. קבוצת ריינג'ר־יוהנסבורג נוהלה על־ידי יהודים, וזה פיתה אותי. אני חושב שהתקופה ששהיתי שם תרמה רבות לחינוך העצמי שלי. הייתי פרא על המיגרש, אך ביישן וסגור מחוצה לו. השהות ביוהנסבורג חישלה אותי וחיזקה את המישמעת שלי.

ארבע שנים הסתובבתי שם בין היהודים העשירים והמתורבתים שניהלו את הקבוצה. למדתי מהם נימוסים, ומילים כמו סליחה ובבקשה, שלא היו קודם לכן בלכסיקון שלי.

ילדים מעוטי־יכולת

כשחזרתי למכבי יפו מצאתי קבוצת שחקנים שפופה, בלי רוח חיים ובלי אמונה, שהמאמן הקודם, ניסים בכר, רדה בהם. זה דיכא אותן והם איבדו את ביטחונם העצמי. בכדורגל, כמו בכל מיסגרת אחרת, חייבת הקבוצה להישען על כמה שחקנים. הם עמודי התווך.

לא נולדתי למזוג!

בשנה האחרונה החליף מוצי את עסקי הכדורגל בעסקי השעשועים. אם יציעו לו לאמן את מכבי יפו הוא יסכים לעשות זאת כי „כל חיי למדתי מה זה כדורגל ולא איך למזוג ויסקי. חיי לילה וכדורגל לא הולכים יחד.

המאמן בכר גירש את כל המנהיגים של הקבוצה, משה אוננה ודויד אמיגה, שהבקיעו את השערים. בכר גם הסתכסך עם השוער הבכיר של הקבוצה, הרצל קבליו. זאת היתה סיבה נוספת להחלטתי לעזוב את הקבוצה ולהתמקד בעסקי השעשועים.

כשהביאו באמצע העונה את אליעזר שפיגל המאמן החדש שהחליף את בכר, האוירה השתנתה והשחקנים התחילו להאמין בעצמם.

תודה לאל — זה עבר, יחד עם הרוח החדשה שהבאתי אני. בכלל, מכבי יפו זו קבוצה בלי שאיפות גדולות. כל מאוויה הם להשאר בליגה הלאומית. זה מספק אותם. כיום, אני בטוח שרק אם חברי ההנהלה העשירים יתלכדו, תוכל מכבי יפו לעלות על דרך־המלך. יש לנו סביבה טיבעית אידיאלית לכדורגל מצוין.

אני מתכוון לילדי השכונה. דווקא מילדים כאלה, שהם מיעוטי יכולת, יוצאים כוכבים. אין לילדים האלה משהו אחר בראש. הם לא מקדישים הרבה זמן ללימודים. אני מאמין שכל אדם שמקדיש עצמו לדבר מסוים והוא קצת כישרוני — חייב להצליח.

חזרתי ליפו ללא כל תמורה. אני מרגיש שאני מחזיר חוב מוסרי למכבי יפו על שגילו אותי וטיפחו אותי. אני יודע שמכבי יפו מתכוננים להציע לי איזו מישרה. אני עדיין לא יודע מה, אולי מאמן. אם אהיה מאמן אני מאחל לעצמי שיהיו לי שחקנים כמוני, שישקיעו את כל מה שיש להם במישחק.

אני חושב שגדולתו של מאמן נמדדת על־פי יכולתו ללמוד את השחקנים שיש לו ולהתרגל אליהם לא ההיפך. כשמאמן מצליח ללמוד את שחקניו, הוא יודע טוב יותר איך לטפל בהם. כל שחקן הוא אישיות בפני עצמו. בתפקידי במיגרש, כמגן, עשיתי את עבודתם של הפועלים השחורים.

רק החלוצים שמבקיעים גולים, מצליחים להגיע לאור הזרקורים. רק אם אתה שחקן גדול אתה מתבלט. אתה עושה את העבודה השחורה והקשה, ובסוף בא שחקן כמו עודד מכנס, מבקיע שער אחד, וכל הזרקורים מופנים אליו. ואתה, שהשקעת, הזעת וניפצעת כי בתפקיד שאני עשיתי ניתקלתי הרבה עם שחקנים ובסוף, בבעיטה אחת מוצלחת, הוא קונה את עולמו.

מי נראה לי השחקן הטוב ביותר בארץ? אני לא חושב שאפשר להכתיר

(המשך בעמוד 66)

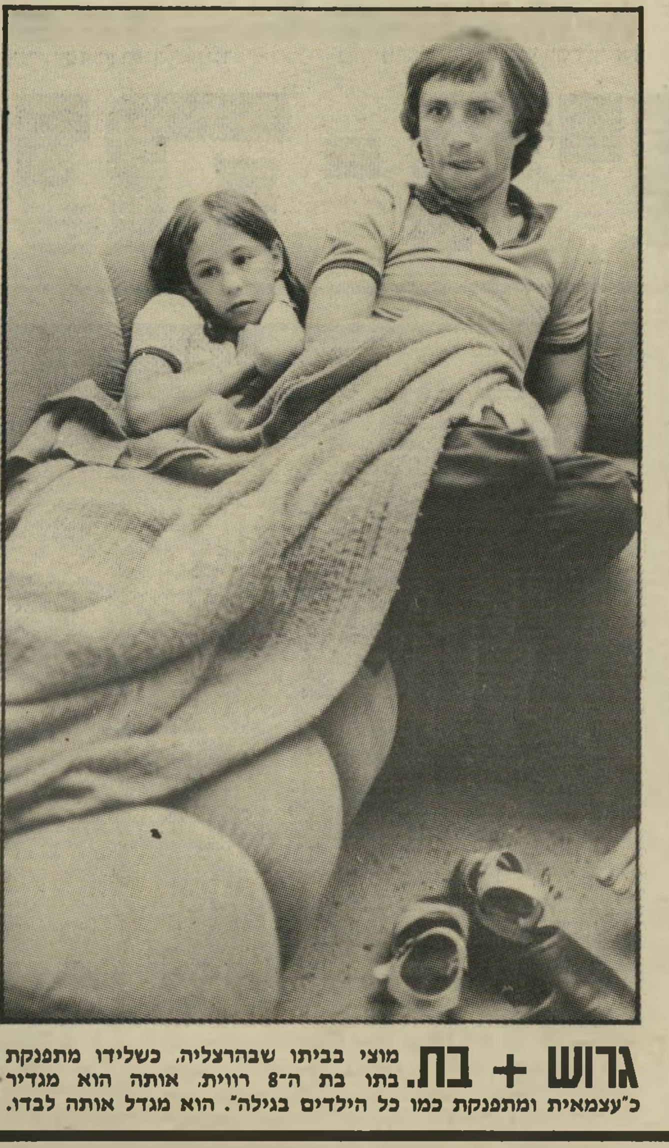

גרוש + בת.

מוצי בביתו שבהרצליה, כשלידו מתפנקת בתו בת ה־8 רווית, אותה הוא מגדיר כ"עצמאית ומתפנקת כמו כל הילדים בגילה". הוא מגדל אותה לבדו.

צוות „העולם הזה" חדר לבית החיות של אוניברסיטת בר־אילן וצילם בחשאי את הכלבים המיועדים לאיזמל המנתחים בנסיונות הנערכים בחיות

מחנה־ריכוז לחיות

מאת

נירה גל

המראה היה מזועזע. כלב ענק ניצב בתוך כלוב עשוי רשת־ברזל. גופו של הכלב מילא בדיוק את תכולת הכלוב. שהיה חסר ריצפה מוצקה. רגליו של הכלב האומלל יצאו מתוך חורי רשתות הברזל של הכלוב, הוא לא יכול היה לשבת או לשכב בגלל גודלו המיניאטורי של הכלוב. עמידה, גם היא היתה בלתי־אפשרית, אלא, אם עבר כלב זה אימונים אקרובטיים להלך על חבל דק. הכלב המבוהל עמד ונענע את הכלוב בכל כוחו, כשהוא מחפש קרקע מוצקה לרגליו, אך לשווא. כתוצאה מהנענועים הרבים נישפכו המים שהיו מונחים בצלוחית קטנה בקצה הכלוב.

המראה המזוויע הזה לא התרחש באיזה מקום נידח ופרימיטיבי, אלא באחר ממוסרות ההשכלה הגדולים בארץ, שהוא במיקרה גם מוסד דתי — אוניברסיטת בר אילן ברמת־גן.

באוניברסיטת הדתית הוקצתה פינה מיוחדת לבית־החיות שבו מחזיקים חיות העומדות להישלח למעבדות, שם יערכו בהם ניסויים למיניהם. כאילו לא די בכך, הרי שעד שהחיות האלה, שחייהן ממילא אינם שווים פרוטה, יגיעו לשולחן הניתוחים, מחזיקה אותם האוניברסיטה בתנאים תת־אנושיים, או מוטב לומר תת־חייתיים, במסווה מצטדק, כי הכל למען המדע והצלת חיי־האדם.

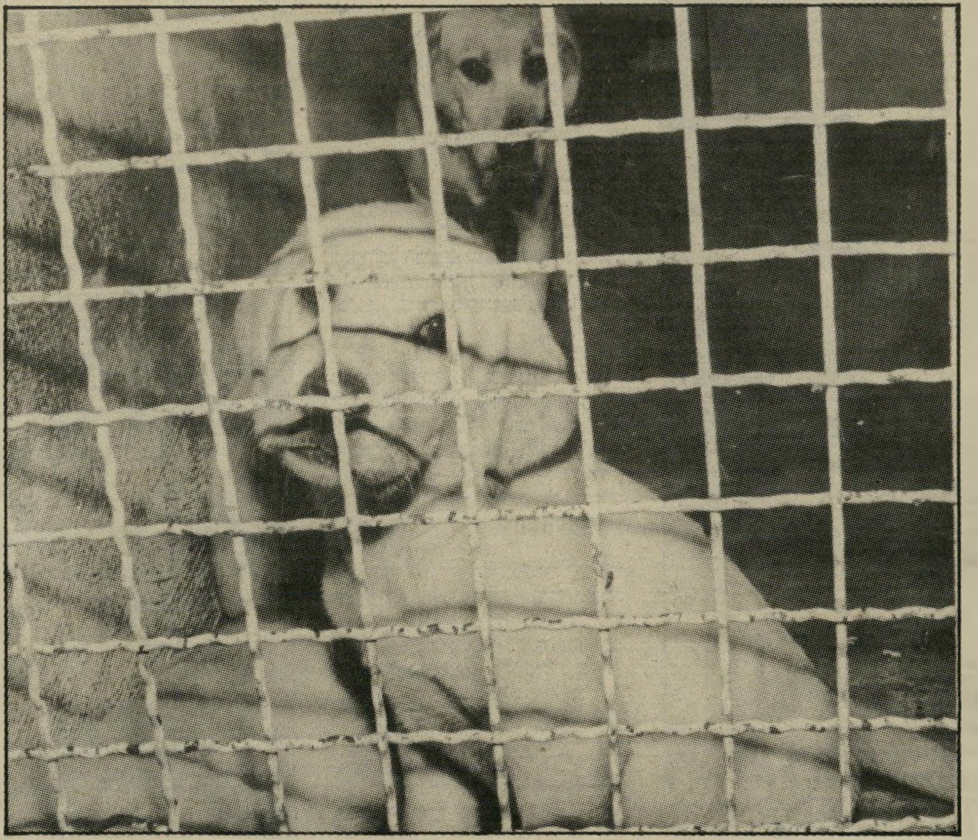

עיניים מאשימות מתחננות לרחמים נועץ מבעד לסורגי הכלוב גור כלבים מגזע לברדור. מאחוריו אמו. גור זה, יחד עם אחיו הקטנים, נתונים בתוך כלוב דמוי צינוק שריצפתו רטובה והוא נדון להילקח אל שולחן הניתוחים. כל פישעו שהוא נולד עם פגמים קלים הפוגמים באיכות הגזע. גור זה נדון מיום היוולדו לסבל, עינויים ומוות.

גזעיים — ימינה

לאוניסרסיטה שתי דרכים להשיג כלבים לניסויים. יש כלבים שפעם היתה להם יד מלטפת ובית חם, אך הם הלכו לאיבוד, הגיעו לתחנות־ההסגר של העיריות או של המועצות המקומיות, ונמכרו לאוניבר־סיטה. עם הזמן הפכה האוניברסיטה את עניין הנסויים לעסק מסחרי. בקצה האוניברסיטה הוקצתה פינה לבניית ביתן־גידול לכלבים מגזע לברדור. את הביתן הזה היא החכירה לסוחר־כלבים ממושב מזור, ששמו מיקי וילנאי. העיסקה בינו לבין האוניברסיטה היא כי הלברדורים הגזעיים המוצלחים נמכרים על־ידי הסוחר לכל המרבה במחיר, ואילו הגורים אשר נולדו עם פגמים קטנטנים — כמו כתמים ורודים בקצה אפס — אלה נדונו להילקח אל שולחן הניתוחים, וגורלם הוא או להמשיך לחיות עם מומים שונים, או למות תוך יסורים.

הביתן בנוי כמיסדרון צר, שמשני צדיו ממוקמים כלובים קטנטנים. בכל כלוב שלושה עד ארבעה כלבים וברבים מהם גורים קטנטנים. הכלבים עושים את צרכיהם בתוך הכלוב. בפינה עומדת קערת המזון המעופש: הכלבים הגדולים והחזקים אוכלים את מרבית האוכל והקטנים נשארים רעבים. הגזעיים והיפים מקומם בצד ימין של המסדרון והפחות מוצלחים בצד שמאל — ואסוציאציות היסטוריות הן מיותרות. עיניהם של הכלבים מציצות בעוגמה מבעד לסורגים ומחפשות לשווא יד אוהבת שתיאות ללטפן. הם לא יזכו לכך, הם נידונו למוות.

הכלבים שאינם שייכים לגזע הלברדור לא זכו אפילו לתא בתוך הביתן. הם מובאים לחצר, מונחים שם בכלובים דמויי הרשת, עד שיילקחו לניסויים.

אפרוחים בתוך בלנדר

סטודנט צעיר הלומד במגמה הביולוגית באוניברסיטת בר־אילן והרוצה בעילום שמו, זועזע מן התנאים שבהן מוחזקות החיות והוא מספר: „אין בעיה למצוא אותן, פשוט תלכו לפי הנביחות והיללות המזעזעות את כותלי האוניברסיטה. הסבל שהחיות עוברות כאן הוא בלתי־יתואר במילים. הן מוחזקות בתנאים נוראיים, ללא מזון מספיק, מופקרות לקור ולרעב, ההפרשות נשארות בתאים עד שמישהו ניאות לנקות את הזוהמה. החולדות הנמצאות כאן הן עצומות והן והריח והזוהמה נוראיים. במעבדות עצמן, הסגורות כמובן לציבור, לוקחים אפרוחים, משליכים אותם בעודם בחיים לתוך הבלנדר, ומרסקים אותם. רסק זה דרוש להכנת מיני תרביות. בכלבים מבוצעים ניתוחי לב וכלי־דם ואותם שנשארו בחיים, דינם להישאר עם מומי לב. לעכברים מזריקים כמויות גדולות של חיידקים כדי ליצור בהם נוגדן־חיסון. ועד שמצליח הנסוי גורמים למותם של אלפי עכברים. מה שנעשה כאן בחיות נוגד את כל חוקי האנושות", מסיים הסטודנט המזועזע.

לפני יותר מ־10 שנים התריע העולם הזה על שערוריית הכלבים המופקרים לקור ולרעב באוניברסיטה הדתית. (העולם הזה 1846). שילטר־נות האוניברסיטה הבטיחו אז, מתוך פחד שתורמים פוטנציאליים יירתעו ממתן תרומות לאוניברסיטה, אם תפורסם השערוריה ברבים, כי המצב יתוקן במהרה. העולם הזה הצליח לחדור שוב אל זירת הניסויים האלה ונוכח כי מאומה לא השתנה מאז.

לא רבים בציבור יודעים באמת, אילו ניסויים אכזריים נעשים בבעלי־חיים. רוב הניסויים נעשים ללא הרדמה, כי המרענים טוענים שאין הם יכולים להגיע לאותן התוצאות אם החיה רדומה. לבדיקת מוצרים קוס־מטים, לוקחים ארנבות, מזליפים לתוך עיניהן שמפו, כדי לבדוק את מידת עמידות העין בפני צריבת הסבון, עד שהן מתעוורות, תוך ייסורים שלא יתוארו.

יש השוברים רגלי חתול או כלב ללא הרדמה, כדי לבדוק כיצד מתאחה העצם. במחלקות הפסיכולוגיות באוני־ברסיטת תל־אביב מכניסים לחתולים אלקטרודות במוח, כדי לבדוק את התנהגותן. רק ב־10% מן המיקרים מבוצעת בחיות הרדמה, אולם גם אחרי ההרדמה מתעוררות החיות כדי לסבול את תוצאות הניסויים שנערכו בגופן.

הכספים זורמים

להילדה פרידשטיין מאגודת צער בעלי חיים יש ריעה נחרצת על ויוויסקציה — ניסויים

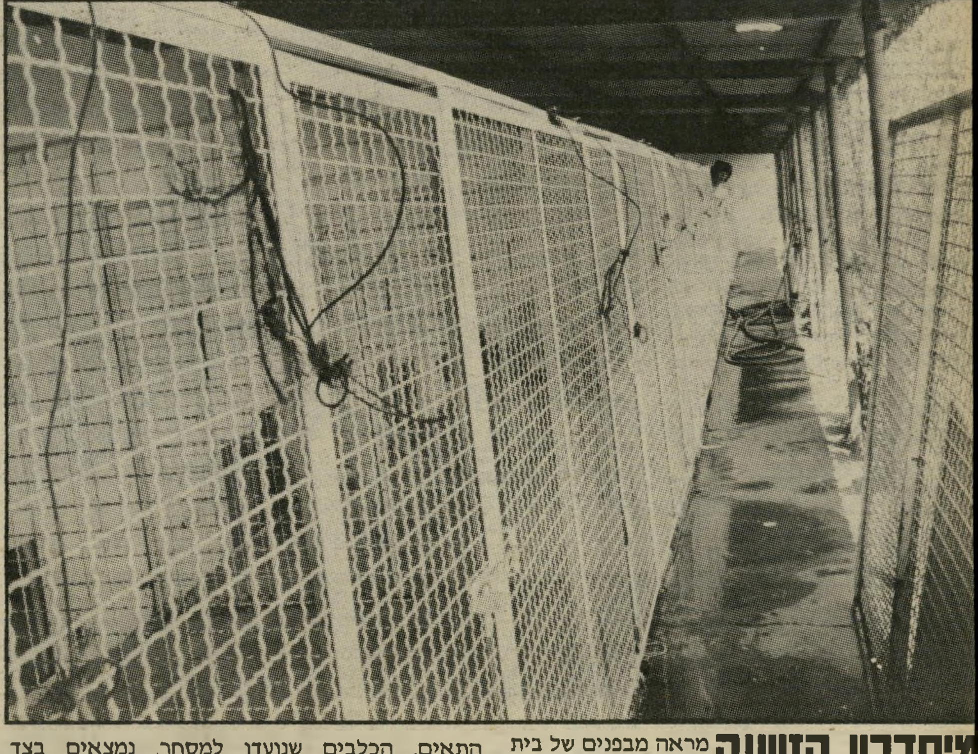

מיסדרון הזוועה מראה מבפנים של בית הגידול לכלבים מגזע לברדור. מיסדרון צר רטוב, שמשני צידיו ממוקמים התאים. הכלבים שנועדו למסחר, נמצאים בצד ימין של המיסדרון ובצד שמאל נמצאים הכלבים הפגומים שנועדו לשולחן־הניתוחים באוניברסיטה.

בבעלי־חיים. אומרת הילדה בזעם: „הניסוי בבעלי־חיים הפך לביזנס משגשג מאוד. האם מישהו פעם נתן את דעתו מניין ולאן זורם כל הכסף האדיר הזה, המתבטא במיליוני דולרים, המוענק כתרומות למחקרים ולני־סויים? רופא מבטיח לתורמים עשירים, כי בעזרת כספם ניתן יהיה למצוא פיתרון למחלה כלשהי תוך כמה שנים. אם יגלה חלילה וחס לאותם תורמים כי הנסיונות ייערכו על בני־אדם, לא יעניקו לו התורמים את כספם, לכן חייב אותו רופא או מדען לבצע ניסויים עקרים על חיות, כשהוא יודע היטב כי הניסויים האלה לא יועילו, והם מהווים בעצם, רק כיסוי כדי להוכיח כי הכסף לא הלך למטרה בלתי חשובה. תמיד משתמשים בתירוץ ,או הבן־אדם או החיה' והכספים זורמים.

„כדי להצדיק את התרומות מבצ־עים ניסויים על מיליוני בעלי־חיים. קיימת גם תחרות עצומה בין חברות המייצרות תרופות. מי שרוצה להש־תמש בתרופה חדשה חייב להוכיח כי ניסה את התרופה קודם כל על בעל־חיים. אם אדם המשתמש באותה תרופה מת לאחר־כך כתוצאה מהשימוש בה, החברה לתרופות מוגנת מבחינה

ברחוב אדם מתעלל בחיה אפשר להעמידו לדין. אבל כשמדובר ב־,מחקר' — מותר הכל.

„רב הניסויים שנעשו בבעלי חיים הוכיחו מעל לכל ספק כי מה שטוב לחיה אינו טוב לבני־אדם. גלולת התאלידומיד, למשל, נוסתה על בעלי־חיים ולא גרמה להן שום נזק, אך כאשר ניתנה לנשים, נולדו 10 אלפים ילדים עם פגמים בגפיים. המורפיום, למשל, מעורר חתולים, אך מרדים בני־אדם."

מבטיחים ומצפצפים

בקשר למתרחש בתחום זה באוניברסיטת בר־אילן יש להיל־דה פרידשטיין תיק עב־כרס ובתוכו עשרות מיכתבים שניכתבו לאחראים באוניברסיטה על מצבן העגום של החיות, ומיכתבים שבהם מבטיחה ה־אוניברסיטה לשפר את התנאים. מצבן העגום של החיות הגיע אף לשאילתות בכנסת. האוניברסיטה הסכימה אז לבנות גג מעל לראשי הכלבים שהיו חשופים לגשם ולקור. לרעב, למחלות

תא המעצר באוניברסיטת בר־אילן של כלב שהובא מאחד המעצרים של העיריות. הכלב הגדול נועץ את כפות רגליו ברשת ומחפש לשווא מישען לגופו. לרגליו אין קרקע מוצקה והוא חייב לשכב על הרשת הלוחצת ללא מקום לפשוט את רגליו. רוב התאים צרים מלהכיל את הכלבים.

הפגנה נגד ניסויים בבעלי־חיים. אשה ממתנגדי הוויוויסקציה התייבשה בתוך כלוב צר, מאותו סוג שכולאים בו את הכלבים, כמחאה על כליאתם בתנאים אלה והחתימה אנשים על עצומה.

חוקית, כי היא תוכיח שניסתה את התרופה על חיות.

„אין שום גוף המפקח על מכוני הניסוי האלה. איש אינו רשאי להיכנס לקודש־הקודשים כדי לבדוק באמת מה שנעשה שם. אין שום גוף המפקח על הסכומים האדירים האלה, המוש־קעים בניסויים על חיות. אין בארץ גם שום חוק המגן על החיות כדי שתוחזקנה בתנאים נאותים, ואיש הישר בעיניו יעשה.

„החיות הן הפקר לגבי מוסדות־מחקר. בארץ קיים חוק שאם תופסים וללכלוך, אולם אחרי כמה חודשים, כשהפסיקו הביקורים והדיונים, חזר המצב הקטסטרופלי לקדמותו.

אגודת צער בעלי חיים ברמת־גן לקחה את הטיפול עליה. יו"ר האגודה, גרטה בירן, אשה קשישה ממוצא אוסטרי אומרת: „נכון, הפסקנו את הטיפול בנושא אוניברסיטת בר־אילן כי אנחנו פשוט עמוסים מדי ואין לנו תקציבים לטפל בכך. הטיפול חייב להיות אינטנסיבי. לא מספיק לבקר פעם או פעמיים, כי האוניברסיטה משפרת את התנאים לקראת ביקורינו ואחר־כך חוזר המצב לקדמותו.

„אין לנו כוח־אדם. חייבים להעסיק אדם מיוחד, במשכורת, כדי שיוכל לבקר במוסדות האלה ולפקח. אנו, האגודות, נתמכות על־ידי תרומות ושנור. האוניברסיטות סוגרות את מכוני־המחקר והמעבדות ואין לאיש רשות לראות מה נעשה בכספנו בשם המדע כביכול.

„לאוניברסיטה יש כוח אדיר כגוף. השיטה הנכונה לטפל בבעיה היתה לו היו כל אגודות צער בעלי חיים מתאחדות ועובדות במשותף. אז היה לנו כוח כגוף למנות מפקח מצידנו.

„בישראל יש מוסד־גג שהוא הפדרציה לצער בעלי חיים ובלעדיו איננו יכולים לעשות כלום. צריך לכנס יושבי־ראש, למנות ועדה של שני נציגים, לתת להם רשיונות לטפל בנושא. בינתיים אנחנו מתכוונים, תוך השבועיים הקרובים, לפנות להנהלת אוניברסיטת בר־אילן כדי לבדוק את תנאי חיות הניסוי שם."

„ריסקתי, שרפתי"

מדענים בעולם חשפו כבר מזמן את השקר הגדול ששמו ויוויס־קציה. הד"ר סטיבן סמית, מהמכון הפיסיולוגי בסטרסבורג ומכון לואי פסטר בפארים, אמר: „אני מסכים לדעתם של מנתחים אנגליים גדולים שנסויים בבעלי־חיים הם חסרי־ערך עבור בני־אדם."

הפרופסור אבל דהז'רדן שהיה נשיא האירגון הצרפתי של המנתחים בשנות ה־20 וה־30 אמר: „כי כל קורסי הכירורגיה האלה, המבוססים על כלבים, הם כישלונות עלובים. ויוויסקציה משחיתה את האופי כי היא מלמדת אותך לא לייחס חשיבות לכאב."

הד"ר צ'רלס מאיו, רופא בכיר ומומחה לדיאטות מארצות־הברית, אמר: „אני סולד מוויוויסקציה. יש לבטלה. איני מכיר אף לא הישג אחד שנבע ממנה, אף לא תגלית מדעית אחת שאי אפשר היה להגיע אליה ללא ברבריות ואכזריות כזאת. כל העניין הוא רשע ואסון."

הרופאים חסידי הוויוויסקציה חשפו נפש חולנית — בלשון המעטה, ד"ר ג'ורג' קרייל, אמריקאי שפעל בתחילת המאה, כתב: „שלחתי אש בכלבים, לאחרים הוצאתי את הקרביים ולתוך החלל שנוצר שפכתי מים רותחים. החזקתי את כפותיהם מעל לפיד בוער, ריסקתי את אשכיהם ושברתי את עצמותיהם. עקרתי את עיניהם ושרטתי את ארובותיהן."

אבי הוויוויסקציה הוא קלוד ברנאר, צרפתי שחי במאה ה־18. הניסוי המפורסם ביותר שערך כשהכניס כלבים חיים לתוך תנור וצלה אותם צליה איטית. המסקנה המרעישה (שתוכל אולי לעזור לאנושות) היתה שכלב שראשו נשאר מחוץ לתנור לקח זמן רב יותר להיצלות מאשר לכלב שראשו היה בתוך התנור.

פרופסור קנאדי ממוצא יהודי ג'וזף מרקוביץ, חסיד גדול של הוויוויס־קציה, שכיהן כמרצה לפיסיולוגיה באוניברסיטת טורונטו, כתב ב־1949; „יהיה זה מעניין לעקור את שתי כליותיו של כלב ואחרי שלושה ימים, ברגעים הקריטיים שלפני המוות, לשתול בצווארו כליה מכלב אחר."

חיה זה כן כמו בן־אדם!

בזמן האחרון נערכו בכל העולם הפגנות נגד נסויים בבעלי חיים. אנגליה, שווייץ וארצות־הברית תופ־סות את המקום הראשון במיספר הניסויים הנערכים בבעלי־חיים. ב־ארצות־הברית בלבד נערכים 70 מיליון ניסויים כאלה מדי שנה. בהפגנה שנערכה לא מכבר בארץ, היה מפתיע לשמוע את דעותיהם של אנשים עליהם נאמר כי מוצאם מעם של רחמנים בני רחמנים.

„בשביל מה צריך את הכלבים המשוטטים? חולירה", אמר גבר צעיר. „מה רע בלהרוג חיות אם זה משרת את האדם? אז מה אם חיה סובלת עינויים? חיה זה לא כמו בן־אדם!" הוסיף בלהט אחד מבעלי חנויות־הנעליים היוקר־תיות ברחוב דיזנגוף. „אני שונא חיות ואנפץ לכם את הדוכן", התפרץ צעיר אחר. אלף אזרחים הדורשים להיטיב את תנאי חיות הניסוי חתמו על עצומה שהוגשה למוסדות המתאימים. כפי שאמרה השחקנית שושיק שני, שהשתתפה בהפגנה: „חייבים להרדים את החיה כדי למנוע ממנה סבל, כי אם נרע לכבד בעלי־חיים, נרע לכבד גם האחד את השני."

העולם הזה תובע:

1. לפתוח את מכוני המחקר, הנמצאים היום שמורים, סגורים וחתומים. על מכונים אלה להיות כפופים לפיקוח של גורמים מוסמכים ואחראיים, ולהיות פתוחים לפני המישטרה ולפני כל אזרח המבקש לבקר בהם.

2. לחוקק חוקים יעילים להגנתם של בעלי־החיים מפני השימוש לרעה בשם המחקר המדעי ורפואי.

3. לפרסם מדי שנה דו"ח על מספר הניסויים בבעלי החיים הנערכים בישראל, על סוג הניסויים, מטרתם והמקום שבו הם מתבצעים.

4. לפרסם את גודל הסכומים הניתרמים למען הוויוויסקציה ולאן בדיוק הם מוזרמים.

5. ליזום חקיקה ולדאוג להגנת בעלי־החיים מפני חוקרים סאדיסטיים, המתעללים בבעלי־החיים לשם הנאתם הפרטית.

6. להחזיק את חיות־הניסוי בתנאי מגורים מתאימים ונוחים, ולדאוג למזונן ולנקיונן.

7. להרדים את בעלי־החיים לפני שנערך בהם ניסוי מכאיב, ולדאוג להם אחרי־הניתוח באמצעות משככי־כאבים וטיפול. לא להשתמש בבעל־חיים ליותר מנסוי אחד, ולא להשאירו במעבדה יותר מ־10% מתוחלת חייהם הטב־עית. אחרי הנסוי יש למצוא להם בית או לשחררם לסביבתם הטבעית ולאפשר להם לחיות את שארית חייהם בתנאים נוחים.

8. להקדיש חלק גדול מן הכספים המשמ־שים לוויוויסקציה למחקר ולפיתוח שיטות ריפוי מתקדמות ולטכניקות מחקר תחליפיות.

נמר של נייר

עשרות אלפי ספרים יוצאו למכירה השבוע לקורא העברי, עם פתיחת „שבוע הספר העברי" ★ רשימת ספרים מסווגת ומומלצת לקוראי „העולם הזה" ★ שירה, סיפורת, עיון וארץ־ישראל

פתיח

היום ייפתח בכיכרות ובמקומות מרכזיים של הערים הגדולות, כמינהג השנים הקודמות, שבוע הספר העברי, שבמהלכו יימכרו במחירים מוזלים עשרות אלפי ספרים במקור ובתרגום. בשבוע הספר אשתקד פרצה מילחמת־לבנון, כפי שלפני 16 שנה פרצה באותו שבוע־ספר מילחמת ששת־הימים. דומה שיש בכך סמל לירידת ערכו הסגולי של הספר בקרב בני עם הספר.

למרות זאת ראו אור במהלך השנה האחרונה עשרות ספרים מעולים, במקור ובתרגום, שכוחם עומד הרבה יותר מאשר ניצחון זה או אחר בשדה־הקרב. נמר של נייר מביא כאן את רשימת הספרים המומלצים לרכישה במהלך שבוע הספר.

ספרות עברית

השנה האחרונה היתה שנת־מהפך בסיפורת המקורית. סידרת ספרים שראתה אור בלא יד מכוונת, בבתי־הוצאה שונים, העידה על „מהפיכה לוחשת", שהביאה לציבור דור חדש של סופרים עבריים. בין סופרים אלה בולטים **מישקה בן־דויד**, שסיפרו חיילים שמחים ראה אור בהוצאת תרמיל. ספר זה מביא סיפורה של יחידה צבאית, בימי מילחמת יום־הכיפורים, בסיגנון כתיבה חושפני, המושפע מעט מ**פינחס שדה**.

ספר אחר הוא סיפרו של **דויד מלמד**, כרם במורד קידרון, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים. גם בסיפרו של מלמד ישנו סיפור העוסק בהשפעתה של המילחמה על הנפש. בסיפורים אחרים מפרק מלמד לגורמים כמה ממנגוני החברה הישראלית. הוא מתאר הווי מילואים, מעט מעולמם של היורדים, והשחתת נוף המושבה בידי הבולדוזרים.

סופר צעיר נוסף הוא **ישראל המאירי**, שסיפרו הרביעי ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. המאירי, שהוא כוח עולה של ממש בסיפורת העברית, מביא סידרת סיפורים בעלי איכות כתיבה מעולה, שבהם הוא מביא מהווי תל־אביב על שכונותיה, כאשר עלילתו של הסיפור המעולה שבקובץ מתרחשת בבית־חולים. בסיפור זה הוא מתאר את מותו יוצא־הדופן של חייל פצוע ואת חוויתו המינית האחרונה.

אריה סמו, ברומן השני שלו, נשף מסיכות, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים, מביא את סיפורו של יורד השב ארצה, מנסה לבנות לו חיים חדשים כאן, אך נמלט כל עוד נפשו בו מפני טעם הקרתנות. למרות שפה ושם לא הקפידה ההוצאה על עריכה מספקת, מצוייה בנשף מסיכות עוצמה תיאורית וספרותית מרובה.

כזה הוא גם קובץ סיפוריו של **יצחק בן־מרדכי**, עניינים משפחתיים, שראה אור בהוצאת יחדיו. כתיבתו של בן־מרדכי שלמה, דמויותיו תלת־מימדיות, והעלילות הן בעלות אחיזה של ממש בקרקע החוויה הישראלית.

לסופרים צעירים אלה מצטרפת רשימת ספרים של סופרים ותיקים, ששניים מהם אינם עוד בחיים. סיפרו של **אביגדור המאירי**, הגוף הגאוני, שראה אור בהוצאת תרמיל, מביא סיפורים קצרים של סופר יוצא־דופן ומורד זה. סיפורים המציירים לקורא של היום את הארץ בשנות המחצית הראשונה של המאה, בעט קליל המזכיר לעיתים את כתיבתו של **יצחק בן־נר**.

סופר נוסף שאינו בחיים, הוא **א"ד שפיר**, שסיפרו ראה אור תחת הכותרת כתבים בהוצאות הקיבוץ המאוחד ועם עובד. בסיפרו של שפיר קיבצו שירים, סיפורים קצרים ומסות. ספר זה הוא מן הייחודיים והבולטים שבספרים שראו אור השנה, למרות שהביקורת לא הקדישה לו תשומת לב יתרה.

סיפרו של **גרשום שלום** מברלין לירושלים, שראה אור בסידרת אופקים של עם עובד, הוא ספר בעל איכויות ספרותיות, בסיפרות שז'אנר היומן והזיכרונות אינו מהחזקים בה. שלום מתאר בסיפרו את ילדותו בברלין, את ימי המילחמה העולמית הראשונה באירופה, את עלייתו ארצה, ואת התמקמותו בירושלים. כמה מתיאוריו של שלום הם בבחינת פניני־ספרות, שמעטים כמותן מוכרות לקורא הישראלי.

מבין הסופרים הוותיקים בלט השנה סיפרו של **עמוס עוז** מנוחה נכונה, שראה אור בהוצאת עם עובד. בספר זה, עורך עוז חשבון נוקב של הקיבוץ בימי **בן־גוריון**, ראשית דעיכתו, ותיאור המיכנה הפוליטי יוצא־הדופן של שילטון **לוי אשכול**, שהיה הניגוד לכל שאר ראשי־הממשלה בארץ. סיפורו של עוז מתעלה מעל לספריו הקודמים, וקיימת בו עוצמה בלתי־רגילה של מצבים ישראליים, שהסיפורת הישראלית מנעה עצמה עד כה מלטפל בהם.

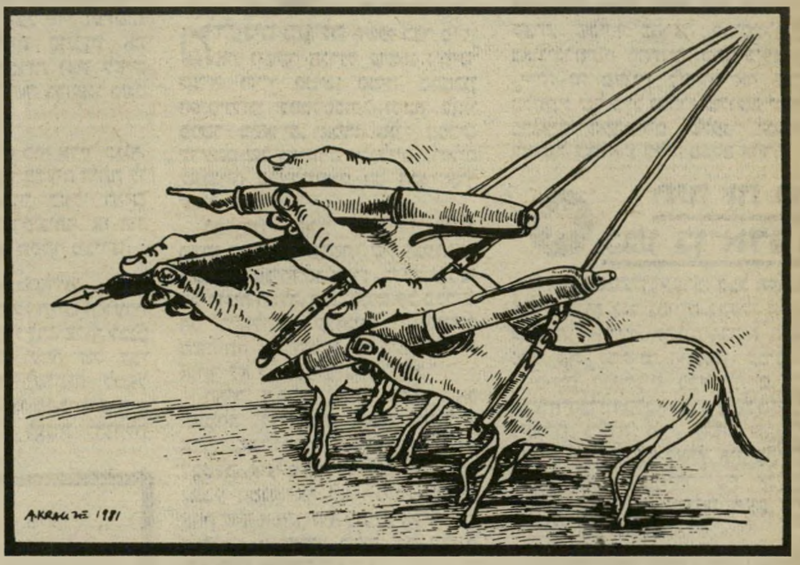

שני סופרים צעירים נוספים, שרומנים שלהם ראו אור במהלך השנה האחרונה, הם **אורית מורן** ו**יצחק לאור**. מורן, בסיפרה מה שגור הגורילה צריך שראה אור בהוצאת כינרת, מתארת את אותו עולם בורגני ומלוקק של רמת־השרון, עולם שקם על חורבות החלום הישראלי. מורן מצליחה להעמיד לפני הקורא, את הווי התיכון וההתבגרות של ישראל בסוף שנות השבעים. סיפרו של יצחק לאור, מחוץ לגדר, שראה אור בהוצאת כתר, מביא סידרת סיפורים בעלי עוצמה בלתי־רגילה, סיפורים המתעדים את תהליך הפאשיזציה והאטימות של הישראלי. בינות לסיפורי לאור עולה גלריה של „יוצאי־דופן" בחברה העכשווית.

לא מומלצים. סופרים ותיקים רבים, שמן הסתם כבר לא נותר להם הרבה מה לומר ולכתוב, פירסמו ספרים במהלך השנה האחרונה. כזה הוא **נתן שחם**, שסיפרו עצם אל עצמו ראה אור בספריה לעם של עם עובד. בסיפרו מתאמץ שחם, פוליטרוק ספרותי לשעבר, להפוך לסולז'ניצין ישראלי, אך חסר את עוצמות התיאור של סופר רוסי גולה זה. שחם, בנהייתו אחר סולז'ניצין, אף בחר לו נושא „רוסי" לסיפרו.

שלמה ניצן, בסיפרו האימפריה הפרטית של זמירי – פיקאסו, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים, ערך נסיון ספרותי להגיע אל היצרים המוסתים של ההמונים בכיכר־מלכי־ישראל, ההמונים של הפגנות בגין והליכוד. בנסיונו הכושל להתמודד עם הווי הפועלים הערביים בישראל ומעבידיהם היהודיים, הוכיח

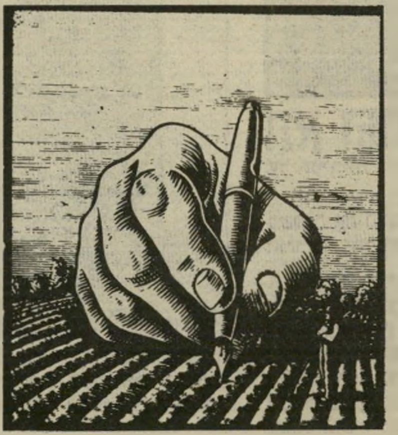

ניצן את דלות כישרונו. על יצרים אחרים של ההמון ניסה לעלות **יורם קניוק**, ברומן־הנהר שלו היהודי האחרון, שראה אור בהוצאות ספריית פועלים והקיבוץ המאוחד. קניוק העמיס בסיפרו, בדומה לספריו הקודמים, טריקים ספרותיים משומשים, שבמיקרה זה נלקחו מתוך אחד מספרי **גינטר גראס**. רומן־הנהר של קניוק עמוס במישפטים בלתי־גמורים מחד, ומישפטים בלתי־ערוכים מאידך, ולקורא האמיץ שהסתכן וקרא את הספר עד תומו נותרה התיקווה, שספר זה יהיה הקניוק האחרון.

השנה האחרונה גם לא היטיבה עם הסופר **אברהם ב' יהושע**, שפירסם את הרומן גירושים מאוחרים שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. רומן זה מעיד לא במעט על כך שיהושע, שהיה מהמוכשרים ביותר בדור סופרי־המדינה, איבד מן הסתם את זימונו עם אלוהי הספרות והכישרון. בניגוד לסיפרו של קניוק כתוב ספר זה בעברית טובה ונכונה, אך הרושם הוא שיהושע מחטיא לאורך כל עמודי סיפרו את מטרותיה של הספרות.

מהדורה חדשה של סוכן הוד מלכותו מאת **דויד שחר** ראתה אור בהוצאת כנה. ספר זה, שהוא ספר של חשבונות עם אישים שונים, מגיע לאחד משיאיו בחשבון שעורך שחם עם השואן **אלי ויזל**, ששחר מאפר את שמו בסיפרו. סיפרו של שחר, לוא עבר עריכה ראוייה לשמה, תוך שחיקתם של הפרקים המשעממים ועיבויים של קטעים רבים, היה עשוי להפוך לרומן שניתן לקוראו.

סופר ותיק נוסף שכשל בשנה האחרונה, וצירף ספר עב־כרס לרשימת כישלונות קודמת, הוא הסופר **ס' יזהר**, שהעדיף למלא את מדף הספרים, למרות התייבשות כושר היצירה שלו, בספר פסבדו־מדעי שכותרתו לקרוא ספרות. הספר, שראה אור בסידרת אופקים של עם עובד, הוא נסיון של סופר להתמודד עם נושאי הביקורת והבנת הספרות, וחינוך לקריאה נכונה. אך סיפרו של יזהר מבולבל, חסר רגישויות, ולעיתים אף אטום ומבומבם.

את רשימת הספרים הלא־מומלצים לרכישה בשבוע הספר, נועל סיפרו השנתי של העיתונאי

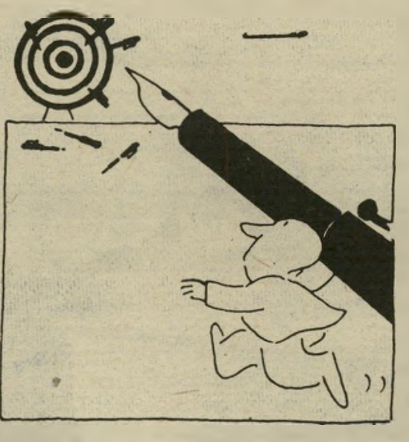

והמחבר **אהרון מגד** הגמל המעופף ודבשת הזהב, שראה אור בספריה לעם של עם עובד. בדומה לאחיו הספרותי וה„מבוגר" ס' יזהר שואף מגד לערוך חיסול חשבונות עם ביקורת הספרות בארץ. אך מגד נכשל, ומוכיח בסיפרו את היותו אסטרונאוט בשמי הספרות הישראלית, קרי: מנותק לחלוטין מהשפה העברית, מהחוויה הישראלית ומהמתרחש בשנים האחרונות ביצירה לשמה.

שירה עברית

מאות סיפרי וסיפרוני שירה ראו אור במהלך השנה האחרונה בעברית. הוצאתם לאור של תשעים אחוז מסיפרונים אלה מומנה בידי מחבריהם, והיתה ראוייה למימון זה, שכן סיפרונים אלה אינם בעלי זכות קיום שירית כלשהי. רובם של מחרזים אלה הינם בגדר גרפומנים לשמם.

את שיממון השירה של השנה האחרונה שבר המשורר **אריה סיוון**, בקובץ שיריו אישרורים שראה אור בספריית פועלים. זהו ספר בעל רגישות שירית, של משורר מעולה, אחד ממייסדי קבוצת לקראת. הקבוצה, שחוללה מהפכה בשירה העברית בראשית שנות החמישים.

בן אותו דור של סיוון הוא המשורר **יהודה עמיחי**, שזכה אשתקד בפרס ישראל על מכלול שירתו. בשנה החולפת פירסם עמיחי קובץ שירים נוסף, תחת הכותרת שעת החסד, בהוצאת שוקן. בקובץ זה שב עמיחי ומוכיח לאוהבי השירה העברית שהוא משיכמו ומעלה, מעל לכל משורר אחר בהווה הזה בשירה העברית.

ילקוט שירים של המשוררת המנוחה **אסתר ראב** ראה אור בהוצאת יחדיו. שיריה של ראב הינם ממיטב שירת הנשים שחוברה אי־פעם בעברית, אך דומה כי קובץ שיריה זה לא הצליח למחוק את תהליך הישכחותה של משוררת זו, ששיריה מומלצים לכל.

קובץ שיריו החדש של **יורם טהר־לב**, שישאר בינינו, המשיך לבצר את מעמדו המיוחד של טהר־לב בשירה הישראלית. הקובץ, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעיצוב מיוחד, מביא לקורא שירים בעלי ייחוד יוצא דופן, ייחוד של שירה חסרת יומרות, שהיא בעלת עוצמה ואמינות.

שני משוררים צעירים שקובצי־שירה שלהם

ראו אור השנה הם **מאיה בז'ראנו**, שהקובץ עיבוד נתונים 52 ראה אור בהוצאת אלף. בז'ראנו היא משוררת ששירתה היא בעלת עוצמה מהפכנית, ושונה מכל שירה אחרת הנכתבת כיום בעברית. משורר אחר, שהשנה ראה אור קובץ ביכוריו, הוא **יגאל בן־אריה**, שסיפרו צינת רוחות ראה אור בהוצאת עם עובד. שיריו של

בן־אריה הם בעלי נימה מורדת, שאותה הוא מכסה ברגישות השירית שלו. בן־אריה הוא התגלית השירית של השנה האחרונה.

שירה מתורגמת

מעט מאוד סיפרי שירה מתורגמים, הראויים לביקורת לשמה, ראו אור בעברית בשנה האחרונה. בולט בספרים אלה קובץ שיריה של המשוררת כלת פרס נובל (בשותפות עם **ש"י עגנון**) **נלי זק"ש**, שראה אור בתרגומו של **ידידיה פלס** בהוצאת הקיבוץ המאוחד. קובץ זה מביא לקורא העברי מעט מעולם חרוזים יוצא־הדופן של משוררת חשובה זו בלשון הגרמנית. פחות טוב הוא תרגומו של **ראובן אבינועם** לגן העדן האבוד של ג'ון מילטון, שראה אור בהוצאת מסדה. חשיבותו של תרגום זה בעצם קיומו, אחרי שנים כה רבות שבהן לא זכתה העברית לתרגום משמעותי של יצירה חשובה זו.

קובץ שירה נוסף ומעולה הוא קובץ שיריו של **ג'ון אשברי**, דיוקן עצמי בראי קמור, שתורגם בידי **זלי גורביץ** וראה אור בהוצאת עכשיו. זהו קובץ נדיר באיכותו וברמת תרגומו, של משורר מהבולטים בשירה האמריקאית אחרי מילחמת־העולם השנייה.

ספרות מתורגמת

בדומה לשנים האחרונות, ראו אור בתרגום לעברית כמה עשרות של ספרים מתורגמים מהספרות העולמית. אלה ספרים מומלצים ביותר לקורא הישראלי, שטעמו לספרות מתורגמת השתפר עד למאוד בשנים האחרונות. הסופר הבינלאומי, בעל החשיבות הישראלית הבולטת מכולם, היה השנה הסופר האנגלי־טרינידאדי ממוצא הודי ו' ס' **נאיפול**, שזכה באחרונה בפרס ירושלים. נאיפול, שהוא „סופר העולם השלישי", נחשב בשנים האחרונות לאחד מהחשובים שבסופרי העולם, וספריו תורגמו לעשרות לשונות. בהוצאת זמורה ביתן ראו אור שלושה ספרים של נאיפול: עיקול בנהר, במדינה חופשית ואנשי גרילה. שלושה ספרים אלה מומלצים לקריאה — שלושתם מייצגים את כתיבתו המיוחדת של נאיפול, וגם מעולים בפני עצמם.

ספר שראה אור במהדורה חדשה הוא סיפרו של הסופר האמריקאי וחתן פרס נובל **ג'ון סטיינבק**, טורטיה פלט, בהוצאת כתר. זהו ספר החושף לקורא עולם יוצא־דופן של אמריקה הרחוקה מאורות הפלורוסצנט והכספית שלה.

מדף סיפרי הסיפורת הגרמנית החדשה גדל מאוד בשנה האחרונה, כמתבקש מחשיבותה של ספרות זו בעולם, נכון לעכשיו. בין הספרים הבולטים שתורגמו מגרמנית, סיפרו של **גינטר גראס** הוויעוד בטלגטה ראה אור בהוצאת זמורה ביתן. המספר על דרך המשל על שנת ייסודה של קבוצה 47. גם סיפרו של **היינריך בל**, אף הוא חתן פרס נובל, הרכבת נהגה לדייק, שראה אור בהוצאת מסדה, ממשיך באותו עיסוק גרמני, עם ספיחי מילחמת העולם השנייה.

המעולה בספרים שתורגמו מגרמנית בשנה החולפת הוא סיפרו בעל שני הכרכים של **זיגפריד לנץ**, מוזיאון המולדת, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. זה ספר מהמם, מהמעולים שראו אור בשנים האחרונות, ובו בוחן לנץ את תהליך ההתכחשות של אדם גרמניה למולדתו, שנכבשה בתום המילחמה העולמית ונמסרה לפולנים.

ספרים נוספים במדף הספרים הגרמני, הם ספרים של קלאסיקה כמו במערב אין כל חדש מאת **אריך מאריה רימארק** והעולם של אתמול של **סטפן צווייג**, שניהם ראו אור גם הם בהוצאת זמורה ביתן. שני ספרים אלה הינם בבחינת גינוי לגרמניה של שתי מילחמות העולם.

סופרת מעולה, ששניים מספריה ראו אור בשנה החולפת, היא הסופרת הבריטית הצעירה **מרגרט דראבל**. הספרים עידן הקרח, שראה אור בהוצאת כתר, וריחיים, שראה אור בהוצאת שוקן, מביאים בעוצמות תיאור מעולות את בחינת העולם האורבני של אנגליה. דראבל היא סופרת מרתקת, המצליחה להנפיש לקורא, באיכות תיאורית מעולה, חוויות של זמננו. סופרת נוספת היא הסופרת הדרום־אפריקאית **נאדין גורדימר**, שסיפרה אורח כבוד ראה אור בהוצאת עם עובד. גורדימר מזכירה בסיפרה את אותו עולם שלישי שנאיפול מעלה בספריו, אך היא מעלה עולם זה באמצעות גיבור לבן, הבוחן את התפוררותה של אפריקה אחרי צאת האדם הלבן ממנה.

השנה ראה אור ספר נוסף של הסופרת הבריטית **איירים מרדוק**, אהבות של קודש וחול, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. מרדוק, שהקורא הישראלי כבר קלט כמה מהרומנים שלה, עשוייה להביא עדנה רבה לקורא בסיפרה זה.

ספר יוצא דופן הוא סיפרה של חברת קבוצת סולידריות בפולין, **חנה קראל**, להקדים את האלוהים, שראה אור בהוצאת אדם. סיפרה של קראל עוסק בפעיל אחר של סולידריות, **מרק אדלמן**, שהתפרסם באחרונה כמארגן המחאה נגד ההשתתפות בטקס הרשמי של ממשלת פולין ליד אנדרטת לוחמי גיטו וארשה. אדלמן, מנתח־לב נודע בפולין, היה אחד משלושת מפקדיו של המרד בגיטו וארשה, וקראל מצליחה

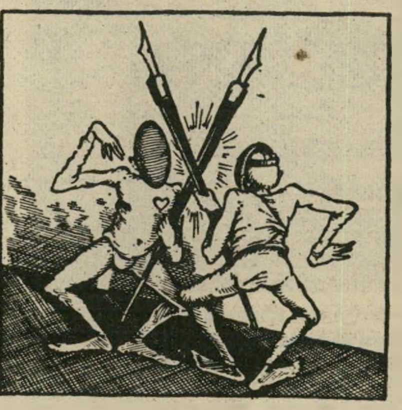

להביא באמצעותו את התיאור המעולה, ובעל הערכים הספרותיים הטובים ביותר, של מרד הגיטו, במתכונת ספרותית מעולה.

שני ספרים מעולים של הסופר המצרי הנהדר **נגיב מחפוז** ראו אור השנה בתרגום לעברית. הראשון הוא פיטפוטים על הנילוס, שראה אור בהוצאת כתר. זהו ספר הבוחן את נימות הניהיליזם, תוך עירפול חושים. סיפרו השני של מחפוז, שראה אור ממש בימים אלה, הוא מיראמר בהוצאת תמוז, שהוא אליגוריה לניוונה של מצריים בימי המהפכה הנאצרית.

שני ספרי־בכורה של מחברות אמריקאיות בתרגום לעברית הם שפיכות דמים מאת **סינתיה אוזיק**, שראה אור בהוצאת ספרית פועלים וגברת האריס של **דיאנה טריילינג**, שראה אור בהוצאת שוקן. שתי המחברות הן יהודיות, ולא מעט מעולמם של יהודי אמריקה מצוי בספריהן. סיפרה של אוזיק הוא בעל נימה יהודית יותר, בעוד שסיפרה של טריילינג הוא דוקומנטרי למחצה ובו מנסה המחברת להיכנס לתוך מניעיה של אשה בוגרת הרוצחת את מאהבה המאכזב אותה.

ספר נדיר בייחודו הוא סיפרו של **נורמאן מיילר** שירת התליין, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. זהו סיפורו המלא של **גארי גילמור**, רוצח אמריקאי שנידון למוות, ועמד על זכותו להיות מוצא להורג. ברומן עב־כרס זה (יותר מ־1000 עמודים) מצליח מיילר להפוך חומר תיעודי לרומאן ענק, המפרט את החוויה האמריקאית עד לנימיה הקטנים ביותר. ספר מומלץ ביותר.

ייחודיים הם שני ספריו של הסופר הברזילאי הקשיש **ז'ורז'ה אמאדו**, דונה פלור ושני בעליה וגבריאלה, שראו אור בהוצאת זמורה ביתן. אלה ספרים החושפים לפני הקורא את אותו עולם של תת־היבשת האמריקאית, עולם של נצרות, הזיות, ריקודים, סבל ועוני. עולם, שז'ורז'ה אמאדו נחשב לאחד מגדולי מתאריו. ספריו של אמאדו הינם עממיים מאוד, ובעממיותם עוצמתם. שני ספרים נוספים מדרום־אמריקה הם ספריו של חתן פרס נובל לשנה זו, **גבריאל גארסיה מארקז**, סופת שלכת וימי רעה, שאף הם ראו אור בהוצאת זמורה ביתן. שני ספריו של מארקז ממשיכים ומעלים לקורא מאותן נפלאות המתרחשות בעיירה מאקונדו בקולומביה, עיירה מופלאה על גלריית הדמויות הנדירה שלה.

ספרון מעולה הוא סיפורו של הסופר היהודי־אמריקאי **נתנאל וסט (ויינשטיין)** גברת לב־בודד, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. הנובלה של וסט מתארת את עולמו המופלא והמרגש של מחבר מדור תשובות למיכתבים רומנטיים למערכת בעיתון אמריקאי. זהו ספר בעל נימות נוצריות, שלא היו מביישות גם את **פינחס שדה**.

ספר מתורגם אחרון הוא סיפרו של הסופר הישראלי **יוסל בירשטיין**, המוטבים, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. סיפרו של בירשטיין, שתורגם מיידיש, מתאר חוויה בנקאית מטורפת, בעיר גלילית המתנהלת בהתאם לעליות ולנפילות הבורסה. ספר מהמעולים שנכתבו בידי סופר ישראלי.

עיון

סיפרי עיון. רבים ראו אור במהלך השנה החולפת. הבולטים שבהם מקיפים כמה נושאי עיון. יוצא־דופן בעיסוקו הוא סיפרו של **אהרון שי** ממילחמת האופיום עד יורשי מאו, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. סיפרו של שי מביא חתך־אורך של תולדות סין החדשה, במשך קרוב למאתיים שנה, תוך שהוא מסיר, ולוא במעט, את מסך המבוכה מעל לארץ גדולה זו.

שני ספרים של הפילוסוף היהודי המנודה **ברוך שפינוזה** ראו אור השנה בהוצאת מאגנס. הספרים הם מאמר מדיני ומאמר תיאולוגי־מדיני — ספרים, המעניקים לקורא הישראלי עוד מעט פרספקטיבה על גדולתו של שפינוזה בעולם בכלל וביהדות שנידתה אותו בפרט.

אחרי מותו של המשורר **יונתן רטוש**, ראו אור בהוצאת הדר שני ספרים, המתייחסים לכתיבתו הלא־ספרותית. אלה סיפרי מאמרים ורשימות מקובצים, תחת הכותרות ספרות יהודית בלשון העברית וראשית הימים — שבהם מפרט רטוש את תורתו התרבותית־פוליטית. שני הספרים מומלצים בשל השפעתם על ראיית העולם התרבותית של ישראל בעתיד לבוא.

ספר בעל חשיבות לשורשי התרבות העברית הוא סיפרו של **שימחה נוח קרמר**, ההיסטוריה מתחילה בשומר, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים. סיפרו של קרמר הוא ספר־יסוד מעולה, להבנת שורשיה התרבותיים־תחיקתיים של התרבות היהודית, שהביאה לייסודו של הבית הראשון. ספר נוסף בעל השלכות על המהפכות הפוליטיות־חברתיות של המאה העשרים, הוא סיפרו של החוקר וההיסטוריון **יעקב טלמון**, מיתוס האומה וחזון המהפיכה, שראה אור בהוצאת עם עובד. באותה הוצאה ראה אור סיפרו המופלא של **פרידריך גרינפלד** נביאים בבלי כבוד, המתאר את הרס המרכיב היהודי בתרבות ובספרות הגרמנית. רק המעיין בספר זה עשוי להבין את נחיתותה של התרבות היהודית בארץ, בצד אותו ענק תרבותי, שאותו הובילו לשיא יהודי גרמניה.

ספר בשני כרכים הוא סיפרה של פרופסור נורית גוברין מאופק אל אופק – ג' שופמן, שהוא מונוגרפיה רחבת־יריעה על סופר עברי, אחד הגדולים, על שיאיו ועל מפלותיו.

ארץ־ישראל

אחד מנושאי הקריאה המרתקים בשנים האחרונות את הישראלים, הוא תולדותיה של ארץ־ישראל. לספרים בנושאי ארץ־ישראל, המקיפים נושאים כארכיאולוגיה, התיישבות, מונוגרפיות, סיפרי־זיכרונות, סיפרי מסעות ומחקרים, היתוספו בשנה האחרונה עשרות, אם לא מאות ספרים.

אחד מהבולטים שבספרים אלה הוא סיפרו של **חיים חייסין** מסע בארץ המובטחת, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. סיפרו של חייסין הוא ספר־זיכרונות מרתק, של אחד מראשוני ביל"ו, המתאר את ימיה הראשונים של העליה הציונית לארץ, על האהבה והסיכסוכים, תוך שהוא משרטט בעט קל את הדמויות של אותם שנטשו את מולדתם הישנה והגיעו ארצה. אך חייסין, ששב לרוסיה, למד בה רפואה וחזר לארץ, כדי למסור דו"חות על המתרחש כאן לחובבי־ציון, ותיאוריו הינם תיאורים מהמרתקים, שנכתבו על אותם ימי בראשית.

לסיפרו של חייסין, ממש על אותה תקופה ועל אותם אנשים, מצטרף סיפרו של **אליהו שייד** זיכרונות, שראה אור החודש בהוצאת יד יצחק

בן־צבי. סיפרו של שייד מתאר את אותה התקופה מהזווית של שליח **הברון רוטשילד**, וקריאה מקבילה בשני ספרים אלה עשוייה להיות חוויה מרתקת עבור אוהבי הסיפרות על תולדותיה של ארץ־ישראל באותה עת.

גם סיפרו של **יצחק יפה**, מה הם החיים?, אותו הביא לדפוס **יעקב שרת** בהוצאת תשר, מביא את סיפור ימיה הראשונים של גימנסיה הרצליה, כפי שהועלו על הנייר ביומנו של אחד מתלמידיה, ששלח יד בנפשו. מהדורה חדשה ומתוקנת של טרומפלדור מאת **שולמית לסקוב**, ראתה אור בהוצאת כתר. ספר זה מביא מונוגרפיה של אותה דמות אגדתית, ממייסדי תנועת העבודה, שהתנועה הרוויזיוניסטית אימצה לה מטעמים לא־ברורים כסמל.

ספר אחר, שהוא מחקרי אך יש בו מטעם הימים שעברו, הוא סיפרו של **שמעון רשף**, זרם העובדים בחינוך, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. המעיין בספר זה עשוי לגלות קטעים מרתקים על ימי ראשית זרם העובדים, על בית הספר **א"ד גורדון** בצפון תל־אביב, שטומא באחרונה בידי המנהלת שלו בהזמנת ביקור של נציגות רשמית מדרום־אפריקה, תוך בעיטה במסד שעליו היא ניצבת.

אל סיפרי ארץ־ישראל בעבר רחוק יותר, מתייחס סיפרו הנהדר של **מאיר בן־דב**, שראה אור בתבנית אלבומית בהוצאת כתר. הספר, חפירות הר־הבית, חושף כמה תקופות של ירושלים, והמחבר מצליח להתחמק בתבונה רבה, ובעזרת תגליות שונות, מהאיוולת הלאומנית שאחזה בשנים האחרונות בכמה ארכיאולוגים, שהפכו את מיקצועם קרדום לחפור בו הוכחות לאומניות. הפרק המתייחס לימי הורדוס מגלה למעיין בו ירושלים עצומת־מימדים, ולא אותה ירושלים עלובה, שהיהדות חותרת להציג.

מאת דן עומר

„העולם הזה" 1080
תאריך: 11.6.1958

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבת־שער תחת הכותרת "שיקאגו בתל־אביב," כתבה שהתייחסה להתגברות גל הפשעים החמורים בתל־אביב. הבולט שבהם היה פרשת „השודד בתחתונים." במדורו "הנדון" התייחס העורך, תחת הכותרת „אחד בדורו", לחזונו של ד"ר חיים ארלוזורוב, שנרצח, כאנטי־תיזה להשקפת עולמו של בן־גוריון בנושא השתלבותם של היהודים במרחב. בהקשר זה, הובא סיפורו של בנימין ישראלי „איש נירצח בחשכת ליל," על המניעים לרציחתו של ד"ר חיים ארלוזורוב. במדור "במרחב" התייחסה הכתבה „מרחץ הדמים בלבנון" למילחמת־האזרחים שהתרחשה בלבנון, השבוע לפני 25 שנה, מילחמה שלקראת סופה נחתו יחידות מארינס בארץ הארזים.

מדור הקולנוע של השבועון סיקר את "כפירי אריות" בכיכובו של מארלון בראנדו, ומדור התיאטרון את העלאת המחזה "חנה סנש" בכיכובה של מרים זוהר.

בשער הגיליון: פרשת השודד בתחתונים.

אות בן־גוריון ★ פרס תוקף את האידיאולוגים ★ מאבקי נחמיה בן־אברהם ברדיו ★ עמוס קינן על חילופי המישטר בצרפת

העם

אות המרי

השבוע שוב יצאו מנהיגי ישראל למילחמת־איתנים. לא היה זה מאבק על שנת 1968, אפילו לא על שנת 1958. המילחמה היתה נטושה עדיין בשדה־הקרב של שנת 1948.

שר־הביטחון דויד בן־גוריון העניק את „אות ההגנה" לחברי אירגון ה"הגנה" מהתקופה שלפני קום המדינה — פרט לאלה שאינם מוצאים עוד חן בעיניו, כגון ראש מיפקדת ה"הגנה", משה סנה. זה נעשה במעמד ממלכתי. היתה זאת הודעה מפורשת כי שום אדם אחר — לא לוחמי אצ"ל ולח"י, לא עולי־הגרדום, לא גולי קניה, לא חללי הפעולות ופצועיהן — אינם נימנים עם הלוחמים לקום המדינה ואינם זכאים לתודת האומה.

הדבר היה כל־כך מגוחך, עד ששוב לא עורר אפילו זעם של ממש. זה נראה כפארודיה גרועה על סיפרו המפורסם של ג'ורג' אורוול "1984," המתאר ממשלה המקיימת מיניסטריון מיוחד לסילוף ההיסטוריה, בהתאם לטעמו המשתנה של המנהיג.

לוחמי המרי העיברי, חברי כל המחתרות, אינם זקוקים לאות מטעם השילטון. הם נושאים בליבם את אות־המרי, שניתן על־ידי התודעה הלאומית ללא גינוני טקס, לכל מי שהקריב קורבן במאבק נגד השילטון הזר.

אין בידי השילטון לתת כבוד לאלפי לוחמים אלה. בידי הלוחמים הוא לתת כבוד לשילטון. בניסיונו האווילי למנוע את כיבוד הלוחמים, מונע השילטון כבוד מעצמו.

מרחץ הדמים בלבנון במיסגרת העימות הנוצרי–מוסלמי בלבנון, נראים מוסלמים חופרים בונקר ברחוב, ברובע המוסלמי של ביירות, שם התרכזו עיקר הכוחות המורדים. בין החופרים ניתן להבחין באשה.

מפלגות

על כנפי הזקן

מאז הבטיח יצחק בן־אברהם את בירכתו לעשיו, ופותה במירמה לתת ליעקב, לא בירך אדם בישראל את יורשו בחגיגיות כזאת כפי שעשה זאת השבוע דויד בן־גוריון. וכמו בפרשת יצחק, היה הדבר מלווה במאבק חריף ונסתר בין בני הזקן.

מפלגת בן־גוריון. תחילה נועדה הפגישה בבית־ברל בכפר־סבא להיות פנימית וסגורה. משה דיין עמד לנאום בה שוב על דיעותיו. היה זה צריך להיות השיא של מיבצע־פירסומת מוצלח, שהפך את דיין למועמד פוליטי פעיל.

אולם ככל שהתקרב מועד הפגישה, כן התרחב חוג הקופצים על ההזמנות. העשרות הפכו למאות. כאשר ניפתח הכינוס, נישפכו מעשרות המכוניות המהודרות כל העסקנים הצעירים של המיפלגה. אלופי צה"ל ופעילי המנגנונים. היה זה מיפקד של דור שעשה קאריירה במדינה, בחסותו של דויד בן־גוריון. לא היה זה כנס של מפא"י, כי אם כנס מפלגת בן־גוריון.

עסקני מפא"י עצמם בלטו באופן הפגנתי בהיעדרם. לא הופיע אף זר אחד, למרות שפינחס ספיר איש כפר־סבא, נימצא במרחק כמה דקות הליכה מן המקום. נעדרו כל חברי הוועד־הפועל של ההסתדרות, רוב חברי מזכירות מפא"י, כל חברי הכנסת, מלבד שלושה. מכל צמרת מפא"י נכחו רק בן־גוריון עצמו וגיורא יוספטל, מזכיר המפלגה הרוקד על כל החבלים המתוחים במפלגה.

בני 40 נגד בני 60. ערב לפני הפגישה ניכנס לפעולה גורם חדש. מכונת־התעמולה המשומנת של שמעון פרס החלה לפתע עובדת במרץ. מזכירתו של מנהל משרד־הביטחון הזעיקה את כל העיתונאים שיש להם טלפון בבית. לא היה ספק כי פרס, הנחשב לנואם טוב יותר מדיין, החליט להתלבש על המעמד, להתחרות על בירכת בן־גוריון.

כך שינה המעמד לפתע את תוכנו. תחת להיות כנס קרבי של בני ה־40 נגד בני ה־60 במפלגה, הפך לזירת התגוששות בין חברי קבוצת המנהלים עצמם, שכל אחד מהם רצה להיות היורש המוכר.

פרס שפך קיתונות של לעג על מנהיגי המיפלגה העוסקים ב"אידיאולוגיה", תיארם כעוברי־בטל זקנים. הוא לא השאיר ספק כי בעוד אנשים כמו אשכול, לבון, ספיר וגולדה, עמוסים מיטען רוחני מיותר לגמרי ומפריע, הרי פרס עצמו ושאר אנשי מנגנון הביטחון "שלא היה להם זמן לעסוק באידיאולוגיה", מוכשרים הרבה יותר להנהיג את המדינה. אחרי שיגיעו לשילטון, רמז פרס בזילזול "כבר תימצא האידיאולוגיה".

300 לחוצלארץ. מול ניהיליזם גלוי זה, היה דיין הרבה יותר זהיר. הוא נראה כאדם המשתדל בכנות, אם כי ללא הכשרה מתאימה, לסגל לעצמו מיסגרת רעיונית. אך אחרי שוויתר על הנושא העיקרי של כל חשבון־נפש לאומי — עתיד המדינה במרחב — השמיע שוב רעיונות מקוטעים שלא הצטרפו לשום השקפה מעמיקה. עיקר טענותיו של דיין היו:

● יש לשלוח 300 שליחים צעירים לחוצלארץ, כדי לגשר בין המדינה לבין הנוער היהודי בתפוצות — דרישה שתתקבל בלי־ספק בקרב צעירי מפא"י המוכנים בהחלט להתנדבות זו. תוך כדי כך הרגיש דיין את תחושת שייכותו לעם היהודי והסתייג מן הרעיון הכנעני.

● דרש את הקפאת רמת־המחייה בארץ, פיטורים המוניים של עובדים מיותרים. הזרמת מיליוני ל"י נוספים לפיתוח.

● פסל אפשרות של התנדבות מחוץ למיסגרות של מנגנון המדינה. פסל את הקיבוץ

דניאל גור במיסגרת הפגנת חילו־ניים בשכונות הדתיות בירושלים נעצר דני גור, אז סטודנט לרפואה והיום פרופסור דניאל גור, מנתח הלב בבית־החולים תל־השומר. ההפגנה נערכה במחאה על התנגדות הדתיים להפעלת בריכת־שחיה מעורבת, לגברים ולנשים.

כאידיאל של תנועות־הנוער וטען כי מבחינה התישבותית אין הנח"ל, אלא "פיקציה".

● תבע להגדיל את המאמצים למתן חינוך רב יותר לילדי העולים, על חשבון החינוך לבני הוותיקים. היה זה למעשה תרגום עיברי של האידיאולוגיה הישנה של בן־גוריון, בתוספת מנה פרטית של תנועת־המושבים האנטי־קיבוצית. לא נשארה שום סתירה בין "הזקן" לבין חניכו. כמו עשיו, שנידרש להביא צידה ליצחק, כתנאי לקבלת הברכה, הביא דיין את נזידיו הרעיוניים בצורה שנעמה לחיכו של "הזקן".

משה, לא שמעון. כשקם בן־גוריון עצרו רבים את נשימתם. הרגע הגדול הגיע. האם הצליח פרס כמו יעקב, להאפיל על אחיו?

בן־גוריון לא השאיר שום ספק ביחס לתוצאות הקרב: "אני מקבל את גישתו של משה (דיין), ולא של שמעון (פרס)" הודיע ברורות. כוונתו הייתה אמנם לשאלה צדדית, אך היא חלה למעשה על המאבק כולו. דויד בן־גוריון פרש רשמית את כנפיו על משה דיין.

> **חמשיר**
> **מעשה בחבר מעין־גב**
> **שבכה: ,הוי גבי לי כואב!**
> **הוא ייחל אל העיר**
> **עד שהפך למזכיר**
> **שם אידיאלים לרוב הוא שואב.**
>
> ● שיר זה, שהופיע במדור **העולם הבא**, נכתב בידי דן מרגלית, אז כתב מתחיל ב**העולם הזה** והיום חבר מערכת **הארץ**.

רדיו

מיקרופון בעננים

האדם העסוק ביותר ב"קול־ישראל" היה השבוע, ללא ספק, שדרן הספורט נחמיה בן־אברהם. לאחר שבוע של קיריון מאומץ במשחקי אסיה בטוקיו, העמיס את מזוודותיו הבלתי־פתוחות עדיין, על המטוס היוצא לשטוקהולם, לסיקור משחקי הגביע העולמי.

היה זה רק אופייני כי האדם העסוק באמת ב"קול־ישראל" לא השתייך כלל לחבר עובדיו של שירות השידור. אל המיקרופון הגיע העיתונאי גוץ־הקומה ורחב החיוך כמעט במיקרה. הוא נקרא לסייע לעורך הספורט של "קול־ישראל", הציע עצמו כקריין למישחק הנבחרות ישראל־יוגוסלביה, בשלהי שנת 1950. מכאן היתה הדרך קצרה לצלחה: נחמיה בן־אברהם השתתף בשידורם של כל המשחקים הבינלאומיים שהתקיימו בישראל.

מי משלם? המאזין הישראלי שינסה לעקוב אחר דבריו של הקרייין המחונן מבעד לנפצי ההפרעות האטמוספריות, יוכל לקבוע בסיפוק, כי לפחות שירות מעניין אחד מספק לו "קול־ישראל" תמורת אגרת־השידור. אך המשלם האמיתי עבור שירות זה הוא נחמיה בן־אברהם עצמו.

בן־אברהם, שקריינות הספורט הפכה להובי העיקרי שלו, הסכים עוד במישחק הבינלאומי במוסקבה לשלם את הוצאות־הדרך מכיסו, לאחר שלא נמצא הסכום המבוקש בקופת "קול־ישראל". גם הפעם, אחרי שמשרד ראש־הממשלה הכיר בחשיבות המסע לטוקיו, הסכימה הנהלת "קול־ישראל" לשלם לבן־אברהם חלק מהוצאות הדרך. החלק הארי של ההוצאות, ומשכורתו של השדר המחונן, שולמו מקופת העיתון בו הוא עובד ומכיסו הפרטי.

אנשים

● ח"כ „חרות" ד"ר **שמשון יוניצ'מן**: „בכל הארץ כותבים שחור על גבי לבן. ובהסתדרות כותבים לבון על גבי שחור".

● ח"כ אחדות העבודה **נחום ניר**, בוויכוח על חוק לשכות העבודה: „אם ארבע מיפלגות מכריזות על אבהותן לחוק זה, דבר אחד ברור — שזהו ילד בלתי־חוקי!".

● הסופר־עיתונאי **עמוס קינן** על חילופי המישטר בצרפת: „הריפובליקה עמדה דרוכה על המישמר, עד שהמישמר דרך עליה".

Gideon Oberson
גדעון אוברזון•אופנת משקפים
להשיג בפרפומריות ובבוטיקים נבחרים
שיווק "דיפלומט" בע"מ, טל. 03-725193
דגש

חגור
תעשיה ושיווק ציוד מחנאות וספורט
חיים בחיק הטבע.
יש אהלים לים ויש גם שק שינה
יש אוהל משפחתי, תרמיל וחגורה.
יש אהלים לים תיקים לנסיעה
כשיש לך חגור - יש גם הנאה.
חדש!
"שפניה"- יחידת
שינה מאווררת, עם
כילה ורצפה - קלה
מאוד לנשיאה ולהקמה.
חדש!
"גלעד"- אוהל חדיש:
3 חדרים עם רצפה + מרפסת +
שלדת אלומיניום חיצונית - קל להרכבה.
שקי שינה - מבחר
שקי שינה קלים,
עמידים בפני מים.
להשיג בחנויות
המובחרות לציוד
מחנאות וספורט.
חגור שיווק: שביל המפעל 4 קרית המלאכה
ת"א 03-828891
המפעל: הקישון 11 בני ברק 03-707151

שידור

צל"ג

הזיוף

● לזאב כהן ויורם אפקר, עורכי התוכנית יומן מילחמה, שהיה יכול וצריך להיות נסיון כן לסכם פרשה כאובה ומרתקת בתולדות המדינה. אך התוכנית הפכה תשדיר־שרות למערך ולגרוריו, תוך גניזה, העלמה וסילוף העובדות באמצעות בחירת הפרטים. התוכנית העלימה כליל את התנועה האמיתית נגד המילחמה, שקמה ערב המילחמה; את הוועד נגד המילחמה בלבנון, שקם כבר בימים הראשונים של המילחמה ושערכה את ההפגנה ההמונית הראשונה נגדה; את ההצבעה בכנסת, שבה לא נמצא אף איש אחד מחוץ לרק"ח שיצביע נגד המילחמה; את התמיכה המאוחדת של כל כלי־התיקשורת (מלבד העולם הזה) במילחמה; את הפגישה עם יאסר ערפאת בביירות הנצורה; וכל פרט אחר, שלא התאים לנסיון המערך לקצור את פירות אי־שביעות־הרצון מן המילחמה שהמערך תמך בה כל עוד היתה פופולרית. לשיא הגיעו העורכים כאשר טענו כי יוסי שריד היה הראשון שהפר את הקונסנזוס הלאומי — כאשר שריד עצמו הודיע לאנשי שלום עכשיו, ביום הראשון של המילחמה ש„לא זה הזמן לדבר נגד המילחמה."

הסקופ האמיתי היחידי בתוכנית היה הגילוי שכבר לפני רצח באשיר אל־ג'מייל הוסכם בין אריאל שרון והפלאנגות להיכנס למערב ביירות, וכי בהזדמנות זו הודיע באשיר לישראלים כי הוא עומד „להפוך את מחנות הפליטים הפלסטיניים לפארקים" — כלומר לגרש את מאות אלפי הפלסטינים המתגוררים בשכונות־מגורים אלה. הדבר מצטרף לעדויות שהושמעו בוועדת־כהן, וברור כי כל ראשי ישראל וצה"ל ידעו על כוונת ג'מייל לגרש את הפליטים באמצעות שחיטה. החדרת הפלאנגות למחנות אחרי הרצח, במצב של התרגשות עליונה, לא היתה אלא הזמנה ברורה לבצע מזימה זו. אולם המראיין בתוכנית לא שאל את אריאל שרון במהלך הראיון הראשון אף שאלה אחת לגבי הגילוי הזה ומשמעותו, וכך ניתן לשרון לחזור על שקריו החסודים הידועים, שאותם כבר למד בעל־פה.

ערב חצוף

● למגיש מישדר הטלוויזיה הלימודית ערב חדש, **דן מרגלית**, על סיגנון הגשתו את התוכנית. מרגלית אינו מאפשר למרואייניו להתבטא, משסע אותם במחצית המישפט, תוך חוסר עיתוי של מראיין מקצועי. הסיגנון של מרגלית בלט כאשר ריאיין את **ירון לונדון**, על הופעתו בסרט־קולנוע, בראיון רדוד (שאילץ את

מגיש מרגלית
בחסות המר

לונדון לומר לו: „אני כמו אי־טי — רוצה הביתה!" מבלי שמרגלית יבין את הרמז). בסיגנון הגשתו פוגע מרגלית במרואייני ערב חדש ויותר מכל ברמה הגבוהה של שאר מראייני ערב חדש, **גדעון רייכר** ו**רפי רשף**. ידידו של מרגלית, שר־החינוך והתרבות **זבולון המר** — שהוא השר הממונה על הטלוויזיה־הלימודית — מרוצה ממנו.

מורשת עמוס ירון

● למנהל חטיבת־התוכניות של הטלוויזיה, **צבי („צביקה") שפירא**, על הקרנת „חידון צה"ל במורשת הקרב ובידיעת הארץ", שהוקרן בשבוע שעבר בשעת־שיא. בכך אילץ את משלמי אגרת־הטלוויזיה לעבור אל תחנות הטלוויזיה האחרות במרחב (ירדן וסוריה). שידור חידון זה הוא חלק מהגרוניה שהביא שפירא מגלי צה"ל (שם שימש כמפקד התחנה). אשתקד, לפני כניסתו למישרת מנהל חטיבת־התוכניות, שידך שפירא בין מיפקדת קצין־חינוך־ראשי והטלוויזיה הלימודית. שידוך זה הביא לשידור החידון בטלוויזיה־הלימודית, שהיא המסגרת הנאותה לחידון מסוג זה, מה עוד, שהטלוויזיה הלימודית ביצעה זאת ביתר כישרון. מסירת המירקע בידי צה"ל במשך שעה וחצי איפשרה הפיכת „חידון צה"ל במורשת הקרב ובידיעת הארץ" לתשדיר־שרות לקידומו של ראש־אכ"א החדש, תת־אלוף **עמוס ירון**, מהאחראים לטבח בצברה ובשאתילא, שכיכב לצד הרמטכ"ל החדש בתצלומי־פירסומת, שהופיע ללא הרף על המירקע בין השאלות. בצד דיגמונו של עמוס ירון ומורשת־הקרב שלו, דיגמן גם קציך חינוך־ראשי, **יוס אלדר**, כפירסומת לעצמו, במדים.

סניליות ספורטיבית

● לכתב מחלקת־הספורט של חטיבת החד־שות, **ניסים קיוויתי**, על שידור מישחק גמר גביע־המדינה בכדורגל. קיוויתי, שקיבל את עמדת השדר בשל העדרו של **יורם ארבל**, שנילווה לנבחרת ישראל בכדורסל, גדש את לשונו בשגיאות, החל מבילבול מתמיד של שמות השחקנים על המיגרש. קיוויתי הודיע על מכת־עונשין, כאשר השופט לא שרק למכת־עונשין. לקראת סוף המחצית הראשונה ציין כי התוצאה היא 1:3, בעוד התוצאה היתה 2:1 כאשר נראה במירקע אחד משחקני מכבי ת"א מכה במיצחו על החטאה, אמר קיוויתי: „הוא אוכל את לבו" ושאר סופרלטיבים, שלא היו רק בלתי־ספורטיביים אלא גם אבסורדיים.

מאחורי הקלעים

עימות ב„כימעט חצות"

בעוד שוועד הכתבים בטלוויזיה, בראשות **אורי גולדשטיין**, עיכב את שינוי מהדורת כימעט חצות, בנוסח הגשה שונה („עימות בחצות") של **דן רביב**, החליט מנהל חטיבת־החדשות לעקוף את ההתנגדות.

ועד־הכתבים טוען שהקמת מערכת נפרדת לכימעט חצות תביא להורדת כושרה הדיווחי של חטיבת־החדשות ושל מהדורות מבט והשבוע – יומן אירועים. לעומת זאת ניצבת הנהלת־הטלוויזיה מאחרי הצעתו של רביב.

התוצאה: הכנסת נוסח שונה, שלוש פעמים בשבוע, בערבים שבהם מגיש רביב את כימעט חצות (יום ראשון, שני וחמישי). במהדורות בנימה אישית כלשהי, בתוספת קטעים בנוסח של: „כותרת היום", „אמירת היום" וכו'.

ועד־הכתבים מתכוון להתמודד עם הנהלת הטלוויזיה גם בנוסח העכשווי של שינויים וזחלים בכימעט חצות.

הגבול הדיווחי של צה"ל

מזה כמה שבועות נתקלים הכתב הצבאי, **דן סממה**, וכתב הטלוויזיה בצפון **מוטי עדן** בקשיים הנערמים לפניהם בניסיונות להגיע אל יחידות־צה"ל בגבול הסורי.

התוצאה: במהלך המתיחות של השבועות האחרונים בגבול הלבנוני־סורי נבצר מסממה ומערן לדווח על המתרחש במקום. הטלוויזיה נאלצה להיעזר בכתבות־לוויין של תחנות־שידור זרות, שכתביהם דיווחו מן הצד הסורי.

כאשר התלונן סממה באוזני מנהל חטיבת־החדשות, **יאיר שטרן**, על ההתעלמות של דובר־צה"ל, תת־אלוף **יעקב אבן**, מהפצרותיו להגיע ולדווח על המתרחש בגבול הסורי, לא נראה שטרן מתרגש. הוא לא הטריח את עצמו ליצור לחץ על דובר־צה"ל, כדי לאפשר לסממה, או ערן, לדווח כראוי.

„חשבון עכשיו"

צופי מבט, שראו את כתבתו של **מנשה רז** על „כישלון צעדת שלום עכשיו", לא ידעו את שהתרחש מאחורי הקלעים בכתבה זו.

עם ראשית הצעדה מראש־הנקרה קיבל רז אישור מעורך השבוע – יומן אירועים להכין כתבה על מהלך הצעדה. אלא שציפיותיו של רז מהצעדה נתבדו עד מהרה.

התוצאה: בישיבת הבוקר של מבט, ביום הרביעי לצעדה הציע רז להכין לאותו יום כתבה על „כישלון הצעדה". הצעה זו נתקבלה בברכה בידי עורך מבט, **מיכאל קרפין**, שרק יומיים קודם לכן הותקף בידי **אהובה מרון**, הלאומנית, על שידור הדיווח מהיום הראשון של צעדת שלום עכשיו.

המילכוד של קרפין

התמונה העכשווית לגבי סיכוייו של **מיכאל קרפין**, לעבור את תחום 90 הימים בתפקיד עורך מבט אינה ורודה.

במהלך 30 הימים הראשונים של מילוי תפקיד עורך מבט הספיק קרפין לעורר עליו את חמתם של ניצי הימין הקיצוני בוועד־המנהל של רשות־השידור, **אהרון פאפו** ו**אהובה מרון**. מרון גינתה את שיטת קרפין בעריכת מבט. בישיבת הוועד־המנהל אמרה מרון, בין השאר: „במבט נוצר מצב, שמינוי זמני יוצר עובדות של מינויים שיישארו בשטח לתקופה ארוכה... קרפין מינה את **רפיק חלבי** כעורך־מישנה במבט, כחתול שישמור על השמנת..." מרון התייחסה גם להבלטת הכנס של הפלג של רן כהן, לצעדת שלום עכשיו, לסיקור לוויות חללי צה"ל, ובעיקר להשמטת אירועים שנגנזו ביוזמת קרפין: טקס פתיחת מוסיאון אצ"ל, האזכרה לחללי אלטלנה, הופעת שר־הביטחון משה ארנס במועדון־העיתונאים, הסרת הלוט לזכר לוחמי גוש־עציון. סיכמה מרון: „מערכת מבט דומה למכונית הדוהרת במידרון ללא מעצורים."

באגף האחר של הוועד־המנהל, בין נציגי המערך, אוסף הד"ר **ישראל פלג**, „תיק־פיתולים" על שיקול־הדעת המיקצועי של קרפין, ביניהם פרשיה של אי־אמירת האמת על אי־שידור כתבה על הוצאת בול הרוגי־המלכות, כאשר העביר קרפין את האשמה על ראשו של כתב.

התוצאה: בוועד המנהל קיים קונסנזוס מוחלט שלא לתמוך במועמדותו של קרפין כמועמד ההנהלה למישרת העורך הקבוע, במיכרז שיתקיים בעוד כ־60 יום. חברי הוועד־המנהל גם אינם מקבלים את עמדתם של מנהל־הטלוויזיה, **טוביה סער**, ומנהל חטיבת החדשות, **יאיר שטרן**, בדבר חוסר־הברירה, להציג את קרפין כמועמדם לתפקיד.

חברי הוועד־המנהל בוחנים עתה אפשרות של ניסיון לשכנע את מנהל התוכניות הדוקו־מנטריות לשעבר, **יאיר אלוני**, מנהל חטיבת־החדשות של קול ישראל לשעבר, שהוא איש־חדשות מיקצועי ובלתי־מזוהה מבחינה פוליטית, ליטול על עצמו את מועמדות הוועד המנהל כמישרת עורך מבט.

חאלטורות: סוף

בשנתיים האחרונות הפך נושא החאלטורות של כתבי רשות־השידור לשוק פרוע. כתבים בשכר־מלא עורכים כתבות עבור חברות פרטיות בלא הרשאת ההנהלה. כתבים אחרים מפרסמים טורים בעיתונות המקומית ובשבועונים, הצצים באחרונה כפיטריות אחרי הגשם. הגדיל לעשות אחד מכתבי הרדיו, ששימש במשך חודש ימים כממלא־מקום סגן־עורך במקומון בעוד שהוא ממשיך לעבוד ככתב ברדיו. במשך החודש ביקר המקומון, שהוא שימש בו כסגן־עורך, את רשות־השידור.

בישיבה האחרונה של הוועד המנהל הודיע יו"ר־הרשות הפרופ' **ראובן ירון**, שיש בכוונתו לשים קץ לנוהג זה של עובדי רשות־השידור. חברי הוועד־המנהל יפו את כוחו של ירון להיאבק במגיפת החאלטורות ולשים לה קץ.

פסקול

„עבודה ערבית"

סיכסוך־עבודה יוצא־דופן עשוי להתרחש בקרוב בבניין־הטלוויזיה, בשל הסכם בראשי־תיבות שחתמו העובדים הטכניים של הטלוויזיה עם ההנהלה. הסיבה לסיכסוך: התעלמות ממעמד המפיקים, שהופלו לרעה לעומת מדורי האמנות (גרפיקה), בימוי וצילום ●● בחיפושיו אחר מנחה לתוכנית שעה טובה, אמר מפיק התוכנית, **אהרון גולד־סינגר**: „נראה שבסופו של דבר איאלץ לעשות מה שעשו סקטורים אחרים במשק, ולחפש מנחה בטלוויזיה הערבית. „עבודה ערבית" תהיה, כנראה, הפיתרון לבעייה זו ●● **סטיב אוסטין**, הגיבור הביוני ואיש ששת המילונים, עומד לשוב בשבוע הבא למסך, במקום תוכנית הילדים בית קטן בערבה.

מילחמת מישדר מילחמת־הלבנון

משבר ובצידו עימות בין עורך מוקד, **יעקב אחימאיר**, ובין מנהל־הטלוויזיה, **טוביה סער**, ומנכ"ל רשות השידור, **יוסף לפיד**, התרחש השבוע בבניין־הטלוויזיה.

הרקע למשבר הוא המישדר המיוחד של חטיבת־החדשות לרגל מלאות שנה למילחמת־הלבנון. במיסגרת כתבות־סיקור שהוכנו לצורך מישדר זה, הכין אחימאיר כתבת־כותרת בת 11 דקות, שהתמקדה בנושא שבירת הקונסנזוס הלאומי על מילחמת־הלבנון. שבע דקות מתוך כתבתו של אחימאיר הוקדשו להאשמותיו של יעקב גוטרמן, אביו של רז גוטרמן, שנפל במילחמה. את העמדה המנוגדת לגוטרמן־האב הביא אחימאיר בדקה אחת של תגובה מפי סמדר הרן, שהצדיקה את המילחמה ומטרותיה.

אחרי שראה לפיד את הכתבה, הוא הודיע לאחימאיר ולממונים עליו: „הכתבה לא תשודר!"

מפיק ומנחה המישדר, **יאיר אלוני**, עשה כל שביכולתו כדי לפשר בין העמדות. בסופו של דבר, כמינהג הטלוויזיה, נמצאה פשרה שהתבססה על עריכה מחודשת של כתבת־אחימאיר.

אב־שכול גוטרמן
„הכתבה לא תשודר!"

לידתו של סקופ

מסתבר שגם כאשר מפיקה הטלוויזיה הישראלית סרט מצטיין, כסירטה של **לינה צ'אפלין** על הכנסיות בירושלים, (העולם הזה 2387), מסתתר מאחורי הסרט סיפור של לחצים פוליטיים.

סירטה של צ'אפלין היה מיועד לשידור ב„יום־ירושלים". כאשר נודע הדבר לנציג המפד"ל בוועד־המנהל, **מיכה ינון**, הביע התנגדות לפגיעה בקדושת יום־ירושלים על־ידי הקרנת סרט העוסק בכנסיות.

ינון חרג מהתפקיד המוגדר של חבר בוועד־המנהל, שהוא להתייחס לנעשה

חבר־ועד ינון
סקופ קדוש

ברשות רק אחרי השידור. בלחציו הביא להסרת סירטה של צ'אפלין מלוח־המישדרים המיועד ליום־ירושלים. כך סיפק ינון לטלוויזיה באקראי סקופ אמיתי — סרט מרתק, שבו מככבות גם שתי הנזירות, שנרצחו במינזר בעין־כרם אחרי המועד שנקבע קודם לכן לשידור.

תוכניות מועדפות בטלוויזיה הישראלית

יום רביעי

8.6

● **מרע: חידושים והמ־צאות (6.45 — מדבר ערבית).** חלק ראשון של ראף על פי כן נוע תנוע, מספר על המכונית שעיצבה את תרבות

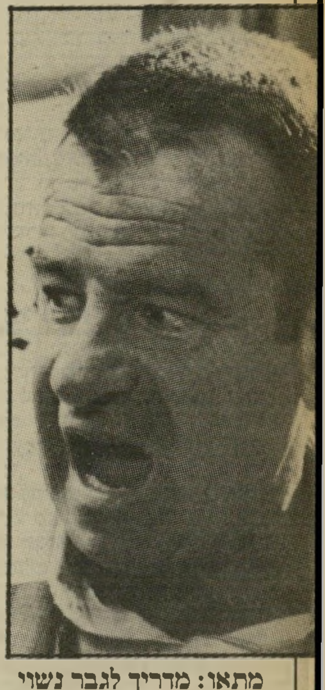

מתאו: מדריך לגבר נשוי
יום רביעי, שעה 10.05

המאה העשרים, תוך סכנה שהמכונית תהפך לדינוזאור של המאה.

● **מדע: תצפית (8.30 — מדבר עברית).** פרק ראשון בסידרה בת שלושה חלקים, לחיות עם הסרטן. פרק זה עוסק בשיטות ריפוי ובסיכויי ההחלמה מהסרטן.

● **סרט קולנוע: מדריך לגבר הנשוי (10.05 — מדבר אנגלית).** קומדיה קלילה, בכיכובו של השחקן ואלתר מתיאו: גבר נשוי בגיל העמידה חש תיסכול רב משום שלכל חבריו יש רומאנים סוערים מחוץ לביתם, והוא, למרות מאמציו, אינו מצליח בכך. הוא פונה אל ידידו בבקשה לקבל ממנו שיעורים מעשיים בניאוף, אבל כל ניסיונותיו מסתיימים בכישלון. את תפקיד הידיד מגלם השחקן רוברט מורס. את תפקיד אשתו של הגבר מגלמת השחקנית אינגר סטיבנס. בימאי הסרט הוא ג'ין קלי. הסרט הופק ב־1967.

יום חמישי

9.6

● **מדע: גופו של עניין (9.30 — מדבר אנגלית).** פרק נוסף בסידרה בת 13 פרקים בענייני רפואה, גוף האדם והיפוכונדריה. בפרק זה, קשר דם, עוסק מנחה ומגיש הסידרה, איש־התיקשורת דניאל בל, בהרכב הדם ובסוגיו, ובהתפתחו־יות החדישות של המחקרים בנושא זה.

● **סידרת מותחנים: האנשים של סמיילי (10.20 — מדבר אנג־לית).** סידרת־מתח בת שישה פרקים המבוססת על אחד מרבי־המכר של ג'והן לה־קרה, על סיפורה של פרשת־ריגול בין המעצמות הגדולות.

● **סידרה קומית: שלו־שה בדירה אחת (11.10 — מדבר אנגלית).** הפרק סיראנו דה טראפר מספר כיצד בעל כורחו מסייע ג'ק לכריסי בהכנת ארוחת־ערב מיוחדת לאורח, ומתלונן: „אני מבשל כדי להדליק אש של גבר אחר".

יום שישי

10.6

● **סרט ערבי: העולם הוא מנגינה (5.32 — מדבר ערבית).** כמה בחורים ובחורות הנוסעים יחדיו כדי לחיות שבוע ימים בחיק הטבע, נתקלים בצעיר הממאן להיפטר מהם ומצטרף אליהם. ריגשי־הידידות הנרקמים בינו ובין סמיחה מקשים עליו, מה עוד שהוא מסתבך בעבירה פלילית. משתתפים: נאהד שריף, עומר ח'ורשיד, זיאד מולוי ולידתאופיק.

● **בידור: שעה טובה (9.15 — מדבר ז'ארגון עברי).** תוכנית בידור דו־שבועית בהנחייתו הבלתי־נסבלת של אבי אתגר.

● **סרט קולנוע: ורה קרוז**

לידר: גרמניה בצל הסיטריה
יום ראשון, שעה 10.20

(10.15 — מדבר אנגלית). מערבון יוקרה עם שניים מגדולי כוכבי־הוליווד, גרי קופר וברט לנקסטר.

שבת

11.6

● **סידרה נוסטלגית: ימים מאושרים (8.30 — מדבר אנגלית).** הפרק רוק בבית־הסוהר ממשיך בסיפור הסידרה על הווי הנוער האמריקאי בשנות החמישים. בפרק זה מכריזה המישטרה על עוצר לבני 18 ומטה, אחרי השעה 10.

יום ראשון

12.6

● **מולדת: ארץ, ארץ (8.03 — מדבר עברית רהוטה).** שידור חי המוקדש ליובל בית־הספר החקלאי כדורי. מנחה: יאיר אלוני.

● **סידרה: דאלאס (9.30 — מדבר אנגלית).** הפרק יום השנה להיכרות ממשיך בסיפור תככי ג'יי־אר, להחזיר לזרועותיו את סו־אלן. בובי מפתיע את פאם במתנה מיוחדת, ולוסי נעתרת לחיזוריו של הצלם, כאשר נודע לה שמיטש מבלה עם אשה אחרת.

● **תעודה: גרמניה בצל הסיטריה (10.20 — מדבר עברית וגרמנית).** סירטו של צבי לידר, בעבר כתב רשות השידור במערב־גרמניה. הסירטו עוסק בתנועת השלום הגרמנית, שאחד מהשגיה הוא הקמת מיפלגת הירוקים.

יום שני

13.6

● **בידור: תהילה (8.03 — מדבר ומזמר אנגלית).** הפרק שיר יחיד ממשיך בסיפור הווי בית־ספר לאמנויות בניו־יורק.

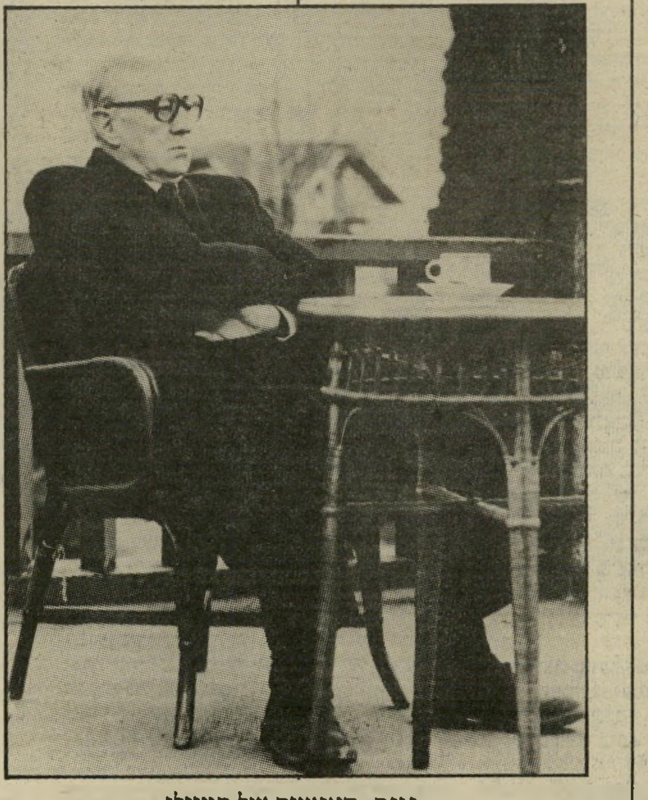

גינס: האנשים של סמיילי
יום חמישי, שעה 10.20

● **מותחן: קאז (9.30 — מדבר אנגלית).** פרק אחרון בסידרה, תחת הכותרת זהירות: נוכלים. החל מן השבוע הבא תוקרן הסידרה אישייד, בכיכובו של ג'ורדן כאקר.

● **בידור: שמונה וחצי פלוס (11.05 — מדבר עברית).** תוכנית המוקדשת לתל־אביב של יורם קניוק, עיתונאי, הזוכר את ביאליק מלטף את ראשו בילדותו.

יום שלישי

14.6

● **צרכנות: כולבוטק (8.30 — מדבר עברית עילגת).** התוכנית שבה למסך כאשר מנחה אותה מפיק התוכנית, בעברית הזקוקה לטיפול איגודי צרכני־העברית.

● **פולקלור: מישל עזרא ספרא ובניו (9.30 — מדבר עברית בנוסח מיזרחי).** פרק שני בסידרה, שהופקה בידי הטלוויזיה הישראלית על־פי סיפורו הגרוע של אמנון שמוש. על סידרה זו ניתן לומר, בלא מורא וללא משוא פנים: הסרט — טוב מהספר!

● **מותחן: לא ייאמן כי יסופר (10.50 — מדבר אנגלית).** פריצת הכספת הוא הסרט האחרון בסידרה מעולה זו. זה סיפורו של פורץ כספות זקן ומפורסם, המתבקש לפרוץ כס־פת בתור תרגיל פירסומת. מככבים סייר ג'ון מילס וג'ון ריצ'י.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 8.6.83

● **ספורט: היאבקות (9.30 — ערוץ 3 — 40 דקות — מדבר אנגלית).** תחרויות־היאבקות בזוגות וברביעיות לפני קהל נלהב, בהשתתפות אלופים מאירופה ומארצות־הברית.

● **סידרת־מתח: סיימון את סיימון (10.15 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה בלשית בכיכובם של שני השחקנים ג'ייסון פרקר וג'רלד מקרני, בתור שני בלשים הפועלים בעיר סן־דייגו — בחוף המערבי של ארצות־הברית. עיר זו קרובה לגבול מכסיקו, על כן חלק גדול מפירקי הסידרה עוסק בחשודים במעשי־חטיפה, שוד ורצח, המנסים להתחמק משילטון־החוק על־ידי בריחה אל מעבר לגבול.

יום חמישי 9.6.83

● **בידור: אולפן לאומנות (7.20 — ערוץ 3 — 40 דקות — מדבר ומזמר ערבית).** תוכנית־בידור בהפקה עצמית, המביאה לאולפן הטלוויזיה אמנים בתחילת דרכם, המציגים מיבחר מרשים של שירים וריקודים, מישחק, פרודיות וחיקויים.

● **סידרה קומית: מאגי (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה קומית אודות מישפחה מן המעמד הבינוני. הבעל הוא סגן מנהל בית־ספר (ג'ימס המפתון) והאשה היא עקרת־בית (מרים פלין). לזוג שלושה ילדים. בסידרה הרבה צחוק והומור, על רקע החיכוכים הנוצרים עם הילדים, בין בני־הזוג ועם השכנה הקנאית.

יום ששי 10.6.83

● **סידרת־מתח: הכפיל (5.10 — ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת־מתח זו, בכיכובו של השחקן לי („האיש השווה מליונים") מייג'ורס חוזרת שוב אל המסך הקטן, לשימחתם של האוהבים לצפות בתעלוליו של סטיב אוסטין. בסידרה זו מגלם לי מייג'ורס את דמותו של קלט סיברס, כפיל קולנועי, אשר בד־בבד עם עבודתו מול המצלמות, הוא רודף אחרי פושעים שזרועו של החוק לא היתה ארוכה דיה כדי להשיגם.

● **סידרה בלשית: סטרסקי והאץ' (9.10 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** הצופים האוהבים את שני הבלשים החביבים, דייוויד סול ופול־מייקל גלאזר, יכולים לצפות בפרקים חדשים מסידרה פופולארית זו, בערוץ הטלוויזיה של שכנתינו ממיזרח.

יום שבת 11.6.83

● **לילדים: עולם נפלא (6.30 — ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה דוקומנטרית לילדים, המציגה ומתארת בשפה קלה ופשוטה את נפלאות עולם החי והצומח.

● **סידרה קומית: מ־א־ש (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה המתארת הווי חיים בבית־חולים צבאי במילחמת קוריאה, המטפל בפצועים המפונים מקו־החזית. גיבורי הסידרה הם: המנתח הוקי, האוהב לספר בדיחות־זוועה על הפצועים (אלן אלדה), הרופא המגלה אנושיות כלפי החולים (מייק פארל), מפקד בית־החולים (הארי מורגן) והאחות המקפידה על הנוהלים (לורטה סוויפט).

יום ראשון 12.6.83

● **לילדים: הסוס השחור (5.30 — ערוץ 3 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה לילדים על קשר חיבה ואהבה בין ילדים וסוס גזעי.

● **סידרה קומית: בראס (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה בריטית על עשירים ועניים. במרכז הסידרה עומדים שני ראשי־מישפחה: בראדלי הרדקייר — ארם שאפתן, תאוותן ורודף־בצע, השונא כל דבר שמזכיר לו את מוצאו החברתי הנמוך (השחקן טימותי ווסט); וג'ורג' פיירצ'יילד העני העובד בשימחה למען הרדקייר (השחקן ג'פרי הינסליף).

יום שני 13.6.83

● **סידרה קומית: טקסי (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה אמריקאית אשר מתרחשת בתחנת מוניות סנשיין בניו־יורק, שבה טיפוסים יוצאי־דופן, שעבורם הנהיגה היא אמצעי בלבד — הם עובדים חצאי־מישרה, ובאותה עת כל אחד מהם מנסה להגשים את עצמו.

יום שלישי 14.6.83

● **סידרה לילדים: מיקרי־חרום (5.50 — ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת אנימציה אמריקאית, אשר במרכזה צוות מכבי־אש הנענה לכל קריאת־עזרה.

● **סידרה עלילתית: דאלאס (10.15 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** מיס אלי יוצאת לחופשה על שפת־הים, אחרי שנכשלה בניסיונה לבטל את צוואת־בעלה, דבר שחיזק את ג'יי־אר.

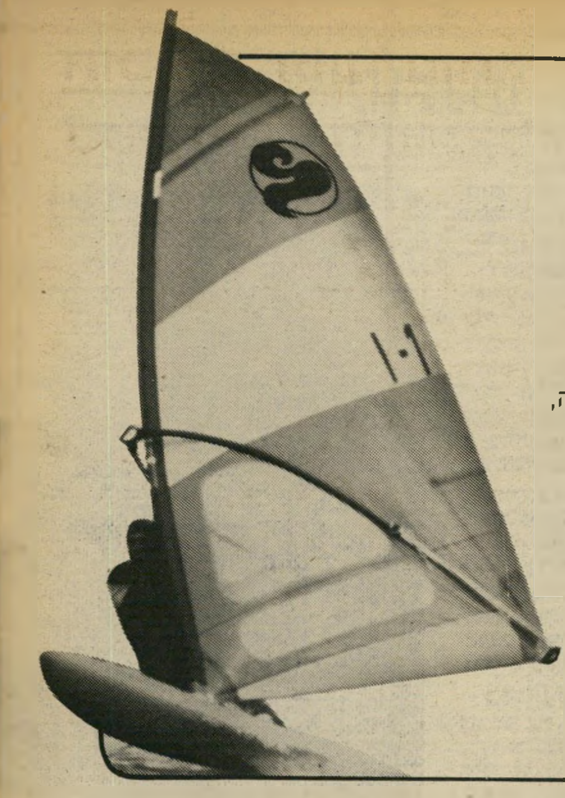

אם ללמוד גלישה - אז רק על:

sailboard

זה חמש שנים שאני מדריך גלישה בגלשני מפרש (בעל תעודה בינלאומית). למדתי הדרכה בקליפורניה, הדרכתי בפלורידה ובשלוש השנים האחרונות אני מדריך כאן בארץ. לדעתי (ויש לי שותפים רבים לדעה זו), ״סיילבורד״ הינו הגלשן הטוב ביותר לגולש המתחיל: חוזקו, יציבותו וקלילותו על המים, מקלים על ביצועי הגולש ומאפשרים הנאה מלאה לגולשים צעירים וותיקים כאחד.
לי אין כל ספק — ״סיילבורד״ זה הגלשן!

אלכס רובינובסקי מדריך גלישה.

לפני שתקנה גלשן, בוא לנסות את אחד מ-12 דגמי ״סיילבורד״
שיווק ושרות בישראל — ״סנפיר״ נמל תל-אביב הישן, טל: 03-450366.

מעצב' ש"ער!

HAIR WORLD '84

סעו איתנו לארוע העולמי הגדול

LAS VEGAS

התחרות הבינלאומית לתספורות ותסרוקות תתקיים הפעם בלאס וגאס, ארה״ב, בספטמבר 1984. קבוצת ספרים וספריות מישראל יסעו בחסות חברת ״וולה״ **בתנאים מועדפים** לארוע הבינלאומי הגדול.
כדי להבטיח את השתתפותך ולזכות בתנאים המועדפים של חב׳ ״וולה״, וכדי שנוכל לשריין לך מקום בבית מלון סמוך למקום הארוע — יש למלא את התלוש, לגזור ולשלוח לת.ד. 1365, ירושלים, 91013, ותקבלו פרטים נוספים.

WELLA

לכבוד
״אינטרקוסמא-וולה״ בע״מ
ת.ד. 1365, ירושלים 91013

א.נ.,
אני מעונין(ת) בפרטים על הקבוצה המועדפת של ״וולה״ ללאס וגאס.

שם: ____________
שם המספרה: ____________
כתובת פרטית: ____________
כתובת המספרה: ____________
טלפון: ____________ מעונינים ב____ מקומות נסיעה
חתימה ____________

בחינת בגרות

על פי רב המכר של גלילה רון פדר

דן תורן ★ עירית פרנק

בכורה עולמית מליל ששי 10.6 בשעה 10:

תל־אביב, בתי קולנע לב 1.30, 4.30, 7.15, 9.30	חולון ״רינה״	גבעתיים ״הדר״

ממוצאי שבת 11.6:

בת־ים ״סביון״	ראשל״צ ״ראשון״	נתניה ״שרון״	פתח־תקוה ״שלום״
באר שבע ״אורן״	הרצליה ״תפארת״	כפר סבא ״עמל המחודש״	ק. מלאכי ״הוד״

בקרוב: חיפה ״פאר״, ירושלים ״רון״

כוכבי הסרט נועלים NIKE
לוג כרטיסים לסרט מקנים 10% הנחה לרכישת לוג נעלי NIKE בכל הארץ!

הפצה: סרטי נחשון

סרטים

הבן בתפקיד אביו

„זאת היתה הרגשה מוזרה מאוד. הנה אני נישא לאמי מול המצלמה, אני נושא את עצמי על

מארסל סרדאן האב ואדית פיאף
נאהבים במציאות

הידיים בגיל 5, אני מגשים את החלום שלי וזוכה בתואר אלוף העולם באיגרוף". כך, קצת המום וקצת מבולבל, יצא מארסל סרדאן הבן, אחרי שהופיע בפעם הראשונה בסרט.

למען האמת, הוא אינו שחקן ואיש לא התכוון לפנות אליו, כדי להשתתף בסירטו האחרון של קלוד ללוש אדית ומארסל. מי שצריך היה להופיע שם בתפקיד הראשי הוא פאטריק דאוואר. הכל היה מוכן כבר לקראת ההסרטה עימו, ואז הוכה הבימאי בהלם כאשר נודע שהשחקן התאבד.

בלית ברירה, נואש, חיפש הבימאי תחליף. חיפש עד שמצא את מארסל סרדן הבן.

במחשבה שנייה, זאת הבחירה הטיבעית ביותר, כי מה שמארסל צריך לעשות, הוא לגלם את אביו המפורסם, בסרט המוקדש כולו לסיפור האהבה של הזמרת אדית פיאף ושל אלוף העולם במשקל בינוני, מארסל סרדאן — סיפור אהבה קצר, סוער ומפורסם מאוד, שנקטע באמצע, כאשר המטוס שבו שב סרדאן מארצות־הברית, אחרי קרב־אליפות, נפל מעל האיים האזוריים.

כמו עקרת־בית. אהבת שני הסופר־כוכבים של התקופה, האלילים הגדולים ביותר שהיו אז בספורט ובבידור הצרפתי, חיממה את הלב של כל קוראות טורי־הרכילות ומילאה עמודים רבים. „אדית היתה כמו עקרת־בית קטנה, מוכת־סנוורין מן ההזדמנות להיפגש עם המתאגרף המהולל," מספר שארל אזנאבור, שהיה אז המלווה שלה, ידיד קרוב, והיום השאיל את

מארסל סרדאן הבן ואוולין בואי ב„אדית ומארסל"
נאהבים בקולנוע

צלליתו לכמה סצינות בסרט, כדי להוסיף לאוטנטיות של הסיפור.

„מארסל, מצידו, היה לא פחות מוקסם מן הרעיון שהזמרת הפופולארית ביותר בצרפת מעוניינת בו," מוסיף אזנאבור.

פיאף, שסיפורי האהבה שלה הפכו אגדה בפני עצמה, ושמה נקשר בכל פעם בשמות צעירים שגילתה והפכה לכוכבים (אזנאבור, איב מונטאן, ז'ילבר בקו), חיה באותה הזדמנות את הקשר הרגוע, השליו והנינוח ביותר שלה — כך טוען אזנאבור. „סרדאן ניחן במזג שקט, ועל כל

אזנאבור עם פיאף
ידידים במציאות

ללוש עם בואי
זוג במציאות

התפרצויות־הזעם שהיו תוקפות אותה מדי פעם, היה משיב ברעמי־צחוק שהיו מפיגים את כל המתח. היא, מצידה, רצתה להיות האשה הקטנה שדואגת לו בכל פרט ופרט. היא נהנתה מן העובדה שהוא היה אפילו יותר מפורסם ממנה, והיתה מסתתרת בצילו.

„היא הצטרפה אליו לפני קרבות ואפילו כיבסה את לבניו, והוא היה בעצם היחידי שהצליח לקרב את אדית לתנור האפיה, כי מלאכת הבישול היתה שנואה עליה במיוחד."

לא ידענו. את הצד המוזר בסיפור משלים למעשה מארסל סרדן הבן. הוא התבונן בכל הפרשה מן הצד, כילד קטן, שנשאר בבית המישפחה בקזאבלנקה, יחד עם אמו ועם אחיו. שם היו למתאגרף בר ומיסעדה, שהמישפחה טיפלה בהם כשנעדר מן המקום.

„באותם הימים היו משוכנעים שאבי ואדית הם ידידים טובים, אבל לא יותר מזה. העיתונות עוד לא חיטטה כל־כך בחיים הפרטיים של הכוכבים,

האם תבוא המתופפת הקטנה לישראל?

ג'ורג' רוי היל הוא בימאי מפורסם מאוד. שתיים מן ההצלחות המיסחריות הגדולות של הוליווד, קיד וקאסידי והעוקץ, נושאות את חתימתו. סרטים אלה הצליחו לא רק להכניס כסף, אלא אפילו להיחשב לסירטי־איכות, לכן הצלחתו גדולה כיפליים.

סרטים אחרים שעשה, גם אם לא מוטטו את אמות־הסיפים של מיצעדי־ההכנסות בקולנוע האמריקאי, לפחות הוכיחו שהוא איש בעל העזה ורצון ליצור סרטים יוצאי־דופן. לראיה: בית מיטבחיים מס' 5, או העולם לפי גארפ, שהוצג לפני שבועות אחדים בתל־אביב, ועדיין מוצג בירושלים.

היל היה כבר פעם בישראל, והתכוון כבר לעשות סרט. זה היה בתקופה שאחרי מיבצע אנטבה, והוא בא יחד עם מנהלי חברת יוניברסל, כדי להפוך את הפרשה לסיפור קולנועי. ההבטחות, ההבטחות שכנגד, הסיפורים והמעשיות שליוו את אותו משא־ומתן אומלל בין מישרדי־הממשלה השונים והחברות האמרי־קאיות (מלבד יוניברסל היתה גם וורנר מעוניינת בהפקת סרט כזה), הסתיימו בכישלון מוחלט מן הצד הישראלי. בסופו של דבר היה זה מנחם גולן שהפיק את הסרט הרישמי לכאורה, שעה שהאמריקאים עזבו את הארץ זועמים על כל מה שהובטח ולא קויים.

צלם צ'כי

השבוע חזר היל לישראל, כאשר בכוונתו לצלם לפחות חלק מן הסרט הבא שלו כאן. היל עומד לביים עבור חברת וורנר את המתופפת הקטנה של ג'ון לה־קארה, סיפור שבחלקו מתרחש בישראל, ומכאן שמן הדין היה שיצולם בישראל.

אלא שהוא כבר למוד נסיון. „לא ברור לנו עדיין אם נצלם כאן." הוא אומר, אחרי שחיפש במשך כמה ימים אתרי־צילום מתאימים, נפגש עם שחקנים פוטנציאליים לתפקידים שונים בסיפור ובדק את הקרקע.

„זאת אמורה להיות הפקה בינלאומית, שצריך לצלם בכמה ארצות, ביניהן גרמניה, יוון ואנגליה. אם נמצא כאן את התנאים המתאימים, כמובן שנעדיף לצלם כאן את אותם הקטעים הקשורים בישראל, אבל שום דבר אינו ברור עדיין," הוא מוסיף, כדי שאיש לא יכבול אותו בהתחייבות כלשהי.

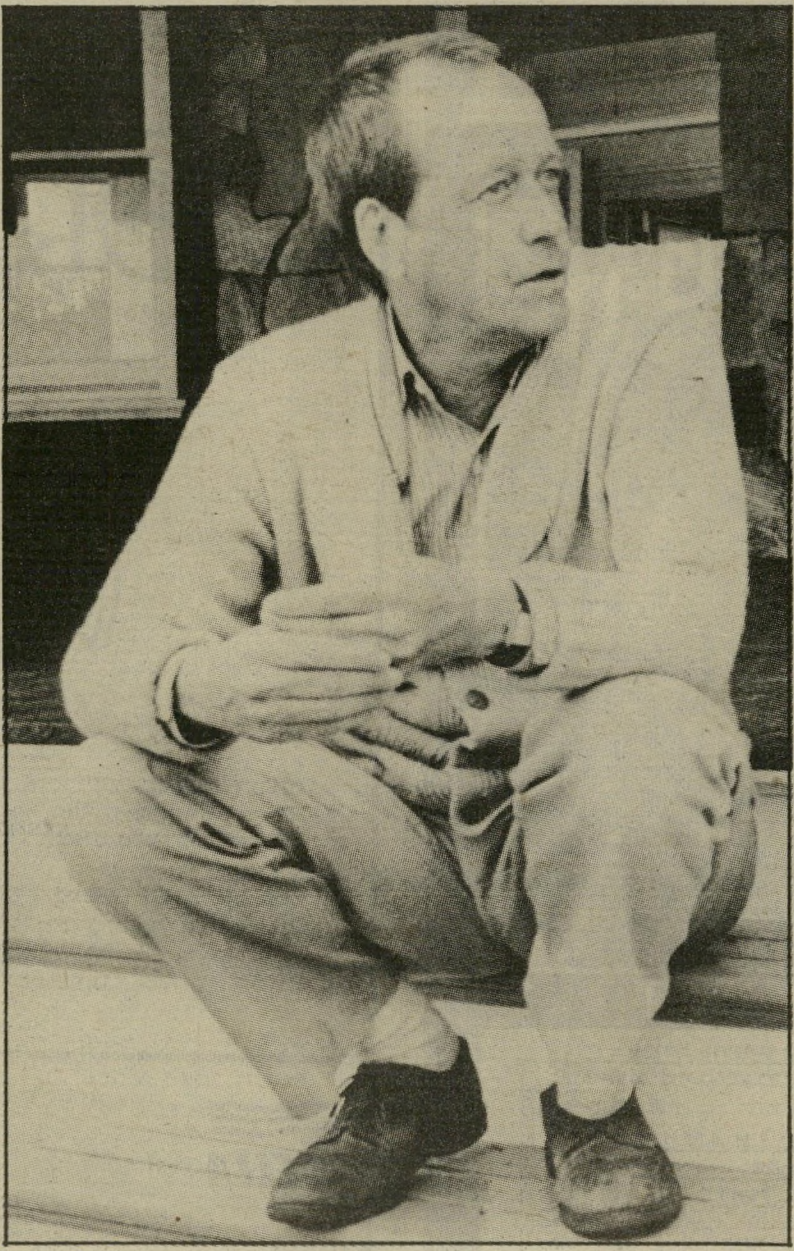

אורח בישראל: בימאי ג'ורג' רוי־היל
אולי הפעם

העובדה שהמימסד הישראלי אינו מאושר מן הספר של לה־קארה, שאת חלקו כתב המחבר כאורח רשמי של מישכנות שאננים, זו ודאי תהווה גם היא גורם כלשהו בתמונה הכללית. ההרגשה הכללית היא, שהסיפור מתייחס בהבנה רבה מדי לאויבי ישראל, אם כי יש גם הסבורים שהאמת היא הפוכה.

„מה שאני יודע כיום," מוסיף היל, „זה שעלי להתחיל בצילומים בתחילת ספטמבר. אין לי עדיין שחקנים, טרם הוחלט כמה כסף מותר לי להוציא, אבל לפחות דבר אחד אני יודע: הצלם יהיה מירוסלב אונדריצ'ק, הצלם שמילוש פורמן הוציא מצ'כוסלובקיה והמצלם את כל סרטיו. הוא כבר עבד איתי בבית מיטבחיים."

ועד כמה שהעניין נגע לנו — שום דבר לא השתנה בשיגרת־החיים הקבועה. אבא נהג תמיד, לפני קרב, לצאת למחנה־אימון של כמה חודשים, ולשוב רק אחרי הקרב, וכך נהג גם באותה התקופה. מה עשה כשלא היה בבית — אנחנו לא ידענו כלל.״

״יתכן מאוד שאילו נמשך הרומן עוד כמה זמן, היתה ארית ממצה את כל מה שיש בו, כפי שקרה לה בכל התקשרויותיה האחרות,״ מוסיף אזנאבור, המציין שאיש לא החזיק מעמד יותר משנתיים במחיצתה. ״חוץ מזה, האמת היא שסרדאן היה איש־מישפחה מובהק, שאהב את רעייתו ואת ילדיו ודאג להם כל הזמן, כך שגם מצידו, קשה להניח שהדבר היה נמשך עוד לאורך זמן.״

אל תכה חזק. סרדאן האב היה בהחלט טיפוס יוצא־דופן. יהודי אמריקאי שזכה לכתר אליפות־העולם (שאותו נטל מג׳ק לה־מוטה, שהונצח בסירטו של סקורסזה הפר הזועם). הוא עסק בספורט אלים, ולמרות זאת נחשב גבר עדין ומתחשב עד כדי כך, שכאשר יריב היה פונה אליו לפני הכניסה לזירה והיה אומר לו: ״יש לי ילדים בבית, אל תכה חזק מדי,״ הוא היה משנה את הטאקטיקה ומנצח בנקודות, תחת לחסל את המתחרה במכה ניצחת אחת.

בנו, שניסה ללכת בעיקבותיו, כמעט שאומץ

אזנאבור עם ללוש ובואי
עזרה לידידים

על־ידי פיאף בגיל 16, גר בביתה הפאריסי, התאמן בשקדנות. אבל אחרי כמה שנים, כאשר הסתבר לו כי אין סיכוי שיירש את כתר אביו, פרש מן הספורט, והיום הוא בעל מיסעדה בספרד וסוכנות ליחסי־ציבור ופירסומת בפאריס, המטפלת בעיקר בספורטאים.

כניסתו לעולם הסרטים קצת הביכה אותו והוא אינו מתכונן להמשיך, לעת עתה, בדרך זו. אם כי אין ספק שלתפקיד שנבחר קשה היה למצוא מישהוא מתאים יותר: הדמיון שלו לאביו הוא מפתיע, הן בגובה, הן בפנים, ואחרי דיאטה חריפה שבה השיר 10 קילוגרם ממישקלו, גם במיבנה הגוף.

דה־נירו נקבה. מולו, בתפקיד פיאף, מופיעה גברת חייו העכשוית של הבימאי ללוש, שחקנית צעירה בשם אוולין בואי. ״זאת דה־נירו ממין נקבה,״ אמר עליה הבימאי אחרי שראה אותה בפעם הראשונה, ״היא משחקת כמו גבר, אבל היא כולה אשה: קטנה, רזה, צנומה.״

בואי כבר זכתה בתפקיד חשוב באפוס הקולנועי הקודם של ללוש, אלה והאחרים, ועתה מסתבר שאותו האפוס לא היה אלא הכנה לקראת אדית ומארסל. כבר שם קראו לדמות שגילמה ארית, ובחיים הפרטיים ללוש פונה אליה לא פעם בשם זה, והכל הוביל כאילו בדרך הטבע לקראת התפקיד הראשי בסרט.

לגבי הצרפתים, זו הזדמנות לחיות מחדש את אחד הרומנים המרגשים שריתקו אותם בעבר, ולהתקרב שוב לדמויות של שני כוכבים שהם עדיין בבחינת אגדה של ממש. ואומנם, העיתונים היו מלאים בסיפורים על הסרט, כאילו פיאף וסרדאן־האב חיים עדיין. כאשר לקהל לא־צרפתי — קשה לדעת אם הסרט ידבר אליו. ביוגראפיה קולנועית קודמת של פיאף נכשלה, אבל מי יודע? אולי הנסיון להצטמצם ברומן אחד מתוך רבים, ולא להכניס את כל חייה בתוך שעתיים, עשוי להניב תוצאות טובות יותר.

מאושרים בצנרת

סימטת האשליות (רב־חן, תל־אביב, ארצות־הברית) – **שילוב של שני ספרים מאת ג׳ון סטיינבק מביא את כל הפיוט האידיאליסטי שבו השתעשע בתקופה מסויימת של חייו, אבל גם את הבנאליות והשטחיות המסתתרות מאחורי הפיוט הזה.**

עיקר התסריט שאוב מן הסיפור קאנרי רו **(כך גם נקרא הסרט במקור), סיפורה של עיירת־דייגים החיה כולה על מיפעלי השימורים שבה. מאחר שהסיפור מורכב בעיקר מהצגה של אוסף דמויות שונות, אבל חסר בו שלד עלילתי נורמלי, הוסיף הבימאי־תסריטאי סיימון וורד (שכתב בזמנו את** העוקץ**), סיפור נוסף של סטייבק,** יום חמישי המתוק, **שממנו שאב את פרשת האהבה על יצאנית לעת מצוא וכוכב־ספורט המסתתר מן הזרקורים.**

התוצאה אינה רחוקה מן הרוח של סטייבנק: הצופה מתוודע לאוסף של טיפוסים, אשר במונחים מקובלים נחשבים לפסולת חברתית: הולכי־בטל, זונות, חסרי־בית וחסרי־פרנסה קבועה. עם זאת, אושר נסוך על פני כולם, אושר המופרע רק לעתים רחוקות על־ידי קטנוניות הנעלמות בלי קושי. וורד עוטף את הכל בתפאורה של ריצ׳ארד מקדונאלד, שהיא יפה מאוד לעין אבל נראית מאוד כמו תפאורה, ובצילומים פאסטליים, שקיעות וזריחות, ערב קסום על שפת הים, ועוד כיוצא בזה – הנמרחים כמו חמאה על הנשמה, בעזרת מצלמתו של סוון ניקוויסט (הצלם של ברגמן).

ניק נולט ופרנק מקריי: חמאה לנשמה

אבל, מעבר לזה, הסרט ממשיך להאדיר את דמות האדם שפרש מן החברה, את האידיאל של חסרי־הרכוש שהם גם חסרי הדאגות, והמיתוס של חיים לפי חוקי הטבע שהם עדיפים על החיים לפי חוקי החברה. כל זה אולי יפה ונחמד, בתנאי שחיים כמו בקאנרי רו. בעולם סגור ומסוגר מפני החברה הנורמלית. אבל כאשר מנסים להעמיד את התורה הזאת במיבחן המציאות (הסרט, למזלו, אינו מנסה כלל), זה עושה רושם של רומנטיקה לגימנזיסטים.

נחיתת אונס

טיסה נעימה עוד יותר (אלנבי, תל־אביב, ארצות־הברית) – **ה־אמריקאים, המשוכנעים שצריך לחלוב פרה עד שהיא מתייבשת לגמרי, עשו בכוח את הסרט הזה, כדי לסחוט עוד משהו מן ההומור המטורף שהכניס הון לקופות בתי־הקולנוע לפני שנתיים־שלוש. התיקווה היא שאחרי הסרט הזה יסתבר להם סופית או שהפרה יבשה, או שפשוט צריך למצוא חולב מוכשר. הבימאי קן פינקלמן הוא בוודאי לא כזה.**

פינקלמן, שכתב גם את התסריט, מנסה להחזיר אל הבד את השיגעון נטול הרסן של טיסה נעימה**, וכל מה שהוא מצליח לעשות הוא להעלות בידיו הרס. ראשית, הוא חסר את גורם ההפתעה, שהפך את הסרט הקודם לפארודיה כל כך מוצלחת לא רק על סידרת סירטי** נמל תעופה**, אלא על פולחני קולנוע בכלל. שנית, קל מאוד לעשות פארודיה על דבר שלוקח את עצמו ברצינות, אבל קשה הרבה יותר (ואולי אפילו בלתי־אפשרי) לעשות פארודיה מוצלחת על פארודיה. שלישית, פינקלמן מוגבל להמצאת בדיחות בעלות שורה אחת בלבד, הן אינן מתפתחות, אינן מסתעפות, עומדות שם מגושמות ומטילות את ההומור שלהן בצורה גולמית אל המסך. התוצאה גולמנית לא פחות.**

העלילה, אם מישהו בכלל מתעניין בה, היא קלאסית: מטוס יוצא לדרך. קורות **לו כל מיני תקריות המסכנות את שלום נוסעיו,**

לויד ברידג׳ס: בדיחה לדוגמה

ורק תושיה, המהולה בגאוניות ובעזרת רבה של התסריטאים, מצילה את הקרבנות האומללים ממוות. פיטר גרייבס הוא הקברניט שאוהב ילדים (ביותר מדי), רוברט הוא הטייס שזיכרונות העבר מפריעים לו במילוי משימתו, ג׳ולי האגרטי היא הדיילת שאוהבת אותו (אולי), וכן הלאה.

העכבר ששאג

מלכודת לחייל (תל־אביב, תל־אביב, ארצות־הברית) – **חמי־שיית רוצחים מופלאים, מצליחה, בעזרת שירות־הביון האמריקאי להציל את העולם משואה חדשה וממשבר־נפט איום ונורא. כל זה בסרט פעולה מסוג גימל, עם עלילה מפופקת, שחקני־קרש, אלימות שופעת על גדותיה והרבה מאוד אתרי־צילום.**

לפי תורת הבימאי ג׳יימס גליקנהאוז, שירות הביון האמריקאי היה חכם די הצורך להקים לעצמו כנופיה קטלנית ובראשה טיפוס המכונה ״החייל״, שתפעל במהירות נגד פעולות טירור. אבל אותו שירות ביון אינו חכם די הצורך כדי למנוע חדירתו של סוכן זר לתוך מישרדי המנהל הראשי, האזנה שוטפת לקווי־הטלפון הסודיים שלו, וחיסולו בצורה שהיתה מביישת אפילו את השוטר מסן־טרופז.

ועוד לפי תורת גליקנהאוז, הרוסים יכולים לחטוף את הפלוטוניום האמריקאי לאור היום, בכביש פתוח, וכל מה שהם צריכים זה כמה בריונים מאומנים היטב, עם באזוקה, כמה אקדחים ורובה־ציד מוסתר בתוך שרוול של מעיל. ומאחר שגליקנהאוז הוא כנראה ער לבעיות הפוליטיות של העולם, נסב כל מעשה הסחיטה הבינלאומי, שבו מובטח לפוצץ את מחצית מקורות הנפט בעולם, למשך 300 השנים הבאות, אם ישראל לא תיסוג מן השטחים הכבושים.

מובן שישראל לא נסוגה, ואז ארצות־הברית מכריזה עליה מילחמה, כי קל לאמריקאים יותר להיכנע לסחיטה מאשר לתמוך

קן ואהל ואלברטה ווטסון: המפקדת גופה

בעמדותיה הצודקות, הטהורות והנכונות של ממשלת ישראל. ישראל אינה נרתעת, ושר־הבטחון מורה להפיל את המטוסים האמריקאיים.

מזל שיש בעולם עדיין ציוותי חיסול שפויים, היודעים להבחין בסחיטה ולטפל בה, ומזל שלשירות המיבצעים הישראלי יש מפקדת, קצת צעירה, קצת פרועת שיער, המתחקרת שבויים כמו קאפו, כשאקדח מוכן לשליפה על שיפולי גופה. נגד שניים כאלה, אפילו המזימות השטניות ביותר של הק־ג־ב הן חסרות־תיקווה. אז ראו, רבותי, הוזהרתם: גם אתם וגם החבר אנדרופוב.

לא לגלות את המקום!

בשעות הצהרים, כשנמאס מהחום והצפיפות של דיזנגוף, עוברים התל־אביבים אל חופי הים. החלק הגדול נמצא בחופים המסורתיים, כמו פרישמן, הילטון, או גורדון.

מראה ים תיכוני

החוף המערבי שמדרום לדולפינריום הגווע, ידוע למתי־מעט בלבד. המקום, הנראה במבט ראשון כאתר־נופש ים־תיכוני, המזכיר את חופי יוון או ספרד, מהווה מקור משיכה לבוהמה התל־אביבית. במקום נפתחה מיסעדת־דגים הזוכה בשבחים מפי מבלי המקום, ויש לידה חוף רחצה מסודר. אל החוף מגיעים גם תושבי יפו, אולם רק בשבתות.

הבימאי יקי יושע ובתו, ני־לי, באו לחוף ה־מערבי. אחרי שטבלו בים, הסתובב יושע עם בתו בין אורחי המקום.

בימים אלה, כשעונת הרחצה התחילה, נוסף לרשימת החופים המורשת של עירית תל־אביב עוד חוף יפהפה עם מיסעדת דגים.

כשהגעתי לחוף עם המצלמה, זיהה אותי מייד חלק מהאנשים. הם ניגשו ואמרו לי: „אל תגלי את המקום, שיישאר תמיד כך."

אבל אני לא יכולה להתאפק. אני חייבת לגלות: המקום נמצא דרומית לכל החופים שאתם מכירים, קרוב מאוד לדולפינריום. הוא נקרא החוף המערבי.

מיסעדת הדגים קרובה מאוד למי הים, ויש לה הרבה מה להציע לאוהבי מאכליים. היא פתוחה משעות הצהריים המוקדמות, ונסגרת בשעות הלילה כשציפורי הלילה התל־אביביות עייפות מאוד.

בחלקת אלוהים קטנה זו, שנשארה עוד לפליטה בתל־אביב, אין עשן וציפצופי מכוניות. כאן זורקים הצידה את הבעיות והריצות היום־יומיות, את הדאגות על הבורסה ועל המילחמה, ושוכבים על החול הנקי, לשם שינוי — ומתפנקים.

אפשר גם סתם כך לשבת ליד שולחן ולתפוס שיזוף.

כל הטרדות נשארות מאחור. מלפנים נמצא רק הים. אך אם מישהו מתעקש לדעת איפה הוא נמצא הוא יכול להביט לצד שמאל ולראות את יפו הקרובה, ובצד ימין את מלונות תל־אביב.

בשעות הצהריים המאוחרות של ימי השישי מגיעים יושבי כסית הקבועים אזורי שסיימו את ביקורם הקבוע בקפה הוותיק. לפי מיטב המסורת הם פותחים בשיר ובשתיה, ומי שמתחשק לו גם טובל במי־הים הקרובים כל־כך.

עושים כבוד גאזי חקק, בעל מיסעדת־הדגים, עושה כבוד לשייקה בן־פורת, עיתונאי ידיעות אחרונות. שייקה ואשתו עלמה הזמינו ארוחת־דגים על־פי המלצתו של חקק.

בנות לוי עירית לוי, גרושתו של הזמר או־שיק לוי, ובתה החטובה בת ה־12, מתחבקות באהבה. השתיים בילו על חוף־הים.

האופנאית תמרה יובל הגיעה לחוף בלוויית בנה הקטן. תמרה שמרה כל הזמן על קשר־עין עם בנה, שהיה שקוע בבניית ארמונות חול.

לוקולוס מבקר המיסעדות וכתב ידיעות אחרונות עמוס קינן בא למיסעדה אחרי בילוי אחר־הצהריים המסורתי בקפה כסית. הוא בא למקום עם כתב הארץ אמנון („אין לי אחות") דנקנר.

שרימפס ואוזו

החגיגה הגדולה שערכו מנהלי חברת־התעופה היוונית ל**זאב קיס**, היתה לכבוד קו־התעופה שמייצג קיס מנהלת־הנמל עוגה גדולה, שעליה נכתב בגדול "25 שנים". הוסיפו לה 26 נרות יום הולדת, שקיס כיבה בנשיפה אחת. אחר כך הודיע לעיתונאים: „התאמנתי שבוע שלם בכיבוי הנרות".

בעליה למטוס העניק קיס לכל נוסע פרח, וכשהמטוס המריא, בירך את הנוסעים ואיחל להם טיסה נעימה, ולא שכח להזכיר שקו־התעופה שאותו הוא מנהל חוגג את יובלו. על מסלול־שאי־אפשר להתחיל ארוחה בלי ללגום ממנו. מסביב חנו יאכטות ענקיות.

קוסטה קורדוטוס, סמנכ"ל החברה, הודיע שעוד השבוע, כשהחברה חוגגת את יובל קו־התעופה יוון־ישראל, ייפתח קו תעופה אתונה־עמאן, ואיחל לישראלים שאפשר יהיה לטוס עם החברה מישראל לעמאן בהקדם, כשהשלום יבוא למזרח התיכון.

אוף פיראוס בארוחת־הצהרים מול מעגן היאכטות המלכותי (לשעבר), חגגו ישראלים ויוונים את היובל: 25 שנה לייסוד קו־התעופה תל־אביב–אתונה של חברת אולימפיק. בזמן הארוחה הנעימה תיזמורת יוונית מסורתית את זמנם של הסועדים. כמו כן הופיעו לפניהם קוסמים.

בישראל. קיס הודיע, שהוא היחידי שנשאר מכל הצוות שהתחיל לעבוד איתו. „תמיד מגיעים אנשים חדשים לחברה ואני נשאר, אני האורגינל היחיד", אמר.

החגיגה היתה אומנם לכבוד המנהל, אך נהנו ממנה דווקא העיתונאים, שהוזמנו לטיול־חינם ליוון.

בנמל התעופה בלוד הכינה לו הנחיתה באתונה חיכה הצוות היווני, **הלן סופיה ספרינים** (שהיתה גם המדריכה הצמודה) ומנהל הנמל **ג'ורג' בורסל**, שאוהב את הלחם הישראלי, שקיס אינו שוכח להביא לו בכל פעם שהוא בא לאתונה.

בפיראוס חיכו לישראלים שולחנות ערוכים, עמוסים בשרימפס, קלמרי ובהרבה יין, וכמובן באוזו היוני,

אחרי הברכות טבלו כל החוגגים בבריכת מלון אסטיר פלאס. המלון שוכן דרומית לאתונה, באיזור ריליאפד. למלון יש חוף פרטי. בניין המלון בנוי על ראש צוק.

אחרי קפה ועוגה וגלידות יווניות, נשאר רק זמן קצר לקניות מזכרות. כאן התחיל בולמוס־הקניות הידוע של הישראלי המצוי, והופ — הביתה.

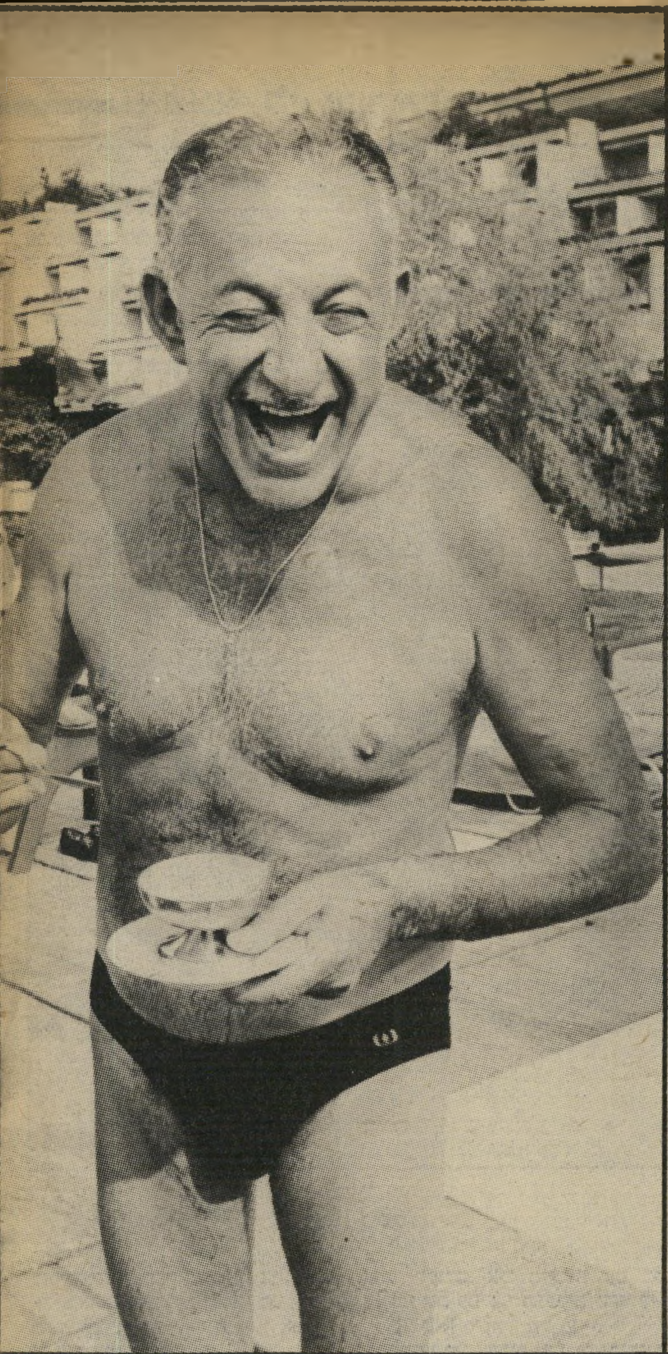

המנהל המעופף של הסניף הישראלי של חברת התעופה היוונית, זאב קיס, חגג לבדו את מלאת 25 שנה לעבודתו בחברה. הוא היחיד שנשאר מהצוות המקורי בישראל.

הנערות מתרוצצות בביגדי ים, כולן קיציות ושזופות.

הרבה ילדים מתרוצצים בין השולחנות ברעש חסר־מנוחה, והדרך היחידה לשמור על הרוגע של המקום היא לפטם אותם בשלגונים. **גזי חקק**, מבעלי המקום, מארח לפי כל כללי המסורת המיזרחית. הוא עובר בין השולחנות ושואל אם כולם מרוצים, ומגיש בעצמו את המעדנים.

ביום השישי השבוע שקק המקום פעילות. זה עתה, רק לפני שבועיים, נפתחה המיסעדה, וכבר היא הומה בחבריו של בעל המקום.

הצייר **אורי לפשיץ** ואשתו **עדה** והילדים, עסקו שעה ארוכה בצלחותיהם. אחרי שסיימו את אכילת הדג, יצאו כל בני המשפחה לטבול במי הים. הזמר והמלחין **שמוליק קראוס**, שהגיע הישר מכסית, שיחק עם הכלבים שהסתובבו במקום.

הכל החוצה

בנווה צדק, המתחדשת והמשתפצת, החליט העיתונאי לשעבר והמיסעדן בהווה **שאול אברון** לחגוג את התחדשות בית־האוכל שנבנה בחורף שעבר. הסיבה לחגיגה: הקיץ גרם ליציאה מחוץ למיסעדה, לגן שטופח על־ידי המלצר **ז'אן פייר** שלמד את מיקצועו במלון ריץ בפאריס.

„זה טבעי שערכתי את המסיבה עכשיו, כשהקיץ התחיל. אני אוהב יותר לבלות ליד הים, אבל זה מה שיש", אומר בעל המקום.

„האהבה הגדולה ביותר שלי היא אוכל צרפתי", מכריז אברון. „יש לי סיפוק שיש אנשים הנהנים מהאוכל הצרפתי. אין הרבה כאלה, אבל בשביל המעט אני מוכן להשקיע הרבה מחשבה".

הפטריוט חנוך לווין, בחברת סועדת אלמונית, במיסעדה הקיוסק בנווה־צדק. אחד מבעלי המקום, שאול אברון, סיפר כי מבקשים ממנו תמיד לעמוד ליד לווין כדי להצטלם.

השחיין זמר־הפיזמונים וקריין־הרדיו שלמה („שוטי שוטי ספינתי") ארצי, בדרכו אל המים. ארצי, לשעבר איש חיל־הים, שהה כל הזמן במים.

הפיזמונאית וסוחרת־הבגדים שימרית אור באה לחוף עם בנה הצעיר יותם. היא השתזפה בחוף לבושה בשימלה.

ציפי מנשה

„אמצא לי ישראלי!"

(המשך מעמוד 49)

וכעבור שישה ימים היתה הצגת הבכורה. לא אכלתי במשך שישה ימים מרוב דאגה שלא אצליח לשנן הכל. זו היתה קומדיה בנושא פוליטי.

טום סטופרד הוא איש בעל סגנון מיוחד. באחת החזרות ראיתי גבר נאה, שנראה כבן 25. לא ידעתי מי הוא, והופתעתי כי בדרך־כלל לא נותנים לזרים להיות נוכחים בחזרות. הוא ניגש אלי באחת ההפסקות ואמר „מנדי, אני רוצה להודות לך שאת מופיעה אצלי." זה היה טום סטופרד.

קיבלתי ביקורות נהדרות. התפקיד היה ממש תפור למידותיי. קיבלתי עוד תפקיד בצריף הקטן, גם כן קומדיה.

מנדי
החתונה בוטלה

„במשך שלוש השנים האחרונות לא היית' מאוהבת, אני טיפוס מאוד רומנטי, ואם תיפול עלי עכשיו איזו אהבה אשמח מאוד."

באותה תקופה הופעתי גם בסידרה בבי־בי־סי.

אחרי זמן־מה קיבלתי תפקיד מאוד מעניין בהצגה לפי ספר של אגתה כריסטי. התפקיד היה של שחקנית־קולנוע. היה מאוד מעייף להסתובב עם ההצגה ברחבי אנגליה עשרה חודשים ולהופיע בכל ערב במקום אחר. קיבלתי גם הצעות להופיע בסרטים באיטליה. בישראל כבר שיחקתי בסרטים: קונילמל בתל־אביב, ד' הרשלה עם מייק בורשטיין ומיליונר בצרות עם יהודה ברקן. הסרטים באיטליה היו קו־פרודוקציה איטלקית עם מנחם גולן. אחד מהם היה ננה לפי ספר של אמיל זולא — סרט אירוטי שבו הופעתי לצידו של זאן־פייר אומון. הופעתי בסרט נוסף בשם הגלדי־אטורים. בסרטים אלה הופעתי רק בשל הסכום הגבוה ששילמו לי. לא חיפשתי איכות.

אהבות מטורפות

אחרי רומא שוב חזרתי ללונדון, כדי לפגוש את בתי דנה, הלומדת בפנימיה יהודית. אני מאוד קשורה אליה. היא היתה איתי במשך 13 שנים. היא היום בת 14, ודומה מאוד לאביה. אני מתכוננת לנסוע לאנגליה לכמה ימים בכל חודש כדי לפגוש אותה, ובחופש הגדול היא תבוא לישראל.

עם רפי אני בקשרים מצויינים. התחתנו בשנת 1966, חיינו יחד במשך שש שנים ונפרדנו. התגרשנו כעבור שבע שנים. אצלי זה ככה. אם אני אוהבת מישהו, אני לא מפסיקה לאהוב אותו לעולם. אני מיודדת עם כל מאהבי וגם עם שני הבעלים שהיו לי.

עד כאן סיפורה של מנדי.

למנדי היו אהבות סוערות ורומנים ארוכים, שאותם ניהלה במקומות רבים בעולם. אחרי שנפרדה מרפי שאולי הכירה את ורנר שטאוב השווייצי, שהיה אחד מבעלי טיפניס. יחד נסעו לספרד, ומשם עברו לשווייץ.

במילחמת יום־הכיפורים חזרה מנדי ארצה, והכירה ישראלי יפה־תואר בשם מלי שמיר, שנפצע במהלך המילחמה והיה מאושפז בבית־חולים. מנדי הכירה אותו כשביקרה פצועי־מילחמה. היא מספרת: „זו היתה תקופה מטורפת. אני הייתי בערבים בפיאנו־בר שלי, ומלי היה בורח מבית־החולים עם פיג'מה ומעיל גשם והיה בא לפגוש אותי בפיאנו בר. זה היה רומן סוער שארך שישה חודשים עד שמלי עזב ל־ארצות־הברית".

אני שואלת למה היא קוראת הצלחה אצל אשה, והיא עונה: „פעם אמרה סימון דה־בובאר שההיסטוריה של האשה נמדדת לפי האהבות שלה, וההיסטוריה של הגבר לפי ההישגים שלו."

היא ממשיכה לספר על אהבותיה: „באותה תקופה הכרתי את הקונסול הכללי של ארגנטינה בישראל. גבר נאה, רווק בשם ג'רג'יו דפונוט. היינו יחד במשך תקופה מסויימת, עד אשר נקרא לשוב לבואנוס־איירס. הוא רצה שנתחתן ושאסע איתו לארגנטינה. הוא היה דיפלומט שרצה להתקדם, ואני ידעתי שמשהו שקשור ב"היסטוריה הפוליטית שלי" עלול למנוע את ההתקדמות שלו. היתה לי הרגשה שהוא יסיים את הקריירה הפוליטית שלו כשגריר ארגנטינה בפינלנד או בסיביר.

„נפרדנו כשאני מבטיחה לו לבוא לבקר בחג־המולד, דבר שלא יצא לפועל בגלל התפקיד שהוצע לי בהצגה מי מפחד מנישואין.

„אז הופיע בחיי ג'ו ליביו. איש־עסקים בינלאומי, מבעלי אלי־אנס חדרה, שגר לסירוגין באיי באהמה, בניו־יורק ובקנדה. איש־העולם הגדול.

„לג'ו היה חוש הומור פנטסטי. טיילנו יחד בכל העולם. הוא קנה לי מתנות יקרות, ובינׂיהן טבעת יהלום של שיבעה קארט, שהיתה בזמנו שייכת לאמו של המלך פרוק.

„באחד הערבים הוזמנתי לפתיחת מועדון־לילה בנתניה. בדרך התנפלו עלי שודדים רעולי־פנים עם נשק ביד, וניסו למשוך את הטבעת היקרה מידי. נלחמתי איתם ונפצעתי. בכל זאת אחד מהם נשך אותי ותלש לי את הטבעת בשיניים. השודדים לא נתפסו עד היום, אבל אני קיללתי אותם קללות נמרצות אני בטוחה שמשהו איום קרה להם.

„ג' ליביו לא התרגש במיוחד מהעובדה שהיהלום נגנב, וקנה לי טבעת עם יהלום גדול יותר — הפעם של 10 קארט. נסענו אז לקנדה כדי להתחתן. נשארתי שם כמה שבועות ופתאום הרגשתי שזה לא מקומי, ושאני רוצה לחזור לישראל. עפתי ארצה כמו יונת־דואר, אבל קודם החזרתי לו את היהלום."

„אלה היו אהבותיי"

מאז אני לא עונדת יותר יהלומים, והדבר היחידי שנוצץ אצלי זה הברק בעיניי. כל הכסף הזה הפחיד אותי פתאום. אני לא טיפוס שיכול לשבת חסרת מעש, עדויה בתכשיטים במיאמי־ביץ'. אני צריכה להרגיש מדי פעם רעב בבטן, ואז טוב לי.

„ג'ו היה מאוכזב מאוד, אבל הוא הבין אותי. כששמעה אימי על ביטול החתונה אמרה לי שמה שעשיתי זה כמו להרוויח בלוטו ולהשליך את הזכייה לפח. מובן שנשארתי מיודדת עם ג'ו, ולא מזמן נפגשנו בלונדון.

„התגעגתי לארץ, אני מרגישה כאן בבית. יש לי הרבה ידידים ואני אוהבת את כולם, חוץ מאשר את בגין ושרון.

„כשחזרתי התחברתי עם ג'ון שארל, שאותו הכרתי כמה שנים קודם לכן. הוא עבד במועדונים של רפי ושלי, הוא עזב אשה שאיתה הוא חי. היה להם תינוק והיא חזרה לפאריס. היה לנו סיפור אהבה נהדר במשך שישה חודשים. התחתנו ונסענו יחד לאנגליה.

ג'ון שארל היה צעיר ממני בחמש שנים וחסר ביטחון עצמי. הוא פיתח כלפי קינאה מופרזת וילדותית. הוא היה מתפרץ אפילו כשמישהו נישק אותי על הבימה, ועשה סצינות קינאה איומות. זו היתה אחת הסיבות לגירושינו.

„אני יכולה לומר עכשיו: אלה היו אהבותיי. בשלוש השנים האחרונות לא הייתי מאוהבת. אמנם יש לי ידידים, שאותם אני פוגשת פה ושם. אני טיפוס מאוד רומנטי, ואם תיפול עלי עכשיו איזו אהבה אשמח מאוד. ואולי עכשיו, כשחזרתי ארצה, אמצא איזה ישראלי נחמד שיחמם לי את המיטה בלילה."

נעמי אדרה ■

הסיבה לרצח

(המשך מעמוד 41)

הוסתרה ימים אחרים בחיפה, ואחר־כך בדרך לתל־אביב, ליד קיסריה, נורתה בראשה ונקברה בחולות.

רק חודשים אחרים אחר־כך אספה המישטרה מספיק ראיות כדי ללכוד את כל הקשורים לפרשה. שמעיה, ששוחרר קודם, נעצר שנית, הפעם יחד עם אשתו. ישורון ויד ימינו, נחום קלימון (מנדו), נעצרו גם הם וחיים שושן מחיפה הוחשד בפרשה. ישורון ומנדו השתכנעו להעיד נגד שותפיהם והפכו עדי־מדינה. אולם הנאשמים טוענים כי דבריהם שקר, וכי הם עצמם הרוצחים. על כן חשובה כל־כך עדותה של חגית, כסיוע לזיהוי שמעיה, עוד בתחילת הפרשה.

מכיוון שבישראל יש רק כלא אחד לנשים, הוחזקה חגית יחד עם שרה אנג'ל. "פחדתי נורא, החברה הכי טובה שלי נרצחה, אז בטח שפחדתי ממנה", אמרה חגית בבית־המישפט. היא פחדה עוד יותר כאשר ביקשה ממנה שרה לכתוב מיכתב בכתב ידה ולספר כי היה זה ישראל ישורון שהיה מעורב בפרשת ההברחה ולא בעלה של שרה, שמעיה. לפני חודשים אחדים כתבה חגית את המיכתב כפי שהכתיבה לה שרה, ומסרה אותו לידיה, "היא אמרה שתיתן אותו לעורך־הדין שלה", העידה.

המישטרה והפרקליטות הבינו היטב לנפשה של חגית. הם ידעו כי היא חוששת לחייה ולא תוכל להעיד בצורה חופשית נגד הזוג אנג'ל כאשר היא נמצאת בתא סמוך. ולכן, לפני כשבועיים, שלוש שנים לפני תום המאסר שהוטל עליה, זכתה חגית בחנינה מנשיא־המדינה. היא השתח־ררה מיד מבית־הסוהר.

כאשר הוזמנה להעיד, שבוע אחרי שיחרורה, לא הגיעה העדה לבית־המישפט. התובעת נורית אחיטוב ביקשה כי המישטרה תדאג למצוא אותה ולזמנה. ואכן, השבוע היא הגיעה, ומסרה את עדותה ללא רתיעה.

הסניגור יפתח העלה השערות שונות באשר לחנינתה של העדה. הוא טען כי יתכן מאוד שהלעיטו את נשיא־המדינה בדברים לא נכונים, שהשפיעו על שיקוליו. הנאשמים היו הרבה יותר בוטים בדבריהם והם צעקו לשופט: "אתה לא היית מוכר את אמא שלך עבור חנינה שלוש שנים?"

פרקליט המחוז אהרון שדר הצהיר כי הוא ביקש את החנינה בעצמו, ומסר מיכתב לסניגור, שבו פירט את הסיבות שנמסרו לנשיא־המדינה לצורך החנינה.

פרקליט־המחוז ביקש מבית־המישפט לאסור את פירסום המיכתב. וכך נותרו הסיבות לחנינה לוטות ערפל.

חגית רוצה לחזור למוטב ולהשתקם, אחרי כל מה שעבר עליה. אולם היא ניצבת לפני בעיה קשה: עברה הפלילי והתמכרותה לסמים יפריעו לה. ללא עבודה ועזרה, יש לה רק סיכוי קטן להתגבר על כל המיכשולים העומדים לפני אסיר משוחרר.

אילנה אלון ■

הלוויית שולמית שלי
מפחדת ביגלל מותה

בן 40 לכדורגל

(המשך מעמוד 71)

את השחקן הטוב ביותר בארץ. יש כמה: בהגנה — אבי כהן, דויד פיזנטי, משה מרקוס, אורי מלמילאן, משה סיני. אני מאמין שיש בערך 20 שחקנים. כדי לשפר את רמת הכדורגל צריך התייחסות רצינית יותר. היום, עם כל הכסף שמתגלגל בכדורגל, לא מתייחסים אל המיקצוע כמו שצריכים להתייחס אליו. היום בארץ מתאמנים כמו מיקי־מאוס. באים, מתאמנים, והולכים הביתה. לשחקנים בארץ אין כושר גופני מספיק כדי להתמודד עם קבוצה רצינית. אחרי 20־30 דקות הם יתפוררו.

חריג ומטורף

בעייה אחרת של הכדורגל הישראלי הוא האופי האגואיסטי. אנחנו עם עצלן ומאוד אוהבים את הכדור. קשה לנו להיפטר ממנו. אני מרשה לעצמי לדבר כאן בשם כל הכדורגלנים בארץ. אנחנו משחקים כדורגל שבלוני עם הרבה כוח והרבה אגואיזם.

כולם יודעים שכדורגל זה צוות של 11 איש ואף שחקן לא יכול להכריע לברו מישחק. אין דבר כזה בעולם. גם אני הייתי כזה לפני שנסעתי לדרום־אפריקה. הייתי משהו מחריד. אפשר היה לכנות אותי הפילפל של הכדורגל הישראלי. הייתי מסוגל לרוץ ולשחק לבד כשכל 11 השחקנים היריבים היו על הגב שלי, בלי לעשות חשבון לאף אחד.

היה לי כוח אדיר, ואני חושב שהייתי המגן הראשון בארץ שהתחיל להבקיע שערים ולהתקיף. זה היה משהו חריג ומטורף במדינה. היו אז תפקידים מוגדרים: למשל, מגן היה עושה רק עבודת הגנה. אך אני הייתי גם בלם והיו צריכים גם לבלום אותי כדי שאני לא אבקיע שער ואהפוך גם לחלוץ. הייתי כל כך תוסס.

אשה בראש שלי

על החיים שלי כגרוש? התרגלתי להיות גרוש. האמת היא שטוב לי והחופש שלי יקר. קשה לי להאמין שאני יכול למצוא אישה שתהיה בראש שלי, שתאהב ספורט ותהיה חופשיה בלי לכבול אותי להתחייבויות. אני לא אוהב את הדברים האלה.

התרגלתי לדבר טוב כמו חופש וקשה לי לוותר עליו. לא מפריע לי להיות לבד. כנראה שאני אוהב את זה. יש לי הרבה פעילויות ובעסק שלי החיים מעניינים. אולי אם תגיע מישהי ואוהב אותה, אז לא אגרש אותה. קשה לי להאמין שאגיע למצב הזה. אני נהנה לגדל ילדה כמו רווית. אני חושב שהיא ילדה מיוחדת במינה. היא עוזרת לי לגדל את עצמה. היא לא בעייתית ואפילו עצמאית מאוד. היא עונה על הדרישות שלי. וגם אמא שלי עוזרת. לי כמובן. היא מקבלת אותה כל יום מבית הספר.

דינה ונון ■

חסר משוגעים אני?

הטלוויזיה הראתה מומחה־נפט אמריקאי, שהחליט לבוא לישראל ולחפש כאן נפט. הוא ידע בדיוק היכן: בצפון הארץ.

הוא גילה את האתר בדרך משלו. לא באמצעות המחקר הגיאולוגי, אלא בעזרת התנ"ך.

בספר דברים, בפרק שלפני האחרון בירך משה את שבט אשר: "ברוך מבנים אשר יהי, רצוי אחיו, וטובל בשמן רגלו."

מה פירוש? כמובן: בנחלתו של שבט אשר מצוי שמן־האדמה, שהיוונים קראו לו נפט.

על כן בא האיש לארץ, השקיע כאן מיליוני דולרים משל כספו, וקודח וקודח וקודח. המימצא לפי שעה ("נכון לעכשיו", בשפת הארץ): משוגעים יש, נפט אין.

דויד

כל זה מזכיר לי את הפסוקים האהובים עליי. יותר מכל קטע בתנ"ך:

„ויקם דויד ויברח, ביום ההוא, מפני שאול, ויבוא אל אכיש מלך גת.

„ויאמרו עבדי אכיש אליו: „הלוא זה דויד, מלך הארץ, הלוא לזה יענו במחולות לאמור: היכה שאול באלפיו, ודויד ברבבותיו!"

„וישם דויד את הדברים האלה בלבבו, ויירא מאוד מפני אכיש מלך גת.

„וישנה את טעמו בעיניהם, ויתהולל בידם וייתו על דלתות השער ויורד רירו אל זקנו.

„ויאמר אכיש אל עבדיו: הנה תראו איש משתגע! למה תביאו אותו אליי?

„חסר משוגעים אני, כי הבאתם את זה להשתגע עליי? הזה יבוא אל ביתי?"

אני מציע לחקוק את הפסוקים האלה מעל לכל שערי־הכניסה של מדינת־ישראל, בים, באוויר וביבשה.

שמא נהפוך לבית־המשוגעים של העולם.

אלוהים נגד המיפקד

אני שונא את המיפקד הזה. אני סבור שהוא חודר לתחום הפרט, שהוא מאפשר ניצול־לרעה בידי מנגנונים גלויים וחשובים וסתם סוכנים ובלשים. אני מתנגד לחלק רב מן השאלות הכלולות בו.

אילו היינו אזרחים, היינו מתקוממים נגד המיפקד, כפי שהתקוממו הגרמנים, שהתמרדו זה עתה נגד מיפקד דומה, עד שבית־המשפט העליון שם נאלץ לדחותו.

אבל בישראל אין אזרחים. יש רק נתינים קולוניאליים, שהחליפו את הנציב העליון הבריטי בנציב עליון יהודי.

פעם זה היה אחרת. בני־ישראל לא אהבו מיפקדים. הם לא נאלצו להתקומם, כי היה להם אלוהים שעשה את העבודה בשבילם.

הנה פרק כ"ד בספר שמואל ב':

„ויאמר המלך (דויד) אל יואב שר החיל אשר איתו: שוט־נא בכל שיבטי ישראל, מדן ועד באר־שבע, ופיקדו את העם, וידעתי את מיספר העם.

„...וישוטו בכל הארץ, ויבואו מקצה תישעה חודשים ו־20 יום ירושלים. ויתן יואב את מיספר מיפקד־העם אל המלך, ותהי ישראל 800 אלף איש־חיל שולף־חרב ואיש־יהודה 500 אלף איש.

„ויך לב דויד אותו אחרי־כן ספר את העם, ויאמר דויד אל ה': חטאתי מאוד...

„ודבר ה' היה אל גד הנביא, חוזה דויד, לאמר: הלוך ודיברת אל דויד, כה אמר ה': שלוש אנוכי נוטל עליך, בחר־לך, אחת מהם אעשה לך: ...שבע שנים רעב בארצך, ואם שלושה חודשים נוסך לפני צריך והוא רודפך, ואם היות שלושת ימים דבר בארצך.

„ויאמר דויד: ...ניפלה־נא ביד ה', כי רבים רחמיו, וביד אדם אל־אפולה.

„ויתן ה' דבר בישראל מהבוקר ועד מועד, וימות מן העם מדן ועד באר־שבע 77 אלף איש."

חוץ מכמה רבנים קיצוניים שבקיצוניים, לא קם איש במחנה הדתי נגד המיפקד הנוכחי. היכן אתם, סוחרי אגודת־ישראל? היכן אתם, בוזזי המפד"ל? האם לא תגורו מפני ה' צבאות? האם תמתינו עד שתכה בכם המגיפה?

אופניים בים־המלח

מאז ראשית השנה הזדמנתי, בשמונה קפיצות קצרצרות לחו"ל כשגריר נודד של ישראל האחרת, לשבע ארצות. בכל אחת מהן לא שהיתי אלא יומיים־שלושה לכל היותר.

בשעות ארוכות של טיסה במטוסים דחוסים היתה לי שהות לחשוב על הרבה דברים. אחד הנושאים שריתקו את מחשבתי שוב ושוב היה ההשפעה של האקלים על אופי העמים.

מארק טווין אמר שהכל מתלוננים על מזג־האוויר, אך איש אינו עושה דבר בעניין זה. נדמה לי שאיש גם אינו נותן את דעתו די הצורך על אלף ואחת הצורות שבהן משפיע האקלים על התכונות היסודיות של עמו וארצו. דווקא מכיוון שהאקלים נתון ואינו ניתן לשינוי, הוא מתקבל כדבר מובן מאליו, כמו האוויר, והשפעתו על גיבוש התרבות הלאומית והסיגנון הלאומי אינו זוכה לתשומת־הלב הראוייה.

דנמארק היא ארץ של רוכבי־אופניים. מדהים לראות במרכז קופנהאגן את אלפי רוכבי־האופניים, בני שני המינים וכל הגילים, הממלאים את הכבישים. יש להם זכות־קדימה על פני נוסעי־המכוניות. כמי שעבר בנעוריו את הארץ לאורכה ולרוחבה באופניים, מחיפה לתל־אביב ומתל־אביב לים־המלח, אני יודע זאת היטב.

אבל יש לתכונה דנית זו הסבר גיאוגראפי ואקלימי פשוט: דנמארק היא כולה ארץ שטוחה לחלוטין. אין בה הרים, וכימעט שאין בה גם גבעות. האקלים הקריר מאפשר רכיבה בלא מאמץ־יתר. אילו היו הדנים צריכים לטפס בגבעות בחום של 30 מעלות, כפי שרכבתי בשעתו לבית־הספר, היו מוותרים על התענוג.

כאשר שוטטתי במידשאות קמברידג' ירד גשם דקיק ונעים. בלי הגשם התמידי הזה לא היה קיים הדשא הבריטי, וגם לא האופי הבריטי והתרבות הבריטית.

בארץ ים־תיכונית חמה, כמו תוניסיה, מארוקו או מצריים, מגרש החום את האנשים מן הבתים. אחרי יום לוהט, נעים לשבת בערב בחוץ. החיים מתנהלים במידה רבה בצוותא, בפרהסיה, בשוק, בבית־הקפה. אך בארץ קרה, כמו בריטניה או דנמארק, הקור כולא את האנשים בבית. בבית מבעירים אש באח, אוטמים את החלונות, מכסים אותם בווילונות. החיים מתנהלים בחוג

אורי אבנרי

יומן אישי

המישפחה, בחברת קומץ ידידים מובחרים. כך נולד מושג "הפרטיות", ההתחשבות הקיצונית בזכות הפרט לחוג סגור ומנותק משלו. "ביתי הוא מיבצרי," אמר האנגלי, ויש לכך השלכות ללא־ספור על תרבותו וסיגנונו.

באיטליה הבחנתי בהבדלים דקים אך חשובים בין טורינו הצפונית, בעלת הכיכרות המלכותיות, ובין רומא הים־תיכונית.

האקלים קובע במידה רבה מאוד את קצב החיים. מצריים היא פס ירוק דקיק לאורך היאור, בליבו של מידבר. החום האכזרי השורר ברוב ימות השנה לימד את המצרים שאסור להתאמץ יותר מדי, שיש לעשות את הדברים באיטיות. מכאן התכונות המצריות הבולטות — סבלנות אין־קץ, יחס ליברלי מאוד לזמן, השלמה עם הרבה דברים שאי־אפשר לשנותם בלי מאמץ גדול, חוסר־תוקפנות מופלא. בעיני בן־הצפון הקר נראות תכונות אלה כעצלנות, כאדישות בלתי־נסבלת, כחוסר־דייקנות, כחוסר שאיפה להישגיות ולהתקדמות.

ההבדל בין האיסלאם ובין הדת הפרוטסטנטית נובע, בלי ספק לא מעט מנתונים אלה.

פעם הזדמן לי לשוב הביתה משתי נסיעות חטופות באותו השבוע — אחת לגרמניה ואחת למצרים. כאשר חזרתי מגרמניה היה נדמה לי שישראל קרובה מאוד למצריים. כאשר חזרתי ממצריים, היה נדמה לי שישראל דומה מאוד לגרמניה. מבחינת האופי והסיגנון, אנחנו ממוקמים אי־שם בין שני קצוות אלה.

מי שבא לנמל־התעופה בן־גוריון מאירופה, יודע מייד שהוא הגיע אל המיזרח: מקבלי פני הבאים מצטופפים מחוץ לדלת־היציאה בהמון פרוע, בני־המישפחה מתנשקים בהתלהבות וסותמים את המעבר הצר, בעלי־מוניות לוחמים על הנוסעים בקולי־קולות. ואילו מי שבא ממצריים מתרשם מן האפשרות לטלפן מייד למישפחתו, ולסמוך (פחות או יותר) על מועדים של פגישות. וכל מי שבא, משני הכיוונים, מתרשם מחוסר־האריבות הישראלי, מן העצבנות הישראלית, מן התוקפנות הכללית והמתמדת, מהחוסר המוחלט של התחשבות בזולת. אך גם מחוסר־פורמליות מרענן וממעשיות ברוכה.

יתכן שאחד ההסברים לתכונות אלה טמון בעובדה הפשוטה כי ישראל היא ניסיון להשתיל חברה מערבית, בעלת קצב־חיים שמקומו בארצות־הקור, בארץ בעלת אקלים תת־טרופי. קשה לדרוש מאדם הנוהג במכונית הדומה לתנור, להתנהג באותה אריבות כמו עמיתו בלונדון, הנוהג באותו יום במזג־אוויר שהוא נמוך יותר ב־15 מעלות. והרגלים עצבניים, המשתלטים על אדם בחודש אוגוסט, אינם נעלמים כלא היו בחודש דצמבר.

אם יש הבדלי־אופי בין ישראליים "מערביים" ו"מיזרחיים" (נכון יותר לדבר על "צפוניים" ו"דרומיים") הרי הוא נובע במידה רבה מהבדלי־האקלים של ארצות־המוצא, שהשפיעו במשך מאות בשנים על אורח־חיים וסיגנון, תרבות ומסורת, ואולי גם על תכונות גנטיות. האבסורד הוא בכך שיהודים ים־תיכוניים נדרשים בארץ־ישראל הים־תיכונית לוותר על הרגליהם, ולאמץ לעצמם קצב והרגלים שיובאו מן הביצות הקפואות של פולין, יחד עם הקרפיונים של הגעפילטע פיש. גם זה יוצר מתחים, המתבטאים בתופעות שונות. ואילו יוצאי־הצפון נדרשו להתאים את גופותיהם לאקלים של ארץ אשר גם לדברי בנימין זאב הרצל אינה מתאימה לאנשים אירופיים.

היה מעניין לקרוא מחקר הרבה יותר מעמיק על נושאים אלה. אני מקווה שמישהו עוסק בכך — מישהו שבא מן הסתם בבוקר במכונית ממוזגת־אוויר למכון־מחקר ממוזג־אוויר, אשר בו מתנהלת העבודה בדייקנות צפונית ובקצב צפוני.

חור לבן במפה

לפני הרבה שנים עמדתי באחד הקיבוצים והרציתי על השלום.

כשהגיע תור השאלות קם קיבוצניק אחד, איש הפלחה, ושאל שאלה לעניין: "אני לא מבין! אתה אומר שצריכים לתת לערבים הרבה מאוד דברים. להחזיר להם את הגדה והרצועה, סיני והגולן. אלה הם דברים ממשיים. אז מה נקבל בתמורה?"

חיפשתי דרך להמחיש את התמורה, שאינה נמדדת בשטח, ולא בכסף ולא בשום דבר ממשי אחר. אמרתי: "תראה, ברגע זה לומדים כחמישים מיליון ילדים ערביים בבתי־ספר, מקאזאבלאנקה במערב ועד עומאן במיזרח. בכל הכיתות האלה תלויות מפות, ובכל המפות האלה רשום, על גבי השטח של ארצנו, "פלשתין הכבושה", או שלא רשום דבר. פעם ראיתי מפה שבה הארץ עצמה לא היתה מסומנת כלל. פשוט היה שם מין חור לבן, כמו שהיו רגילים, לפני 200 שנה, לסמן ארצות שלא נחקרו.

„כל מה שאנחנו רוצים מהערבים הוא שברבבות חדרי־הכיתות האלה תהיינה תלויות מפות חדשות, שבהן יהיה כתוב 'ישראל': כי עד לאותו יום לא נדע שלום, ולא נשיג ביטחון של אמת."

נזכרתי באותה תשובה לפני כמה ימים, כאשר קראתי כי ממשלת־לבנון — זו של אמין אל־ג'מייל, שעימה עשינו זה עתה חוזה רישמי ויפה — הורתה לכל בתי־הספר לגנוז ספר מסויים, מפני שהוא כולל מפה שבה רשום שמה של ישראל.

מיכרה בוער

באחת ממהדורות־החדשות ברדיו שמעתי ידיעה מוזרה.

אי־שם באמריקה יש עיירה, שכחתי את שמה, השוכנת מעל למיכרה ישן. באותו מיכרה משתוללת מזה זמן רב שריפה.

אדי השריפה מגיעים אל העיירה, ומקשים על הנשימה. הם מדיפים סירחון קשה. רבים מבני־העיירה מדביקים לאפיהם פיסות־בד, בעברם ברחוב. אחרים החלו לובשים מסיכות־גאז.

וזוהי רק ההתחלה. כמה מומחים מנבאים כי באחד הימים יתמוטט המיכרה, כתוצאה מן השריפה, ואז עלולה העיירה כולה לשקוע באדמה.

כזאת היתה הידיעה. הקריינית עברה לנושא הבא. ואילו אני הוספתי להרהר בה. הרי גורלה של עיירה זו מסמל משהו. אולי את גורל העיירה ששמה ישראל.

מהו המיכרה הבוער מתחת לרגלינו? מילחמת־הלבנון? מישטר־הכיבוש בגדה?

THE CARPETBAGGERS

כל מי שראה את הסרט חלף עם הרוח זוכר את התמונה: האיש המושחת מן הצפון בא יחד עם חברתו המופקרת כדי לבוז ביזה בדרום המובס. המצלמה התמקדה לרגע על המיזוודה שבידי האיש. היה זה נרתיק גדול, עשוי ממרבד זול.

התמונה לא היתה מיקרית. היא באה להמחיש מושג שהפך שם־דבר בהיסטוריה של ארצות־הברית CARPET-BAGGERS, בעלי־נרתיק־הבד.

אחרי החיילים הקרביים באו העריקים הבוזזים. ואחרי העריקים באה חלאת המין האנושי, האזרחים החמסנים, התנים והצבועים של המילחמה. היתה זאת תשפוכת הגטאות של הצפון, "אשפה לבנה" בלשון העם. הם עטו כנשרים על הפגר של החברה הדרומית המוכה, גזלו, שדדו, רמסו, דיכאו, התעללו, והתעשרו.

בסרט רצה בעל נרתיק־הבד לקנות את טארה, החווה של מישפחת או'הארה הרעבה בכמה דולרים עלובים. סקארלט האלוהית גירשה אותו בשוט. אך במציאות השתלטו אז בעלי נרתיקי־הבד על אדמות נרחבות. את הכושים "המשוחררים" הם העבידו בפרך.

סקארלט

עד היום מעורר המושג "בעלי נרתיקי־הבד" פלצות בלב האמריקאים, בני הצפון והדרום כאחד. איש אינו מתגאה בפרק אפל זה של ההיסטוריה של עמו.

עכשיו אנחנו רואים את בעלי־נרתיקי־הבד שלנו. אנו רואים אותם בטלוויזיה, עומדים בתור כדי לקנות אדמה שנגזלה מבעליה, באמצעים של טרור ודיכוי. אנחנו רואים אותם בדמות בחורי־ישיבה, המכים זקנה עד אובדן־ההכרה , המתפרצים לדירות של אזרחים חסרי־ישע, משמידים ומתעללים, כדי להבריח אותם מבתיהם. אנחנו רואים אותם בדמות מתנחלים תכולי־עיניים, המסתכלים בלי הנד עפעף במצלמה ומודיעים שהם הולכים להשתכן על אדמה שדודה כדי למצוא "איכות חיים".

זהו הישראלי המכוער, "האשפה הלבנה" שלנו. אין הם לאומנים קנאים, כמתנחלים שבאו לפניהם והמשליטים את הטרור המבריח את הערבים למכור את אדמת אבותיהם מדורי דורות. לאלה יש מוטיבציה אידיאליסטית כלשהי, מטורפת ובארבארית ככל שתהיה. ואילו בעלי־נרתיקי־הבד הם ספסרים מאוסים ברכוש שדוד, יהודי־גטו באיצטלה צברית, ההתגלמות החדשה של שיילוק. אחרי ארבעה דורות של ציונות, שנועדה לגאול אותנו מן הטיפוס הזה, הוא חוזר אלינו ומתיימר לייצג אותנו, חלאה כחולה־לבנה, תוצרת ישראל.

מאחורי הסורגים של כלא רמלה מביטים האסירים. האסירים המתמרדים דרשו שיביאו אליהם את עורך העולם הזה. **איש לא טרח להודיע למערכת על דרישה זו. כתבת** העולם הזה **ביקשה להיכנס לכלא. אך דובר השירות, שימעון מלכה, סירב להכניס אותה.**

מצב אדום

„לא היתה לנו כוונה לדקור את הסוהר דויד ספיה, הדקירות שנמצאו על גופו הן כתוצאה מהדחי־פות שנוצרו תוך כדי המהומה. בצפי־פות שנוצרה כשגררנו את הסוהרים החוצה, הקיפו אותנו עשרות אסירים והא נדקר תוך כדי הבהלה."

הסברים אלה נתנו ביום השישי בבוקר נציגי אגף ו' 2 של כלא רמלה, בשיחה עם נציב שירות־בתי־הסוהר, הד"ר מרדכי ורטהיימר, ומנהל הכלא, גונדר משנה דויד פרי.

שיחה זו התנהלה אחרי שוך אירועי יום החמישי הדראמתי, שבו לקחו אסירי האגף שני סוהרים כבני־ערובה, לחצו דוקרנים חדים אל צוואריהם במשך שש שעות רצופות.

משיחת אותו הבוקר התברר, כי מרד־האסירים לא היה מתוכנן, אלא אורגן באופן ספונטאני על־ידי שלושה אסירים השפוטים למאסר־עולם: רפי וייצמן, רפי ענר ורוני זכאי. שלושתם בשנות העשרים לחייהם. בעיקבות המרד החליט מנהל הכלא, דויד פרי, להעביר מתפקידו את קצין־הבטחון הראשי של כלא רמלה, מיכאל דיין.

הכל בפומבי

תסיסת האסירים בכלא רמלה קיימת כבר זה כשנה, (ראה: הנדון) והשבוע התלקחה בצורת מרד וחטיפת בני־ערובה, שגרמה בסופו של דבר לכך, שנציב השירות ומנהל הכלא הואילו סוף־סוף לשמוע מה יש בפיהם של האסירים על תנאי חייהם הבלתי־נסבלים.

במשך השנה שעברה הגיעו לבית־הסוהר רמלה כמאה אסירים, שהובאו בחלקם מבתי־כלא אחרים. רובם נשל־חו בעצם למרכז בריאות־הנפש ואגף בית־החולים, כשהם סובלים ממחלות־נפש ומחלות כרוניות כמו אסטמה, סוכרת, לחץ־דם גבוה, אי ספיקת כליות ומחלות־קיבה למיניהן. מכיוון שבבית־החולים ובמרכז בריאות־הנפש לא היה מקום להכיל את כל החולים, זרקו אותם, פשוטו כמשמעו, לכלא רמלה, והם פוזרו בין האגפים השונים.

חלק גדול מהם מצא את מקומו באגף ו' 2. אגף זה הוא הפחות נוח מכל האגפים האחרים בכלא. התנאים בו הם בלתי־נסבלים. באגף זה שמונה תאים בלבד, שבהם 80 אסירים החיים בצפיפות איומה.

בכל תא שוכנים כעשרה אסירים, והשירותים נמצאים באותו התא ממש. לאסיר אין פרטיות מינימלית, וההת־חכחות של אנשים בריאים בחולים היא בלתי־נמנעת.

אסיר אינו יכול לקרוא לבדו, לבכות לבדו או אפילו לאונן לבדו, שלא לדבר על עשיית צרכים בפרטיות. התנאים האלה הם ביזוי כבודו של האדם. התעסוקה המוצעת לאסיר היא מצומצמת ולא מעניינת. ביקורי־מישפחה נערכים מאחרי רשת.

חופשה ניתנת פעם בשלושה חודשים, לא פעם בחודשיים — כפי שנהוג באגפים טובים יותר. צפייה בטלוויזיה מותרת רק עד השעה 9 וחצי בערב, ולא עד חצות — כמו באגפים אחרים.

באגף זה שוכנים אסירים השפוטים ברובם למאסר־עולם, ורבים מהם זקוקים לסעד נפשי דחוף. אסירים אלה זוכים אך מעט לתשומת־לב ולשיחות אישיות עם מנהלי־הכלא, שהם כה נזקקים להם.

לפני פרוץ המרד ביקשו האסירים טיפולי־שיניים, כי הגיעו כאבים עד נפש.

אסיר בן 54, שישב בבתי־כלא במשך 23 שנים — מהן שבע שנים בכלא־רמלה, שהשתחרר לפני כמה חודשים, סיפר להעולם הזה: „אי־אפשר לתאר במילים את הסבל שעובר אסיר כשהוא נתקף בכאב־שיניים ואין מי שיטפל בו. אסיר הסובל מכאב־שן ואינו יכול להירדם בגלל הכאבים, נותנים לו כדור־הרגעה, והוא נאלץ להמתין שבועיים לטיפול רפואי. חובש נשלח לראות את המתלונן רק במיקרה שהאסיר חולה מאד או שהוא נוטה למות.

„יש רופא־שיניים אחד המשרת את כל גוש רמלה. כשיש אינפקציה בשן, נותנים כדור־הרגעה ובזה מסתיים העניין. אסיר הסובל ומבקש רופא ולא ניתן לו, מקלל לפעמים מתוך עצבים את הסוהר, ואז התגובה המיידית היא שהוא מקבל עונש על הקללות, ונשלח מייד לצינוק עם כאבי־השיניים שלו.

„אם כבר זוכה האסיר בטיפול־שיניים מצד הרופא, אז הטיפול מתבטא בכך שעוקרים מיד את השן. על סתימות אין מה לדבר. אין זמן לתיקונים, הכי־פשוט זה לעקור את השן.

„בבית־החולים של כלא־רמלה מצוי אגף הפסיכופטים. הוא קרוי בפי האסירים ,אגף המשוגעים של ד"ר סילפן'. את הזוהמה השוררת שם קשה לתאר. בחצר מכסה ירוקת את הצינורות. לחם ומרגרינה מרוחים על הרצפות.

„האוכל הוא בכי רע. לחולים אין מקום לטייל בשמש. טיפול לא מקבלים. אני חולה סוכרת, ולא זכיתי לקבל שם כוס־חלב."

עונשים קולקטיביים

אסיר אחר, צעיר, שאף הוא השתחרר מרמלה לפני כחודשיים, ניסה להסביר את הסיבות שהביאו את אגף ו' 2 למרוד:

„איך אפשר לתת באגף כזה עונשים קולקטיביים כמו בבית־ספר? הרי יושבים שם אנשים שלא יודעים חוכמות. אלה אנשים שרצחו, שרדו. המבנה הנפשי שלהם רעוע. הם עברו כבר את כל מדורי הגיהינום.

„אז באים לאנשים כאלה ומתנהגים איתם כמו בגן־ילדים. אם מישהו אחד באגף עשה מעשה לא טוב, מייד נדרשים כולם להלשין מי הוא זה שעבר את העבירה.

„איש לא ילשין על חברו, ואז מענישים מייד את כל האגף בגלל אדם אחד.

„הנה, העניש אותם עונש קולקטי־בי שלא יצפו בטלוויזיה. מה יש לאנשים האלה לעשות בחדרים המעו־פשים שלהם, בצפיפות הנוראה הזאת?

„בכלא רמלה המיטבח מלוכלך. אסיר שעובד במיטבח איננו אוכל את האוכל אלא מכין אוכל לעצמו.

„בחדרים עצמם זוהמה, השמיכות מסריחות ומלאות בכינים ובפישפשים.

„כשהייתי צריך לעשות את הצר־כים שלי בחדר, הייתי מתאפק עד הבוקר, כי השירותים נמצאים בתוך החדר ללא דלת. ואם היה לי שילשול, התביישתי להסריח את כל החדר, שבו נמצאים וחיים החברים שלי.

„בחדר אחד, שגודלו שני מטר על שלושה וחצי, חיים תישעה אנשים כשחלק ישנים על הריצפה מחוסר מקום. בלילה מסריח, אין אוויר לנשום, ובחורף, כשהכל סגור — מחניק.

„נוסף לתנאים הקשים, יש סוהרים שגם הם סיפור בפני עצמו. התגובה הראשונה של סוהר בכלא־רמלה, כשהוא נתקל עם אסיר: ,אני לא הבאתי אותך לבית־הסוהר!'

אחרי המרד נציב שירות־בתי־הסוהר, הד"ר מרדכי ורטהיימר, משיב על שאלות העיתונאים בחדרו של מנהל כלא־רמלה, גונדר משנה, דויד פרי. העיתונאים שמעו את אשר אירע מפי שילטונות הכלא ולא מפי האסירים. ורטהיימר נהג באסירים בצורה מכובדת, כשהחליט שלא להענישם ולהקשיב לתלונותיהם. הוא עורר בכך מורת־רוח בקרב קצונת בתי־הסוהר.

„הסוהרים ברמלה הם ברובם גרוזים ודרוזים. הם אנשים לא מפותחים, והתגובות שלהם כלפי האסירים מתבטאות בחוצפה, העלבה והשפלה. היחס שלהם לאסירים אינו כאל בני־אדם. תמיד רק, ,לך, תסתלק מפה!'.

„אני זוכר אסיר בשם בוסיס, חולה־נפש מבאר־יעקב, שהגיע לבית־הסוהר רמלה. יום אחד הוא דקר סוהר. הסוהרים עשו איתו דין בעצמם, והיכו אותו בצינוק.

„אני ישבתי גם כן בצינוק — ושמעתי הכל. בוסיס צעק שמונה ימים ושמונה לילות בגלל המכות. הוא זב דם, ושום חובש לא הגיע להגיש לו עזרה. הם באו רק לראות ולבדוק אם הוא עדיין לא מת.

„במשך חודשיים. לא יכול היה בוסיס לדבר, לא ידע איפה הוא נמצא. לא עשו לו מישפט.

„אני נשבע — הם יותר גרועים מהנאצים. אין להם כבוד לבן־אדם. אין להם חינוך, ואת כל התיסכולים שלהם הם מוציאים על האסירים.

„את הצעקות של בוסיס לא אשכח לעולם. זה רודף אותי בלילה.

„יום אחד לא רציתי לצאת לעבודה בשעה 7 וחצי בבוקר, אז שללו ממני את החופש שלי והביקורים. אין חוק המחייב אותי לצאת לעבודה אם אני לא רוצה בזה, ובכל זאת קיבלתי עונש של דחית־החופש לחודש."

„מילחמת מעמדות"

„לפידאיון הם מתנהגים יותר טוב מאשר ליהודים", מגלה האסיר לשעבר, בן ה־54. „נותנים להם כל מה שהם רוצים. הם השולטים בכלא. כשהם רוצים להיות טבחים — הם טבחים.

„הם אמרו: ,אנחנו לא אוכלים אם אנחנו לא מבשלים את האוכל,' אז נתנו להם לעבוד במיטבח.

„פתחי, זה שנתפס על פצצות באבטיחים בחיפה, הוא הטבח המבשל את האוכל והוא הקובע.

„כשהפידאיון עושים שביתה — זה שביתה. הם משיגים הכל. כשהם רוצים לעשות ספורט בחצר, מסלקים את כולם. הסוהרים לא מעיזים לדבר איתם מילה מרוב פחד. יש ברמלה 200 אנשי פידאיון ישראליים, ואיתם באותו אגף אולי 30 אסירים יהודים."

על מרד האסירים באגף ו' 2 מחווה את דעתו האסיר המשוחרר הצעיר יותר. הוא אומר:

„לדעתי, האסירים לא היו בשום

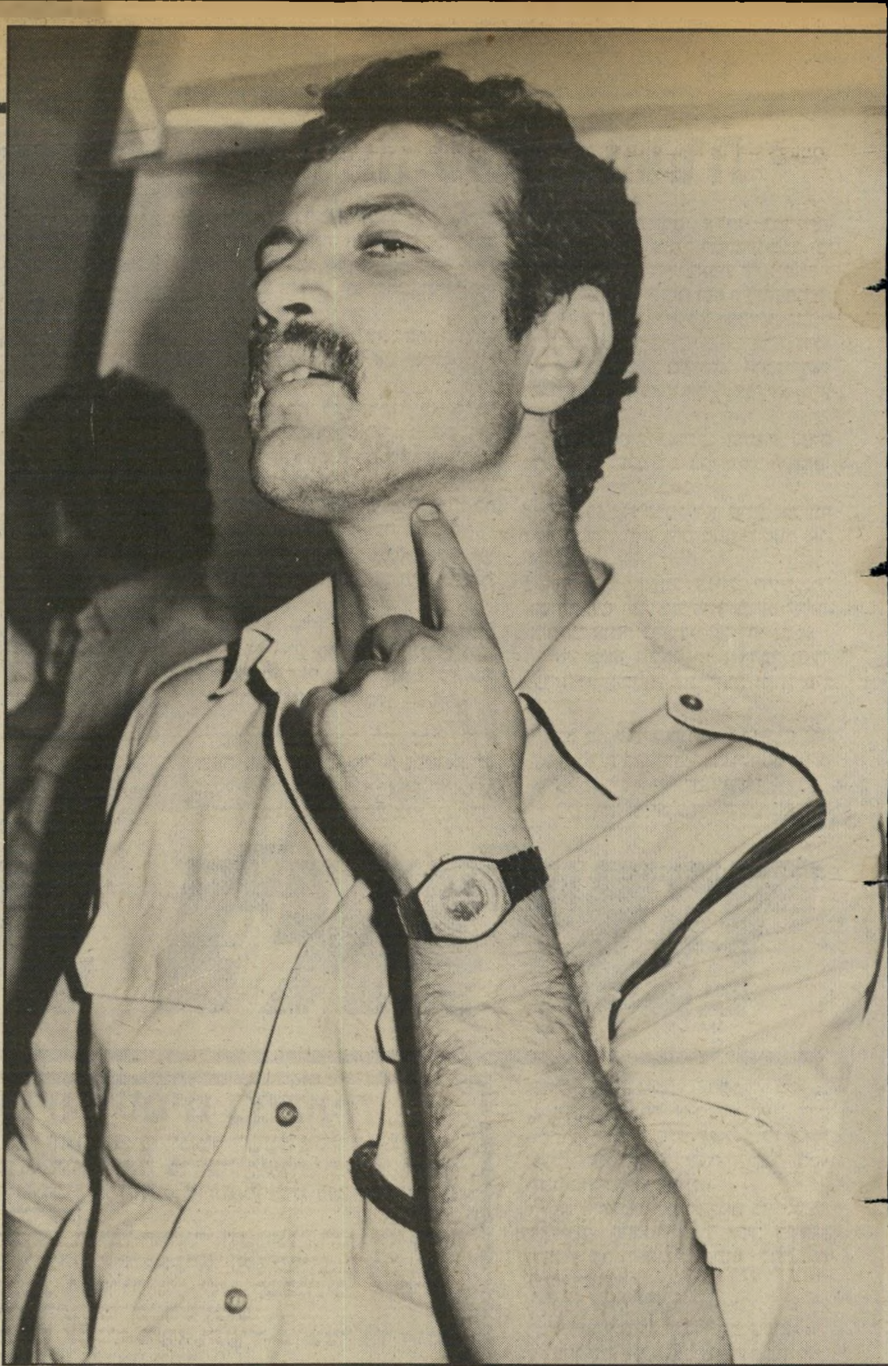

ההצגה הגדולה שני הסוהרים שנלקחו כבני־ערובה, דויד ספיה ומשה גרטי, מציגים לפני העיתונאים והצלמים את הדקירות בגופם. שילטונות הכלא דאגו לדווח לעיתונאים על תשע דקירות בגופו של ספיה, אבל האמת היא שמעל טבורו של ספיה נראית נקודה אדומה קטנה, בגודל גרגיר אפונה. על גופייתו הציג ספיה נקודת־דם, אולם כשהוריד את חולצתו לא נראה מתחתיה דבר, והוא לא נזקק כלל לאישפוז. משה גרטי (מימין) מצביע על צווארו הנקי. האסירים לא פגעו בסוהרים.

שילטונות בית־הסוהר ערכו הצגה גדולה כדי להסיח את עיני הציבור מהגורם האמיתי למרד האסירים: המצב הבלתי־אנושי בכלא

מיקרה פוגעים למוות בסוהרים בני־הערובה. הם רק השתמשו בהם להשיג את הזכויות המגיעות להם.

„זאת לא היתה בעיה מצד שילטונות בתי־הסוהר והכוח הרב ללוחמה בטרור שהקיף את הכלא, להזרים מלמעלה, מהגג, גז מרדים ולפזר את המרד תוך שניות. לדעתי, הם לא עשו זאת, כי רצו להציג לפני הציבור והעיתונאים הרבים שצבאו על הפתחים, את האלימות המסוכנת של האסירים — ובכך להפנות את תשומת־לב הציבור לאלימות האסירים ולא לבעיה העיקרית, שהיא מה הביא אותם למצב הזה."

בכל בית־כלא קיימת „מילחמת מעמדות" מתמדת, וכל דאלים גבר. כל אסיר שרוי במתח מתמיד, כדי לשמור על מקומו ולהיטיב את תנאיו ביחס לתנאי חבריו. החזק הוא המחזיק מעמד והחלש — נירמס.

הקש ששבר את גב הגמל והביא למרד של אסירי אגף ו' 2: כאשר ביקשו האסירים לצפות בטלוויזיה אחרי מבט לחדשות, פרץ ויכוח עם הקצין התורן, והוא החל משתמש בכוח

התקרית דווחה למנהל פרי, והוא החליט להעניש את כל האגף ולסגור את האסירים בתאיהם בשעה 6 בערב.

האסירים לא היו זקוקים לפרובו־קציות נוספות. די היה בעונש הקו־לקטיבי הזה.

מפקד האגף היה באותו זמן יחזקאל קדוש, ועליו הופקד באותו היום גם לשמור על האגף וגם להיות אחראי על בית־הסוהר. פרי יצא מהכלא בשעה 5, כדי לבקר ביריד אדם ומעונו, ולראות שם את ביתן עבודות האסירים.

הכל קרה כהרף־עין. בשעה 7 ורבע, כשחזר פרי לכלא, ראה שהמצב חמור. מהגג הבחין בשני סוהרים יושבים על הספסל ומסביבם אסירים רעולי־פנים, שבידיהם דוקרנים וסכינים.

שיבוא כתב „העולם הזה"

„פניהם היו עטופים כפני מחבלים," סיפר פרי. „הם כל הזמן צעקו. לא היתה הנהגה לעניין אלא כמה צעקניים, שאותם זיהיתי היטב לפי קולותיהם.

„שלושה מהם פרצו למישרד האגף, השתלטו על שני הסוהרים, ניתקו את הטלפון, פגעו ברהיטים ויצאו לחצר כשהם גוררים אחריהם את הסוהרים.

„האסירים האחרים הצטרפו ודחפו. כתוצאה מהדחיפות נכנס להב הסכין לצווארו של הסוהר. (על צוואר הסוהר לא נמצאו סימני דקירות סכין).

„כשהגעתי למקום וראיתי את המצב, הכרזתי על ‚מצב אדום', שהוא מצב כוננות בדרגה הגבוהה ביותר.

„תוך דקות היו כל גורמי המישטרה באיזור, כולל היחידה ללוחמה בטרור.

„במשך שעה וחצי ניהלתי איתם משא־ומתן דרך הגג. הם עשו עליי תרגילים יפים. בכל פעם הם קירבו לקיר שעליו עמדתי את בן־הערובה, הסוהר, שאמר לי: יש לי אשה וילדים, אני רוצה להגיע הביתה.

„לאחר מכן הגיע השני, שאמר: ‚החיים שלי בידך, תן להם מה שהם רוצים, אחרת יהרגו אותי — ואתה תהיה האחראי.'

„הפסיכולוג של המישטרה הצטרף אליי וגם גבי אמיר, שהוא מפקד מחוז המרכז, ופנחס שחר, מפקד מישמר־הגבול. לידי עמדו גם אנשים המכירים היטב את קולותיהם של האסירים, כדי שיוכלו לייעץ לי לפי תשובותיהם, כדי שהזהוי יהיה מוחלט.

„לקראת חצות הצעתי להם לפרק את הבריקדות ולפתוח את האגף. הם שמו מיטות כמחסומים, שברו מנעולים ודלתות, והחזיקו בידיהם כלי־משחית בצורת סכינים שהכינו ממגשי־נירוסטה.

„הם סירבו בכל תוקף. בכל פעם מישהו מהפינה היה זורק אליי איזו בקשה. הם דרשו עורך־דין, פרקליט־מדינה וכתב של העולם הזה.

„היתה אנדרלמוסיה, ובתוך כך הם זרקו את המישפט: ‚רוצים את הנציב.'

„לא היתה הנהגה לכל העניין", ממשיך מנהל הכלא, „והבקשות עפו מכל הכיוונים. בינתיים הקדשנו את הזמן להיערכות מתאימה. הפסיכולוג יעץ לי להשתמש במילים מתונות, כדי שלא להרגיז את האסירים, והסכין המונחת על צוואר הסוהרים תחדור פנימה בלהט הרוגז.

„בשלב מסויים גברה ההחלטה להשתמש באלטרנטיבה הראשונה, ולהביא להם את אחד השמות שביקשו. ההחלטה היתה לקרוא לוורטהיימר.

„בשלב זה האסירים הבחינו בכוחות מסביב ונעשו עצבניים מאוד. ווטהיימר נכנס לאגף והבטיח לאסירים לשוחח על בעיותיהם למחרת בבוקר.

„למחרת, דרשו האסירים רופא שיניים, שיטפל באופן קבוע בכאבים רחופים ולא לאלץ את האסירים להסתפק בכדורי־הרגעה. אני לא יכול לתת להם את זה, כי יש שלושה רופאי־שיניים המשרתים כמעט אלפיים אסירים. גם אני לא מקבל רופא־שיניים בכל יום.

„הם דרשו טלוויזיה עד חצות, ותנאי פעילות תרבותית כמו בהילטון. אני לא יכול לאפשר להם זאת, מבלי שירוויחו את זה התנהגות הולמת.

מי יאכל את החרא!

„בעיקבות מה שקרה, אני חושב לבדוק את עצמי", מבטיח פרי. „יכול להיות שאני ואנשיי שגינו במתן הזכויות המגיעות להם. אני מוכן לבדוק את חבריי לעבודה.

„האנשים האלה פשוט נשחקו בתנאים הגרועים השוררים בכלא. המיבנה עצמו הוא בעל תנאים בלתי־ניסבלים. המיבנה אינו בנוי לאכלס 600 אסירים. מידותיו של הבניין, השירותים הפגומים, הצפיפות וחוסר־הפרטיות — כל אלה סיפטומים שדורשים הערכות־מצב. המרד היה ארגומנט נוסף.

„התנאים יצרו חממה להיווצרות מצב כזה. אני בהחלט עומד לבדוק את עצמי ואת חבריי במה שגינו," מסכם המנהל.

אחרי הכרזות כאלה, האומנם אפשר להאמין לדויד פרי שהאסירים לא השיגו דבר?

בקרב קצונת בתי־הסוהר והסוהרים נשמעו הערכות שונות בקשר להתקוממות שאירעה ברמלה. הם סיכמו כי המרד הסתיים בנזקים של עשרות אלפי שקלים, באובדן כבוד ויוקרה של סגל הפיקוד, בשני סוהרים מוכי־הלם שיצאו לחופשה.

על כך שהנציב החליט שלא להעניש את האסירים, ותחת זאת להקשיב לבעיותיהם, התבטא קצין בכיר: „ורטהיימר יצא גיבור ומושיע עבור האסירים, אבל אנחנו נאכל את החרא."

למרות ההבטחות הרשמיות, מה שמעסיק את קצונת בתי־הסוהר הוא כיצד להעניש את האסירים על המרד.

איש לא העלה בדעתו כיצד יש לשפר את תנאי חייהם של האסירים כדי שלא ייאלצו לנקוט בצעדים נואשים כאלה פעם נוספת, רק כדי שמישהו יואיל לשמוע את טענותיהם.

אין ספק שזו הבעיה האמיתית, וזהו המצב הדורש כוננות „מצב אדום".

נירה גל ומרסל זוהר ■

האב על הקבר

דני מעוז, איש־הבי־טוח, נמצא בהלם מאז התאונה המחרידה שבה נהרגה בתו. הוא לא חדל להאשים את האם שהרסה את חיי בתו. במיוחד האשים את מישפחת גולדמן, הורי בעלה לשעבר של אלינור, איתן גולדמן, שאילצו את בנם להתגרש.

פנים רבות לאלינור

אלינור מעוז היתה בת 19 ושיבעה חודשים בלבד, כשנהרגה ביום השבת לפנות בוקר בתאונה מחרידה (ראה: מיסגרת). בדיוק שבוע לפני כן ביקרה הנערה היפהפיה במערכת העולם הזה להביא את תמונותיה, שאחת מהן התפרסמה במדור רחל המרחלת (העולם הזה 2387).

בחייה הקצרים הספיקה אלינור להינשא לאיתן גולדמן, שממנו התגרשה אחרי ארבעה חודשים. הוריה, דני וניצה מעוז, גם הם גרושים.

חמישה אנשים שונים סיפרו השבוע, מייד אחרי התאונה, מי היתה אלינור.

כל אחד ואלינור שלו.

היא היתה עשירה וזוהרת —

אומר דני מעוז:

רצחו לי אותה, אני אשם בכל! איך נתתי שירצחו אותה נפשית? היא כל־כך רצתה בית, עם ילדים ונרות של שבת.

היא היתה אומרת לי: „תראה, יהיה לי בית, ובליל־שבת אני אדליק לך נרות".

אך הם לא רצו אותה. לא לדבר איתה, לא לראות אותה, פשוט דחו אותה. הגולדמנים חשבו שאנחנו רוצים לקחת מהם כסף.

הנרי גולדמן בא לביתי, אמרתי לו: אני אחזיר לך את הבן. בתי הבטיחה לי לא להיכנס להריון. אתה לוקח על עצמך אחריות, הורס את חייו של זוג אוהב כל־כך.

היתה לי אליו בקשה אחת: קבל את הבת שלי לשיחה אחרי הגט. רציתי שהיסורים שלו יהיו קשים על מה שעשה. שיראה איזה כלה הפסיד.

מה זאת אשמתה של בתי שהיא יצאה מבית הרוס? אל תשפטו אותה בגלל הרחם ממנו היא יצאה. היא לא אשמה בכלל. איזה פשע היא עשתה?

תנסו להתייחס אליה כמו אל אסופית. קבלו אותה למישפחתכם, כי כל מה שהיא רוצה באמת זה בית.

אך במקום ילדים היא גידלה חתול. כשהם התחתנו, היא לא הפסיקה לבשל ולכבס.

אני בטוח שאיתן, הילד של הגולדמנים, עכשיו אבוד. אני לא יודע מה יקרה לו.

פשוט קרעו אותם. התנהל נגדם מסע של השמצות בלי רסן. השליכו עלינו בוץ ללא רחם.

כמובן שגולדמן לא קיים את מה שביקשתי, ולא היה מוכן לראות את אלינור.

מה היא אשמה הגוזל שלי? אני גמרתי עם חיי. כשהייתי כועס עליה, היתה שולחת בי מבט שהייתי נמס.

את איתן גולדמן היא אהבה מאוד עד היום. הכל היה בריחות ותחליפים לאיתן.

כל מה שהיא רצתה זה להקים בית על חורבות בית הוריה. הגולדמנים רצו אותה בקבר, והיא שם עכשיו.

רק השבוע שמעתי שבפשיטת־רגל שהיתה בהונג־קונג, הפסיד גולדמן מליון וחצי דולר. איך הוא העיז, ערב החתונה של ילדינו, לשלוח לי באמצעות עורך־דין הצעה לקבל כסף תמורת ביטול החתונה?

אני החלטתי אז להלחם בו ולעזור לאלינור, שילמתי את הכל, פתחתי חשבון פתוח בבנק, נתתי להם את המכונית שלי.

אבל איתן היה חלש אופי. הוא לא יכול היה לעמוד בלחץ המישפחה.

בחתונה היתה אלינור עצובה. איך אפשר שלא?

הרי גם חתונה הגונה לא נתנו לה. היא נערכה ברבנות. היינו שם רק אייבי נתן, בתי הקטנה, הסבתא וכמה ידידים.

משם הכנסתי אותה להילטון לשבוע.

עם גולדמן עוד אפשר היה להסתדר. אבל אשתו היא גוש של רוע.

האסון בחיי התחיל, ברגע שניצה התחילה לנהל את העסק ביפו. אז

כדורי סמים במכונית

במהירות של 160־200 קילומטר לשעה מיהרה המכונית ליד אשדוד. היא היתה בדרכה לאילת. השעה היתה לפנות בוקר. המכונית היתה מדגם מרצדס 280, עם תווית של מכונית במיבחן.

לפתע התפוצץ הגלגל האחורי השמאלי. הנהג לא ניסה לעצור. שום סימני עצירה לא נראו על הכביש. הוא התנגש במעקה המתכת המפריד בין שני המסלולים. המכונית הועפה באוויר, התהפכה כמה פעמים.

מיפרקתה של אלינור מעוז, הנערה שישבה ליד הנהג, נשברה, והיא מתה כנראה מייד.

הנהג דני ליכטנשטיין, הוא עבריין הידוע למישטרה, בעל תיקים על מכירת הרואין, ונמצא בשלילת רשיון לארבע שנים. אלינור לא היתה חברתו היא הכירה אותו באירועים חברתיים. באותו ערב יצאה איתו, עם ידידו ועם אחותה לסעוד במיסעדה. באותו ערב החליטה באופן ספונטאני להגיע לאילת. ליכטנשטיין התנדב מייד להסיע אותה.

אחרי התאונה נמצאה במכונית חפיסת כדורי אדולן, והחשד הוא כי הנהג היה מסומם.

האומנת האנגליה מגיל שנתיים וחצי היתה לאלינור ולאחותה אומנת אנגליה, מיס הייבי, שטיפלה בה ובאחותה. בתמונה: האחות לורן, מיס הייבי, ניצה ואלינור.

פרחים אלינור היתה יפהפיה מהיום שנולדה. בביתה המפואר שבהרצליה־פיתוח, היא הורגלה מילדות לקחת חלק באירועים חברתיים.

צפיה אלינור היתה מלאה תשוקה ליהנות מכל רגע בחייה. מי שדאג לפנק אותה היה אביה, דני מעוז, שממנו קיבלה כל דבר שרצתה.

בת 19, גרושה, מאוכזבת ומחפשת הרפתקות

התחילו נסיעות כל חודש לחו"ל. אני תמיד הייתי האחרון שידעתי. כשנודע לי, זה נגמר.

כמובן שהבנות סבלו במשך חמש שנים, עד שקיבלתי את הגט. היא קיבלה ממני הרבה כסף לקנות בית ולגדל את הבנות.

היא מכרה את הבית וביזבזה את הכל. רק עכשיו היא מכרה יחידה ביפו, שם היתה החנות שלה. זה יתן לה דלק לשטויות שלה לעוד קצת מאוד זמן.

היא היתה צריכה אחרי הגט לאסוף את הגוזלים שלה. אבל איפה? כל אחד במקום אחר; הבת הקטנה מתגוררת אצל הסבתא, ואלינור בקבר.

נשאר רק החתול הסיאמי, שאיתן גולדמן השאיר לה.

האמא: נחום־תקום

אמה של אלינור, ניצה מעוז, היתה אשת־סודה של הנערה. שתיהן אהבו עושר וזוהר, הירבו לבלות ביחד.

אומרת ניצה מעוז:

צילצל שוטר מרחובות, הוא שאל אם אני מכירה אחת בשם אלינור מעוז. כשעניתי: בטח זאת בתי! סיפר לי שהיא שוכבת חסרת־הכרה בבית־החולים. ביקשתי ממנו את הטלפון וניתקתי את השיחה. הייתי בטוחה שהוא מהתל בי. איזה רחובות! הרי ידעתי שהיא בטבריה.

אחרי כמה דקות צילצלתי בכל זאת למיספר. הבנתי שזו אמת.

רק כשהגענו לבית־החולים בצריפין, נודע לנו שאלינור הגיעה לבית־החולים מתה.

נהרגה הבת הכי־אהובה שלי.

אני זקוקה עכשיו לחיות שלי מסביב, לכלב שלי ולחתולה של אלינור. הם, אלינור ואיתן, קנו את החתולה חצי־חצי.

מעולם לא האמנתי בנישואין האלה, כשיש כזאת שינאה של אם החתן. אני לא ראיתי ברומן שלהם שום דבר חשוב. אבל ידוע שנישואין זאת דרגה אחת לפני השיגעון. אי־אפשר היה לעמוד בבכיות הליליות של איתן אחרי הגירושין, בשיחות שלו מארצות־הברית.

מה אני צריכה היום להסתיר? פעמיים הוא שלח לה כרטיסים כדי שתיסע אליו לאמריקה. היא נסעה עם החתולה שלהם. מה איכפת לי עכשיו מהגולדמנים? אני לא צריכה להסתיר עוד.

אלינור היתה דומה לי. מין טיפוס של נחום־תקום. היו לה הנאות, היא אהבה כל־כך לחיות, וכל דבר הכי־יפה בעולם היה צריך להיות שלה.

אני לא חושבת שאפשר לשנות גורל של אנשים. זה דבר מקובל אחרי בילוי במועדונים, שהחברה אוהבים לנסוע לאילת. היא באה בערב, ב־3, ולקחה בגדים. אבל אם הייתי יודעת שהיא נוסעת לאילת עם כותונת, הייתי רצה אחריה במיסדרון של המלון.

היא היתה הכל בשבילי. חברה, בת, ידידה ואשת־סוד. אני מוכרחה לראות עוד פעם את אלינור, הרי הבטיחו לי, אני מוכרחה לראות אותה!

החותן לשעבר: לא רוצה ללכלך

יחזקאל גולדמן הוא יהלומן ידוע בתל־אביב. מעולם לא פגש באלינור, אשת־בנו, איתן. הוא התנגד בתקיפות לנישואין, אחרי שקיבל דוח בלשי על אופיה של הנערה, שהירבתה לבלות בחוגי החברה הנוצצת.

להגנתו אומר יחזקאל גולדמן:

אני מאוד מצטער. מה אנחנו אשמים? זה כמו הסיפור על הילדה שהלכה לקנות במכולת ונהרגה בדרך. איך אפשר להאשים את האמא ששלחה אותה?

זה מיקרה מצער. היא היתה נערת־זוהר, לא התאימה לאיתן. אבל הוא לא שמע לנו והתחתן. זה לגיטימי, אבל שילך לעבוד וידאג לעצמו.

היינו במיקרה בחופשה בחו"ל כשקיבלנו טלפון ממנו, שהוא רוצה להתגרש. זה היה על דעת עצמו. הוא לא קיבל מאתנו שום מתנות, זה שקר וכזב.

דווקא אני הייתי זה שלחצתי עליו יותר מאשתי.

הם התגרשו בצורה יפה, ולא ביקשו שום דבר.

כשבני הודיע לי שהוא רוצה להתגרש, הוא הסביר לי שהוא לא מאמין בנישואין שיחזיקו אולי עוד שנה. אחת הסיבות לכישלון היתה דווקא האמא של אלינור. הדברים הגיעו אפילו למכות בין בני ובינה.

באמת שכואב לי הלב. אני לא מכיר את הבחור שנסע וגרם לתאונה. למה לא מאשימים אותו?

זה נכון שאף פעם לא דיברתי עם הבחורה, כי שמעתי על העבר שלה. אני לא רוצה ללכלך אותה, זה לא רלונטי.

אני מתכונן לבקר את דני. שלחנו להם טלגרמה של השתתפות בצער. זאת באמת טרגדיה נוראה.

לורן מעוז אחותה בת ה־15 וחצי של אלינור, בילתה בחברתה את הערב האחרון של חייה. בהלוויה, שנערכה ביום השני השבוע בקריית־שאול, התמוטטה לורן, ולא השתתפה בטקס עד סיומו.

אומרת לורן מעוז:

תכננו לגור ביחד. אבא רצה לשכור לנו דירה. בזמן האחרון היא השתנתה לטובה בצורה בלתי־רגילה.

היא אהבה אותי מאוד. היא ואמא היו מאוד קשורות. היא היתה משהו משגע לאמא.

היא לא היתה מוכנה לוותר על הזוהר.

אנ לא מאשימה אף אחד, אך איך אפשר להכניס אותה לאדמה?

אילו היתה יוצאת מהתאונה נכה, הייתי מטפלת בה כל חיי, והיא היתה שלי.

החבר הראשון: שירים בסתר

איש־המחשבים ובעל כמה מועדוני־לילה בתל־אביב, שלום פנסטר, מעיד על עצמו כי היה החבר הראשון של אלינור. עד יומה האחרון, הוא טוען, היא שמרה על קשריה עימו.

מספר שלום פנסטר:

אנשים לא הכירו את אלינור. היא אהבה את החיים, היתה מאושרת. הייתי החבר הראשון שלה, מגיל 15 וחצי, במשך שלוש וחצי שנים.

היו לה הרבה שנים מאושרות. היא היתה היפהפיה של העיר, כולם מתו לדעת מה היא עושה. גם כשהיתה נשואה, היא באה אלי מדי פעם.

היא היתה נערה רגישה, אפילו כתבה לי שירים. הנה אחד מהם:

כל מה שארצה הוא / להיוולד בעיניך / לחיות בלחיך / ולמות ב־שפתיך // אולם בינתיים / בוא נאסוף את הכל /את כל האמשים האבודים / המחרים המקווים / את פיסות הנייר / ופיסות השמיים // את הבגידות הקטנות / והפיוסים הגדולים / את הפרחים היבשים / והדמעות הלחות / את הלחישות החמות / והסיכונים הקרים // את ידי אל תוך ידך / ואת ראשינו אל הכר / בוא נאסוף את הכל / נתחיל מחדש / שלך כמו תמיד / אלינור.

בסוף איתן לא עניין אותה. הוא נחשב בעיניה כקליפת־השום. אביו הוכיח לו, שהוא נותן יותר מדני.

היא היתה עם כולם, ואם אף אחד.

גם בערב התאונה היא באה אליו הביתה. העוזרת הפיליפינית סיפרה לה שאני ישן. היא ידעה שאני נוסע לאילת, ושם תפגוש אותי. היא עם נשמה של תינוק. היא רצתה לחיות, ואי־אפשר היה להשיג אותה.

החלטתי לקרוא על שמה לשלושה מקומות חדשים שרכשתי. הם יקראו מעכשיו אלינור: מועדון קיסר, המועדון, והדרגסטור. תמונות שלה יקשטו את המועדונים, אני גם אזמין פסלים שלה, שיוצבו במקומות אלה.

שולמית יריב ■

האם על הקבר אלינור היתה לניצה מקור לגאווה. היא התגוררה איתה בדירת־פנטהאוז במלון מיגדלי דניאל. האם היתה חברתה הטובה ביותר ואשת־סודה של אלינור, דאגה תמיד להציג אותה לפני האנשים הנכונים ופילסה לה את דרכה לזוהר.

בחתונה העצובה, שנערכה ברבנות בתל־אביב, נכחו כעשרה אנשים בלבד. אפילו אם הכלה לא השתתפה בטקס, שהוחרם גם על־ידי מישפחת החתן. הם התגרשו אחרי ארבעה חודשים.

הידיד שלום פנסטר היה ה־חבר הראשון של אלי־נור, בגיל 15 וחצי ונשאר ידידה.

המלך ליר

(המשך מעמוד 47)

הבימה, שביקשה להציג רק את ההירואיקה היהודית־תנכית, לתיאטרון בינלאומי. „רק מי שיש לו ערכים בינלאומיים יכול לקיים תיאטרון לאומי — אם יהיה זה תיאטרון השטטל היהודי, או תיאטרון מקורי, שאינני מבטל אותו, חס ושלום.”

ברבות הימים הוא היה החלוץ ששיחק את התפקידים הגדולים ביותר במחזאות העולמית: בכורה המלטית ב־1948, אחר כך פרגינט לאיבסן, האב לסטרינדברג, שיילוק בסוחר מוונציה, המלך ליר, ועוד רשימה ארוכה.

בכך היה מגדלור לדורות שבאו אחריו.

„לטיפה על הטוסיק”

בהתאם לחוק האבסורד, ב־1970, אחרי פירוק הקולקטיב ומסירת האחריות לממשלה, שמינתה את משה זנבר כיושב־ראש חבר־הנאמנים, הוצע התפקיד שוב לבן הסורר. פינקל קיבל את המישרה.

על־אף נסיונותיה של השמיניה — כפי שהוא כינה שלושה בימאים, שלושה מחזאים ושני מבקרי־תיאטרון — שחתרה תחתיו וניסתה ליטול את ההנהלה האמנותית לידיה, הוארכה כהונתו בשנתיים נוספות.

כשנכנס לנעליו של המנהל האמנותי קיבל מיכתב ברכה מטיירון גתרי: „איני יודע אם לברך אותך, או להשתתף בצערך.” את טיירון גתרי, שהיה האורים והתומים של התיאטרון האנגלי אחרי מילחמת העולם השנייה, הכיר פינקל ב־1947, כשבויים על־ידו כאריפוס של שייקספיר.

המאורע היה יוצא־דופן בקורותיה של הבימה. באותה שנה שיחק פינקל את המלט, שהועלה לראשונה על הבימה העברית. באסיפה הכללית של הקולקטיב („אפיסה כללית”, כפי שנהג לכנות אותה), הועלתה מועמדותו של פינקל לשחק את אריפוס. בעיני הקולקטיב נראתה ההצעה הזיה פראית.

„מסקין, שהיה אמור לשחק את התפקיד והיה אדם ישר ואובייקטיבי, סירב. ‚איני אריפוס!’ הוא פסק, ‚ואינני רוצה להיות מצחיק. את אריפוס צריך לשחק פינקל,’ אמר מסקין.”

והוא נבחר, למגינת־ליבו של הקולקטיב.

גטרי סמך ידו על הבחירה, ובין השניים התפתחה ידידות אמיצה שנמשכה לאורך שנים.

ב־1959 נפגשו השניים שוב בהסוחר מוונציה של שייקספיר. מסקין הגדול ופינקל שיחקו את שיילוק לסירוגין. פינקל הצליח לקפוץ לתפקיד אחרי שלוש חזרות, בזכות הזיכרון הפנומאנלי שלו, ר־שיכנע את הבימאי להטות בחלקה את האינטרפטציה של המחזה לכיוון שלו.

„גטרי היה אישיות ענקית וג'נטלמן אמיתי. אחרי שהוא נפטר, נתבקשתי לכתוב מאמר עליו למרכז האמנותי שנבנה על שמו באירלנד.”

היה זה גטרי שפתח לפני פינקל את שערי עילית התיאטרון האנגלי, ויש הטוענים שפינקל פתח לגטרי אשנב לדרמטורגיה הגרמנית, ובעיקבות שיחותיהם הממושכותביים גטרי את מריה סטיוארט של שילר.

גטרי שאל אותו אם הוא מעוניין לשחק באנגלית בלונדון. להצעה זו סירב פינקל, אבל את ההזמנה לארוחת־ערב בביתם של לורנס אוליבייה וויוויאן ליי הוא קיבל.

„ערב־הארוחה שלחתי להם גלדיולות לביתם. מסתבר שבאנגליה אלה הם פרחים הנשלחים רק להלוויות. היתה זו בדיחת־הערב. ויוויאן עשתה ממנה מטעמים. היתה לה לשון מאוד שנונה.

„הרגשתי שם כמו בבית. היה שם אושר מישפחתי אמיתי. לא חלמתי שהם עשויים להיפרד. היא היתה הרבה יותר אינטליגנטית ממנו ובעלת ידע עשיר. הוא עשה רושם שונה לחלוטין מאשר על הבימה. היה הרבה יותר פשוט, לבבי ובלתי־אמצעי. גם שתה בלי סוף. לא ידעתי לשתות כמוהו. הוא הבין, ולקח אותי לאמבטיה להקיא.

באותה תקופה הם עבדו על קיסר וקליאופטרה של ברנרד שאו. „התווכחנו אם לקיסר ולקליאופטרה היתה פרשיית־אהבים. אני אמרתי שכן, שהרי מהבחינה ההיסטורית גם נולד להם בן.

„קיסר בבימויו היה זקן שמתייחס לקליאופטרה כילדה. אישית לא אהבתי את התוצאה על הבימה ולכן לא ניגשתי אל מאחרי הקלעים.

„שבע שנים יותר מאוחר ראיתי אותו על הבימה עם השחקנית האנג־ליה ג'ון פלוראייט. הבחנתי אצלו בלטיפה שלא בדיוק היתה שייכת ל־מישחק. אמרתי אז לאשתי המנוחה — יוספה שוקן — בין אלה השניים יש משהו, או שיהיה. ובאמת, זמן קצר אחר־כך הוא התחתן איתה.”

בין ענקי־התיאטרון שבהם פגש היה גם גורדון קרייג, מגדולי המחדשים בתיאטרון האנגלי, ומי שהיה בעלה הראשון של איזידורה דאנקן, ממציאת המחול המודרני. עם קרייג התיידד פינקל כששהתה הבימה בלונדון ב־1931. פינקל שיחק את אורסינו המאהב בלילה השנים־עשר ל־שייקספיר.

„יפה מאוד”, ציין אז קרייג, „אבל זה לא שייקספיר. גם שייקספיר, סוף־סוף, ידע לכתוב מחזות.”

ביום מרוכז, שבו התארחו פינקל ופרידלנד בביתו של קרייג בפאריס, אמר קרייג לפינקל: „פרידלנד חושב שהוא בימאי ובעצם הוא שחקן, אבל אתה צריך לעסוק בבימוי.”

במשך הקריירה הארוכה שלו ביים פינקל כ־20 הצגות, ביניהן כמה מחזות מקוריים, והופיע בהרבה הצגות־יחיד. „איני בימאי גרוע,” הוא מעיד על עצמו, „יש גרועים ממני. אני לפחות יודע מהו השחקן, ואיני דוקטרינר, הסבור שבמרכז התיאטרון עומד הבימאי.

„אבל לא הבימוי ולא הניהול האמנותי הם ציפור־הנפש שלי, אלא המישחק. שום דבר אינו יכול להשתוות לו. גם אם אחיה עוד מאתיים שנה, לא אוכל לגלם את כל התפקידים הרשומים במחברתי עוד מתקופת לימודיי אצל ריינהרט.”

אם היה מקבל בשלישית את ההנהלה האמנותית לידיו, מה היה עושה?

„גם אם היו נותנים לי מיליונים — הייתי מסרב. אני חס על בריאותי. אני רק יכול לומר, שאני מאחל שמה שהיה חסר לי כמנהל אמנותי — שיהיה למנהלים האחרים.

„אנחנו חיים היום בתקופת הלוקשים בתיאטרון. במקום שהתיאטרון יהיה הר־געש ותבערה, קלחת של כל מיני שדים ורוחות, הוא היום כבוי. שחקן עולה על הבימה ומדבר באופן טיבעי, אבל מהטבע הזה לא שומעים ולא מבינים דבר.

„אלא שבמהותי אני אופטימיסט. אני עדיין מאמין ביעודו של התיאטרון ובשליחותו. אני רק יכול להציע שלתיאטרון ילכו אנשים שיהיו לא רק כאלה שאינם יכולים לחיות בלי התיאטרון, אלא שגם התיאטרון לא יכול לחיות בלעדיהם.

„היום התיאטרון הוא בתקופת ימי־הביניים, נקווה שיבוא ימי־הרנסאנס.”

אוריאלה וייט ■

במדינה

עבודה

לא ראוי לתשובה

תחת לענות באופן ענייני מדוע הדיח את חנה מרון, הגיב אורי עופר, מנכ"ל „הקאמרי” בעלבונות.

מאז שהודיעו לשחקנית חנה מרון שאינה מתאימה לתפקיד הראשי בהצגת סוויני טוד המועלית על־ידי תיאטרון הקאמרי, לא חדלו אנשי־התיאטרון לנסות ולגלות מדוע עשו לה זאת (העולם הזה 2386).

ב־13 במאי שלח אילי גורליצקי, יו"ר אגודת־אמני־ישראל, את המכ־תב הבא:

„לכבוד מר אורי עופר,

„מנכ"ל התיאטרון הקאמרי ב־תל־אביב.

„מר עופר הנכבד!

„הגברת חנה מרון היא חברה באגודתנו, אגודת אמני ישראל. מובן שאיגוד כשלנו מייצג את כל חבריו בבעיות הקשורות לתנאי־עבודה ויחסי־עבודה. יכול להיות שמבחינה מעשית אין בידינו לפעול במיקרה זה, שבו חדלה 'הגברת מרון מעבודה בהצגת סוויני טוד, כי כבר היו דברים מעולם, שתיאטרון מצא לנכון להחליף שחקן בתפקידו. אלא שהגברת חנה מרון הנה לכל הדעות מהדמויות הבכירות של התיאטרון הישראלי בכל הזמנים. ולכן, אנו באיגוד שואלים בתמיהה: אם בארזים הפילו שלהבת, מה יהיה עם אלה שאינם ארזים, שלא לדבר על איזובי־הקיר? יחס כה מחוספס, כה נטול־רי־שות, כה חסר־דימיון, לגבי שחקנית כמו חנה מרון, מסמן דרך מסוכנת יותר לאלה שאינם במעמד כשלה. לא נותר לנו אלא למחות על כך.”

כעבור שבועיים התקבלה באיגוד התשובה הבאה:

„לכבוד

„אילי גורליצקי, אמ"י, תל־אביב,

„שלום רב,

„הנדון: מכתבך מיום 13/5, בענין יחסי רגישות ודמיון.

יו"ר גורליצקי
„מטופש!”

לאחר עיון קפדני במיכתבך לא מצאנו לו תיק מתאים יותר לגניזה מאשר זה המכיל את המיכתבים שלא ראויים לתשובה.”

חתום: אורי עופר.

שוב עבר שבוע, ואילי גורליצקי שיגר את המיכתב הבא:

„לכבוד מר אורי עופר

„מנכ"ל התיאטרון הקאמרי, תל־אביב,

„שלום רב,

„הנדון: מכתב תשובתך מיום 31/5, בעניין יחס רגישות ודמיון.

„לאחר עיון קפדני בתשובתך למיכתבי מיום 13/5, מצאנו לה תיק מתאים, והוא — תיק המיכתבים המטופשים, הנבובים והחצופים.”

הווי

אבנים לא אפליה

מהנדס תל־אביבי מנסה לשכנע את הוועד האולימפי הבין־לאומי להכיר בספורט הישראלי החדש: הטלת אבנים.

המהנדס רלף הלינגר מתייחס לבדיחותיו ברצינות רבה. אחרים מספרים בדיחה במסיבת ערב־שבת, נהנים מהחיוכים שהעלו על שיפתי חבריהם ושוכחים את כל העניין.

המהנדס התל־אביבי אינו שוכח. הוא מייד מתיישב לחבר מיכתב. את כמות המיכתבים שהוא משגר מדי חודש לכל מישרד ממשלתי ניתן למדוד במישקל. במישרד ראש־הממשלה, במישרד־החוץ ובמישרד־הפנים יש בוודאי פקידים מיוחדים, שמתפקידם לקרוא את רעיונותיו — ולגלות בסוף שכל העניין בצחוק יסודו.

מהר יותר, גבוה יותר! האבנים המתעופפות בגדה, במאבק נגד הכיבוש, והאבנים המוטלות ליד שכונות החרדים בירושלים, במחאה על הפרת קדושת־השבת, העלו בראשו רעיון: את המרץ הרב המושקע באבנים ניתן לתעל לכיוון חיובי, ספורטיבי. הנסיון שנרכש בישראל מתאים בהחלט לבסס עליו ענף ספורט חדש. ספורטאים ישראליים — משיטחי ישראל המורחבת — יוכלו לזכות במדליות רבות באולימפיארה הבאה.

הלינגר לא התעצל, העלה את הרעיון על הכתב, ושיגר מיכתב דחוף לוועד האולימפי הבין־לאומי.

לפני שבוע הוא זכה בתשובה. מנהלת הוועד האולימפי, מוניק ברליו, שלחה לו מלוזאן שבשווייץ את רשימת התנאים שעליהם חייב לענות כל ספורט חדש, כדי לזכות בהכרה

מנהל עופר
„חצוף!”

אולימפית. בראש המיכתב מופיע הסמל המפורסם של הוועד — חמש טבעות שלובות — והכתובת הלטינית CITIUS, ALTIVS, FORTIUS („מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר”).

המנהלת חשדה במשהו. הסבריו של המהנדס כי דווקא יהודים חרדים מצטיינים בזריקת אבנים, לא מצאו חן בעיניה. לכן ראתה צורך להזהירו, וציטטה את סעיף 3 של האמנה האולימפית: „במישחקים האולימפיים אסורה כל אפליה, נגד מדינה או פרט, על בסיס של גזע, דת או פוליטיקה.”

האבן — לכנסת. בכך לא הסתיימה הבדיחה. את כל התיכתובת העניפה שלו שלח הלינגר השבוע לוועדת־הספורט של הכנסת. על עניין האפליה ניתן, לדעתו, להתגבר בקלות: להקים קבוצה מעורבת של יהודים וערבים, של דתיים וחילוניים.

„חושבני,” אומר הלינגר, „שהכדור (סליחה, האבן!) נמצא עכשיו בידי ועדת־הספורט של הכנסת.”

תמרורים

נולדה ◆ בת **לשבתאי טל**, הכתב בישראל של השבועון הגרמני שטרן. בבדיקות אולטרה־סאונד שנערכו לאם בזמן ההריון, נאמר לה כי תלד בן. טל, שהוא כבר אב לבן אחד, טרח והזמין מקום לברית עוד לפני הלידה, על סמך המידע הרפואי המוקדם. אך כשהיה נוכח בזמן הלידה, התברר לו כי התינוק הוא בעצם תינוקת. ולתינוקת קוראים **יעל**.

מונה ◆ כמפקד מישמר־הגבול בגדה המערבית („יהודה ושומרון”) ניצב־מישנה **שמואל אדם**. הקצין הוא בן 38, נשוי ואב לשלושה ילדים. הוא יליד הארץ, שירת בצבא בחיל־הצנחנים, התגייס למישמר־הגבול ב־1977. מאז 1981 שימש מפקד מישמר־הגבול בירושלים. למד באוניברסיטת בר־אילן בחוג ליחסים בינלאומיים.

חגגה ◆ ביום השני השבוע את יום הולדתה ה־59 השחקנית **אורנה פורת**. נולדה בעיר קלן שבגרמניה, ובאה לארץ ב־1947. שיחקה תפקידים

חוגגת סבידור
בוגרת „לווינסקי”

ראשיים רבים בתיאטרון הקאמרי, והיתה כלת פרס ישראל לתיאטרון ב־1979. היא יוזמת ומנהלת התיאט־רון לילדים ולנוער.

חגגה ◆ ביום השני השבוע את יום הולדתה ה־54 **רעיה סבידור**, אשתו של יושב־ראש־הכנסת **מנחם סבידור**. נולדה בתל־אביב, בוגרת הגימנסיה הרצליה, בוגרת הסמינר למורים לווינסקי. חברת ויצ"ו העולמית. היתה במשך שלוש שנים יו"ר האגודה למילחמה בסרטן בחיפה. לזוג סבידור שני ילדים: בן **דב** ובת **ענת**.

חגגה ◆ ביום השני השבוע את יום הולדתה ה־58 העיתונאית **מירה אברך**. אברך נולדה בעיר קיל בגרמניה ובאה לארץ ב־1934. היא בוגרת האקדמיה לסרטים וטלוויזיה בברלין. במילחמת העולם השנייה שירתה בצבא הבריטי, אחר־כך בצה"ל. גרושה. פירסמה כמה ספרים, תסריטים

מאושפז תורגמן
אישור הוועדה

לסרטים באנגליה ובגרמניה. בעלת טור קבוע בצהרון ידיעות אחרונות.

אושפז ◆ לניתוח מפקד מיש־טרת תל־אביב, ניצב **אברהם תורגמן**. אחרי שהתלונן על כאבים בחזה, נבדק תורגמן והרופאים המליצו על ניתוח. בשל שביתת־הרופאים היה צורך באישור מיוחד של ועדת החריגים העליונה של ההסתדרות הרפואית. הניתוח אושר, ותורגמן יצא לחופשת־מחלה. את מקומו ממלא סגנו תת־ניצב **שלמה חרון**.

אתה והשקל

הבורסה

מאת מאיר תדמור

מעבר למחסום הפחד

אני לא מאלה שמתרוצצים עכשיו מאחד לשני ואומרים: נו, אמרתי לכם שהשוק יהיה חזק? רק יתחיל יוני ותתחיל החגיגה.

מתברר שזה קרה, למרות מה שאמרו ומה שלא אמרו. היום כבר לא שואלים למה זה קרה, אלא: מה לקנות? אין בעיות! קונים הכל, בעיקר את הדברים הטובים, לא את הכי־טובים. עדיין בשוק משוגע צריך להיזהר, או לחליפין לרדת בסיבוב מסוכן, ותאמינו לי, יש כאלה.

הפסיכולוגיה של העדר עובדת שוב שעות נוספות: כשבורחים, בורחים כולם, ולא חשוב למה וכמה. כשחוזרים אחרי תקופת יובש ארוכה, נכנסים בכל הכוח, לא חשוב כמה ולמה.

זהו. זה שמפחיד אותי, ואולי עוד כמה חכמים כמוני — העוצמה של הביקושים בלי לברור בין זבל־פרות ואותו הדבר, אבל של חמורים, ובין המניות הכבדות באמת, שנשחקו ועכשיו באמת כדאי לקנות.

אני חוזר על העצה המסורתית שלי: קחו טרמפ על המניות החביבות על הבנקים וקרנות־הנאמנות, שעליהן אפשר לקחת טרמפ ארוך. על כל היתר, שמפאת כבוד בעליהן אני לא רוצה להזכיר את שמן, צריך לדעת מתי לרדת. 20 אחוז בכיס יותר טובים מ־30 אחוז על הנייר, ועוד מה שהנייר הוא, נניח, של ריגר־פישמן לשעבר.

בכל העסק הזה צריך להזכיר לטובה את כל אלה שטענו שאם כולם יעזרו — כולל האוצר, שיפסיק להחזיק אותנו בגרון עם מה שהולך לקרות וקרה בשבוע שעבר ביום שלישי — השוק יתחיל לחגוג, בעזרתם של המשקיעים הקטנים שהתגברו על מחסום־הפחד ואי־הוודאות והתחילו להכניס ביקושים.

שוב צדקו אלה שטענו ששוק המניות בישראל בנוי משני נכסים אדירים: פסיכולוגיה של משקיעים וערכה הניכסי של המניה. בשוק עולה יורדת הפסיכולוגיה, בשוק יורד יורדים הנכסים. ושוב נזכיר את עצתו של רוטשילד הזקן, שעשה מיטב כספו בבורסות: קונים כאשר המחירים עולים, מוכרים כאשר המחירים יורדים. ונא לשים לב: מחיר ושער הם במיקרה שלנו אותו הדבר. ובכן, דרך צלחה ותסתכלו טוב בדיאגרמה. למניות יש לאן לטפס, אבל לא כל־כך הרבה כפי שנראה במבט ראשון.

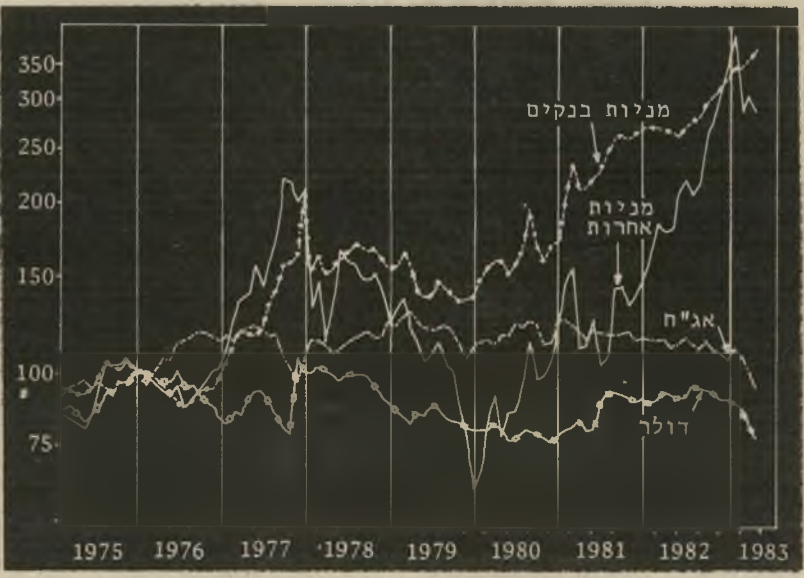

גראף המתאר את מדד התשואה הריאלית
הדולר לא כל־כך מיסכן

מיניוויזיה

יש לי חדשות טובות לחובבי מכשירי טלוויזיה זעירים. לפני שבועיים הגיעה לשוק באירופה הטלוויזיה הזעירה של סוני „ווצ'מן" — בגודל של 20 סנטימטר על 5 סנטימטר עובי, עם מסך שטוח של שני אינץ', במחיר של כ־400 דולר.

בקרוב ייצא לשוק מכשיר הטלוויזיה הזעיר של סינקלר (זה מהמחשבים) במחיר שלא ייאמן — פחות מ־100 דולר. לא רק שהמכשיר הוא זול, הוא פועל על סוללות, שמשך פעולתם 15 שעות, בניגוד לאלה של סוני – קשה לשמוע בלי אוזניות. סינקלר מתכונן לייצר השנה מיליון יחידות של מכשירים זעירים, אך בקרוב יהיו לו מתחרים נוספים, נוסף על סוני.

קסיו יוצאת החודש לשוק האמריקאי עם טלוויזיה שטוחת־מסך, ולראשונה עם צג גביש נוזלי (כמו במחשבונים הקטנים). ל„צעצוע" של קסיו תכונות נוספות. עוביו 2.5 סנטימטר בלבד, אורכו 12.5 סנטימטר, ורוחב המסך יותר מ־2.5 אינץ'.

וכאן נכנסת לתמונה חברה יפנית נוספת: סיקו. היא החלה כבר בייצור מכשיר־טלוויזיה זעיר עם מסך שטוח, שאפשר לענוד אותו על היד, כמו שעון. כל מה שחסר עכשיו הוא וידיאו עם מסך שטוח, שיעלה פחות מ־120 דולר, כדי שלא נתחייב במכס כאשר נחזור ממסע קניות בחו"ל.

ואני אומר לכם, שגם זה יבוא.

קולב לתכשיטים

מי שלא רוצה להיפרד מהתכשיטים ויתר דיברי־ערך בשעת נסיעה לחו"ל, יכול לפנות לכולבו המפורסם האמאכר שליימר בניו־יורק ולבקש שישלחו לו בדואר חוזר, תמורת 65 דולר — לא כולל מישלוח וביטוח — פטנט או ליתר דיוק קולב שהוא גם כספת עם מנעול ללא מפתח, אלא צירוף של מיספרים הידועים רק לבעלי הקולב.

בדברי־ההסבר כתוב, שהקולב הזה טוב להגנת

דברי־ערך בבית, במישרד, במלון, בסירה ואולי התכוונו לאוניה, במטוס, בקיצור — בכל מקום. נראה כקולב ויכול לשמש כקולב. אך הוא למעשה, כאמור, תיבת־תכשיטים וכל היתר. המישקל: קילוגראם אחד בלבד. עשוי מחומר הקרוי לקסן שיצרניו מעידים עליו שהוא עמיד וקשיח. נניח. מה דעתכם לשמור על תכשיטי הדודה חנה או אולי הדודה מרים בקולב הסודי?

מונה אלקטרוני לחשמל

יש לי הודעה עבור חברת החשמל, הנוגעת גם לכל צרכן־חשמל בארץ. באנגליה עומדים לפתור את בעיית קריאת מוני־החשמל. הפטנט, כדרכם של כל הפטנטים, פשוט ותיכף תבינו גם למה, ולמה זה חשוב לכל אחד. חברה בריטית פיתחה מונה אלקטרוני ממוחשב בשם קלמו, הפותר את בעית קריאת מוני־החשמל על־ידי קוראי מונים בשר ודם, מאיץ את תהליך הגביה ומה שחשוב יותר לצרכן— מאפשר גמישות בתעריפי הצריכה.

המכשיר מודד אוטומטית את כמות החשמל שנצרכה, מחשב את המחיר ומשדר אותו ישירות למחשב של חברת החשמל. בניסויים שנערכו עד כה, הועברו הנתונים באמצעות קווי־הטלפון, כאשר אלה פנויים, באופן אוטומאטי. אפשר גם להעביר הנתונים באמצעות סיבים אופטיים (זה כמו חוטי־טלפון, אבל מזכוכית, בעובי של אלפיות המילימטר), או גלי־רדיו בתדר נמוך (לא חשוב בדיוק מה זה, כל זמן שזה נע באוויר); והכי חשוב באמצעות קווי־הכוח (החשמל) עצמם.

הטכנולוגיה, אומרים הממציאים, היתה ידועה כבר זמן רב, הבעיה היתה מחיר המיתקן. והם, הממציאים, הצליחו לייצר מיתקן זעיר במחיר של פחות ממונה ביתי רגיל — 80 לירות שטרלינג, או משהו כמו 125 דולר.

לקלמו יתרונות נוספים (ולפני שאני מונה אותם, אני מבקש לא לפנות אלי כדי לקבל את הסוכנות לישראל). אז על מה דיברנו? על היתרונות הנוספים: **גלאי בטיחות** – המיקרו־מעבדים (פרוססורים) שבמכשיר מנתקים את המעגל החשמלי כאשר יש קצר, ומודיעים למחשב המרכזי אם משהו לקוי במערכת החוטים בבית הצרכן; **תשלום אלקטרוני** — כאשר המיתקן מחובר למחשב הבנק — שלך, לא של חברת־החשמל מאפשר המיתקן הנחמד הזה לשלם את החשבון בלחיצת כפתור; **תעריפים גמישים** — באמצעות קלמו יכולה חברת החשמל לחייב את חשבון־החשמל שלך, על־פי שעות השימוש במשך היום, בהתאם לעומס.

עכשיו תיכף תבינו למה הכוונה. בניסוי שנערך באנגליה בשלוש מאות מישקי־בית, הוצעו שלושה תעריפים שונים. כאשר מחברים את המיתקן, החשמל הביתי מחובר לשלושה מעגלים נפרדים. האחד מספק חשמל ביתי רגיל. השני (המעגל) מספק חשמל זול יותר, בתנאי שהחברה רשאית להורות למיתקן לנתק את הספקת החשמל עד ל־15 דקות, כאשר היא מנסה לאתר שיאי צריכה וביקוש (מקפיאים ממשיכים לשמור על הקור בפרק זמן זה). המעגל השלישי מציע חשמל זול במיוחד, למיתקני חימום אוגרים, האוגרים חום במשך הלילה כאשר הביקוש נמוך.

זהו להפעם. קצת מסובך, אבל מעניין.

התרומה הישראלית לאינפלציה

מעניין: איך מסתכלים עלינו מבחוץ? תצחקו, כמו על אחד מפילאי עולם — המדינה היחידה בעולם שאיננה באמריקה הדרומית, ובכל זאת נמנית עם הליגה העולמית של המדינות בעלות אינפלציה דוהרת. רק בארגנטינה ובבוליביה יש אינפלציה גבוהה יותר מאשר בישראל, כ־200% לשנה. אצלנו רק 130%.

אחרינו בגודל האינפלציה באות לפי התור — ברזיל, מכסיקו, פרו וקוסטה־ריקה.

אנחנו גם המדינה היחידה שאזרחיה סובלים מעט מהאינפלציה, בגלל שיטת ההצמדה הכוללת. על־פי נתונים שפירסמה קרן המטבע העולמית, האינפלציה הממוצעת ביבשת הדרום־אמריקנית היא 100%, והאינפלציה הממוצעת במיזרח התיכון היא 40% לשנה, כאשר התרומה של ישראל לממוצע זה גדולה במיוחד, אם ניקח בחשבון שהאינפלציה בסעודיה בשנה שעברה היתה 0.4% (שיעור שנתי).

וכך מתאר את האינפלציה בישראל עורכו של שבועון לענייני־כלכלה לקוראיו: „אם תשאלו כמה אנשים ברחובה של עיר כמו לונדון או ניו־יורק, מה מחירו של זוג נעליים, יהיו ההבדלים הקיצוניים ביותר במחירים שינקבו 20%. בישראל יהיה ההבדל 2000%. זוהי האינפלציה שאיש לא מתייחס אליה ברצינות יתר, — בה המחירים איבדו ממשמעותם.

„ישראל היא מדינה," ממשיך ואומר אותו עורך, „שבה תיתכן שביתת־רופאים בת שלושה חודשים על ענייני שכר, ולמעטים איכפת, חוץ כמובן משר־האוצר הישראלי, המסרב בעקשנות ראויה לציון לפרוץ את מעגל השכר הצמוד לאינפלציה, ועל־ידי כך למוטט את שיטת־ההצמדה הכוללת, ההופכת דו־סיפרתית למשהו שאפשר לחיות עימו — ולעיתים אפילו בנוחיות."

שביתת הרופאים בעיני עיתונות העולם
לאף אחד לא איכפת

ספורט

כדורגל

המזכ"ל שנשכח

כשראו ראשי ההסתדרות את הכישלון המוחלט של קבוצות הפועל בכדורגל העונה הם לא הסיקו מסקנות ונערכו לקראת העונה הבאה. תחת זאת התחילו כמה מהם להצהיר כאילו ענף הכדורגל הוא מיותר ובלתי־רצוי להפועל.

הצהרות תבוסתניות בסיגנון זה היו גם בפיו של מזכ"ל ההסתדרות **ירוחם משל.**

אך כשקבוצת הפועל תל־אביב הגיעה למעמד הגמר, לפתע נראו כל עסקני ההסתדרות וראשיה מצטופפים ביציע־הכבוד המרכזי של איצטדיון רמת־גן. ביקוש לכרטיסי־הזמנות למישחק גמר־גביע־המדינה היה הפעם ללא תקדים עד כדי כך, שהעבודה השוטפת של חברי־הכנסת נדחתה לרגל המאורע שהתקיים ביום ישיבת הכנסת — הוא יום הרביעי בשבוע.

הנהירה של חברי המערך לחגיגת השימחה הגיעה לשיא אחרי ניצחון קבוצתם. שימחה־המונית ספונטנית אמיתית כזו כבר מזמן לא נראתה אצלם. אך יום אחד אחר־כך הסתבר, שבלהט השימחה שכחו להזמין למסיבה במלון ראמדה את ירוחם משל. למחרת הוא הקים שערורייה בוועד־הפועל, ודרש לברוק מדוע לא הוזמן לחגיגה.

משל לא עבר לסדר היום וכדי לפצות את עצמו הוא הזמין את שחקני הפועל למישרדו.

התנצלות פומבית

סיפורי מאורעות רבע־גמר גביע־המדינה של בית"ר ירושלים בבלומפילד עדיין לא הסתיימו.

גם שדר־הרדיו **שימעון וילנאי** נפגע במהלך המישחק. הפגיעה הפעם לא היתה דווקא פיסית. נציג פלוגת הסדרן של הפועל תל־אביב, **אהרון ירקוני**, שעמד בשער, לא איפשר לשדר להיכנס, למרות שווילנאי בא למקום בתוקף תפקידו במקום.

לא רק שמנע ממנו את הכניסה — הסדרן עלב בו אישית, גידף אותו ואת חבריו, אנשי הספורט של הרדיו: "אתם פאראזיטים שבאים יותר לבלות ופחות לעבוד!" הכריז הסדרן הכעוס.

וילנאי, שהפיק את שידור־הספורט ברדיו באותו היום, לא יכול היה לבצע את עבודתו. כל תחנוניו והצגת תעודותיו לא ריככו את לב הסדרן. השדר החליט לא לעבור על התקרית לסדר היום. הוא פנה בתלונה לח"כ **דב בן־מאיר**, שעד לא מזמן שימש כמזכ"ל מועצת פועלי תל־אביב.

השבוע שמע **זאב שי**, חבר מזכירות, את שני הצדדים.

וכך אמר ירקוני בבירור: "היתה לי עבודה כל־כך קשה עם אוהדי בית"ר־ירושלים באותו היום, ונכנסתי כל־כך ללחץ, שכל אדם שהיה עומד מולי באותו הרגע היה זוכה ב־חס דומה."

ירקוני הביע את צערו והתנצלותו על התקרית: "אני מרגיש שעשיתי טעות", אמר.

הבורר שי חרץ את פסק־הדין: "אני אמליץ לפני דב בן־מאיר שתפורסם מודעת התנצלות פומבית במדורי הספורט של שני עיתוני־הצהריים, ובה מביעים פלוגת הסדרן ואגודת הפועל התנצלות על עוגמת־הנפש שנגרמה לשדר בכניסה לאיצטדיון."

מזכירות הפועל דרשה השבוע מפלוגת הסדרן לממן את מודעות ההתנצלות. אך פלוגת הסדרן, שהיא אגודת מתנדבים, סירבה לבצע את הגזר־דין, בטענה שאין לה כספים לכך. כשנודע על כך לווילנאי, הוא הודיע נחרצות שהוא עומד על דעת הבורר ואינו מוחל על כבודו.

הקניות של בית"ר

כדורגלן ז'אנו
שידוך

במרכז **בית"ר** נתקפו בהיסטריה של רכישות. אנשי בית"ר אינם מסתפקים בחגיגה של עליית קבוצתם התל־אביבית לליגה הלאומית. זה היה רק שלב אלף בתוכניותיהם, להקפיץ את קבוצתם הישר לצמרת.

את **ניסים כהן** הם פרו ממכבי פתח־תקווה תמורת 90 אלף דולר, וזה לבד ממשכורתו השנתית של הכדורגלן — 1.5 מליון שקל.

מוריס ז'אנו, קשר הפועל תל־אביב שבידו כרטיס־שחקן, הוא השני על הכוונת הבית"רית. בעיות של כסף אין לקבוצה, אז לבטח יהיה גם פה שידוך.

ואחרון אחרון חביב, שעליו נלחמות כמעט כל הקבוצות בעלות הממון בארץ — **זאהי ארמלי** משפרעם, הטוען שגם בידו יש כרטיס־שחקן. (הנהלת קבוצתו, מכבי שפרעם, מתעקשת שאין זה נכון).

ארמלי דורש 70 אלף דולר תמורת מישחקו בעונה הבאה.

הרכישות האלה של בית"ר תל־אביב הינן רק ההתחלה. לנוכח ההוצאות הגדולות, החליטו הבית"רים לעשות משהו בנידון. הם הזעיקו לטובת העניין את חברי הממשלה והכנסת. כמה שיותר אח"מים.

המשימה הוטלה על ח"כ **מיכה רייסר**, שבעיני אנשי בית"ר נחשב איש־אירגון מעולה. רייסר יערוך מסיבה לרגל עלייתה של בית"ר תל־אביב לליגה הארצית, ואח"מים כמו **יורם ארידור** ו**דויד לוי** יהיו אורחי־הכבוד.

במסיבה תיערך מכירה פומבית לכל המוזמנים בעלי הממון, כדי שיוכלו, ברוב חסדם, לתרום משהו.

בין בעלי־המאה שיוזמנו כנראה: **אייבי נאמן** ושותפיו, בעלי־הון מקבוצת אייזנברג, מפעילי תחנות הטוטו, **נחום סלונים** ועוד.

לא רק בית"ר תל־אביב נותנת דעתה על איסוף כספים. גם בית"ר ירושלים אובדת־ העצות, בעיקבות העונש שהוטל עליה, הגישה בימים אלה בקשות לעזרה כספית גבוהה ממרכז בית"ר.

צימרמן מת לחזור

כדורסלנים צימרמן ווקר
שורף כסף

לפי תדירות הטלפונים המגיעים מדי יום לישראל מאוהיו, ארצות־הברית, ברור שג'ק **צימרמן** (23) הכדורסלן מתגעגע. ועוד איך.

אומנם, לפי החוזה שלו עם מכבי הוא לא צריך לדאוג: סעיף מיוחד בחוזה הבטיח לו, שהנהלת מכבי תל־אביב תדאג למצוא לו קבוצה. צימרמן מעוניין לשחק בקבוצה איטלקית — בארץ שזכתה בשנתיים האחרונות בכל התארים האפשריים כמעט בספורט הכדורגל והכדורסל.

למרות השמועות המוקדמות כאילו צימרמן יעבור לגרמניה, לשחק תחת שרביטו של **רלף קליין**, מסתבר שהשחקן מאוהיו התרגל לא רק לחברים בישראל, לא רק למנטליות ולאוהדים כאן, אלא גם למזג־האוויר החמים שמציעה לו הארץ. בגרמניה יהיה קשה לו להשיג זאת.

נכון שצימרמן משתוקק לחזור, „אך לא בכל מחיר", הוא מדגיש באוזני ידידיו. למכבי הוא לא יצליח לחזור בשנה הבאה, זה כבר ידוע לכל. וצימרמן אינו מוכן לשחק בקבוצה ישראלית שבה לא יוכל לשמור על הרמה האישית, שהצליח להשיג עד כה.

בינתיים, מדווחים ידידיו, הוא מטייל ברחבי ארצות־הברית ושורף כסף.

גם אנחנו מתגעגעים אליו.

תגבורגל

את ההבדל „הקטן" בין הכדורסל ובין הכדורגל בישראל אפשר היה ללמוד לפני שבועיים ממיבצעיה של הנבחרת הלאומית בכדורסל בסיבוב הופעותיה באירופה. הנבחרת המורכבת ברובה שחקני כחול־לבן, התקשתה מאוד בהתמודדות האירופית. הסיבה: ללא תיגבור של שחקנים זרים, מתקשים הישראלים לבצע את המלאכה.

במשך כמה עונות מנסה התאחדות הכדורגל לאמץ את שיטת התיגבור הזר הנהוגה בכדורסל, דבר שיביא ללא ספק תנופה מחודשת לספורט הכדורגל בישראל.

בינתיים נדחה הפרוייקט בכל עונה — לעונה הבאה. הסיבה המוצהרת של אנשי ההתאחדות: המיתקנים העלובים של הכדורגל, בהשוואה למיתקנים הנוחים והיפים שיש בארץ לכדורסל, לא מאפשרים עדיין את השינוי.

הסיבות הלא מוצהרות לדחיות הרבות של הפרוייקט: אנשי ההתאחדות, השמרנים ברובם, אינם נלהבים לתיגבור, בגלל החשש ששחקני־החוץ יביאו לתחרות גדולה וקשה, שתאמיר את מחיריהם של הכדורגלנים גם כך, בהשוואה לרמת הכדורגל ולהכנסות ממנו, זורם לכיסם של השחקנים כסף רב מהמגיע להם.

מיקרה יד

המחלוקת סביב הגול הידני שהבקיע **גיל לנדאו** לשערה של מכבי תל־אביב, ואשר זיכה את קבוצת הפועל בגביע־המדינה, הקפיצה את שחקני מכבי. אלה החליטו למחות על „אי־צדק", לטענתם, שנעשה להם במישחק.

הגול הבעייתי הקפיץ גם את עיתונאי הספורט. לפי הרשימות המופיעות בעיתוני הספורט מדי יום, אשר נוקטות עמדה ברורה אם היה שער או לא, אפשר להבחין בבירור איזה עיתונאי הוא „שפוט" של איזה קבוצה.

הטלוויזיה חגגה יותר מכולם, כשהקרינה לכל הצופים את שהתרחש במישחק — שעמד בסתירה כמעט גמורה להכרעת השיפוט במיגרש עצמו. יש כתבים המתייחסים להבקעה כאל מיקרה שיכול לקרות במיסגרת מישחק כדורגל, מפני שהשיפוט נעשה בידי בן־אנוש. יש כתבים המתייחסים למיקרה זה כאילו זו דוגמה של זדון בשיפוט.

המאבק על המיגרש

תושבי שכונת־שפירא הוותיקים יחזירו לעצמם את גאוות־השכונה. הסיבה: קבוצת־הצמרת לשעבר של שכונתם — הכוח תל־אביב, שהפכה ברבות הימים להכוח־מכבי־רמת־גן, זכתה לעלות לליגה הבכירה והמכובדת.

הליגה הלאומית היתה מקומה הכמעט טיבעי של קבוצת הפרברים התל־אביבית במשך שנים רבות. הרבה אוהדים אין לה לקבוצה, ששחקניה ידועים בצבע הסגול של חולצותיהם. אך מיגרש ביתי מפואר, שנקרא איצטדיון ווינטר — יש ויש.

אל מיגרש הבית פוזלת בימים אלה גם הקבוצה היוקרתית התל־אביבית מכבי תל־אביב. עם כל ייחוסה הרב, היא לא זכתה עדיין לרכוש מיגרש ביתי ראוי לשמו.

כל השנים נאלצה מכבי להתחלק במיגרשה הביתי עם יריבתה המושבעת, הפועל תל־אביב — באיצטדיון בלומפילד הנאה.

יוקרה יש, כסף־אין

קבוצת הכדורגל המעורבת הערבית־יהודית של יפו היא קבוצת הפועל־איחוד־צעירי־יפו. **מוחמד־ עלי־דסוקי** הקים אותה ב־1962. הוא ראג כל השנים להדגיש את ייחודה: מחצית שחקניה הם ערבים, מחציתם יהודים.

למרות זאת, איש לא שמע על הקבוצה יותר מאשר על יתר ארבע הקבוצות המקומיות של הליגות הנמוכות.

אך מאז 1978 חל מהפך בקבוצה. **מוחמד סקחפי** (31), קבלן גינון יפואי, לקח אותה בידיים והעניינים התחילו להתפתח. עשירים מקומיים כמו בני מישפחת **אבולעפיה**, בעלת המאפיה המפורסמת, אימצו את הקבוצה ועודדו אותה.

הקבוצה התחילה לפרוח, מיספר אוהדיה

כדורגלנים לנדאו וכהן
מי „שפוט"?

הוכפל, והשנה הצליחה אפילו להעפיל בפעם הראשונה בתולדותיה לליגה אלף.

נסתיימו בעיות היוקרה והתחרות עם הקבוצות המקומיות, אך התחילו בעיות אחרות: פיננסיות. הקבוצה אומנם הפכה להיות הבכירה בעירה, אחרי מכבי יפו, אך חברי הנהלתה הפכו מודאגים יותר ויותר. עד עתה הסכימו השחקנים להופיע בחינם, כי הכל היה חובבני והשתלב יפה עם שאר סידרי־ החיים. מעתה הכל השתנה: יותר אימונים ופחות זמן לעבודה. לכן, באופן טיבעי רוצים השחקנים יותר כסף.

בעיה דומה צצה אצל המאמן, הדורש 50 אלף שקל בחורש, כשהתקציב הכולל שניתן לקבוצה על־ידי מועצת הפועלים, עיריית תל־אביב ומרכז הפועל הוא 150 אלף שקל לכל השנה.

בינתיים יושבים חמשת חברי־ ההנהלה אובדי עצות. עד עתה הם נצרו את פיהם, חרקו שיניים לנוכח התקציב הנמוך שקיבלו.

כעת הם מתחילים לדרוש. אמר השבוע אחד מאנשי ההנהלה: „יש לנו הקהל הכי גדול ביפו. בממוצע, אלפיים צופים למישחק. המישחק האחרון, שקבע את העלייה לליגה אלף, הביא 10 אלפים צופים". זה בהחלט הישג ראוי לציון, ביחס למה שקורה בספורט הכדורגל בארץ.

הנושא הבוער ביותר לקבוצת צעירי יפו הוא גידור המיגרש הביתי שלהם. כשהמיגרש יהיה סגור, הם יוכלו למכור כרטיסים שיביאו הכנסות, שיעזרו לפתור את הבעיות החדשות שנולדו להם.

מיגרשי־ספורט, אומרים ביפו, הם תנאי להתפתחות טיבעית של כל ספורט.

ביפו גם מתאוננים שאין כדורסלנים ואין שחיינים מפני שאין מיגרשי־ כדורסל ואין גם בריכות־שחיה. אבל זה כנראה יהיה השלב הבא, אחרי גידור מיגרש־הכדורגל.

מי אמר שאין ספורט ביפו?

משפחת קוקה־קולה מציגה גם בישראל:
עוד יותר משפחתי
ליטר וחצי
חדש!
1½ ליטר
בכל העולם, עכשיו בישראל!
ללא פיקדון ללא החזרה
קינלי
קוקה־קולה
סימן רשום
ספרייט
1½ ליטר
קוקה־קולה, קינלי, ספרייט.
בבקבוק של ליטר וחצי
עוד יותר משפחתי
עוד יותר אמיתי
בכל העולם, ועכשיו -
גם בישראל מליוני משפחות
קונות ליטר וחצי
קוקה־קולה, קינלי, ספרייט.
עוד יותר נוח להכניס למקרר, עוד יותר קל להחזיק ביד. ללא פקדון. ללא החזרה.
מיוצר בישראל ע״י החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע״מ יצרן מוסמך של קוקה-קולה.

כ"ז סיון תשמ"ג, 8.6.1983 מיספר 2388 76 עמודים שנה 47 המחיר: 70 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

היה לה הכל — אבל היא רצתה יותר

אלינור מעוז

מסע אל תוך המוות